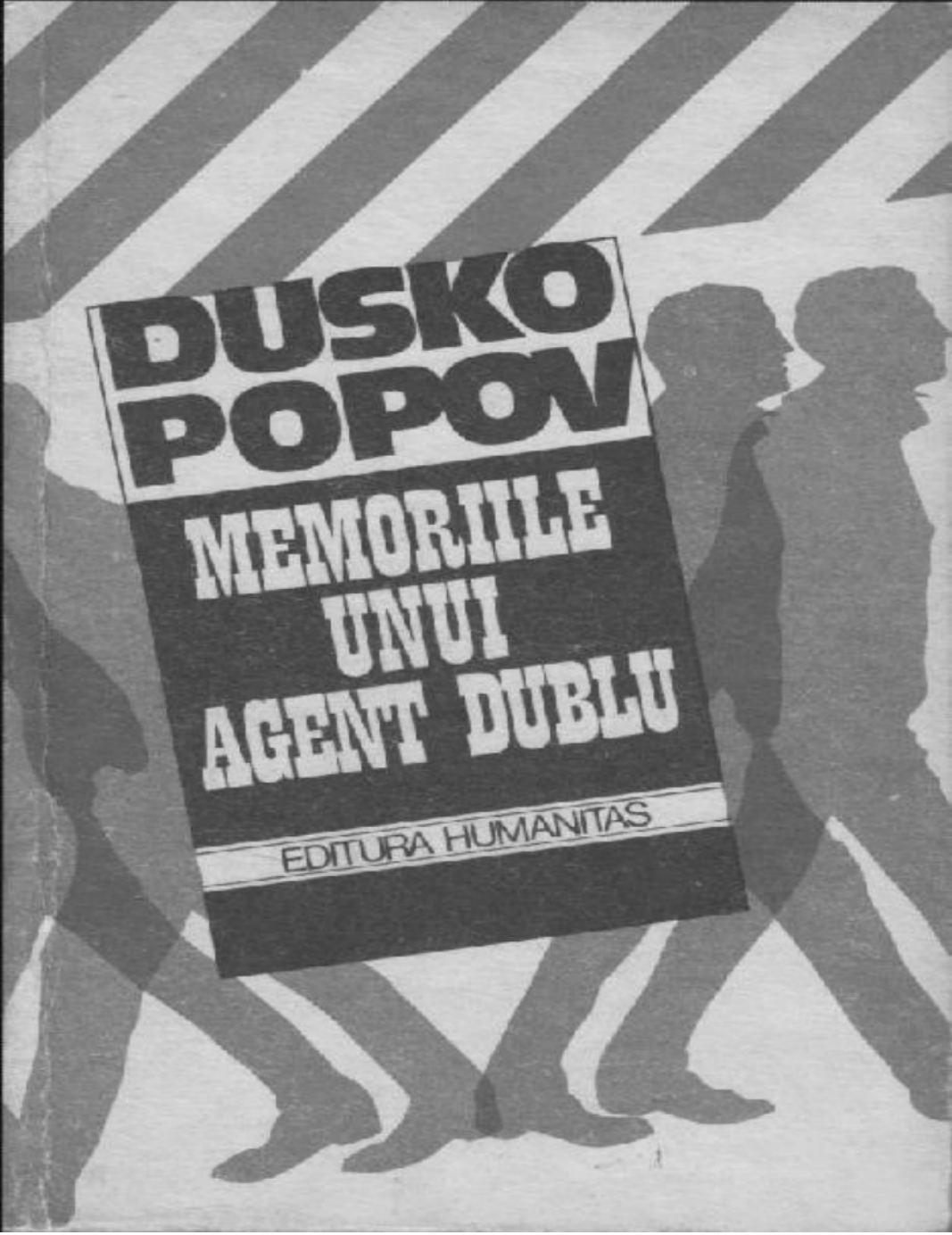
DUSKO
POPOV
MEMORIILE
UNUI
AGENT DUBLU
EDITURA HUMANITAS

DUSKO POPOV

MEMORIILE UNUI AGENT DUBLU

Cuvânt înainte de
FLORIN CONSTANTINIU

Traducere din limba engleză de
IOAN N. DUMITRU şi GABRIEL PÂSLARU

Editura HUMANITAS
Bucureşti, 1990

Titlul original:

SPY / COUNTERSPY
Fawcett Publications, Inc.
Greenwich – Connecticut – S.U.A.
© Scott Meredith Literary Agency, Inc.

Corectură [V1.0]: septembrie 2019.

Cuvânt înainte

„În ceea ce mă priveşte, drapelul meu a fost cel al libertăţii" – astfel îşi defineşte, succint şi precis, Dusko Popov opţiunea politică. Şi, mai departe, referindu-se la lupta împotriva Germaniei naziste, arată: „M-am alăturat luptei înainte ca ţara mea [Iugoslavia – n.n.] să intre în război. Sunt un antifascist înnăscut". Dusko Popov a fost unul din milioanele de combatanţi împotriva teribilului flagel al fascismului, care a aruncat omenirea în cea mai ucigătoare şi devastatoare confruntare militară. În anul celei de-a 45-a aniversări a Marii Victorii din mai 1945 – la obţinerea căreia poporul român a adus o contribuţie majoră –, cititorul român are la îndemână mărturia unui luptător de pe frontul secret împotriva Germaniei hitleriste. Acţiunile şi aventurile sale spectaculoase sunt, desigur, individuale, dar ele s-au integrat marelui efort al popoarelor de a-şi apăra libertatea şi demnitatea, ameninţate de fascism.

Cartea lui Dusko Popov are, în pofida aparenţei de „uşurătate", valoarea unui izvor istoric. Aşa cum subliniază Ewen Montagu, unul din foştii şefi ai lui Dusko Popov din timpul războiului, „povestea este adevărată şi deci cu atât mai fascinantă. Citind-o, putem simţi fiorul pericolului real […] a ceva necruţător, rău şi primejdios: Serviciul secret german".

Amintirile lui Dusko Popov readuc în discuţie rolul spionajului în timpul celui de-al doilea război mondial. O întreagă literatură consacrată agenţilor secreţi – uneori lucrările fiind scrise chiar de aceştia – tinde să acrediteze concluzia că, în ultimă instanţă, aceşti oameni din umbră au avut rolul decisiv în deznodământul războiului. Povestirile lor încărcate de senzaţional, cu episoade care taie respiraţia cititorului se impun mai lesne, cel puţin în anumite zone ale marelui public, obosit să urmărească o lucrare aridă de istorie militară, în care descrierea unei bătălii se topeşte în căutarea pe harta alăturată a locurilor evocate. Preferinţa pentru lucrările consacrate războiului secret se transformă în convingerea că, dacă relatarea unui episod al acestui tip de război este captivantă, înseamnă că şi episodul a avut o însemnătate hotărâtoare.

Imaginea unui război decis în culise a primit o aparentă confirmare prin lucrările privind „spargerea codurilor" germane şi japoneze, lucrări care înfăţişează cel de-al doilea război mondial ca o luptă între maşinile de cifrat ale germanilor şi japonezilor şi cele de descifrat ale englezilor şi americanilor.

Cine poate nega valoarea unui bun serviciu de informaţie? Încă marele Sun tzî – poate cel mai profund gânditor militar (sec. VI–V î.e.n.) – considera că atunci când toţi agenţii secreţi (pe care el îi împărţea în cinci categorii: băştinaşi, interni, dubli, lichidabili şi volanţi) „lucrează simultan

şi nimeni nu cunoaşte procedeele lor, ei poartă denumirea de «scut divin» şi constituie comoara unui suveran” [1]. *Şi, la capătul sfaturilor pentru utilizarea lor, Sun tzî conchidea: „Operaţiile secrete sunt esenţiale în război; pe ele se bizuie armata pentru a executa fiecare din mişcările ei”* [2]. *Concluzie rămasă întru totul valabilă şi astăzi.*

Pentru ca informaţia culeasă şi transmisă de agentul secret să fie valorificată este însă necesar ca factorul de decizie să-i accepte credibilitatea şi să o ia, deci, în consideraţie, în calculele şi planurile sale. Memoriile lui Dusko Popov oferă un exemplu concludent de nevalorificare a unei informaţii preţioase: relatarea sa despre chestionarul german privind Pearl Harbor, chestionar referitor la datele necesare atacului japonez ce avea să fie executat la 7 decembrie 1941, este reală. În recenta biografie a generalului William J. Donovan, fondatorul Oficiului de Servicii Strategice (O.S.S.), Anthony Cave Brown confirmă relatarea lui Dusko Popov [3], *care relevă grava responsabilitate a lui J. Edgar Hoover, şeful Biroului Federal de Investigaţii (F.B.I.) în ratarea marii ocazii de a „pătrunde” în pregătirile japoneze de atac asupra Pearl Harborului.*

Cazul lui Dusko Popov nu este singular. Despre Planul „Barbarossa” – agresiunea hitleristă împotriva Uniunii Sovietice – I.V. Stalin a primit un adevărat torent de date din partea propriilor servicii de informaţii, ca şi din partea puterilor aliate occidentale [4]. *La 21 iunie 1941 – deci în ajunul atacului Wehrmachtului –, L. P. Beria cerea rechemarea şi sancţionarea ambasadorului sovietic la Berlin, Dekazonov, care informase că a doua zi va începe atacul hitlerist împotriva Uniunii Sovietice (informaţie confirmată şi de ataşatul militar, general-maior V. Tupikov, pe care L. P. Beria, printr-un joc de cuvinte – „tupo” înseamnă în limba rusă „stupid” – îl califica drept prost)* [5].

Conducerea hitleristă nu a evaluat corect informaţiile transmise de Elyesa Bazna („Cicero”), valetul ambasadorului britanic în Turcia, Sir Hugh Knatchbull Hugessen. Când, pe baza datelor obţinute de „Cicero”, Ludwig Moyzisch, ataşatul comercial al ambasadei germane la Ankara şi colaborator al S.D. (Serviciul de Siguranţă), subordonat lui Ernst Kaltenbrunner şi Walter Schellenberg, a comunicat în martie 1944 că „Overlord” este numele de cod al debarcării aliate în Franţa şi că ea va avea loc la o dată apropiată, Berlinul a răspuns: „Posibil, dar puţin probabil”. „Ultima informaţie furnizată, de Cicero – cea mai importantă – a fost primită cu acelaşi dispreţ ca şi toate celelalte” [6].

Războiul secret a înregistrat însă şi mari biruinţe ale unor agenţi care au transmis informaţii de interes capital. Dacă raportul lui Richard Sorge din 13 iunie 1941 („nouă armate, compuse din 150 de divizii, vor începe ofensiva pe un front larg, la 22 iunie 1941 în zori”) nu s-a bucurat de credit, în schimb informaţia despre decizia Japoniei de a-şi concentra efortul militar împotriva S.U.A. a jucat un rol important în victoria Armatei Roşii în bătălia Moscovei, prin aducerea diviziilor din Extremul

Orient sovietic.

Un rol deosebit de important în eşecul Operaţiei „Citadela", marea ofensivă a Wehrmachtului de la Kursk-Orel, l-a jucat cunoaşterea planurilor Înaltului Comandament german, transmise de reţeaua de agenţi sovietici din Elveţia, condusă de Radó Sándor[7].

Victoria Armatei Roşii în bătălia de la Kursk oferă şi ea un exemplu lămuritor despre valoarea şi ponderea datelor comunicate de reţelele de informaţii. Referindu-se la acest aspect, mareşalul G. K. Jukov, după ce relevă „excelenta activitate a serviciului de informaţii sovietic", care a comunicat date esenţiale despre pregătirea ofensivei germane, scrie: „Cu toate acestea, munca meritorie a serviciului de informaţii nu poate fi considerată drept factorul decisiv al victoriei noastre din ieşindul de la Kursk. Pentru a obţine victoria este nevoie de o apreciere sigură a întregii situaţii, de alegerea justă a direcţiilor loviturilor principale, de o grupare bine chibzuită a trupelor, de o perfectă colaborare a diferitelor arme, de un înalt nivel de cunoştinţe şi pregătire a luptătorilor, de o înzestrare materială şi tehnică îndestulătoare, de o conducere fermă şi totodată elastică, de o capacitate de manevră adecvată şi încă de multe altele (…). Buna funcţionare a serviciului de informaţii a fost şi ea unul (s.n.) din factorii care, în ansamblul lor, au asigurat succesul acestei uriaşe bătălii" **[8]** .

Apreciere întru totul corectă şi care se întâlneşte cu cea a belgianului Roger Gheysens, unul din specialiştii istoriei spionajului: „Spionajul n-a jucat în cursul războiului rolul pe care i-l atribuie romancierii cu imaginaţie, ziarişti inventivi sau agenţi secreţi care exagerează însemnătatea acţiunilor lor. În realitate, toate serviciile secrete au sfârşit prin a fi remarcabil documentate asupra adversarului şi planurilor sale. Dar informaţiile culese erau atât de abundente, iar contradicţia între ele atât de frecventă, încât guvernele au ezitat adesea să le acorde importanţă şi să le utilizeze" **[9]** .

Cel de-al doilea război mondial a fost o încleştare gigantică, o încleştare care a angajat nu numai maşinile de cifrat şi descifrat „Enigma" şi „Ultra", nu numai agenţi secreţi, nu numai armate, ci, mai ales, popoarele hotărâte să-şi apere libertatea şi demnitatea ameninţate de fascism.

În această uriaşă confruntare, agenţii şi-au avut rolul lor, definit încă de acum 2500 de ani de Sun tzî; „Ceea ce se numeşte «informare prealabilă» nu se poate dobândi de la spirite, nici de la divinitate, nici din analogia cu evenimentele trecute, nici din calcule. Ea trebuie obţinută de la oameni care cunosc situaţia inamicului"[10].

FLORIN CONSTANTINIU

Spionajul implică numeroase riscuri. Pentru a supravieţui, e bine să nu fii exagerat de serios. Eu cred că tot secretul e să-ţi păstrezi buna dispoziţie, fără a fi însă superficial. În ce mă priveşte, n-am luat prea în serios nici viaţa, nici pe ceilalţi şi nici pe mine însumi. Am fost criticat pentru asta, precum şi pentru faptul că aş avea „prea multe culori pe drapel” (asta mi-a spus-o generalul-maior Steward Menzies, şeful spionajului britanic, care a mai adăugat însă că, fără doar şi poate, acest fel de a fi este cât se poate de potrivit pentru o activitate ca a mea. La un moment dat, chiar m-am gândit să mă folosesc de cuvintele lui ca titlu pentru cartea de faţă.

În aceeaşi ordine de idei, mulţi mi-au spus că faptele pe care urmează să le relatez sunt foarte importante, că vor contribui la scrierea istoriei şi că, deci, stilul lucrării ar trebui să reflecte acest lucru. Am fost prevenit că scriind aşa cum se scriu de obicei astfel de povestiri aş da cărţii aparenţă de roman şi – păcat capital! – ar însemna că-mi iau unele libertăţi faţă de personaje reale, în plus, cartea ar deveni mai puţin verosimilă.

Mi-am luat, oricum, această libertate. De acord, este imposibil să-i citezi pe oameni textual, să-ţi aminteşti exact cuvintele lor. Eu însă îmi amintesc spiritul discuţiilor şi cred că tocmai spiritul contează. Doresc să-l fac pe cititor să înţeleagă cât mai bine cum au fost unii oameni şi ce însemna viaţa cuiva cu o meserie ca a mea în vremurile pe care le descriu. Nu cred că printr-un ton sec aş fi putut realiza tot atât de bine ceea ce mi-am propus.

Când au avut loc aceste întâmplări, aveam în jur de treizeci de ani şi eram decis să-mi trăiesc viaţa din plin. Ar fi fals să atribui seriozitatea de om cărunt unui tânăr fără griji, romantic şi aventurier, ca toţi tinerii, dar destul de matur pentru a i se încredinţa o misiune importantă. Oricum, poate că nici acum nu mă simt suficient de bătrân şi de înţelept pentru a da sentinţe. Am citit o mulţime de absurdităţi despre această meserie, atât relatări seci, cât şi romane de aventuri şi nu m-au mulţumit nici unele, nici altele. E adevărat, spionajul înseamnă seriozitate şi pericol, dar, totodată, înseamnă plictiseală generată de eterne aşteptări şi prea puţină acţiune. Uneori ar fi imposibil de suportat dacă nu ai afişa o faţadă lipsită de griji.

Cu toate că m-am hotărât să încerc să povestesc lucrurile aşa cum au fost, în culorile pe care mi le amintesc, am examinat cu minuţiozitate toate faptele pentru a nu scăpa ceea ce prietenii mei consideră că este de importanţă istorică. Şi cum memoria ne joacă uneori feste, mi-am petrecut câteva luni călătorind şi făcând cercetări, vorbind cu vechi prieteni din breaslă şi scormonind atât în arhivele englezeşti, cât şi în cele germane.

În ziua de azi, majoritatea guvernelor au legi ce condamnă divulgarea secretelor. Poate că aceste secrete le ascund păcatele şi nelegiuirile. În acelaşi timp, însă, în multe cazuri letargia birocratică şi filosofia că eşti mai în siguranţă când nu faci nimic au perpetuat secrete care demult nu ar mai fi trebuit să rămână ascunse.

Până nu demult, gura mi-a fost pecetluită şi pana nu mi s-a atins de călimară. Nu puteam să-mi dezvălui activităţile din timpul războiului, nu pentru că ar fi fost clasificate ca secrete, ci pentru că, şi mai perfid, încă nu fuseseră clasate. Din fericire, împrejurările au făcut ca, până la urmă, ele să fie dezvăluite. Prietenul meu, Sir John Cecil Masterman, a atacat barierele şi a rupt panglica birocratică prin care se punea sigiliul tăcerii pe viaţa sa şi, incidental, pe a mea.

Poate că momentul a fost providenţial. Îmi înăbuşisem nerăbdarea încă de la terminarea celui de-al doilea război mondial, deşi ardeam de dorinţa de a dezvălui faptele legate de Pearl Harbor, aşa cum le ştiam eu, şi întâlnirea mea cu J. Edgar Hoover. Chiar dacă era prea târziu pentru a mai schimba faptele sau pentru a reda viaţa sutelor de mii, poate chiar milioanelor de oameni care au murit inutil ca rezultat al desconsiderării informaţiilor pe care le-am furnizat Americii cu privire la iminentul atac japonez, eram convins că omenirea avea dreptul să le cunoască. Azi, în special, este posibil ca dezvăluirea lor să ne mai lumineze în oarecare măsură perspectiva.

Există şi câteva secrete pe care această carte nu le dezvăluie. Pentru a nu expune unele persoane ce se feresc de publicitate, le-am dat pseudonime, dar motivul este evident de ordin personal, iar în unele cazuri, este vorba pur şi simplu de modestie. Mai există un aspect, în general greşit interpretat ca fiind secret, pe care doresc să-l clarific chiar acum: chiar şi agenţii secreţi se retrag din activitate. În ceea ce mă priveşte, la sfârşitul războiului mi s-au dat două rânduri de haine civile şi un schimb de rufărie de corp şi pe-aici ţi-e drumul! Din acel moment urma să duc o viaţă nouă şi să-mi câştig altfel existenţa.

Este adevărat că ofiţerii din arma spionajului nu sunt niciodată trecuţi în rezervă în mod oficial; li se acordă numai permisii. Asta, pentru a-i avea permanent sub control. Totuşi, din când în când, câte unul mai reuşeşte să scape.

Capitolul I

Nu ţi se impune nimic. Totuşi trebuie să accepţi. Poţi alege, inclusiv între viaţă sau moarte. Când cel mai bun prieten al meu, Johann Jebsen, omul căruia îi datorez viaţa, a încercat să mă transforme în spion nazist, am înţeles situaţia cu suficientă rapiditate şi am acceptat-o pentru că se potrivea cu planurile mele.

La început am încercat un oarecare resentiment, în mare parte

datorită faptului că Johnny nu juca pe faţă, dar nu mi s-a părut anormal. Am înţeles că Johnny făcea ceea ce făcea din diferite motive, unele dintre ele chiar altruiste. Şi chiar dacă mai urmărea şi ceva profit personal, nu eram eu omul care să facă pe moralistul. Nu trebuie să ceri perfecţiunea de la nimeni, cu atât mai puţin când propria-ţi piele este în joc.

Mişcarea de deschidere a lui Johnny a fost să-mi trimită o telegramă, care m-a găsit la Dubrovnik. Sosisem acolo de la Belgrad pentru a profita de săptămâna de sărbători în onoarea ocrotitorului nostru, sfântul Vlasie. În oraşul meu natal, aceasta era partea cea mai veselă a anului, cu serbări şi baluri mascate în fiece noapte. În plus, atunci te puteai bucura de cea mai mare libertate, căci sub anonimatul măştilor şi al deghizărilor, convenţionalismele puteau fi sfidate cu mai mult curaj. Mă culcasem târziu. M-a trezit servitoarea, trăgând draperiile şi mormăind ca de obicei.

— Ia priveşte. Femei, beţii… mormăi ea suficient de tare ca să fie sigură că o aud. Şi asta tocmai de sfântu' Vlasie… I-am spus eu tatălui tău că n-ar fi trebuit să te lase să locuieşti de unul singur.

— Destul! i-am zis. De mii de ori ţi-am spus că tocmai de aia mi-a dat casa. Ca nimeni să nu mă deranjeze. Aşa că, de ce mă trezeşti?

Katerina s-a apropiat de pat cu mâna întinsă şi mi-a dat un plic.

— O telegramă, gospar Dusko. Mă cunoştea de mic copil şi mă striga pe nume, adăugând însă şi echivalentul local al cuvântului „boier", nu din respect, ci pentru că aşa era obiceiul.

Am desfăcut plicul şi am citit mai întâi titulatura şi semnătura de pe formularul gălbejit. Telegrama venea de la Berlin. Era semnată „Johann Jebsen" şi datată 4 februarie 1940. „Trebuie să te văd urgent. Propun 8 februarie, hotel Regele Sârb, Belgrad."

Cu excepţia conciziei sale, mesajul nu-i era caracteristic lui Johnny Jebsen. În general, puţine erau lucrurile pe care el să le fi considerat urgente, dar mi-am dat seama că nu e vorba de nicio greşeală. Precizia limbajului său excludea folosirea vreunui cuvânt care nu i-ar fi exprimat exact ideile.

Am ridicat receptorul ca să-i transmit un răspuns, dar l-am pus la loc şi m-am dat jos din pat. Mi-am zis că ar fi mai bine să merg personal la poştă. Într-un mesaj dictat în germană şi prin telefon s-ar putea strecura greşeli. Am început să-mi caut hainele, iar Katerina a părăsit camera în grabă.

Că era urgent sau nu, orice ar fi fost, prietenia – şi nu numai ea – mă obliga să merg la întâlnirea cu Johnny, chiar şi în timpul sărbătorilor sfântului Vlasie. Era evident că de astă dată invitaţia nu era la o petrecere. Mă frământa faptul că era „urgentă". Nu mă gândeam decât la buclucul, ca să folosesc un eufemism, din care Johnny mă scosese cu trei ani în urmă şi îmi imaginam că poate acum

trecea şi el printr-un necaz asemănător. Chiar şi înainte de sosirea telegramei mă întrebam cum o fi reacţionând Johnny la războiul ce izbucnise de cinci luni. Cu toate că era antinazist, probabil că era la adăpost de pericol, căci provenea dintr-un mediu aflat în afara oricărei suspiciuni. Johnny era moştenitorul unei mari averi şi astfel părea că se identifică cu *statu-quo*-ul. Făcea parte dintr-o familie hamburgheză fidelă tradiţiei navale a vechiului stat hanseatic. Dar, aşa cum îl cunoaştem eu, independent, imprevizibil şi gata să se lupte cu morile de vânt, nu m-ar fi surprins ca Johnny să fi intrat în conflict cu naziştii.

Pe de altă parte, în Germania nazistă securitatea personală era, în cel mai bun caz, teoretică. O constatasem cu trei ani în urmă. Străin şi aproape nevinovat, avusesem probleme cu Gestapoul şi dacă nu ar fi fost Johnny mi-aş fi sfârşit viaţa într-un lagăr de concentrare.

În 1940, între Dubrovnik şi capitală era cale lungă. Iugoslavia nu avea drumuri grozave, însă eu eram mândru şi de iscusinţa cu care conduceam, şi de maşina mea. Aveam senzaţia că mă grăbesc spre o întâlnire cu destinul. Apăsam pe acceleraţia B.M.W.-ului evitând, atât cât puteam, hârtoapele şi retrăind anii prieteniei mele cu Johnny.

L-am cunoscut pe Jebsen în 1936. Îmi terminasem studiile de avocatură la Belgrad şi îmi pregăteam doctoratul undeva în sudul Germaniei, la universitatea din Freiburg im Breisgau. Făcusem această alegere din mai multe motive. Dintotdeauna Germania dominase Europa de sud-est atât din punct de vedere cultural, cât şi economic. În primii ani ai lui Hitler, ea recurgea la toate mijloacele pentru a-şi extinde această dominaţie, şi reuşea. În micile ţari din Balcani, orice persoană cu ambiţii trebuia să vorbească germana, or tocmai acesta era punctul slab al bagajului meu lingvistic. La şcoli din Anglia şi din Franţa fusesem deja. Un alt motiv era chiar Freiburgul, un orăşel încântător la poalele munţilor Pădurea Neagră, aproape de nişte pârtii de schi minunate şi aproape de casă. Era unul dintre cele mai apreciate centre studenţeşti din Europa şi se bucura de o excelentă reputaţie universitară. Intenţia mea era să îmbin studiile cu sportul şi distracţia, dedicându-mă tuturor acestor preocupări cu egală pasiune.

Indiscutabil, din punct de vedere politic, eram aproape amorf. Trecuseră aproape patru ani de când naziştii se aflau la putere. Îmi inspirau repulsie, dar asta nu m-a împiedicat să merg la studii în Germania. Pe atunci mi se părea că avantajele sunt mai mari decât dezavantajele.

Naivitatea mea nu a durat mult. Oricine putea observa neliniştitoarea influenţă a naziştilor pe stradă, la universitate, chiar şi în casă. Este adevărat că mulţi oameni – în special funcţionarii şi mica burghezie – vorbeau cu entuziasm despre regimul nazist, dar cei care nu le împărtăşeau opiniile învăţau foarte repede să-şi ţină gura.

În zilele de început ale hitlerismului, influenţa nazistă se făcea cel mai puternic simţită în centrele universitare, ca Freiburgul. Aproape toţi profesorii care nu simpatizau cu regimul erau îndepărtaţi. Puţinii rămaşi îşi datorau continuitatea atitudinii circumspecte de care dădeau dovadă şi faptului că ceea ce predau la cursuri era în strictă conformitate cu ideologia oficială. Toţi profesorii evrei, fără excepţie, fuseseră îndepărtaţi, dar în acea epocă încă mai continuau să existe câteva clase pentru studenţii evrei, fără îndoială, cu scopul de a salva aparenţele în faţa opiniei publice internaţionale. Studenţii evrei nu aveau niciun fel de privilegiu, în afară de acela de a participa la cursuri, iar majoritatea erau trântiţi la examene în mod deliberat.

Nici studenţii germani nu-şi făceau iluzii în privinţa libertăţii. Primul lucru, deloc academic, pe care-l învăţau, era cum să-şi controleze comportarea şi să se supună. Ei ştiau, totodată, fără să le-o fi spus cineva, că nu pot aspira la o carieră prosperă după terminarea studiilor decât dacă se alăturau, în timpul facultăţii, unei celule paramilitare. Cei mai ambiţioşi se înscriau în S.S. (Schutz-Staffel, adică Eşalonul de Protecţie), ale cărui uniforme afişau insigna cu temutele fulgere. Alţii se alăturau Cămăşilor Brune, aşa-zisele S.A. (Sturmabteilung) adică Batalioanele de Asalt.

În ceea ce-i priveşte pe studenţii străini, care în Freiburg numărau peste o mie, regimul le făcea curte cu asiduitate. Ei proveneau din întreaga lume, dar majoritatea erau englezi, câţiva americani şi câţiva francezi. De asemenea, mai existau şi aşa-zişii Ausländer-Deutsche, cei ce aparţineau minorităţilor germane din Iugoslavia, Cehoslovacia şi Ungaria [11]. Erau cetăţeni străini, dar, în ultimă instanţă, tot germani.

Studenţilor străini li se acordau numeroase înlesniri, cum ar fi: restaurante ieftine, locuinţe, activităţi sportive organizate, în special sporturi de iarnă. Mulţi beneficiau de studii gratuite. O altă înlesnire gratuită o constituia propaganda nazistă, subtilă, dar omniprezentă. Şi tocmai aici mi-am frânt gâtul.

Cum niciun străin nu putea să facă parte din vreun club sau vreo asociaţie a studenţilor germani, s-a înfiinţat unul special pentru noi: Ausländer-Club, sau clubul studenţilor străini. Sediul său din Badenstrasse era plăcut, chiar luxos şi nu era cu nimic mai prejos decât cluburile germanilor. Înscrierea nu costa nimic sau, în tot cazul, foarte puţin, iar cele mai frumoase fete din Freiburg îşi dădeau întâlnire aici. Germanii puteau veni şi ei la clubul studenţilor străini, dar, – după cum am aflat mai târziu, cei care aveau onoarea a-l frecventa erau aleşi pe sprânceană de către partid.

În afară de local şi de fete, clubul nostru mai oferea ceva ce lipsea în cluburile germane: libertatea cuvântului.

Pe Johann Jebsen l-am cunoscut la Ausländer-Club. Poate pentru că pasiunile şi posibilităţile noastre se asemănau, Johnny nu a

întârziat să mă accepte ca prieten. Mai mult decât atât: eu eram unul dintre puţinii studenţi pe care părea a-l privi cu respectul datorat unui egal, poate chiar unui mentor. Eram cu câţiva ani mai mare decât Johnny. Aveam cam aceleaşi pretenţii intelectuale, dar principalele noastre pasiuni erau automobilele sport şi fetele frumoase, amândoi având destui bani pentru a ne bucura şi de unele şi de altele.

Chiar şi mediile din care proveneam erau aproximativ asemănătoare, cu toate că familia lui Johnny era ca un peşte mare care se lăfăie într-un lac, în timp ce a mea era mare doar într-un acvariu. Johnny era fiul orfan al unui armator bogat din Hamburg. Tatăl meu, un om foarte generos, era industriaş, dar averea lui era mare numai în comparaţie cu a altor iugoslavi. Mai târziu, Johnny aproape că mi-a adoptat şi familia, împrietenindu-se la cataramă cu fratele meu mai mare, Ivo.

Johnny era unul dintre idolii universităţii. Neputând concura cu el nici intelectual şi nici altfel, majoritatea studenţilor îl admirau şi se lăsau cuceriţi de personalitatea sa. Personaj complex, cu multe faţete, aristocrat, chiar autocrat, şi democrat în acelaşi timp, era un bărbat tulburător, plin de capricii şi surprize.

La universitate, Johnny şi cu mine mai aveam un bun prieten, Freddy von Kaghaneck, croit pe acelaşi calapod cu noi. Când ne-am hotărât să-l sprijinim pe proprietarul cofetăriei noastre preferate, care refuza să se supună unui decret nazist, Freddy a dat dovadă de mult aplomb. Organizaţia locală a partidului nazist ceruse tuturor proprietarilor de cofetării şi restaurante să pună un afiş pe care să stea scris: „Intrarea evreilor şi câinilor interzisă". Herr Billinger, patronul cofetăriei „Billinger" din Bertholdstrasse refuzase să ducă ordinul la îndeplinire. Doi tipi din S.S., îmbrăcaţi în uniformă, se postaseră la intrarea cofetăriei şi îi intimidau pe clienţi, întrebându-i cum se numesc.

— Johann Jebsen, îi spuse Johnny unuia dintre ei, privind cu trufie de la înălţimea sa de aproape doi metri spre agentul scund şi agresiv.

— Dusko Popov, am răspuns în zeflemea.

— Graf von Kaghaneck, îşi recită Freddy ilustrul nume. Mă tem că nu veţi şti să-l scrieţi: Graf[12]… G-r-a-f… von… v… (Era descendentul uneia dintre cele mai influente familii catolice din Germania.)

Pe tipul de la S.S. parcă îl lovise damblaua. Am trecut toţi trei pe lângă el şi ne-am aşezat la masă în aşa fel, încât să fim bine văzuţi din stradă.

O şotie. Niciunul dintre noi nu reuşea să-i ia în serios pe nazişti. Johnny îi trata la fel ca pe poliţişti. Conducea cu dibăcie herghelia unui Mercedes 540 K decapotabil, dar dispreţuia orice regulă de circulaţie. Niciodată nu era oprit, pentru că îşi luase măsuri de

precauţie, ajungând la o înţelegere cu poliţia. Odată sosit în Freiburg, Johnny îi făcuse o vizită şefului poliţiei, înmânându-i două plicuri.

— Primul este pentru poliţie, i-a explicat el, un gest filantropic, iar celălalt acoperă anticipat plata amenzilor. Când se termină, să-mi comunicaţi. În felul acesta pierdem mai puţin timp.

Nu ştiu dacă şeful poliţiei şi-a oprit pentru el plicurile sau nu, dar efectul s-a văzut. Johnny conducea după plac, parcă unde avea chef şi niciun poliţist nu l-a amendat pe conducătorul frumosului 540 K cu ţevi de eşapament cromate şi zgomotoase, proiectate în afara capotei.

Dacă vorbesc atâta despre Jebsen, este pentru că mi-a influenţat viaţa mai mult decât oricare altă persoană şi pentru că voi încerca să-l explic. Dar aşa ceva nu le este la îndemână nici măcar prietenilor săi cei mai apropiaţi. Nepăsarea şi răceala lui l-ar fi putut face antipatic şi, cu toate acestea, lumea era subjugată de farmecul său. Adesea dădea dovadă de multă căldură sufletească, dar şi-o manifesta prin ceea ce făcea şi prin atitudine şi numai arareori prin cuvinte. Vorbea foarte direct, în fraze scurte, aproape că nu folosea adjective şi, mai presus de toate, era ironic. Inteligenţa i se citea pe faţă, strălucea în vioiciunea ochilor săi albaştri. Era un erudit cu o memorie infailibilă. Se îmbrăca de parcă ar fi fost un Anthony Eden tânăr, cu eleganţă conservatoare. Umbrela era pentru el nelipsită, asemenea pantalonilor. Singura sa podoabă germană era un monoclu parcă lipit de ochiul drept. Altminteri, i se putea citi clar originea semidaneză în pometii înalţi, părul foarte blond şi trăsăturile regulate ale feţei. În general, era frumos, puternic şi suplu, fără să fie musculos.

Johnny era un bărbat desăvârşit, amator de chefuri şi de femei, gata să participe la tot felul de discuţii şi deosebit de interesat să observe reacţiile oamenilor. Una din distracţiile lui era să provoace diferite situaţii, aşteptând apoi să vadă ce se întâmplă. Se amuza înţepând persoanele care mai trebuiau dezumflate un pic. Eu i-am oferit o mare ocazie de acest gen.

Într-o după-amiază făceam plajă împreună cu o prietenă, pe marginea piscinei. Vrând, fără îndoială, să mă tachineze, ea mi s-a plâns că un student, pe nume Karl Laub, care de fapt îmi era destul de simpatic, îi dădea târcoale şi că ea i-ar fi spus că nu poate să iasă cu el, pentru că este logodnica mea. Auzind aceasta, Karl i-ar fi replicat:

— Da, dar pentru cât timp?

— A fost foarte impertinent, nu-i aşa, Dusko? Mă iubeşti, nu-i aşa?

I-am răspuns cu un „îhîm!" la ambele întrebări, prea moleşit de soare pentru a-i lua cuvintele în serios.

— Atunci, cred că ar trebui să faci ceva.

— Da, iubito, i-am zis pentru a o calma. Când o să-l văd pe Karl, am să-i ard una să mă ţină minte. Apoi m-am întors, ca să mă bronzez şi pe spate.

În clipa următoare mă trezesc că îmi trage un ghiont. Ridic privirea şi dau de Karl, în picioare alături de mine. Nu aveam nici cea mai mică dorinţă să mă cert cu el pentru o chestiune care mi se părea lipsită de importanţă, dar intrasem în joc, aşa că am căutat o soluţie cât mai puţin angajantă:

— Dă-te la o parte, Karl, i-am spus. Îmi iei soarele, şi apoi am aflat că i-ai spus nişte lucruri neplăcute Hannelorei. Cere-ţi imediat scuze şi nu-mi mai fă umbră!

— Ce i-am spus chiar aşa şi e. Karl era un idiot plin de ifose. Iar dacă nu-ţi place umbra, n-ai decât să te scoli în picioare.

M-am sculat dintr-un salt şi, fără să-mi dau seama, l-am pălmuit; mai mult zgomot decât durere. Eram uimit de reacţia mea şi am încercat să-l mai temperez puţin efectul, zicându-i:

— Nu fi prost, Karl. Probabil că acum Hannelore este satisfăcută, aşa că hai să uităm totul.

— Martorii mei te vor căuta, rosti Karl formula obişnuită, după care s-a întors, plecând foarte îmbufnat.

Duelurile erau din nou la modă în universităţile germane. Hitler vedea cu ochi buni duelurile cu săbii, considerându-le o dovadă de bărbăţie. Lupta se dădea între două linii paralele înapoia cărora combatanţii nu se puteau retrage şi nu era permisă decât o mască mică ce proteja ochii şi nasul. Din acest motiv, mulţi studenţi germani aveau feţele brăzdate de cicatrice.

L-am ales ca martor pe Jebsen şi considerând că o cicatrice roşiatică nu îmi va spori deloc şarmul, l-am învăţat ce să spună. Cum eu eram cel provocat, aveam dreptul să aleg armele. Cu toate că violam convenţiile locului, am ales pistoalele. Se ştia bine în universitate că, doi ani la rând obţinusem premiul I la concursul de tir, unde se trăgea într-o ţintă mobilă. Învăţasem să trag cu pistolul de la comandantul regimentului meu din Iugoslavia. Metoda sa, ce s-a dovedit infailibilă în practică, consta în a apăsa cu degetul mijlociu pe trăgaci, arătătorul – aşezat în lungul ţevii – fixând direcţia.

După cum prevăzusem, martorii lui Karl s-au opus alegerii mele. Urmându-mi instrucţiunile, Johnny le-a spus că în calitate de ofiţer de rezervă al unui regiment de cavalerie eram obligat, prin jurământ de onoare, să mă bat numai cu pistoalele. Cine să mai cerceteze regulamentul unui regiment din Bosnia? Aşa că hotărârea a fost luată de un tribunal onorific studenţesc. Conform sentinţei, nu mi se putea impune să încalc regulamentul regimentului meu, dar nici Karl nu putea fi obligat să se bată cu pistoalele. Karl şi cu mine am fost declaraţi inamici eterni. Dar povestea nu s-a terminat aici.

Jebsen a găsit că acest incident este o ocazie care-i permite să se distreze pe seama unora dintre colegii mei antipatici, făcându-i să creadă că mă pregătesc să-i provoc la duel. Niciunul nu avea destul

curaj ca să mă înfrunte cu pistolul, iar pe de altă parte le era ruşine să-mi refuze provocarea. Drept urmare, mă tratau cu mult respect, fără ca, de multe ori, eu să ştiu de ce.

Dispreţul nostru faţă de nazişti a devenit mult mai mare când neam dat seama ce se întâmplă în Ausländer-Club. Maşinăria partidului nu numai că ne fericea cu fete frumoase, dar alegea din elita studenţilor pronazişti cine să fie membru al clubului nostru. Sarcina lor era să facă propagandă printre noi, folosindu-se de metode indirecte, una din ele fiind „Herren Essen", o cină oficială ţinută la lumina lumânărilor, vinerea, de două ori pe lună, şi la care smochingul era obligatoriu. Cina era destinată în exclusivitate bărbaţilor, fetele alăturându-ni-se abia după ora unsprezece, pentru dans; flecăreala lor frivolă era considerată inoportună pe timpul discuţiilor. Fără îndoială, perspectiva dansului, mâncarea excelentă şi gratuită, precum şi vinul selecţionat oferit în cantităţi nelimitate asigurau o participare numeroasă.

Ca din întâmplare, discuţiile ce se înfiripau aici se transformau invariabil în dezbateri publice. La început, acest obicei ni se părea inofensiv; nu numai că puteam, dar chiar eram încurajaţi să spunem ce gândim, bineînţeles, fără să-l insultăm pe Führer. După un timp, am constatat cu surprindere că, invariabil, majoritatea opiniilor sfârşeau prin a favoriza teza nazistă.

— Cum e cu putinţă? l-am întrebat pe Johnny. Aproape toţi participanţii la aceste cine sunt străini şi cu siguranţă majoritatea nu simpatizează cu naziştii.

— Eşti la fel de naiv ca şi ei, a râs Johnny. Se străduiesc ei să fie cinstiţi, dar nu ţi-ai dat încă seama că întotdeauna tema este abordată tocmai de un student german? Vin cu ea pregătită de acasă. Acum înţelegi de ce sunt mai convingători?

Cum de nu băgasem singur de seamă?

— Johnny, bătrâne, crezi că ai putea afla dinainte temele?

— Nimic mai uşor. În ochii lui strălucea o flăcăruie prevestitoare de pozne.

Ca să nu-l expun inutil pe Johnny, am pregătit dezbaterea noastră bilunară împreună cu un grup de prieteni englezi şi americani. De atunci, timp de aproape un an şi jumătate, punctul de vedere nazist nu a mai dominat.

Era distractiv, dar aşa cum se întâmplă întotdeauna când te distrezi, a venit şi ziua când a trebuit să plătesc. Tocmai reuşisem să-mi iau doctoratul. Pentru a sărbători evenimentul, mă pregăteam să plec la Paris. La ora şase, în dimineaţa plecării, am fost trezit de puternice lovituri în uşă. Am deschis şi am dat cu ochii de patru inşi de la Gestapo, care mi-au ordonat să mă îmbrac şi să-i însoţesc.

În timp ce mă conformam, sub supravegherea unuia dintre ei,

ceilalţi trei mi-au percheziţionat apartamentul. Se pare că le făcea mare plăcere, poate pentru că eu eram unul dintre puţinii studenţi care aveau locuinţă proprie, ceea ce trezea unele invidii chiar şi la universitate.

Am protestat, normal, şi i-am întrebat de ce se poartă aşa, dar nu mi-a folosit la nimic. Cu destulă brutalitate, oamenii Gestapoului m-au împins până la maşină şi m-au dus la sediul lor.

Timp de opt zile şi opt nopţi am fost interogat de mai mulţi agenţi, aproape fără întrerupere. Nu ştiu de ce, dar nu m-au bătut şi nici nu m-au torturat. În niciun caz pentru că aş fi fost străin, căci, după cum am aflat mai târziu, astfel de subtilităţi depăşeau înţelegerea lor. Probabil că au considerat că o astfel de metodă ar fi mai potrivită în cazul meu. Interogatoriul mi-l prelungeau până când deveneam incoerent sau leşinam. Mă lăsau apoi să dorm, după care continuau de îndată ce reuşeau să mă trezească.

Au început cu acuzaţia că sunt comunist.

— Ai întreţinut relaţii cu o muncitoare de la fabrică, m-a învinuit unul din ei, ca şi cum aceasta ar fi fost o probă concludentă. I-am replicat că în Dubrovnik democraţia este deja o tradiţie demult împământenită. Lustragiii şi bogaţii merg împreună la aceleaşi şcoli şi continuă să-şi vorbească toată viaţa ca nişte vechi cunoştinţe. Probabil că asta m-a făcut şi mai suspect.

— Ai dat târcoale fabricii, nu-i aşa?… De ce?

— Mergeam s-o caut pe fată, dacă asta înseamnă a da târcoale.

— Recunoaşte că eşti comunist, insista un gestapovist cu figură de învăţător sadic.

— Nu sunt nazist, dacă la asta vă referiţi, i-am zis, hotărât să rezist în continuare. Propaganda dumneavoastră nu e căutată la export.

— Aha, propagandă!… a exclamat, privindu-mă prin ochelarii lui cu rame de oţel, care îi măreau ochii, dându-i o expresie de fanatic. Deci cu asta te ocupi, nu-i aşa? Te învârţi pe aici şi ne defăimezi. Ai spus că… S-a căutat în buzunarul de la piept şi a scos un carneţel. Ai spus, acum trei săptămâni, în Ausländer-Club, că aici alimentele sunt raţionalizate. Asta este o minciună. Nu există raţionalizare în Germania.

— Am spus că nu poţi cumpăra tot ceea ce doreşti şi că aceasta echivalează cu raţionalizarea. N-aţi ascultat discursul lui Goering cu privire la armament sau unt, mein lieber Herr? Răspunsul meu probabil că se găseşte în carneţelul dumneavoastră. Şi ce altceva mai aveţi scris în el?

Dacă ar fi avut o riglă, sunt sigur că mi-ar fi dat peste degete.

— Sunt informat că ai făcut afirmaţii defavorabile cu privire la o paradă patriotică şi asta am aflat-o nu de la un german, ci de la un tânăr elveţian de treabă.

Îl cunoşteam pe acel tânăr şi ştiam de ce îl considerau ei „de treabă”. Era elveţian numai pentru că se născuse în acea ţară, dar convingerile lui erau naziste.

— Am afirmat numai că, după paradă, fetele miroseau a transpiraţie. A fost o glumă şi dumneavoastră ştiţi acest lucru. Să revenim la subiect: De fapt, ce doriţi de la mine?

— Vreau să ne spui adevărul, nu să faci glume obscene. Era furios şi m-a lăsat pe mâinile altui coleg, care a dat discuţiei o altă turnură.

El mi-a pus în faţă o carte pe care am recunoscut-o ca fiind a mea: era una dintre primele piese de teatru ale lui Ernst Toller, „Omul şi masele”. La puţin timp după ce Hitler pusese mâna pe putere, Toller a venit la Dubrovnik ca delegat german la conferinţa Pen Clubului, care în acel an avea loc acolo. Toller era evreu şi socialist. Guvernul german încercase să treacă peste decizia Pen Clubului, trimiţând la Dubrovnik un individ pe nume Müller, care să-l înlocuiască pe Toller. Conferinţa a refuzat să-l accepte pe Müller, aşa că Toller a rămas reprezentantul ţării sale. Era vădit că după conferinţă el nu se mai putea întoarce în Germania, aşa că a mai rămas o bucată de vreme la Dubrovnik. Toller era un bărbat inteligent şi amuzant, ceea ce i-a atras simpatia tinerilor intelectuali din oraş. Ne împrietenisem destul de bine şi mi-a făcut cadou câteva dintre cărţile sale.

— Nu poţi să negi că este a ta, mi-a spus tipul de la Gestapo, arătându-mi coperta interioară. Ţi-a fost dăruită cu dedicaţie de către jidanul ăla comunist, Toller. Ai introdus în ţară material de propagandă interzis. Admite că eşti agitator comunist.

— Am citit şi *Mein Kampf*. Asta înseamnă că sunt agitator nazist? am replicat cu o logică ce nu le-a fost pe plac. De fapt, nu ar fi trebuit să răspund în niciun fel, dar o făceam cu speranţa că o să pun odată capăt chinurilor.

În general, nu m-au întrebat nimic important; mi-au pus numai întrebări ale căror răspunsuri le puteau afla uşor şi fără ajutorul meu. Ancheta a durat zile întregi, pentru că voiau să ştie cum mi-am petrecut mai fiecare oră din cei aproape doi ani cât am stat în Germania.

— Cu cine ai vorbit în cutare zi? mă întrebau. Despre ce? Cu ce fată ai întreţinut relaţii? Ce aţi făcut? Ce carte ai citit în noaptea respectivă?

Până şi faptul că simulam cooperarea cu ei, că îmi căutam în memorie toate detaliile, adevărate sau nu, mă lăsa epuizat, mă făcea să nu mă mai simt om. Încercam să evit numele persoanelor pe care ei poate nu le cunoşteau şi cărora le-ar fi putut face rău.

În timp ce eu înduram acest interogatoriu, domnii de la Gestapo anchetau toate persoanele care avuseseră relaţii cu mine: ospătari ai restaurantelor pe care le frecventasem, croitorul, mecanicul care se

ocupa de maşina mea, precum şi alţii din aceeaşi categorie, fără să mai vorbesc de cei care mă cunoşteau mai îndeaproape. A fost o lecţie îngrozitoare, generată de teroare. Câţiva prieteni buni au pretins că nu mă ştiu decât vag. Profesorii, care cu două săptămâni în urmă îmi elogiaseră activitatea, au declarat că sunt anarhist, inutil şi vanitos. Pentru a ieşi basma curată, unii cunoscuţi au inventat declaraţii compromiţătoare pe care mi le-au atribuit, acuzându-mă de tot felul de infamii.

În total, am calculat eu mai târziu, în cazul meu Gestapoul a anchetat peste două sute de persoane. Numai două m-au apărat: Freddy von Kaghaneck şi Johann Jebsen.

După ce au trecut câteva săptămâni şi eu continuam să fiu arestat fără să mi se permită să comunic cu cineva, Johnny a înţeles în sfârşit gravitatea situaţiei. Până atunci crezuse că e doar o furtună într-un pahar de apă, provocată de vreo glumă proastă făcută de cine ştie ce student. Nu îşi imaginase nicio clipă cât de grave ar putea fi consecinţele.

Cum nu putea interveni personal şi nici nu avea încredere în reţeaua germană de telecomunicaţii, Jebsen s-a urcat în maşină şi s-a dus în Elveţia, de unde i-a telefonat tatălui meu, la Dubrovnik. Tata era convins că eu mă distrez pe la Paris, după examene, aşa că nu-şi făcea griji că nu primeşte niciun semn de viaţă de la mine. Era obişnuit cu felul meu de a fi în astfel de situaţii, trăsătură pe care, de altfel, am moştenit-o de la el.

Pe lângă faptul că era om de afaceri, tata mai era şi preşedinte al unui grup politic provincial şi, ca atare, se bucura de multă influenţă. Când a aflat cum stau lucrurile, a apelat direct la primul ministru, dr. Stojadinović, iar acesta, direct la Goering. M-au eliberat imediat după ce a intervenit Goering, dar mi s-a cerut să părăsesc Germania în douăzeci şi patru de ore. Nu am simţit deloc nevoia să mă opun.

După opt zile de interogatorii neîntrerupte la sediul Gestapoului, m-au transferat la închisoarea din Freiburg, o clădire rotundă, din cărămidă roşie, aflată în partea de nord-est a oraşului, care nu avea niciun fel de legătură cu frumuseţile din pliantele turistice. Ce e drept, aveam camera mea – o celulă izolată. Mi-au luat hainele şi mi-au dat un costum gri, de puşcăriaş, interzicându-mi să primesc vizite sau scrisori şi nepermiţându-mi să scriu nimănui. Nu aveam voie decât să fac exerciţii în curtea interioară a închisorii, câteva minute în fiecare zi. Acolo am aflat, din şoaptele unui deţinut, cam la ce pot să mă aştept.

Cum nu făcusem nimic ilegal, nu mă puteau acuza în niciun fel. În consecinţă, urma să fiu trimis în secret într-un lagăr de concentrare, evitându-se astfel formalităţile supărătoare ale unui proces „aranjat”. Nu s-ar mai fi auzit nimic despre mine. Iar, de acolo, în general nimeni

nu ieşea decât cu picioarele înainte.

Mi se părea de necrezut că aşa ceva ar putea să i se întâmple unui străin, căci ar fi dat naştere la cercetări şi la proteste din partea rudelor şi prietenilor.

— Te vor trece pe lista dispăruţilor, mi-a explicat tovarăşul meu din închisoare.

Dându-mi ordinul de expulzare în termen de douăzeci şi patru de ore, şeful Gestapoului m-a avertizat:

— Să nu iei legătura cu nimeni!

M-am dus direct acasă, cu gândul să pun la punct diversele treburi legate de cei doi ani petrecuţi la universitate. Am aranjat vânzarea B.M.W.-ului care era înmatriculat în Germania, mi-am vândut cărţile sau le-am făcut cadou unor prieteni, cu dedicaţie, am plătit datoriile pe care le aveam pe la diferiţi negustori şi mi-am pregătit bagajele.

N-am văzut pe nimeni pe urmele mele, dar eram sigur că mă supravegheau, aşa că am evitat să iau legătura cu cineva. Pe stradă m-am întâlnit cu diverşi cunoscuţi cărora le-am spus, fără a intra în detalii, că voi pleca acasă, cu trenul, în după-amiaza următoare. Ei ghiceau restul şi nu mai lungeau vorba.

Încurajaţi de punerea mea în libertate şi de aparenta dezvinovăţire, câţiva prieteni, care aflaseră vestea, au încercat să mă însoţească la gară. Nu au reuşit decât două fete. Ele i-au păcălit pe oamenii Gestapoului, aflaţi pe peron, spunându-le că însoţesc o altă persoană. Ceilalţi, care au prezentat biletele de peron şi, neinspiraţi, au spus adevărul, au fost „sfătuiţi”, să nu se apropie de mine. A fost o despărţire tristă. Fără Johnny. Fără Freddy.

Ca să ajung de la Freiburg la Belgrad, trebuia să schimb trenul în Basel. Acolo, în gară, am dat pe neaşteptate peste Johnny sau, mai bine zis, el a dat peste mine. Văzând că i se interzice să intre pe peronul din Freiburg, Johnny a sărit în maşină şi a urmărit trenul până în Elveţia.

Îi eram recunoscător pentru ceea ce făcuse pentru mine, aşa că i-am spus emoţionat:

— Dacă vreodată o să ai nevoie de ceva, Johnny, nu trebuie decât să-mi dai de veste. Ţi-o spun sincer şi tu ştii că mă ţin de promisiuni, am adăugat eu cu emfază.

Aveam să-mi ţin cuvântul dat, şi nu o singură dată.

Capitolul II

Johnny, pe care l-am întâlnit în barul hotelului Regele Sârb din Belgrad, se schimbase vizibil în cei trei ani în care nu ne văzuserăm. Nici nu e de mirare. Se simţea, evident, oarecum vinovat de acţiunile ţării sale. Cel de-al doilea război mondial începuse de cinci luni.

Polonia era deja devastată, iar Hitler se pregătea să treacă linia Maginot, în Franţa, să distrugă şi alte civilizaţii. Aspectul matur al lui Johnny, dacă l-am putea numi aşa, exprima ceva bolnăvicios, deloc surprinzător în astfel de situaţii.

În timp ce vorbeam, inteligenţa lui mi s-a părut mai sclipitoare ca niciodată, dar din ce în ce mai dominată de cinism şi umor negru. Ochii, care întotdeauna îi exprimau sentimentele, priveau acum cu un fel de teamă. Dădea semne de nelinişte. A comandat multe pahare de whisky sec. Ţigările le fuma una după alta. Continua să se îmbrace elegant, în impecabilul stil Eden, dar părul său blond, nu prea lung, nu mai era tuns cu aceeaşi grijă, iar mustaţa îi era înroşită de tutun.

— Ce mai faci? l-am întrebat, iar răspunsul pe care mi l-a dat arăta cât este de frământat.

— Hitler îşi bate joc de germani, iar cu ajutorul lor s-ar putea să pună stăpânire pe întreaga lume.

Johnny nu avea obiceiul să spună lucruri de domeniul evidenţei, aşa că am rămas perplex, privirea mea exprimând curiozitate.

— Bine, bine, hai să lăsăm asta pentru când o să fim destul de beţi, a zis el. Deocamdată, să-ţi spun despre ce e vorba. Trebuie să acţionăm rapid. Germania are cinci vapoare blocate în Triest. Unul dintre ele este al meu. Am reuşit să obţin autorizaţia de a le vinde unei ţări neutre.

Fondul problemei îmi era mai mult sau mai puţin cunoscut. Cele cinci vapoare din Triest nu erau singurele care putrezeau într-un port mediteranean. Navele de război engleze şi franceze controlau toate apele din acea zonă. În calitate de membru al Axei şi a treia putere navală în Mare Nostrum, Italia ar fi vrut să cumpere vapoarele Germaniei, dar încă nu intrase în război şi nu putea încerca forţarea blocadei.

— Care dintre ţările neutre se încumetă să cumpere vapoarele? am obiectat eu. Dacă francezii şi englezii refuză să recunoască vânzarea, pun stăpânire pe ele cu prima ocazie.

— Exact, orice idiot îşi dă seama, chiar şi idioţii de la Berlin… în ultimă instanţă, care deocamdată nu vor altceva decât garanţia unei ţări neutre că vapoarele nu vor fi vândute Angliei sau Franţei. Tocmai de aceea va trebui să acţionăm repede, înainte ca cineva de la Amiralitate să observe scăparea.

— Şi, deci, aici intru eu în joc, aşa-i? Specialistul în garanţii… sau în „dat cu praf în ochi”, ca să folosesc o metaforă adecvată.

— Exact, băiete. Trebuie să recurgi la excelentele tale relaţii şi să faci un aranjament pe care să-l pot încheia înainte de a trezi curiozitatea cuiva.

— Ştii ce se va întâmpla cu navele? l-am avertizat eu.

— Din partea mea, pot să ajungă şi în regata Henley.

— Nu ţi-e teamă că o să dai de bucluc?

Ochii lui albaştri au căpătat duritatea oţelului.

— Asta nu mă mai frământă. Ori fac ceea ce consider că e corect, ori… Îşi încheie fraza ridicându-şi grăitor ambele mâini. Dusko, eşti unul dintre puţinii oameni cărora pot să le spun… Am trecut prin unele momente grele înainte de a mă hotărî. De a mă hotărî nu să judec, ci să acţionez. Sunt şi eu angajat, mai bine zis ancorat în viaţă – din cauza rădăcinilor –, la fel ca majoritatea generaţiei noastre, numai că eu nu port ochelari de cal. Nu datorez supunere unui tiran sângeros, ci dimpotrivă. Dar, pentru a fi pe deplin sincer, dragă prietene, zâmbi ironic Johnny poate că dragostea mea pentru ţară se datorează şi faptului că o mare parte din ea chiar îmi aparţine. Nu am de gând să renunţ la ea, ba chiar mai mult, ea trebuie să îmi aparţină aşa cum vreau eu. Prin urmare, după cum ţi-am mai spus, unul dintre aceste vapoare este al meu.

Îmi părea rău pentru Johnny. Era chinuit de atâtea îndoieli. Sub masca aceea de snob cinic şi cu maniere de playboy se ascundea un om deosebit de cinstit.

— Mâine dimineaţă, la prima oră, ne ocupăm de vapoare, dar în seara asta îţi arăt Belgradul, i-am zis, convins că Johnny are nevoie să mai schimbe puţin atmosfera.

Prin vitrinele barului de la Regele Sârb, unde ne aflam, se vedeau Dunărea şi bătrâna fortăreaţă turcească. Ruinele de pe vremea vechilor cuceritori i-au amintit lui Johnny de nenorocirea ce se abătuse asupra oamenilor de bună credinţă care erau obligaţi să trăiască în Germania lui Hitler, aşa că am plecat imediat de acolo dând o raită prin localurile de noapte din Belgrad. Pe drum ni s-au alăturat şi două balerine de la unul dintre localuri, după care ne-am ciorovăit pe cinste cu directorul hotelului nostru, care ne-a ameninţat că ne aruncă în stradă, şi pe noi şi pe însoţitoarele noastre, nu din motive de moralitate, ci pentru că am insistat să ne servească în restaurant, la micul dejun, şampanie şi fripturi.

După ce am câştigat bătălia, ne-am încheiat banchetul prin câteva ceşti de cafea tare, un plăcut obicei moştenit de la turci. La urmă, un duş rece şi iată-mă în formă, gata să îndeplinesc misiunea încredinţată de Johnny.

De când mă întorsesem de la Freiburg, lucram ca avocat, ocupându-mă în principal de probleme comerciale, iar clientela mea se compunea din câteva bănci. Din când în când mai făceam şi câte o lucrare pentru guvern, dar ceea ce conta cu adevărat era că mă aflam în legătură cu Bozo Banać, personajul cel mai puternic din finanţele iugoslave, care, la rândul lui, se afla în legătură cu persoane influente din cercurile de afaceri britanice. Prin el îl cunoscusem pe un oarecare domn Sturrack, ataşatul comercial britanic în Balcani. Sturrack era un

tip competent şi apreciat. Cu timpul, am devenit prieteni. Am considerat că este intermediarul ideal pentru misiunea lui Johnny.

— V-ar plăcea să mai adăugaţi, pe socoteala germanilor, cinci nave la flota comercială britanică? l-am sondat eu pe Sturrack.

— Ce pui la cale, Dusko? m-a întrebat el pe un ton blând, părintesc, aşa cum avea obiceiul când se adresa tinerilor din Belgrad. Avea două fete frumoase din cauza cărora jumătate din cavalerii oraşului se străduiau să înveţe engleza. Ceilalţi o vorbeau deja.

I-am explicat cum i-am putea păcăli pe germani cumpărându-le vapoarele prin intermediul unei companii iugoslave, pentru a le vinde după aceea englezilor.

Sturrack a înţeles pe loc cum stau lucrurile şi cât de mare este ocazia. Pe propria-i răspundere mi-a dat mână liberă să încep imediat negocierile, spunându-mi că este încredinţat că Londra îşi va da binecuvântarea.

Următoarea persoană pe care am vizitat-o era o bună prietenă de familie, sută la sută de partea Aliaţilor. Nu aveam nici cea mai mică îndoială că ne va ajuta. Doamna Djurdjina Racić era văduva unui proeminent armator şi fiica celui pe care toţi îl veneram ca părinte şi fondator al Iugoslaviei: Nikola Pasić, care în 1918 a devenit întâiul nostru prim-ministru.

Doamna Racić a insistat ca propria-i companie navală să servească drept paravan pentru viitoarea tranzacţie. Singura ei condiţie a fost ca proiectul să fie prezentat guvernului iugoslav drept autentic.

— Sunt atât de devotaţi neutralităţii lor, se plângea ea, făcând aluzie la guvern, încât s-ar putea să ne bage beţe-n roate sau să le dezvăluie germanilor adevăratele noastre intenţii.

Partea caraghioasă este că dacă guvernul german sau cel iugoslav ar fi căscat ochii, ar fi înţeles că se pune la cale o şarlatanie. Garanţia că nu se va negocia cu Aliaţii nu valora nici cât coala de hârtie pe care fusese formulată.

Câteva zile mai târziu, Londra a trimis aprobarea, banii şi, în plus, mulţumirile Amiralităţii pentru cele circa treizeci de mii de tone achiziţionate. Johnny şi cu mine ne-am grăbit să finalizăm tranzacţia înainte ca ochii cuiva să se deschidă. El a zburat la Berlin pentru a obţine documentele necesare, în timp ce eu îndeplineam toate formalităţile la Belgrad.

După două săptămâni, Johnny s-a reîntors la Belgrad şi am sărbătorit discret evenimentul. Tranzacţia a fost semnată şi parafată. Atunci, pentru prima dată m-a lăsat Johnny să întrezăresc ceva din adevărata sa ocupaţie şi din numeroasele evenimente care urmau să se petreacă în anii următori.

Ne aflam în camera mea din Belgrad, în casa unde ai mei locuiau pe timpul iernii. Draperii grele şi covoare persane groase contribuiau

la crearea unei atmosfere de izolare şi conspiraţie. Johnny mi-a vorbit deschis.

— Cum fără îndoială ţi-ai şi imaginat, nu mi-am dorit câtuşi de puţin să mă văd târât în armata celui de-al treilea Reich şi, ca să evit acest lucru, dar şi din alte motive, m-am înrolat în divizia Brandenburg. Văzând că nu sunt lămurit, mi-a explicat că este vorba despre o unitate de sabotaj, sub controlul Abwehrului.

Am dat din cap, în semn că îl ascult. Ce este Abwehrul ştiam: principalul serviciu de informaţii german, o parte din O.K.W., înaltul comandament.

— Ei, dacă tot nu îţi place armata, i-am zis ironic, desigur, ai ales unitatea cea mai potrivită.

El nu mi-a luat în seamă sarcasmul.

— Am prieteni buni în Abwehr, iar dr. Hjalmar Schacht întreţine relaţii foarte strânse cu amiralul Canaris.

Desigur, ştiam cine era Schacht, ca toată lumea care citea ziarul. În calitate de preşedinte al Băncii naţionale, el reevaluase marca germană, câştigându-şi astfel un renume internaţional de geniu al finanţelor. I se spunea „Magul finanţelor". Ştiam de asemenea că Johnny îl admira mult şi că făcuse un fel de ucenicie sub conducerea lui Schacht, timp în care îşi însuşise majoritatea cunoştinţelor pe care le avea în domeniul financiar.

În schimb, numele amiralului Canaris nu-mi spunea nimic. Johnny m-a lămurit:

— Amiralul Canaris, Wilhelm Canaris, este şeful Abwehrului. Eu l-am cunoscut prin aghiotantul său personal, colonelul Oster; filosofia şi ideile lui politice sunt identice cu ale mele.

— Şi ce-i cu Canaris ăsta?

Johnny a meditat câteva secunde, aruncând un chiştoc şi aprinzându-şi altă ţigară, cu o brichetă de aur. Deşi fuma mult, nu aprindea niciodată ţigară de la ţigară; ar fi fost lipsit de eleganţă.

Johnny mi l-a descris pe amiral ca fiind un om sensibil, discret, scund de statură dar neobosit. Îi atribuia o curiozitate debordantă, multă inteligenţă şi un deosebit simţ al umorului.

— Lasă impresia că preferă să asculte decât să vorbească, dar atunci când vorbeşte, are strălucirea fulgerului, au fost vorbele lui Johnny.

— E nazist? l-am întrerupt eu.

— Se spune că nu ar fi, cu toate că stă de vorbă între patru ochi cu Hitler. În calitatea sa de şef al Serviciului de informaţii nici nu se poate altfel, a continuat Johnny. Se află în relaţii strânse şi cu Reinhard Heydrich, director al S.D.-ului şi unul dintre şefii Gestapoului.

S.D.-ul, Sicherheitsdienst, după cum am aflat, era Serviciul intern

de informaţii şi securitate, cu alte cuvinte contraspionajul.

Johnny şi-a mai turnat o jumătate de pahar de whisky din sticla ne care o lăsasem pe măsuţa dintre fotoliile noastre. Se goliseră două treimi din ea, dar Johnny era complet treaz. Cu toate astea, nu prea înţelegeam ce spune. Mă amestecasem şi eu în politică la Belgrad şi înţelegeam o parte din subtilităţile şi din contradicţiile ei, dar nu puteam pricepe nici în ruptul capului schimbarea la faţă a lui Johnny.

— Ţi-am mai spus că nu vreau să îmbrac uniforma, în plus, vreau să fiu liber să călătoresc şi să mă ţin la curent cu ceea ce se întâmplă în lume, în afara graniţelor Germaniei. Aşa ceva ar fi imposibil dacă m-aş înrola într-un regiment oarecare, servind drept carne de tun, sau dacă n-aş fi bine înfipt în Abwehr. Iar dacă vrei să te menţii acolo, nu poţi să simulezi sau să stai pe margine. Trebuie să dai din coate şi mai ales să vii cu rezultate.

— Ce fel de rezultate, Johnny? Tonul meu era puţin cam dur, dar critica pe care o implica a trecut pe lângă Johnny.

— Ei! Nimic spectaculos, pentru început. Uite, de exemplu, chiar înainte să plec spre Belgrad. Kans von Dohnanyi – este şi el unul dintre prietenii şi consilierii lui Canaris – începuse să pregătească un raport cu privire la cei mai indicaţi politicieni francezi cu care să se ia legătura când Franţa va fi învinsă.

— Poate vrei să spui „dacă şi când va fi învinsă”.

— Dusko, mă tem că ceasul a şi sosit. Toţi duşmanii Germaniei comit aceeaşi greşeală: subestimează forţa Germaniei, agresivitatea şi hotărârea lui Hitler. Lumea crede că Franţa nu trebuie decât să-şi vadă liniştită de treabă în spatele liniei Maginot. Lucrurile, însă, nu stau chiar aşa.

— Foarte bine, i-am replicat. Dar dacă Germania este atât de pregătită, voi ar trebui să ştiţi deja care dintre politicienii francezi vor fi dispuşi să colaboreze. Fostul vostru ambasador la Paris ar putea răspunde fără probleme la o asemenea întrebare.

— Sigur că poate. De altfel, a şi făcut-o. Dar Abwehrului i s-a cerut să-şi exprime propria-i părere şi mi-ar plăcea să am şi eu o contribuţie. În spionaj se spune că informaţia este fără valoare câtă vreme nu este confirmată de surse diferite. Johnny mi-a explicat fără ocolişuri că o astfel de contribuţie la întocmirea raportului i-ar fi şi lui de mare folos, dar că pentru asta are nevoie de ajutorul meu. M-a prevenit că va trebui să-i comunice superiorului său numele meu şi al celorlalte surse.

Întoarsă pe toate feţele, cererea era pur şi simplu explozivă. Johnny o prezenta ca pe un favor personal, dar în realitate era vorba de o acţiune (şi încă una de spionaj!) în favoarea naziştilor. Pe de altă parte, totul părea destul de nevinovat. Răspunsul putea fi obţinut cu uşurinţă de oricine se învârtea prin cercurile politice sau diplomatice.

Nu vedeam nimic rău în asta şi, în plus, îmi venise şi mie o mică idee.

— Foarte bine, Johnny, i-am spus după ce am luat o gură zdravănă de whisky. O voi face cu o singură condiţie: să nu-mi mai ceri nimic în plus. Mă bucur foarte tare că pot să te ajut să ocoleşti războiul, dar gândul că-i servesc pe prietenii tăi nazişti mi se răsuceşte ca un cuţit în inimă.

Johnny a dat din cap aprobativ, exprimând un lucru pentru care nu există cuvinte. Eu am început să mă ocup de detalii şi am stabilit planul de acţiune.

— Cât timp am la dispoziţie?

— Câteva săptămâni. Aş dori un raport amănunţit.

— Şi cum să fac să ajungă la tine?

— Trimite-mi o telegramă la Berlin şi voi veni.

Am obţinut informaţiile fără nicio problemă. Dispuneam de toate relaţiile necesare: prieteni personali, prieteni ai tatălui meu, rude. Mulţi dintre ei erau funcţionari marcanţi ai Ministerului iugoslav al Afacerilor Externe şi experţi în probleme franceze, unii foşti ambasadori sau chiar miniştri plenipotenţiari în activitate. De asemenea, cunoşteam bine câţiva funcţionari francezi din Iugoslavia. Sarcina mea a cerut timp numai pentru că nu puteam să întreb direct, ci trebuia să o fac în timpul cinelor, dejunurilor sau al diverselor discuţii.

În ciuda rezervelor mele, până la urmă misiunea a ajuns să-mi placă, deoarece tema era pasionantă, iar părerile uimitor de asemănătoare, mergând până la coincidenţă. Lăsându-i la o parte pe şefii formaţiunilor fasciste din Franţa, care nu puteau fi luaţi în calcul, deoarece nu se bucurau nici de influenţă, nici de prestigiu, aproape toţi au pronunţat aceleaşi câteva nume. Uneori era menţionat fostul prim-ministru şi ministru al afacerilor externe, Pierre Flandin, alteori mareşalul Pétain, dar primul candidat aflat pe buzele tuturor era fostul prim-ministru, Pierre Laval.

Se considera că trecutul lui Laval grăieşte de la sine. Cât a fost la putere, el a susţinut că Franţa trebuie să evite războiul cu orice preţ, prin realizarea unor înţelegeri cu Hitler şi cu Mussolini. În acest scop, a sacrificat Pactul franco-sovietic blocând ratificarea lui în parlament, cu toate că, iniţial, îşi pusese semnătura pe el. Flirtul său cu Mussolini venise de hac spiritului Micii înţelegeri, o alianţă defensivă încheiată de Cehoslovacia, România şi Iugoslavia, bazată în principal pe sprijin francez. Motivul cel mai important în alegerea sa ca prim colaborator era că ura cu furie Anglia. Convingerea lui era că Germania nu poate fi înfrântă cu niciun chip; informatorii mei erau de părere că va fi bucuros să se alăture lui Hitler şi, împreună, să învingă duşmanul comun de dincolo de Canalul Mânecii.

Aceasta este esenţa lungului raport pe care l-am scris, în dublu exemplar, pentru Abwehr. Copia urma să aibă alt destinatar, pe care însă nu voiam să-l abordez direct, de teamă să nu fiu luat drept musafir nepoftit.

Ocazia aşteptată s-a ivit în timpul dineului dat de o ambasadă. Eram destul de des invitat la recepţiile de acest fel, probabil pentru a le adăuga un plus de culoare. Eram unul dintre localnicii a căror prezenţă nu implica niciun risc. Nu vărsam mâncarea pe haine, puteam să port o discuţie în câteva limbi şi, în plus, calitatea mea de burlac completa anumite goluri.

Ţinta mea era primul secretar al legaţiei britanice, domnul Dew. L-am abordat în momentul când a ieşit pe terasă ca să ia o gură de aer. Era o noapte rece, deci puţin probabil să ne întrerupă cineva. Am folosit prilejul şi i-am vorbit de însărcinarea dată de Johnny. Domnul Dew mi-a pus multe întrebări şi, în primul rând, dacă am ceva împotrivă ca el să-şi informeze superiorii despre această problemă. Sincer vorbind, era exact ceea ce aş fi dorit. Totodată, mi-a cerut o copie a raportului, pe care eu i-am înmânat-o înainte de a-i da lui Johnny originalul. I-am spus lui Dew, şi am insistat asupra acestui fapt, că afirmaţia lui Johnny conform căreia germanii vor ocupa sigur Franţa este mai importantă decât raportul meu. Pe mine, ca francofil, asta mă neliniştea, dar primul secretar nu părea deloc tulburat. Nu a spus decât atât:

— Mda. Ar fi bine să ţineţi legătura cu băiatul ăsta.

„Băiatul ăsta” a venit, şi-a luat raportul, iar după câteva zile mi-a transmis mulţumiri şi felicitările oficiale pentru acurateţea lui; în rest, nimic, am pierdut legătura. Cu toate astea, am observat o schimbare clară în atitudinea ambasadei germane faţă de mine.

În decursul timpului, afacerile mă purtaseră de mai multe ori pe la ambasadă, unde personalul se purta rece şi distant. Fără îndoială, ştiau că în ţara lor sunt o *persona non grata*. După întocmirea raportului asupra Franţei, parcă le miroseam a trandafiri. Probabil că cineva le dăduse cuvântul de ordine. Subit, au început să-mi acorde mici atenţii şi diversele obstacole de care mă izbeam de obicei au dispărut. Cred că nu a fost numai o schimbare de atitudine oficială; apăsaţi de complexul vinovăţiei, germanii erau deosebit de sensibili la orice semn de simpatie sau prietenie, chiar recunoscători.

Previziunea care stătea la baza raportului meu s-a adeverit: Franţa a capitulat. Această victorie a fost privită cu durere în Iugoslavia. Germanii, secondaţi de prietenii şi simpatizanţii lor, îşi etalau aroganţa. De teama lui Hitler, guvernul iugoslav se străduia cu disperare să-şi dovedească neutralitatea. Intuia că este izolat, lipsit de orice ajutor şi că va trebui ori să cedeze, ori să fie strivit. Poporul iugoslav nu gândea însă la fel. Timp de aproape cinci sute de ani, ţara

fusese invadată şi ocupată periodic, din care cauză exista o veche tradiţie a rezistenţei. Refugierea în munţi ora o tactică iugoslavă îndelung practicată. În ciuda încercărilor guvernului de a controla situaţia, populaţia era aproape unanim în favoarea Aliaţilor şi gata să se răscoale la cea mai mică provocare, cântând *La Madelon*[13] în cinematografe şi huiduind conducerea nazistă în timpul jurnalelor de actualităţi.

Într-una din călătoriile sale la Belgrad, Johnny mi-a confirmat cât de critică este situaţia noastră, spunându-mi grav:

— Odată cu căderea Franţei a dispărut orice speranţă de a mai scăpa de Hitler prin vreo acţiune internă.

Către sfârşitul verii lui 1940, Johnny devenise musafir permanent al locuinţei noastre din oraş. În aparenţă, stătea în Iugoslavia pentru că ar fi început o serie de afaceri comerciale şi financiare la Belgrad. Ce e drept, Johnny era un neobosit om de afaceri. Oriunde s-ar fi aflat, mirosea şi posibilitatea de a încheia o afacere rentabilă. În micul nostru cerc de amici foloseam cuvântul „jebseniadă" pentru a desemna o afacere sigură sau vreo şmecherie fără fisură.

Familia mea plecase la Dubrovnik, să-şi petreacă vara acolo, iar eu tare aş fi vrut s-o însoţesc şi să mă mai urc în vreo barcă, dar Johnny mă amestecase în afacerile lui şi nu puteam să lipsesc decât dacă şi el şi-ar fi lăsat treburile baltă şi ar fi venit cu mine. Mi-a fost imposibil să-l fac să părăsească Belgradul, oricât l-am rugat. Era cu totul alt om, nu-l mai recunoşteam.

— Ce-i cu tine? l-am întrebat în cele din urmă. Doar tu nu eşti negustoraşul care nu-şi poate lăsa prăvălia singură. Ce se întâmplă?

Mi-a spus că este foarte preocupat, că de când Hitler a cucerit Franţa, practic fiecare german este sută la sută alături de el. Asta îl obligă, totodată, să-şi controleze permanent atitudinea şi să-şi ia toate precauţiile, chiar şi faţă de cei mai apropiaţi prieteni. Pe urmă mi-a îndrugat nişte baliverne defetiste, zicând că Hitler are reputaţia de a fi infailibil şi poate chiar aşa şi este, căci până acum nu a greşit niciodată.

— Este stăpânul indiscutabil al Europei, s-a făcut Johnny ecoul lui Goebbels. În câteva luni va termina probabil cu Anglia şi atunci America şi Rusia vor fi bucuroase să ajungă la o înţelegere cu el. E posibil ca Hitler să se ţină de promisiune şi să schimbe istoria viitorilor o mie de ani.

— Îmi vii cu propagandă, Johnny? l-am întrebat pe ton de glumă.

Dar el a rămas serios.

— Ţi-o plăcea sau nu, trebuie să acceptăm realitatea şi să ne adaptăm, s-a apărat el. Poate că va trebui să ne integrăm în noua lume a lui Hitler, ca să nu fim striviţi.

Eram exasperat şi nedumerit.

— Pentru Dumnezeu, Johnny, am protestat eu nervos. Unde ai să ajungi? Vrei oare să îngenunchez şi să mă apuc să ling cizme?

— Îmi pare rău, s-a scuzat. Cred că am fost brutal. Mi-a adresat unul din rarele lui surâsuri, liniştindu-mi întrucâtva gândurile sumbre. Voiam să ajung la ceva ce ştiu că nu-ţi va plăcea, cu siguranţă.

N-am scos nicio vorbă, aşteptând să spună ce avea de spus.

— Ai vrea să cinezi cu un prieten de-al meu, de la ambasada germană? Sau, mai bine zis, aş putea să-l aduc să ia cina aici? Poate că, ar fi mai discret, nu ne-ar vedea nimeni.

— Este chiar atât de grav?

— O să vezi după ce vorbeşti cu el.

N-am mai pus alte întrebări. Era prima şi singura dată când l-am văzut pe Johnny în încurcătură.

Prietenul pe care l-a adus să ia cina în casa mea arăta exact aşa cum mă aşteptam să arate un ofiţer al ambasadei. După accent, era din Bavaria şi se numea Müntzinger, maiorul Müntzinger. Era foarte sigur pe el şi de victoria finală a Germaniei. Îmi fierbea sângele. Văzându-l cum stă la masa mea, mănâncă din mâncarea mea şi îmi bea vinul, dar nu i-am arătat ce simt.

Mi-a displăcut încă şi mai mult când mi-a zis:

— Serviciul pe care ni l-aţi prestat – iar eu am presupus că se referă la raportul despre Laval – a fost clar, concludent şi s-a dovedit a fi exact. Posedaţi talentul de a vedea ceea ce este important. Dorinţa de a ne ajuta este o dovadă a înţelepciunii politice şi a capacităţii dumneavoastră de adaptare.

Deci variaţiuni ale temei pe care mi-o predicase şi Johnny! Mi-am clătit gura cu o sorbitură de vin, dar gustul amar a persistat.

— În viitor, a continuat maiorul, vă veţi da seama că aveţi nevoie de noi. Acum însă, vă pot spune cu francheţe că noi suntem cei care avem nevoie de dumneavoastră.

În sfârşit, maiorul începea să fie concret. Şi-a şters gura cu un gest rapid şi şi-a lăsat şervetul pe masă, cu toate că nu terminaserăm de mâncat. Era evident că nu venise numai pentru a gusta felurile de mâncare pregătite de bucătarul nostru.

— Nu există alianţă mai bună decât aceea a interesului comun, a continuat Müntzinger, foarte satisfăcut că a dat naştere acestei perle filosofice. În Belgrad aveţi reputaţia de a fi un liberal, iar necazurile pe care le-aţi avut ca student în Freiburg sunt bine cunoscute de multă lume. Nimeni nu vă cunoaşte adevăratele sentimente şi v-am fi recunoscători dacă lucrurile ar rămâne în continuare aşa. În ciuda tuturor tentaţiilor actuale, vă rog să nu lăsaţi pe nimeni să afle că sunteţi prietenul nostru. Ne puteţi ajuta mai mult dacă toată lumea va crede că sunteţi antigerman. Şi, apropo, a încercat el să se facă plăcut, sunt sigur că vina neplăcerilor dumneavoastră se datoreşte în mare

parte excesului de zel dovedit de Gestapoul provincial.

Am evitat să-l privesc pe Johnny. Discursul lui Müntzinger fusese pregătit dinainte şi aveam senzaţia că Johnny nu era străin de asta, dacă nu cumva chiar el era regizorul. Am trecut peste asta şi am întrebat:

— Ce ajutor doriţi?

— Am să vă spun, mi-a replicat. În câteva luni, cel mult, Anglia va fi invadată, desigur, dacă nu cumva dă dovadă de înţelepciune şi cere armistiţiu. Nicio ţară nu poate rezista armatei germane. Dumneavoastră aţi putea să ne ajutaţi uşurând realizarea obiectivelor germane. Procedând astfel, invazia ar putea deveni mai puţin sângeroasă şi multe vieţi germane şi britanice nu s-ar mai irosi.

Poate că se aştepta la aplauze… Aha!" a fost tot ce am zis, dar se pare că i-a plăcut. Urmam în acel moment sfatul bunicului meu: „Lasă omul să vorbească şi o să afli mai mult decât dacă pui întrebări. Şi mai străduieşte-te ca faţa ta să nu exprime ceea ce limba nu vrea să grăiască".

Maiorul a venit la subiect:

— Dumneavoastră sunteţi bun prieten cu domnul Banać. În casa acestuia l-aţi cunoscut pe ducele de York, de care v-aţi ocupat pe timpul şederii sale în Dubrovnik.

Lucrurile nu stăteau chiar aşa. Dar nu aveam de gând să i-o spun lui Müntzinger. Îi cunoscusem pe duce în casa lui Banać, dar nu mă ocupasem de el. Aranjasem să fie primit ca membru de onoare al clubului nautic „Argosy" din Dubrovnik, eu fiind unul dintre fondatori şi, totodată, îl însoţisem puţin prin oraş.

Mi se părea că ştiu încotro bate Müntzinger. Aveam în minte raportul despre Laval şi credeam că va urma o propunere similară, numai că maiorul a început să-mi vorbească despre cu totul altceva.

— Avem mulţi agenţi în Anglia, unii excelenţi, a început el, dar ne-ar plăcea să avem pe cineva care să poată intra oriunde. Relaţiile dumneavoastră ar deschide multe uşi. Unele informaţii nu se pot obţine pe stradă. Dumneavoastră ne-aţi putea face un mare serviciu. Şi noi am putea face la fel pentru dumneavoastră, Herr Popov. Reichul ştie să-şi arate cu generozitate recunoştinţa. Veţi deveni o persoană importantă pentru viitorul Iugoslaviei.

Asta era deja altceva, nu scrierea unui simplu raport, îmi cereau, într-o formă lipsită de echivoc, să mă înrolez în serviciul de spionaj german. „Şocat" ar fi un cuvânt nepotrivit pentru reacţia mea, dar nici „surprins" nu ar fi corect. Cunoscând ocupaţia lui Johnny, în subconştient probabil că eram deja pregătit pentru această ofertă, dar simţeam că adrenalina mea a luat-o razna.

De când Müntzinger se urcase la tribună, Johnny nu mai scotea un cuvânt. Îmi evita privirea, contemplând fumul ţigării sau culoarea

coniacului din pahar.

— Ce fel de informaţii aţi dori de la mine?

Cunoşteam răspunsul, dar ţineam morţiş să-l aud din gura lui.

— De toate. Politice. (Pauză). Militare. Dar asta nu ţine de domeniul meu. Mă aflu aici numai pentru a obţine consimţământul dumneavoastră. La timpul potrivit, Johnny vă va prezenta persoanelor competente, dacă veţi accepta.

— Nu-mi cereţi un răspuns imediat?

— Sigur că nu, a exclamat el cordial. Mai reflectaţi. Afacerea implică anumite riscuri, dar, ca un bun jucător ce sunt, vă pot asigura că vor fi minime în comparaţie cu avantajele. Fără îndoială că dumneavoastră trebuie să cântăriţi singur toate elementele. Rămân în Belgrad câteva zile. Comunicaţi-mi prin Johnny hotărârea dumneavoastră şi după aceea vom vorbi pe îndelete. Era foarte sigur pe sine… sau, poate, de mine?

S-a ridicat de la masă. Eram tot în sufragerie. L-am însoţit până la poartă şi m-am reîntors imediat în salon, unde ştiam că o să-l găsesc instalat pe Johnny. Când am intrat, tocmai îşi umplea un pahar stând cu spatele la mine. Am închis uşa, iar el s-a întors şi, fără a mai fi nevoie să-l întreb, mi-a spus:

— Eu aş fi procedat altfel, Dusko, dar ei sunt foarte grăbiţi.

— Să punem cărţile pe masă, Johnny. De la o vreme, tu ai tot pregătit terenul. Tonul meu nu era acuzator; pur şi simplu îi prezentam un fapt.

— E adevărat, a recunoscut el. Mi-am închipuit că o să-ţi dai seama. Asta uşurează situaţia.

Johnny a luat sticla de whisky şi paharul şi le-a pus pe măsuţa din faţa canapelei, apoi şi-a aşezat pernele după gustul său şi s-a întins pe ele. Ne aştepta o discuţia lungă. Eu m-am aşezat comod pe blana de tigru din faţa căminului, în poziţia mea preferată.

— Müntzinger este superiorul meu, a început Johnny. Este foarte apreciat de către Canaris, care are încredere absolută în el. Este principalul recrutor al Abwehrului în Europa centrală. După cum ţi-a spus, Abwehrul are oameni în Anglia, dar niciunul capabil să opereze la nivel înalt. Şi tocmai asta este ceea ce vor cavalerii de la Tirpitzufer.

— Tirpitzufer?

— Iartă-mă, uitasem că nu prea cunoşti Berlinul. Cartierul general al Abwehrului se află în strada Tirpitzufer nr. 74–76. E renumit.

Nu era greu să-mi imaginez ce fel de renume avea.

— Caută cu disperare un om care să se poată mişca în sferele înalte ale societăţii britanice. Omul trebuie să mai aibă şi alte calităţi, îţi dai seama. Multe alte calităţi. În esenţă, trebuie să aibă aptitudinile unui superspion. Mi-am permis să te recomand pe tine. Am făcut-o într-un moment de înflăcărare. Am regretat după aceea, dar… era prea târziu

ca să mai dau înapoi.

M-am ridicat în picioare şi am început să mă foiesc dintr-o parte într-alta a camerei; pur şi simplu nu mai voiam să stau lângă Johnny.

— Când mi-ai pus laţul de gât? înainte sau după afacerea Laval? Ori în timpul tranzacţiei navale?

— După. După toate astea.

— Deci, atunci m-ai pus doar la încercare.

Era o afirmaţie, nu o întrebare. Eram pe punctul de a spune „mă ademeneai", dar nu eram atât de supărat încât să folosesc asemenea cuvinte. Consideram că ar fi trebuit să fiu, dar în realitate nu eram supărat deloc, din mai multe motive. În primul rând, aveam încredere în Johnny, iar în al doilea, situaţia nu era lipsită de interes şi nici chiar foarte neaşteptată. Nu am fost surprins decât de anvergura ei. Mă aşteptam la nişte însărcinări mai mărunte, nu să joc rolul unui superspion.

— Dacă vrei, spune-i şi aşa. Voiam să văd cum reacţionezi, a recunoscut Johnny. Şi cum reacţionează ei. Raportul tău asupra Franţei a făcut o impresie excelentă la Berlin. A fost considerat la fel de clar ca documentele Marelui Stat-Major. Apoi ţi-au dezgropat dosarul şi au obţinut o mulţime de alte informaţii.

— De la tine?

— În principal de la mine.

— Şi într-adevăr au ajuns să creadă că m-am schimbat după Freiburg?

Johnny a râs forţat.

— Oamenii, chiar şi politicienii duri, naziştii, cred ceea ce vor a creadă. Judecând după comportamentul tău, eşti un om ambiţios. Eşti fiul unei familii bogate, deci nu trebuie să lucrezi; şi totuşi o faci. Chiar din greu. Iar dacă eşti ambiţios, nu te poţi îndrepta decât către germani. Din punct de vedere economic, noi am controlat dintotdeauna Balcanii. Acum câştigăm şi războiul.

— Splendidă analiză de caracter, i-am zis, sarcastic.

— Freud era evreu, râse Johnny pentru prima oară în noaptea aceea. Doar nu te aştepţi din partea lor să-i aplice teoriile şi să ajungă la concluzia că încerci să rivalizezi cu tatăl tău.

— Nici prin gând nu mi-a trecut, am zâmbit şi eu.

— Ei bine, a respirat Johnny mai uşurat, cei din Tirpitzufer mi-au ordonat să te conving şi să te recrutez. Eu nu mă puteam hotărî s-o fac aşa, direct, şi încă atât de repede. Müntzinger şi-a pierdut răbdarea şi s-a hotărât să acţioneze cum ştie el.

Doream să reflectez, să fiu singur. Mi-am turnat un pahar şi l-am dat peste cap.

— Noaptea e un sfetnic bun, Johnny. Somn uşor.

— Sper că mă vei ierta, Dusko, a murmurat el. Mă folosesc de tine

şi îmi pare rău, dar altminteri nu voi putea supravieţui.

Nu mă îndoiam de sinceritatea lui, dar nici să accept ideea nu-mi era uşor. Am clătinat din cap, fluturându-mi, în acelaşi timp, mâna în semn de rămas-bun.

— Şi încă ceva, a mai adăugat el pe când eu deschideam uşa. Dacă vrei să distrugi o echipă, cel mai bine e să încerci să o faci din interior.

L-am străpuns cu privirea şi apoi m-am retras în camera mea. De ce dracu' nu mi-a vorbit aşa de la început? Tare alambicat mai era şi Johnny ăsta.

N-a fost chip să dorm în noaptea aceea. Nu pentru că ar fi trebuit să mă hotărăsc; întotdeauna mă decid repede. E inutil să te gândeşti la acelaşi lucru de cincizeci de ori. Realitatea nu se schimbă. Dar îmi mai lipsea o piesă pentru ca jocul să fie complet.

Oare vor intra englezii în joc? Dacă nu, va trebui să resping propunerea germanilor şi nu se poate să respingi o asemenea propunere fără să fii pedepsit.

Dis-de-dimineaţă, am dat fuga în strada Milosa Velikog, unde se afla ambasada britanică.

— Vă daţi seama ce vă aşteaptă dacă acceptaţi? m-a întrebat domnul Dew, după ce a ascultat foarte atent relatarea evenimentelor din seara anterioară. Nu vreau să vă descurajez. Lupta contra naziştilor este singura alternativă de bun simţ, cu toţii gândim la fel. Dar o asemenea activitate, pentru care vă oferiţi voluntar, este foarte periculoasă. Nu se permite nici o singură greşeală.

— Fiecare face ce poate, domnule Dew, i-am răspuns, făcându-mă că nu aud avertismentul. Atât gestul lui, cât şi replica mea îmi sunau ca dialogul unei piese de teatru.

— Aţi zis bine, a aprobat domnul Dew. Vedeţi, acest gen de afaceri nu este de competenţa mea, recunoscu el binevoitor. Voi cere unui prieten să vă primească. Sunt sigur că pe el îl va interesa; vă va chema la telefon pentru a aranja o întâlnire.

Deci, intrasem în joc.

Omul care a telefonat în acea după-amiază, la sugestia domnului Dew, s-a prezentat, drept Spiradis. Mi-a cerut să vin imediat să ne întâlnim la biroul britanic de control al paşapoartelor.

Iată-mă deci, pentru a doua oară în aceeaşi zi, în strada Milosa Velikog. Controlul paşapoartelor se afla într-o clădire situată la circa o sută de metri de ambasadă. Intrând în biroul lui Spiradis, am constatat că îmi era vag cunoscut. Drumurile noastre se încrucişaseră pe la recepţii, dar niciunul din noi nu-şi amintea numele celuilalt; şi totuşi eram sigur că al său nu este Spiradis. Am înţeles îndată că nu era un simplu funcţionar de la paşapoarte. Mai târziu, când m-am iniţiat în activitate, am aflat că era şeful grupei M.I.6 pentru Balcani şi că

Spiradis era numele lui conspirativ.

Spiradis m-a pus să-i repet povestea pe care i-o spusesem domnului Dew. M-am supus fără să crâcnesc, cu toate că eram sigur că domnul Dew îl pusese în temă. Mai târziu am învăţat că asta face parte din tehnica spionajului. Spiradis mi-a pus tot felul de întrebări despre cele mai mici detalii şi în special în privinţa numelor.

— Bine, s-a pronunţat el în cele din urmă, aranjându-şi firele lungi de păr, pieptănate de-a latul peste capul chel. Ne interesează, într-adevăr, foarte mult. Va trebui să cer instrucţiuni la Londra, dar puteţi fi convins că vom urmări problema. Spiradis se exprima foarte britanic şi totuşi se simţea ceva străin în felul lui de a fi.

Comunicaţiile între Belgrad şi Londra erau în general extrem de lente şi acest lucru se accentuase de când izbucnise războiul, dar Spiradis dispunea de propriile sale canale. După numai două zile m-a convocat din nou în biroul său. Bucuros să constat atâta operativitate, m-am urcat în B.M.W.-ul meu nou-nouţ şi am pornit în viteză spre Milosa Velikog.

— Londra doreşte să continuaţi discuţiile cu germanii, m-a informat Spiradis.

— Trebuie să accept propunerea sau numai să-mi beau ceaiul cu ei? l-am întrebat. Frazeologia birocratică cu dublu înţeles m-a iritat dintotdeauna.

Ochii lui Spiradis s-au îngustat. Şi-a frecat nasul lui mare între arătător şi degetul gros, probabil pentru a-şi ascunde un zâmbet.

— Trebuie să le acceptaţi propunerea. Fiţi binevoitor, dar nu forţaţi nota. Cereţi timp ca să vă lichidaţi afacerile şi să vă pregătiţi de călătorie.

— Este cât se poate de normal, am fost eu de acord.

— Da. De asemenea, noi mai vrem să le sugeraţi că aveţi un prieten la Londra, să zicem un diplomat iugoslav, care duce lipsă de bani, că speraţi să obţineţi ajutorul lui şi că-l veţi convinge să trimită informaţiile prin valiza diplomatică.

— Cum se numeşte? l-am întrebat eu. Müntzinger va dori să ştie asta. Şi el este avid de nume, ca şi dumneavoastră.

Spiradis a ridicat din umeri.

— Inventaţi ceva. Spuneţi-i că nu puteţi să-i dezvăluiţi numele. Iar acum, a zis el, ochindu-mă cu creionul, să vorbim despre călătoria dumneavoastră la Londra. Nu ştiu ce planuri au germanii, dar e absolut necesar să aveţi un pretext plauzibil. Se presupune că trebuie să ne induceţi în eroare. Cea mai bună acoperire ar fi un pretext autentic. În cazul dumneavoastră, nu prezintă niciun fel de problemă. Ca avocat, v-aţi aflat în relaţii cu multe firme britanice. Vă puteţi continua activitatea, dar la o scară mai mare, care vă va obliga să mergeţi la Londra. Va trebui să găsiţi nişte clienţi care să fie de acord

să-i reprezentaţi acolo. Noi vă vom acorda întregul nostru ajutor, în special în ceea ce priveşte certificatele maritime.

— În acest caz, l-am asigurat, sunt convins că voi găsi oricâţi clienţi doriţi.

Certificatele maritime erau documentele prin care se aprobau mărfurile transportate pe mările controlate de englezi. În absenţa lor, navele erau supuse sechestrării. Englezii erau cât se poate de atenţi, chiar zgârciţi când venea vorba de acordarea certificatelor maritime pentru Iugoslavia. Prevăzând o posibilă invadare a ţării mele de către Axă, ei se temeau că s-ar putea acumula aici mari stocuri de mărfuri care să cadă, apoi, în mâinile inamicului, ca să nu mai vorbim de posibilitatea ca ele să fie revândute germanilor.

Lăsând chestiunea cea mai delicată la sfârşit, după ce am căzut de acord asupra amănuntelor, Spiradis mi-a zis aşa, parcă în treacăt:

— Apropo, să nu-i spuneţi nimic domnului Jebsen despre relaţiile pe care le aveţi cu noi.

— Dar practic el m-a trimis aici, am obiectat.

— Practic, a repetat Spiradis, dând cuvintelor o cu totul altă semnificaţie. În această activitate, cu cât vorbim mai puţin, cu atât mai bine.

Deşi îmi venea greu să recunosc, Johnny devenise oarecum o enigmă pentru mine. Prea se înclina când într-o parte, când într-alta. Poate că era un pragmatic, cochetând cu ambele tabere.

— În orice caz, am conchis eu, probabil că va ghici.

— Să ghicească!

Aşa am şi făcut. Nu i-am spus lui Johnny decât că am aranjat să plec în Anglia şi că am un prieten diplomat care ar putea să mă ajute. Johnny nu m-a întrebat nimic altceva: eram sigur că şi lui îi convine aşa.

Următoarea întâlnire cu Müntzinger, aranjată de Johnny, m-a agasat şi mai tare decât prima. După cum observasem mai înainte, era plin de sine.

— Sunt un bun psiholog, a jubilat el. Ştiam că veţi ajunge la concluzia corectă. Johnny mi-a spus că din proprie iniţiativă aţi şi trecut la treabă. Foarte bine. Asta este exact ceea ce vă cerem într-o activitate ca a dumneavoastră. Cine este prietenul diplomat?

— Un vechi prieten. Pot garanta pentru el.

— Sunt sigur că puteţi, dar cum se numeşte?

— Singura condiţie pe care mi-a pus-o a fost să nu-i destăinui numele.

— În spionaj, mi-a explicat Müntzinger, informaţiile sunt inutile dacă nu se leagă de un nume. Nu le putem aprecia valabilitatea.

— Vă pot promite că veţi cunoaşte sursele informaţiilor, m-am eschivat eu. Prietenul meu va fi numai un intermediar.

— Bine, pentru moment e în regulă, dar mai târziu cred că va trebui să insist asupra numelui său.

— Voi încerca să-l determin să se răzgândească.

Din fericire, niciodată nu ne-am mai încrucişat spadele asupra acestui punct. Până să trebuiască să-i destăinui identitatea am reuşit să mă descotorosesc de falsul prieten diplomat.

În timp ce vorbea, Müntzinger mângâia o frumoasă servietă diplomatică din piele de crocodil. Era nouă şi arăta la fel ca acelea pe care le văzusem în vitrină la Hermes, magazinul de pe bulevardul Faubourg St. Honoré din Paris. Fructele ocupaţiei începeau să se vadă. I-a deschis încuietoarea, a băgat mâna în interior şi a scos de acolo un flacon metalic.

— Luaţi-l, mi-a zis, susţinându-l ca şi cum mi-ar fi înmânat un tezaur. Îl veţi da prietenului dumneavoastră. Este cerneală simpatică. Când se întoarce la Londra?

— În următoarele două săptămâni.

— Bine. Curând voi pleca şi eu, dar am să vă las sub tutela lui Jebsen. El vă va înmâna o serie de întrebări pe care să le transmiteţi prietenului dumneavoastră, care va trebui să răspundă scriind cu aceasta. A arătat spre cerneală, bucuros ca un copil de surprizele profesiei sale. Totodată, Jebsen vă va instrui, vă va învăţa cifrul, vă va informa asupra contactelor pe care le veţi avea şi multe alte lucruri. Veţi fi foarte ocupat din momentul acesta şi până în ziua plecării.

Müntzinger s-a despărţit de mine cu căldură, ca şi cum aş fi fost deja un membru al clanului, asigurându-mă, în timp ce îmi strângea mâna, că ei au multă încredere în mine şi că, pe de altă parte, problema fondurilor nu trebuie să mă frământe. Îmi vor rezerva o importantă sumă de bani. Mulţumirile mele au fost oarecum reci, dar nu cred că acest „fin” psiholog a băgat de seamă.

Câteva zile mai târziu, Müntzinger mi-a trimis prin Johnny un lung chestionar pentru prietenul meu din Londra. L-am înmânat lui Spiradis, împreună cu cerneala simpatică. El a fost impresionat mai mult de chestionar. În ce priveşte cerneala, după spusele lui, a englezilor era mai bună. Întrebările prezentau interes în măsura în care dezvăluiau ceea ce, poate, le era necunoscut germanilor. Chestionarul indica totodată ce zone îi interesau pe germani, care voiau în special date despre măsurile de apărare de pe coasta sudică, de la Wash până la Southampton. În chestiuni militare, îi interesa tot ceea ce prietenul meu ar fi putut descoperi, în orice privinţă: situaţia diviziilor, brigăzilor sau posturilor de comandă şi numele ofiţerilor. Îi interesau în mod deosebit tunurile antitanc, dar voiau să afle câte ceva şi despre alte tipuri de arme, despre industrie în general şi despre industria de armament în special. Apoi, mai erau şi multe întrebări cu caracter politic, similare acelora pe care mi le formulaseră cu privire

la Franţa. Care erau duşmanii lui Churchill? Cine era de părere, în Anglia, că războiul ar trebui să se termine rapid? Cine era în favoarea începerii negocierilor de pace cu Germania?

Am o memorie fotografică, chiar dacă nu întotdeauna reuşesc să ţin minte pe timp îndelungat un lucru, aşa că nu mi-a trebuit mult ca să învăţ lecţiile predate de Johnny. Ceea ce însă mi-a luat timp şi a cerut multă alergătură au fost pregătirile pentru activitatea comercială care urma să-mi asigure acoperirea. De fapt, m-am văzut obligat să creez o firmă de import. Am reuşit, prin relaţiile pe care le aveam la băncile iugoslave, să-mi procur o listă a mărfurilor de primă urgenţă cerute de clienţii lor. Apoi, i-am vizitat pe clienţi şi am pregătit câte un dosar pentru fiecare, iar dosarele le-am dat englezilor.

Chiar când era nebunia mai mare, mi s-a stricat B.M.W.-ul. Mecanicul meu a constatat că am un piston defect. Reparaţia urma să ia ceva timp, căci piesele de schimb erau greu de găsit, iar motorul trebuia dat jos complet. Şoferul familiei, Bozidar, s-a oferit să mă ducă, pe unde aveam nevoie, cu Buickul tatălui meu. Familia era încă la Dubrovnik, aşa că el nu prea avea de lucru. Asta ar fi trebuit să-mi dea de gândit, căci Bozidar era puturos şi de obicei nu lucra mai mult decât strictul necesar, dar noi toţi îl iubeam. Mă învăţase să conduc pe când încă nu împlinisem cincisprezece ani. Era un şofer dibaci, cu toate că era saşiu. Noi glumeam pe seama lui, zicând că e în stare să vadă atât înainte, cât şi într-o parte, în acelaşi timp.

Într-o dimineaţă, la câteva săptămâni după ce am devenit pasager, Johnny a dat buzna în camera mea, fără a se deranja să mai bată la uşă. Era afectat, atât cât îi permitea firea lui flegmatică, şi vântura un vraf de hârtii.

— Bozidar te vinde, a strigat el. Uită-te! şi mi-a vârât hârtiile sub ochi.

Eu tocmai mă trezisem, iar draperiile nu erau încă trase, aşa că nu vedeam să citesc.

— Ce-i asta? l-am întrebat.

— Nouă pagini ale unei liste cu aproape fiecare întâlnire şi fiecare persoană pe care ai văzut-o în ultimele două săptămâni. Abia acum câteva ore am descoperit-o. Müntzinger mi-a telefonat, însărcinându-mă să preiau lista. Înainte de a se întoarce la Viena, l-a recrutat pe Bozidar ca să te spioneze. Servitorul tău fidel te-a vândut pentru două mii de dinari.

Eram încă buimac de somn şi cu greu îmi puteam crede urechilor.

— Bozidar?

— Da, Bozidar. Chiar eu i-am dat alte două mii de dinari azi dimineaţă. Am sarcina de a-i trimite lui Müntzinger raportul.

— Bozidar, am gemut. Deci, canalia mi-a sabotat maşina.

Am aprins lumina şi mi-am aruncat o privire asupra raportului. Era

destul de cuprinzător, dar nu i-am sesizat imediat adevărata importanţă. Am ridicat din umeri.

— În afară de faptul că oferă o listă destul de incompletă cu numele şi adresele prietenelor mele, nu văd nimic rău în ea.

Johnny şi-a luat înapoi hârtiile.

— Nu? Ce zici despre asta, mi-a arătat el cu degetul. Apoi asta; şi încă de patru ori. Aceeaşi adresă din Milosa Velikog.

— Oh! Acesta este biroul de paşapoarte, unde am înaintat cererea de viză pentru Anglia. Justificarea o aveam deja pregătită.

— De şase ori? Las-o mai moale, Dusko! s-a răstit Johnny, Tot acolo este şi sediul serviciului de informaţii britanic din Iugoslavia.

— La dracu'! L-am înjurat mai mult pe Spiradis decât pe mine. Eu eram începător, dar el ar fi trebuit să cunoască regulile jocului şi să nu-mi dea întâlnire în biroul lui.

— Sper că asta nu va compromite acţiunea. Aveam şi eu planurile mele.

— Auzi, dacă o compromite! a pufnit Johnny. Tu eşti compromis, tu şi oricine are legătură cu tine: prietenii, familia… Ar fi trebuit să-i cunoşti deja pe nazişti. Dacă le suspectează cât de puţin, te vor face bucăţi. Iar după aceea se vor năpusti şi asupra familiei.

Am început să mă învârt ca un leu în cuşcă, înjurându-i pe nazişti, pe mine însumi şi pe Bozidar. Faptul că ai mei şi chiar şi Johnny ar putea fi implicaţi în această încurcătură mă făcea să mă urc pe pereţi. Nu numai că nu reuşisem să mă răzbun pe nazişti, dar le serveam încă o ocazie de care să se lege.

— Johnny, i-am zis disperat, cât timp avem la dispoziţie? Când trebuie să predai raportul?

— Ar fi trebuit să-l trimit azi. Voi încerca să-l blochez o zi sau două, dar nu mai mult.

— Crezi că vom putea scrie un raport fals?

— Aşa mă gândeam şi eu, a răspuns Johnny. Dar mai e şi Bozidar. Trebuie să fim absolut siguri că nu va vorbi.

— Am eu grijă de Bozidar, i-am promis. Lasă-mi şi raportul. Voi ticlui unul nou pe care îl vei avea gata mâine.

M-am gândit la fel de fel de variante ca să-l fac pe Bozidar să tacă. Puteam să-l ameninţ, să-l plătesc regeşte sau să-l bag la răcoare sub o acuzaţie falsă. În cele din urmă m-am hotărât să-l trimit undeva departe, unde să fiu sigur că va şi rămâne. Am început să mă gândesc cum să procedez. Familia ar fi trebuit să afle şi ea. Eram obligat să-i informez cât de cât asupra pericolului la care eram expuşi cu toţii. Sau poate că nu chiar toată familia ar trebui să ştie. Până la urmă am hotărât că ar fi suficient să ştie Ivo, fratele meu.

Ivo era căsătorit şi de câţiva ani lucra ca doctor în Belgrad. L-am găsit în cabinetul său din strada Dobracina, nu departe de casa

noastră.

— Doctorul mai are de văzut un pacient, mi-a spus asistenta lui Ivo.

— Aştept, dar spuneţi-i că e urgent, am rugat-o. Ca şi Johnny, foloseam rar cuvântul „urgent”. Ştiam că Ivo o să înţeleagă.

Ivo şi cu mine suntem atât de uniţi, încât, atunci când i-am povestit, nu s-a supărat că nu-i spusesem mai înainte. A înţeles că tot i-aş fi spus până la urmă şi că, dacă n-o făcusem până atunci, era pentru a-l cruţa de griji.

— Deci, crezi că îl poţi trimite undeva pe Bozidar şi să-l faci să tacă? m-a dojenit Ivo. Aşa, pur şi simplu? a mai adăugat, pocnind din degete. Hai să fim serioşi. Bozidar este corupt. Ştiu că ne-a plimbat pe amândoi pe umerii lui. Asta-i face comportarea încă şi mai odioasă. Acum Bozidar a devenit pentru noi ca un fel de cancer. Nu mai avem cum să-l schimbăm. Cât va trăi, va fi o permanentă ameninţare pentru tine. Cât va trăi, indiferent unde s-ar afla, a întărit Ivo.

Ştiam că Ivo avea dreptate. În subconştient şi eu simţeam la fel.

— Lasă-mi-l în grijă, propuse Ivo. E mai bine să nu fii direct implicat, în cazul că germanii vor face vreo anchetă.

— Nu fi prost, Ivo, i-am zis eu, emoţionat. Asta-i treaba mea. N-are rost să te amesteci în aşa ceva.

— Dar vreau să mă amestec, mi-a răspuns Ivo. Nu se poate să ne ascundem capul în nisip. E o chestiune de supravieţuire. Ori luptăm, ori murim striviţi.

— Bine, dar tot problema mea rămâne, am insistat.

— Fie, este problema ta, mi-a răspuns Ivo cam supărat, dar contează pe mine în orice altă problemă. Să nu uiţi!

A trebuit să aştept căderea nopţii pentru a-mi realiza planul. Se pare că moartea sau, cel puţin, mesagerii ei îşi fac treaba mai bine pe întuneric.

Ca şi în alte ţări, în Iugoslavia tribunalele încredinţau de regulă avocaţilor începători sarcina de a-i apăra pe săraci. Frecvent, dacă nu chiar întotdeauna, săracii erau tineri şi începători în ale meseriei, tineri delincvenţi care încă nu câştigau suficient pentru a avea propriii lor avocaţi. Apărasem şi eu câţiva criminali, iar doi dintre clienţii mei mi-au mulţumit, oferindu-se să-mi plătească în natură oricând voi avea nevoie de ei. Era un fel de ofertă pe care nimeni nu o ia în serios, deşi este făcută ca atare. Clienţii mei aveau un mod de viaţă care le permitea să facă un astfel de serviciu. Eu nu apelasem niciodată la ei. Nu până atunci.

În noaptea aceea, înainte de a pleca de acasă, m-am dus în vârful picioarelor până la camerele de serviciu, să văd ce face Bozidar. Radioul cânta. Prin gaura cheii l-am văzut stând într-un fotoliu vechi ce făcuse parte din mobilierul bibliotecii. Asculta melodii populare.

M-am asigurat astfel că nu voi avea „coadă”. Aveam convingerea că nu mai există alt urmăritor, dar, precaut, am ieşit pe furiş pe uşa din dos. Mă îmbrăcasem cu un rând de haine vechi, pe care le foloseam la vânătoare, ca să pot trece neobservat acolo unde mă duceam, într-un cartier rău famat din portul Belgradului, pe malul Savei.

Cei doi tineri clienţi ai mei aveau obiceiuri fixe, erau nelipsiţi de la locul lor, într-un bar unde îmi spuseseră că îi pot găsi întotdeauna după cină. Cel care stătea cu faţa spre uşă m-a văzut intrând. Un zâmbet i-a luminat chipul. Era sincer bucuros să mă vadă. Amândoi fuseseră acuzaţi de agresiune, dar eu am reuşit să obţin suspendarea sentinţei, demonstrând că se aflau în legitimă apărare.

— Ia-ţi, nene, un pahar, şi spune ce te doare, m-a îndemnat el în timp ce celălalt mă bătea prieteneşte pe spate. Erau lipi cu experienţă. M-am aşezat la masa lor şi am cerut un rând.

— Sunt şantajat. Şoferul lui taică-meu, le-am explicat.

— Păi, să-l învăţăm minte? m-a întrebat unul.

— Nu, bă, nicio chestie; acu’ o-ntinde şi p-ormă vine iar, i-a zis al doilea.

— Aşa şi face! l-am aprobat eu.

— S-a marcat! Atunci, la şanţ cu el, a zis unul dintre prietenii mei, ridicând paharul.

Am căzut de acord cu ei să găsesc un pretext, o însărcinare, ca să-l scot pe Bozidar din casă în acea noapte. Le-am spus că, dacă va fi necesar, le voi procura alibiul, dar ei n-au dat importanţă chestiunii, siguri pe ei că vor duce treaba la bun sfârşit. Au protestat sincer când am dat la iveală un teanc de bani. Ştiam că treburile cu care se ocupau ei nu le aduceau în general cine-ştie-ce câştig, aşa că am insistat. Pentru prima dată în viaţa lor, chiar dacă nu aveau habar, urmau să comită un act socialmente util şi m-am gândit că pentru asta meritau o recompensă.

Acordurile muzicale continuau şi se audă din camera lui Bozidar. Era unu noaptea. Am ciocănit la uşă. Bozidar mi-a deschis, scărpinându-se la piept prin cămaşa desfăcută.

— Îmi pare rău că te fac să ieşi la ora asta, i-am zis, întinzându-i un plic închis şi o hârtie de o sută de dinari. Vreau să-l duci imediat domnului Bogdan Savić. Locuieşte câteva străzi mai încolo… pe Car Duşana 195. Nu trebuie să scoţi maşina.

Bozidar era învăţat cu ciudăţeniile mele. Şi-a dat peste cap smocul de păr de pe frunte, bombănind că se duce. Am dat să plec, dar am simţit că mi se face rău.

— Ascultă, Bozidar, i-am zis, inventând ceva pe loc, dându-i o ultimă şansă ca să mărturisească şi să-şi ceară iertare. Nu-i aşa că te-am făcut să alergi prea mult în aceste ultime săptămâni? Pari obosit,

supărat. S-a întâmplat ceva?

— E adevărat, gospar Dusko, mă faceţi să alerg mai mult decât tatăl dumneavoastră, a zis el.

— Nu trebuie să mă mai duci, dacă eşti obosit. Voi folosi taxiul.

— Oh, nu, nu, a răspuns el în grabă. Îmi face plăcere să vă fiu de folos.

„Să-i fii de folos lui Müntzinger", mi-am spus. „Ei bine, canalie bătrână, în clipa asta ai pierdut recursul. Tribunalul îţi mulţumeşte pentru că ţi-ai semnat propria sentinţă."

Nu le-am cerut celor doi clienţi ai mei să-mi spună cum vor proceda. Le-am spus numai că vreau ca trupul să fie găsit. Dispariţiile atrag după sine mai multe cercetări decât decesele.

Când, dimineaţă, au sunat cei de la poliţie, am reuşit să par cu adevărat surprins. Cei doi tâlhari ai mei lucraseră ca la carte. Poliţia mi-a spus că Bozidar a murit împuşcat în timpul unui jaf sau cam aşa ceva, la staţia de triaj a căilor ferate. După părerea lor, fusese implicat într-o încercare de furt dejucată de câţiva paznici feroviari.

Aşa cum se cuvenea, am plătit înmormântarea lui Bozidar. Nu avea rude apropiate şi am fost singurul care i-a trimis flori. Dar numai de formă. În ce mă priveşte, consider că Bozidar a fost primul colaboraţionist din Iugoslavia.

Jebsen i-a trimis lui Müntzinger falsul raport al lui Bozidar şi n-am mai auzit nimic despre el. De Bozidar nu a întrebat, nimeni. Remarca lui Johnny, care ştia ce se întâmplase, mi s-a părut curioasă.

— Eşti un om hotărât, Dusko, mi-a zis. Spune-mi sincer, m-ai omorî şi pe mine dacă ai descoperi că nu am jucat cinstit?

— Tu niciodată nu vei juca necinstit, Johnny, i-am răspuns, întrebându-mă ce l-a făcut să pună această întrebare.

După alarma cu Bozidar, lucrurile au mers foarte liniştit timp de câteva săptămâni. Aşteptam veşti şi de la Berlin şi de la Londra şi ambele părţi întârziau să răspundă. Londra nu trimitea răspunsurile la chestionar, iar Berlinul îmi amâna permisiunea de a pleca la Londra.

— Trebuie să le predai ceva, m-a prevenit Johnny. Müntzinger cere răspunsurile. Dă-i ceva, chiar dacă nu totul. Trebuie să le arăţi cine eşti. Dar chiar şi după aceea, să nu mai comiţi niciodată greşeala de a te crede în siguranţă. Vor mai apărea şi alţii ca Bozidar.

— Dacă m-ar lăsa să plec la Londra, aş putea să mă ocup personal de chestionar, am subliniat eu. De ce crezi că mă blochează?

— Nu pot decât să presupun, ce e drept, oarecum mai în cunoştinţă de cauză, a zis Johnny. Tu, băiete dragă, vei fi cuplat la roata mare a maşinii noastre de spionaj. E nevoie de timp pentru a o pune în mişcare şi pentru a avea siguranţa că nu apar defecţiuni tehnice. Eu bănuiesc că Berlinul te vrea aici, sub puterea lui, până când te verifică din toate unghiurile.

Când am încercat să urnesc lucrurile în partea britanică, Spiradis, pe care acum îl întâlneam cu mare precauţie, insista:

— Va trebui să aveţi răbdare.

— E aproape sfârşitul lui august, i-am reamintit. Germanii mi-au dat chestionarul la jumătatea lui iulie. Este vorba de răbdarea lor, nu de a mea. Şi vă pot spune că nu prea mai au.

— Voi trimite un mesaj urgent la Londra, a promis el.

La câteva zile după aceea, Londra a trimis instrucţiuni.

Erau dornici să ajung la ei şi inventaseră un plan pentru a-i pune în mişcare pe nemţi, cărora urma să le arăt o scrisoare, chipurile din partea prietenului meu, diplomatul, în care acesta îmi spunea în ce situaţie se află.

Întocmită pe hârtia ambasadei iugoslave din Londra, scrisoarea avea următorul text:

Dragă Dusko,

Îţi înţeleg nerăbdarea. Am achiziţionat un număr important de piese de porţelan Ming pe care doreşti să le faci cadou mamei tale, dar, din păcate, nu ţi le pot trimite prin valiza diplomatică, pentru că sunt prea fragile şi prea voluminoase. Mai mult decât atât, Foreign Office-ul este din ce în ce mai lipsit de bunăvoinţă şi ne cere să limităm corespondenţa la strictul necesar.

Îţi propun să iei personal porţelanurile când vii la Londra sau să aranjezi să vină cineva să le ia. Altfel, va trebui să aştepţi până la viitoarea mea călătorie la Belgrad.

Apropo, am cheltuit banii pe care mi i-ai avansat pentru cumpărături. Dacă vrei să completezi colecţia, îţi propun să mai aduci fonduri.

Al tău, Bata.

— Cine-i Bata? m-a întrebat Johnny când i-am dat scrisoarea spre a i-o trimite lui Müntzinger. Credeam că omul îşi va păstra anonimatul.

Şi-l păstra. Johnny nu învăţase prea multe din limba noastră grea. „Bata” înseamnă „frăţior”, un nume de alint în iugoslavă.

Întocmai precum calculase Londra, scrisoarea a determinat Berlinul să-mi dea aprobarea. Am fost instruit cum să-mi fac pregătirile de călătorie, complicate şi îndelungate.

Primul obstacol era că, fiind ofiţer în rezervă, nu puteam pleca din ţară fără permisiunea Ministerului de Război. A fost nevoie de multe intervenţii personale pentru a o obţine. Restul era chestiune de aranjamente. Trebuia să trec prin Italia dar de acolo nu mi se mai permitea să ies dacă aveam viză pentru Anglia. Pe de altă parte, Portugalia nu-mi permitea să intru decât dacă aveam viză de călătorie în altă ţară. Soluţia a fost să duc cu mine, în secret, o scrisoare de la Foreign Office, prin care mi se garanta acordarea unei vize de către

consulul din Lisabona. După ce am scăpat de toate aceste formalităţi, am avut câte o ultimă întâlnire cu fiecare dintre mentorii mei în materie de spionaj.

Ca să fim siguri că nu ne deranjează nimeni, m-am întâlnit cu Spiradis la Oplenac, un parc întins, aflat la vreo douăzeci de kilometri de Belgrad. Puţină lume îşi făcea drum pe acolo, chiar la sfârşit de săptămână, iar în zilele de lucru parcul era practic pustiu. Fix în vârful monumentului eroilor căzuţi în primul război mondial – la o înălţime de două sute de trepte, de unde puteam supraveghea câmpia înconjurătoare – Spiradis a găsit că e locul cel mai potrivit să mă instruiască în privinţa îndatoririlor şi obligaţiilor mele de ofiţer britanic. M-a uimit faptul că urma să fiu considerat ca atare. Mai precis, m-a prevenit:

— Acţionaţi ca şi cum aţi fi realmente spion german. Uitaţi că lucraţi pentru noi. În timp ce călătoriţi, străduiţi-vă să daţi impresia că vi se pare că sunteţi suspectat de englezi. Puteţi să fiţi sigur că germanii vă vor supraveghea în fiecare moment. Ochii deschişi, auzul ascuţit, gura închisă. Ţineţi minte nume, adrese, chipuri şi tot ceea ce auziţi de la şi despre germani, dar nu notaţi nimic. Ne interesează în mod special tot ce aţi putea auzi cu privire la o eventuală invadare a Angliei. Numele codificat pe care germanii l-au dat acţiunii este „Operaţiunea Seelöve” (Leul de Mare). Nu fiţi sceptic, mi-a zis Spiradis, observându-mi reacţia. Se pare că nu vă dăţi seama cât aţi realizat deja. Aţi izbutit să vă infiltraţi în Abwehr. În mod normal, aşa ceva cere mulţi ani de chibzuinţă. Aveţi relaţii bune sau excelente cu unii dintre ofiţerii cu funcţii de răspundere din Abwehr. Încercaţi să aflaţi ce au în cap. Mâinile lui au mimat o operaţie pe creier. Când ajungeţi la Londra, cei de acolo vor pune cap la cap ceea ce deja cunosc cu ceea ce veţi putea să le furnizaţi în plus şi orice amănunt s-ar putea să constituie cheia problemelor care-i frământă. Apropo, nu ştiu exact la ce secţie vă vor repartiza. Serviciul de informaţii britanic se împarte în două unităţi principale: M.I.6 şi M.I.5. În străinătate aparţinem de M.I.6, spionaj propriu-zis. Cei de la M.I.5 se ocupă de contraspionaj.

Mai târziu aveam să-mi dau seama că, în realitate, am lucrat pentru ambele secţii.

Instructajul lui era ca pentru începători, dar a fost util. Altfel, n-aş fi înţeles toate avantajele şi importanţa poziţiei mele.

Spiradis mi-a dat, de asemenea, numele legăturii din Lisabona, în caz cu voi avea nevoie. Şi de această dată era vorba tot de un şef al biroului pentru paşapoarte; se numea Davis. Hotărâsem să-l abordez cu multă prudenţă. Johnny mă pusese deja la curent cu faptul că secţia pentru controlul paşapoartelor servea adesea ca acoperire pentru M.I.6 şi că germanii ştiau asta.

La sfârşitul instructajului, l-am condus pe Spiradis să-i întâlnească pe primii agenţi recrutaţi de mine pentru activitatea de informaţii. Spiradis căuta să-şi lărgească reţeaua din Iugoslavia şi mă rugase să-l ajut să găsească posibili candidaţi. Unul era fratele meu, Ivo, altul, un prieten de universitate, Nichola Lukas, născut în Noua Zeelandă, dar de origine iugoslavă. Spiradis i-a acceptat bucuros, în ciuda faptului că, la fel ca toţi iugoslavii pe care aveam să-i recrutez mai târziu, au pus condiţia ca niciuna din acţiunile lor să nu fie îndreptată împotriva Iugoslaviei.

Pe Nichola nu l-am mai întâlnit decât după terminarea războiului, la Triest; ajunsese căpitan în armata engleză. Despre Ivo voi vorbi ceva mai târziu.

— Salut, Ivan, mi s-a adresat Müntzinger, când a sosit la mine, împreună cu Johnny, pentru a-mi da ultimele instrucţiuni.

Am tresărit şi el mi-a explicat râzând că „Ivan" este noul meu nume.

Plecarea în Anglia îl făcea pe Müntzinger să radieze de mulţumire, căci reflecta meritul său ca mare spion. Era vesel şi volubil, aşa că pentru prima oară am început să iscodesc un ofiţer al Abwehrului, pretextând nevoia de a cunoaşte diverse lucruri despre ţara în care voiau să mă duc.

— Ah! Anglia ar face mai bine să ajungă cât mai curând la o înţelegere cu noi, s-a fălit el. O vom face să cadă în genunchi, iar dacă nu va fi înţeleaptă, blitz-ul [14] o va rade de pe faţa pământului.

— Desigur, nu sunt expert în chestiuni militare, i-am zis umil, dar după câte înţeleg eu, bombele nu vor face decât să slăbească rezistenţa de apărare. După aceea va trebui să ocupaţi locul respectiv. Cum rămâne cu flota britanică? Doar va trebui să traversăm Canalul Mânecii, nu?

— De flota britanică se va ocupa Luftwaffe. Şi ştiu sigur că avem cele necesare pentru traversarea Canalului. Există peste două mii cinci sute de şlepuri, aproape tot atâtea şalupe şi peste o sută cincizeci de vapoare.

Am fluierat aprobativ. Johnny mi-a aruncat o privire scurtă şi pătrunzătoare şi a zâmbit în barbă. A înţeles ce urmăream şi se amuza.

— Avem şi trupe instruite, gata de plecare, a adăugat Müntzinger pentru a mă edifica. Ele nu aşteaptă decât ordinul de îmbarcare al Führerului.

Am încercat să scot de la Müntzinger amănunte mai concrete, dar mi-a lăsat impresia că nu ştie mai mult. O ţinea una şi bună cu invincibilitatea armatei germane

După ce ne-am descotorosit de Müntzinger, pe când purtam ultima conversaţie cu Johnny, mi-a zis şiret:

— Când ajung la Berlin, şi asta va fi curând, voi încerca să obţin

informaţii, să-ţi satisfac această curiozitate „naturală” pentru „Leul de Mare”.

Nu a mai adăugat nimic şi nici eu nu am mai făcut vreun comentariu. Era clar că nici nu dorea aşa ceva. Dur subînţelesul vorbelor lui dovedea că ştie că sunt agent britanic.

Odată terminate toate pregătirile, îmi mai rămânea îndatorirea de a mă despărţi de familie, aşa că am zburat la Dubrovnik. Cu excepţia lui Ivo, toţi credeau că plec la Lisabona şi de acolo la Londra, într-o călătorie de afaceri, pe care ei o considerau nesăbuită. Londra era supusă unui bombardament continuu, zi şi noapte, şapte zile pe săptămână. Ai mei nu-şi făceau iluzii că ţara noastră putea să scape de război, dar, făcând plajă sub soarele Adriaticii, le venea greu să-şi imagineze că astfel de orori îi vor afecta într-adevăr.

Singurul pe care nu l-am păcălit a fost bunicul. Mi-a făcut cu ochiul în timp ce insistam că nu pot să-mi las baltă afacerile şi, mai târziu, mi-a zis între patru ochi:

— E război. Nu poţi aştepta să vină ei la tine. Las’ că ştiu că de fapt tu vrei să rămâi de tot la Londra. Pe mine nu mă duci.

Celorlalţi, nu le-a spus însă nimic.

Capitolul III

Pe la zece dimineaţa, cu o oră mai devreme decât ar fi trebuit, am ieşit din hotelul Ambassadori şi am luat-o pe bulevardul Veneto, spre Café de Paris. „Treff”-ul, cum îşi numeau cei de la Abwehr întâlnirile, era fixat la unsprezece. M-am hotărât să petrec ceasul de răgaz pe o terasă, privind animaţia străzii. Conform instrucţiunilor, am deschis ziarul iugoslav „Politika”, am pus pe masă un pachet de ţigări Morava şi o cutie de chibrituri iugoslave.

Cu mult înainte de unsprezece, un domn în vârstă, cu aspect de profesor pensionar, a trecut de mai multe ori pe trotuar, căutând cu privirea spre ziarul străin şi ţigările pe care le aveam în faţă. Apoi şi-a ales o masă aproape de mine, s-a aranjat în scaunul de răchită, făcându-l să trosnească, şi a tuşit uşor.

— E prima dumneavoastră vizită la Roma?

M-am întors şi l-am privit.

— Nu. Am fost de mai multe ori pe aici.

— Ah! Dar poate că vă interesează să vizitaţi din nou anumite locuri. Aş putea să vă însoţesc ca ghid, mi-a propus el.

— Nu, mulţumesc, i-am răspuns şi apoi am rectificat: Bine, mi-ar plăcea să revăd Vaticanul.

— Sunt expert în ceea ce priveşte Vaticanul, a zis el. Părea a fi profesionist. Este o dimineaţă minunată şi avem timp suficient. Să opresc o trăsură?

Răspunsurile lui erau exact cele convenite.

— Bineînţeles, am acceptat eu conform aceleiaşi înţelegeri. Trăsura urma să ne ducă la întâlnirea cu omul Abwehrului.

M-am uitat la ceas. Era zece şi treizeci.

Aşa că am pornit de bună credinţă într-un tur neprevăzut, din care n-a lipsit nimic, de la degetul de la piciorul Sfântului Petru până la frescele lui Michelangelo. Profesorul era cu adevărat expert, neobosit la vorbă şi la mers. Admiram frescele şi în acelaşi timp scrutam figura fiecărui turist, să văd sub care dintre ele se ascunde omul de la Abwehr.

La ora unu, văzând că profesorul nu dă niciun semn de oboseală şi că nici nu mă conduce undeva anume, l-am întrebat răbdător:

— Ce aţi zice dacă am vorbi şi despre unele treburi serioase?

Ochii lui au strălucit.

— Cu plăcere, domnule. Este încă devreme, dar aş putea să aranjez ceva pentru după dejun. Alegeţi.

Şi a scos din buzunarul jiletcii o duzină de fotografii cu femei goale, pe care a început să mi le prezinte una câte una, descriindu-le calităţile.

Capela Sixtină a răsunat de hohotele mele. Îngrozite, câteva călugăriţe mi-au făcut semn să tac. Am ieşit alergând din capelă, forţându-mă să-mi stăpânesc râsul, în timp ce bătrânul proxenet le calma pe măicuţe.

După-amiază, recepţionerul de la Ambassadori m-a sunat şi m-a anunţat că ghidul pe care-l solicitasem mă aştepta în hol. Am izbucnit din nou în râs şi i-am spus că voi coborî imediat. De astă dată era cu adevărat omul de legătură, care s-a arătat nemulţumit că nu mă prezentasem la ora unsprezece fix la Café de Paris. Am renunţat la birjă şi la vizitarea Vaticanului; ne-am urcat în Fiatul lui şi ne-am dus spre Villa Borghese. A parcat maşina în dreptul grădinilor, mi-a înmânat două mii de dolari şi mi-a spus să aştept un prieten care urma să ajungă la Roma în seara aceea, cu avionul.

Nu m-a surprins prea mult să constat că prietenul nu era altul decât Johnny, care venea direct de la Berlin. M-am bucurat văzându-l, dar simţeam că fiecare întâlnire cu el se desfăşoară pe muchie de cuţit. Aveam încredere în el nouăzeci şi nouă la sută, dar încă nu avusese loc între noi o explicaţie decisivă care să clarifice totul.

— Ce bei, Dusko? Whisky sau şnaps? m-a tachinat Johnny în timp ce ne aşezam în fotoliile de piele dintr-un colţ izolat al barului Ambassadori.

— Whisky, i-am spus. Trebuie să mă obişnuiesc.

— Whisky şi pentru mine, a cerut el. După ce chelnerul s-a îndepărtat, Johnny a spus: Să bem whisky în sănătatea Angliei care şi mâine se va afla tot la locul ei, judecând după informaţiile pe care ţi

le-am obţinut la Berlin. Ca să-ţi satisfac curiozitatea, bineînţeles, a adăugat el maliţios.

— Au renunţat cumva la planul de invazie, la „Operaţiunea Leul de Mare”?

— Pentru moment, da. Am aflat de la Amiralitate, şi-a citat Johnny sursa, pentru ca eu să-mi pot da seama de valoarea informaţiei. Există un profund dezacord la Cartierul general suprem. Trupele de uscat, marina şi aviaţia nu ajung la o înţelegere. Generalul Halder, şeful statului major al trupelor de uscat, este convins că va zdrobi repede Anglia dacă marina şi aviaţia îi vor da ajutorul necesar. În primul val al invaziei intenţionează să angreneze o sută de mii de oameni, cărora le vor urma alţi o sută şaizeci de mii, ca întăriri. Planul de bătălie propus de Halder urmează să se desfăşoare pe un front larg.

Johnny vorbea repede şi discret.

Am dat din cap în semn că-l urmăresc.

— Marina cere un front mai mic, pretinzând că numai astfel poate garanta traversarea Canalului în faţa superiorităţii navale britanice. Strategia marinei ar implica utilizarea unor câmpuri de mine şi a submarinelor, pentru a proteja flota invadatoare.

— Sunt corecte cifrele pe care le-a menţionat Müntzinger? Două mii cinci sute de şlepuri, aproape tot atâtea şalupe şi peste o sută cincizeci de vapoare?

— În mare măsură, da, a răspuns Johnny. Müntzinger n-a exagerat, dar ceea ce n-a spus, sau n-a ştiut, este că ar trebui de două ori mai multe vase pentru a transporta armata pe care Halder intenţionează să o angajeze. Încă şi mai important este rolul Luftwaffei. Marina nu se mişcă dacă aviaţia nu-i promite controlul absolut asupra zonei invaziei. Şi, în ciuda lăudăroşeniilor lui Goering, Luftwaffe nu se poate angaja la aşa ceva. Rezultatul este că Hitler se află la mijloc şi încearcă să ajungă la compromisuri aproape imposibile, aşa că „Leul de Mare” se amână de la o lună la alta. Iar între timp toţi aşteaptă ca anumite elemente din Anglia – pe care ei le numesc „iubitoare de pace şi rezonabile” – să ceară pacea. De când Goering a preluat funcţia de Mareşal al Aerului şi afirmă că va anihila *Royal Air Force*-ul şi îi va bombarda pe britanici până vor cădea în genunchi, toţi sunt dispuşi să-l lase să procedeze cum vrea el. Mi s-a spus că Rudolf Hess afirmă că diverse personalităţi proeminente din Regat caută să ia legătura cu Germania. Ştiu că în calitate de locţiitor al Führerului, Hess dispune de propriul său mecanism de informare, Verbindungstab, care trebuie să fi cules de pe undeva aceste zvonuri. S-ar putea totuşi ca informaţia să provină şi din alte surse. Abwehrul se află în legătură eu nişte grupuri naţionaliste galeze, despre care se presupune că sunt puternice, iar în rândurile acestora se spune că Lloyd George va reveni ca prim-ministru şi va negocia pacea.

— Bine, Johnny, dar tu ce crezi?

— Sunt iluzii, stimulate probabil de ceva adevărat. În ultimă instanţă, poate vor încerca o invazie în primăvară, dar numai dacă Luftwaffe va nimici R.A.F.-ul. În orice caz, nu pe timpul iernii, când e ceaţă şi marea învolburată.

Mi s-a părut interesant ce spunea Johnny; mereu se referea la „ei" şi nu la „noi". Deci nu se simţea una cu naziştii.

Johnny s-a uitat la ceas.

— Destul pentru astă seară! Am o surpriză pentru tine. Freddy von Kaghaneck se află în oraş. Vom lua cina cu el.

— Freddy! Aşa surpriză, mai zic şi eu! E şi el amestecat în afacerea aceasta?

— Nu, nu are nimic de-a face cu Abwehrul. Şi nici nu ştie cu ce te ocupi tu. Hitler încearcă să se folosească de influenţa familiei von Kaghaneck, aşa că l-a numit pe Freddy un fel de delegat special pe lângă Vatican.

În timpul cinei, la restaurantul Alfredo, Freddy mi-a dat tot felul de detalii.

— Am postul cel mai comod pe care şi l-ar putea visa cineva pe timp de război, a râs Freddy, ca şi cum ar fi avut ceva de ascuns. Îi cultiv pe cardinali şi raportez mai departe confidenţele pe care mi le fac. Dacă nu-mi fac asemenea confidenţe, le inventez. Este un post mult prea bun ca să-l las să-mi scape.

Atitudinea lui Freddy mi s-a părut extrem de ciudată. Fiind aristocrat catolic, comitea deci un fel de *lèse-majesté*. Şi nu o făcea din constrângere. Freddy nu era obligat să lucreze pentru Hitler. Era neîncorporabil, deoarece se născuse şchiop, şi nu l-ar fi bătut nimeni la cap, datorită importanţei familiei sale. Sau, cel puţin, aşa cred.

Nu vroiam să fiu întrebat despre detaliile activităţii mele, aşa că nici eu nu i-am pus întrebări lui Freddy. Pentru oamenii aflaţi în situaţia noastră, prietenia se cufundă într-o ambiguitate ciudată. Pe de o parte vrei să crezi că prietenul este de bună credinţă, dar pe de alta nu poţi conta pe sentimentele lui într-atât, încât să-ţi deschizi sufletul.

Înainte de a părăsi Roma, Johnny mi-a dat instrucţiuni pentru Lisabona.

— Şeful tău de acolo va fi maiorul Ludovico von Karsthoff. El conduce secţia Abwehrului din Lisabona, unul din avanposturile cele mai importante din Europa. Belgia şi Olanda fiind ocupate, Lisabona şi Madridul sunt acum cele două centre principale ale spionajului german şi britanic. Să fii atent cu von Karsthoff: s-ar putea să-ţi devină simpatic. Austriac, născut în Triest, îţi este aproape vecin. Numele lui adevărat – pe care n-ar trebui să-l folosesc – este von Auenrode. Vei lua legătura cu el telefonând dintr-o cabină publică. Întreabă de Karl Schmidt şi spune că îl chemi din partea vărului său din Stuttgart.

Schmidt îţi va cere să revii cu telefonul după zece minute, când îţi va spune că e încântat să te întâlnească, indicându-ţi ora şi locul. Să te prezinţi cu o oră mai devreme. Va trece o femeie care îţi va face cu ochiul. S-o urmezi. Sunt sigur că poţi face asta fără prea multe instrucţiuni. Femeia te va duce la o maşină. Te sui în ea fără să scoţi o vorbă şi şoferul te va duce la treff.

— Pare o joacă, am zis eu. Sper să fie frumoasă fata.

— Probabil că va fi. Face parte din acoperire. Altfel, pentru ce a-i urmări-o? Dar mă îndoiesc că o vei mai revedea. În orice caz, în Lisabona nu de companie feminină vei duce lipsă în ziua de azi. Poţi să-ţi alegi femei de orice neam, numai portugheze, nu.

Cum eram păţit de când cu întâlnirea nereuşită de la Roma, de data asta am urmat cu stricteţe instrucţiunile lui Johnny. Ajungând cu o oră mai înainte, mă conformasem ordinelor. După câteva minute, în timp ce priveam o vitrină cu bijuterii de pe Rua Augustus, o blondă zveltă, care sigur nu era portugheză, mi-a făcut prietenos şi semnificativ cu ochiul. Am urmat-o de-a lungul câtorva străzi, până am ajuns la un Opel. Limuzina avea un om la volan şi motorul oprit. Fata a deschis portiera şi s-a aşezat pe banca din spate, făcându-mi semn să o imit. Maşina a pornit imediat. Nu am schimbat nici măcar o vorbă. Când autoturismul s-a oprit undeva, pe parcurs, mi-a spus „rămâneţi”, şi s-a dat jos.

Ne-am îndreptat spre Estoril. Lângă Cazinou, şoferul şi-a întors puţin capul spre mine:

— Aproape că am ajuns. Ghemuiţi-vă pe podea, casa ar putea fi supravegheată.

M-am executat. După ce maşina s-a oprit, am constatat că ne aflam în interiorul unui garaj, a cărui poartă o închidea alt bărbat.

Am trecut prin garaj şi am intrat în casă. Arhitectura trăda influenţe maure din timpul ocupării Portugaliei. Un bărbat înalt, zvelt şi prezentabil mă aştepta în salon. Mi-a întins mâna şi s-a apropiat de mine.

— Sunt von Karsthoff, mi s-a adresat într-o germană cu accent vienez. Ne face plăcere să vă avem printre noi.

I-am strâns mina şi l-am asigurat că şi eu sunt tot atât de încântat că mă aflu acolo. Von Karsthoff mi-a oferit o cupă şi am schimbat banalităţi despre călătorie, despre Lisabona. A reuşit să-mi inspire sentimentul că îl interesează cu adevărat ceea ce discutam, făcându-mă să mă simt în largul meu.

— Am primit ordine deosebite în privinţa dumneavoastră, mi-a spus von Karsthoff cu un zâmbet amabil. Am primit instrucţiuni să vă tratez cu grijă şi afecţiune, să vă ajut cu tot ce e necesar. Acum, că vă cunosc, sunt sigur că va fi o plăcere să le îndeplinesc. Le-aţi inspirat multă încredere celor din Tirpitzufer şi, ca atare, au planuri

ambiţioase cu dumneavoastră.

I-am mulţumit şi am adăugat:

— Sunt convins că va fi o plăcere să lucrez cu dumneavoastră, Herr maior.

Iată un om care merită să fie cultivat la maximum. Dacă aş putea să-i câştig încrederea, ar fi o sursă foarte valoroasă de informaţii.

Von Karsthoff tocmai îmi explica metodele pe care trebuie să le folosim pentru a ţine legătura în viitor, când uşa s-a deschis şi doi cotei au început să se gudure la picioarele lui. După ei, strigând „Ivan 1", „Ivan 2", a intrat în fugă o tânără. Karsthoff şi-a mângâiat câinii, râzând din toată inima.

— Nu au nicio legătură cu numele dumneavoastră conspirativ; e o pură coincidenţă.

M-am întrebat dacă nu cumva von Karsthoff căuta să se ia la întrecere cu Canaris. Johnny îmi spusese că şi amiralul avea doi cotei.

Tânăra i-a întins lui von Karsthoff o bucată de hârtie.

— Secretara mea, Elizabeth, mi-a prezentat-o el. Vin îndată la tine, i-a promis fetei. Ceva din tonul vocii lui, o anume nuanţă de afecţiune, m-a făcut să cred că Elizabeth era ceva mai mult decât o simplă secretară. Iată încă o persoană pe care merita să o cultiv cu grijă, curtenitor. Nici vorbă să concurez cu superiorul meu!

— Îmi pare rău că v-am întrerupt, a zis von Karsthoff fluturând nota pe care i-o înmânase Elizabeth. Amiralul Canaris se află la Madrid şi s-ar putea să vină aici. Va dori să vă cunoască, a prorocit el.

Am părăsit vila aşa cum venisem, stând culcat în spatele limuzinei până când am lăsat în urmă împrejurimile şi ne-am convins că nu suntem urmăriţi. Şoferul m-a lăsat undeva în Lisabona, nu departe de hotelul Aviz, unde mă instalasem. Era cel mai elegant hotel din oraş.

Berlinul îmi spusese să trag la Aviz, despre care, prin serviciul de informaţii britanic, am aflat că era controlat de germani. Cum era un hotel mic şi amplasat într-o grădină, nu puteai să-l părăseşti fără să fii văzut sau urmărit. Încălcând instrucţiunile, am schimbat brusc hotelul, dar de două ori în timpul cât am stat acolo am constatat clar că bagajele îmi fuseseră percheziţionate. Eram „curat", aşa că nu mi-am făcut griji. Un al treilea incident a fost însă ceva mai amuzant.

Am văzut de câteva ori, în timp ce mâncam în restaurantul hotelului, o fată deosebit de frumoasă, îmbrăcată foarte vesel. Era însoţită de o femeie mai în vârstă pe care o luasem drept mama ei sau vreo mătuşă, în niciun caz o doamnă de companie, căci fata o părăsea imediat după masă şi stătea de vorbă cu diferiţi tineri.

Probabil că şi-a dat seama că mi-a trezit interesul dar, cu toate că a privit de multe ori surâzător în direcţia mea, nu eram sigur că avansurile îmi sunt adresate, nu din exces de modestie, ci pentru că la o masă alăturată se afla un rival puternic: multimilionarul rege al

cositorului bolivian, Patiño.

Într-o seară, fiind singuri în lift, m-am convins că privirile erau numai pentru mine, dar totul a durat atât de puţin, încât orice posibilitate de a intra în vorbă era exclusă.

În loc să-i spun liftierului la ce etaj să oprească, i-am spus „camera 25”. După vechiul meu obicei, am lăsat uşa apartamentului descuiată şi m-am dus să fac un duş. Când am ieşit, am găsit-o pe fată întinsă pe pat. Se schimbase mai repede decât mine; nu purta decât un neglijeu transparent, de mătase, care o acoperea şi în acelaşi timp o descoperea complet. Din ceea ce comandasem mai devreme îşi pregătise un whisky cu sifon şi gheaţă şi mă privea fix, peste buza paharului.

— Bună seara, i-am zis, galant şi aproape şoptit.

— Vino lângă mine, mi-a răspuns, ridicând mâna în care ţinea paharul.

Eu am luat invitaţia într-un anume sens, dar se pare că ea nu dorea decât să-mi iau şi eu un pahar. Mi-a evitat îmbrăţişarea şi mi-a pregătit un whisky.

— Hai să stăm un pic de vorbă mi-a zis, reproşându-mi că mă port fără ocolişuri. Nici măcar nu ştii cum mă cheamă.

— Ilena Fodor, i-am răspuns. Recepţionerii sunt foarte serviabili.

— Da, e adevărat, Dusko Popov, a zis, arătându-mi nişte dinţi micuţi, făcuţi parcă pentru a muşca. Dar numele tău nu-mi spune prea multe, iar mie îmi place mai întâi să cunosc omul.

M-a sărutat pe obraz ca şi cum mi-ar fi făcut o favoare, prefăcându-se că nu-şi dă seama că îmi atinge braţul cu sânii.

— Mai toarnă-mi un whisky şi vorbeşte-mi despre tine.

Pseudotimiditatea ei m-a întors pe dos, dar cum voiam să văd ce pune la cale, m-am conformat. Am băut câteva pahare bune, lăsând-o să mă iscodească cu privire la originea mea, la opiniile mele, la motivul pentru care mă aflam în Lisabona. Am minţit-o la primele două întrebări aşa că nu aveam niciun motiv să nu o mint şi la a treia. Am inventat ceva pe loc, spunându-i că mă aflam acolo pentru a recupera, din însărcinarea unui client belgian, trei tablouri furate: un Gauguin şi alte două pânze ale unor neoimpresionişti.

Cred că povestea mea a mulţumit-o, pentru că de cum am încheiat-o, interesul faţă de mine i-a scăzut brusc. Dintr-odată, a încetat să mai fie provocatoare şi, ca orice târfă ieftină, mi-a dat de înţeles că e gata să-şi îndeplinească obligaţia pentru care a fost plătită. A căscat şi s-a întins pe pat cu o expresie rece şi plictisită, parcă, spunându-mi: „Acum, mă poţi avea”. Eu i-am întins sticla în care mai rămăsese ceva whisky:

— Ia asta, ca să adormi uşor. Basmul ţi l-am spus, aşa că poţi să te duci să faci nani.

Mustrarea mea nu a tulburat-o; a plecat luând sticla cu ea.

Când l-am văzut pe von Karsthoff, după ce am discutat ce aveam de discutat şi tocmai ajunseserăm la câte un pahar, mi-a spus serios:

— Va trebui să renunţaţi la picturile acelea neoimpresioniste. Munca dumneavoastră nu vă îngăduie să pierdeţi timpul cu activităţi suplimentare.

— Ei nu, am râs eu, să nu-mi spuneţi ca aţi luat-o în serios. A fost un basm pentru o doamnă tânără şi nu foarte cuminte. Dar acum ştiu: dumneavoastră o să-mi decontaţi sticla de whisky. Credeam că, în ce mă priveşte, aţi terminat verificările încă dinainte de a pleca din Belgrad.

— Nu sunt eu acela, m-a asigurat von Karsthoff. Eu sunt satisfăcut de dumneavoastră, dar ar trebui să ştiţi că niciunul dintre noi nu este autonom. Sunt eu şeful reţelei de spionaj de aici, dar Abwehr III, secţia noastră de contrainformaţii, se arată şi ea zeloasă. S-a întâmplat să aflu povestea numai pentru că unul dintre subalternii mei din Abwehr III a găsit amuzantă maniera în care v-aţi descotorosit de fată.

Incidentul mi-a dezvăluit câte ceva despre ceea ce se întâmpla în culisele spionajului german. Von Karsthoff s-a arătat nemulţumit că alte organizaţii lucrează în paralel cu Abwehrul. Mi-a explicat că ele erau în principal politice şi, ca urmare, periculoase, cea mai perfidă fiind S.D.-ul Gestapoului, condus de Kaltenbrunner.

La altă întâlnire, von Karsthoff mi l-a prezentat pe şeful secţiei Abwehr III din Lisabona, căpitanul Kramer. Acesta era poliţist de carieră, cărunt, tăcut şi tenace, şi tot ce făcea era temeinic. Nu lăsa pe nimeni să-i scape din mână, nici chiar pe mine. Câtă vreme Kramer avea sarcina de a-i depista pe spioni, nu puteam avea nicio clipă de linişte. Chiar dacă von Karsthoff îi dădea ordin să înceteze sau Johnny garanta pentru mine, Kramer îşi vedea mai departe de treabă, continuând să mă verifice fără răgaz.

A avea legături cu von Karsthoff era ca şi cum te-ai fi aflat în tovărăşia unei pantere îmblânzite. Până şi fizicul lui îţi trezea această asociere: era înalt, brunet şi cu mişcări feline. În ciuda amabilităţii de care dădea dovadă, trebuia să fii mereu prevăzător, să nu faci vreun pas greşit în prezenţa lui.

După cum îmi prorocise Johnny, am ajuns să-l simpatizez pe von Karsthoff, ceea ce, într-un anumit fel, mi-a fost de folos. Nu trebuia să mă prefac prea mult ca să mă aflu în preajma lui. La început făceam în aşa fel încât să ajung pe acolo către ora prânzului, pentru a fi invitat la masă, sau mă purtam foarte amabil cu Elizabeth, despre care aflasem că îi e logodnică. După un timp, astfel de artificii nu au mai fost necesare. S-a creat între noi o oarecare afinitate, aşa că von Karsthoff îmi căuta şi el compania. Ne vorbeam deja la pertu.

În loc să mă dea pe mâna vreunui subaltern, von Karsthoff s-a ocupat el însuşi de instruirea mea. M-a învăţat să lucrez cu codurile şi

căsuţele poştale. Mi-a dat apoi un aparat de fotografiat Leica şi mi-a arătat cum că-l folosesc. Cu aparatul m-am descurcat, dar ce se face în laboratorul fotografic mă depăşea cu totul şi cu totul. Era uşor să fac fotografii în maniera lui von Karsthoff. Mi-a spus că, atunci când mă aflu lângă vreo instalaţie sau alt obiectiv militar, să-i fac o poză fetei care mă însoţeşte, ca să pară că sunt fotografii turistice.

În ce priveşte camera obscură, von Karsthoff m-a scutit de această corvoadă, spunându-mi să-i înapoiez filmele developate.

Câteva zile la rând, von Karsthoff şi oamenii lui au fost teribil de agitaţi şi ocupaţi cu diverse probleme legate de amiralul Canaris. N-am aflat niciodată dacă a ajuns sau nu la Lisabona. În orice caz, nu a cerut să mă vadă şi ar fi fost imprudent din partea mea să pun întrebări în legătură cu el. Informaţiile mi le-am cules din fragmente de discuţii sau din conversaţiile care se purtau la masă. A fost suficient pentru a-mi face o idee destul de clară asupra misiunii amiralului în Spania şi a nereuşitei ei.

Am aflat că amiralul venise pentru a continua negocierile cu Franco, pe care Hitler însuşi le începuse cu trei săptămâni în urmă, încercând să-l convingă pe Franco să intre în război şi să atace Gibraltarul. Se întâlnise cu Generalisimul la 23 octombrie, în apropiere de Hendaye, la frontiera franco-spaniolă, dar nu s-au înţeles asupra detaliilor. Se zvonea că după aceea, Hitler i-ar fi spus lui Canaris că mai curând şi-ar scoate patru măsele decât să mai stea o dată de vorbă cu Franco. Canaris era prieten bun cu Franco, dar se pare că nici el nu a avut mai mult succes.

Judecând după spusele lui von Karsthoff, germanii voiau ca Franco să permită trupelor lor să treacă prin Spania pentru a ataca Gibraltarul la 30 ianuarie. Generalisimul a spus „nu” intrării trupelor germane pe teritoriul Spaniei şi s-a oferit să realizeze această operaţiune cu armata lui dacă germanii îi vor furniza armament şi material de război. Dar nu numai atât. El mai voia să i se garanteze că războiul va fi scurt. Cum Canaris nu-i putea spune la ce dată va fi invadată Marea Britanie, Franco i-a răspuns că va lua Gibraltarul numai după ce germanii voi captura Suezul.

Von Karsthoff mi-a vândut un pont în legătură cu intenţiile lui Hitler, spunându-mi:

— Câtă vreme invadarea Angliei nu este iminentă, va trebui să ne concentrăm asupra obţinerii de informaţii referitoare la Africa de Nord.

Când am părăsit Aviz-ul şi m-am mutat la hotelul Palacio din Estoril, le-am spus că acolo am cum să cunosc mai multă lume şi că poate voi obţine şi ceva frânturi de informaţii. Totodată, i-am spus lui von Karsthoff că mă mutam din motive personale, că Aviz-ul fusese prea monoton.

În realitate, hotelul Palacio îmi oferea mult mai multă siguranţă nu numai pentru că era destul de mare, şi deci puteam să mă mişc ceva mai liber, dar mai ales pentru că directorul era George Black, un englez în care puteai avea încredere. Nimeni nu-mi comunicase oficial ce-i cu el şi nici nu ştiu ce i s-o fi povestit lui despre mine, dar a devenit pe neobservate îngerul meu păzitor. Dacă i se părea că cineva se interesează de mine sau dacă apărea cineva care s-ar fi putut să mă intereseze, Black îmi dădea imediat de ştire.

Hotelul Palacio şi cazinoul Estoril, din apropiere, formau centrul oraşului. În 1940, Lisabona era un univers aparte, o mică enclavă de neutralitate, unde diversele părţi implicate în război se frecau unele de altele. Oraşul era plin de fel de fel de refugiaţi de toate naţionalităţile. Unii erau bogaţi peste măsură şi îşi cheltuiau banii de parcă s-ar fi temut că nu mai apucă ziua de mâine, ceea ce, de altfel, era chiar foarte posibil. Alţii sărăciseră într-o asemenea măsură, încât vindeau orice, inclusiv pe ei înşişi. Lisabona era îndesată cu oameni de afaceri, nenumăraţi funcţionari internaţionali, agenţi şi spioni de toate nuanţele, unii doar presupuşi, alţii lucrând pe cont propriu. Şi, în tot cazul, chiar dacă nu erai spion, cel mai adesea tot erai suspectat.

Majoritatea refugiaţilor aşteptau să plece în altă parte, oriunde, numai să fie departe de Europa. Puţine locuri rămâneau disponibile la vapor, iar cele de avion erau aproape imposibil de obţinut, aşa că lumea aştepta şi cel mai bun loc de aşteptare era cazinoul sau, eventual, hotelul Palacio, dacă îţi puteai permite. Cei cu bani veneau să-şi omoare plictiseala, pariind pe sume mai mari decât se văzuseră vreodată la Monte-Carlo sau Las Vegas. Săracii veneau sperând inutil să-şi refacă viaţa. Iar ceilalţi veneau pentru a trece neobservaţi în mijlocul mulţimii.

După mai multe săptămâni petrecute în Lisabona, către sfârşitul lui decembrie, Royal Dutch Airline m-a informat că am, în sfârşit, la dispoziţie lucrul cel mai râvnit pe atunci: un loc într-un avion. Biletul a venit pe cale normală, dar, desigur, sforile pentru procurarea lui fuseseră trase de serviciul secret. Majoritatea celor care plecau din Lisabona nu o puteau face decât cu vaporul dacă, bineînţeles, aveau noroc. Prin urmare, avioanele îi transportau exclusiv pe *VIPs* **[15]** sau pe acei care dovedeau în vreun fel că au probleme urgente. Adesea, merita să observi aceste persoane.

Avionul K.L.M. a decolat seara de pe aeroportul din Lisabona. Pentru a evita avioanele de vânătoare germane, pilotul s-a îndreptat spre vest, pe deasupra Atlanticului, după care a luat-o spre nord, spre a se apropia de Anglia printr-o zonă mai ferită. Pentru a preveni eventualele acte de spionaj sau cine ştie ce limbi slobode, în momentul când avionul a început să survoleze coasta, hublourile au fost acoperite cu plăci de lemn.

Aeronava a aterizat în apropiere de Bristol, pe aeroportul Felton. Am trecut fără greutate prin formalităţile de imigrare şi de vamă. Un bărbat cu faţa îmbujorată m-a acostat chiar în momentul când ieşeam.

— Domnul Popov? m-a întrebat el încet.

Da, i-am răspuns, simţind că pe pământ britanic pot să-mi destăinui oricui identitatea.

Sunt Jack Horsfall, domnule, s-a prezentat el. Am sarcina de a vă duce în oraş.

Mi-a luat valizele şi l-am urmat până la un Citröen nou. Horsfall mergea cu maşina parcă mai repede decât avionul, dar graba noastră nu a diminuat cu nimic armonia bucolică a câmpului. Horsfall era unul dintre maeştrii volanului de la M.I.5. Era şofer de curse profesionist şi de fiecare dată când a trebuit să fac o călătorie rapidă, însărcinarea de a mă duce avea să-i revină lui Horsfall.

La vreo şaptesprezece kilometri de Londra, Horsfall a încetinit şi s-a întors spre mine, zicându-mi:

— Asta este!

Am privit înainte ca să mă lămuresc despre ce vorbea. La orizont, cerul era roşu. Nu treceau bine câteva secunde şi se înălţa o nouă ciupercă de foc. Bombardierele lui Goering îşi îndeplineau misiunea noapte de noapte.

— Este o noapte cam fierbinte, a filosofat el, după care s-a lansat din nou cu toată viteza în direcţia oraşului bombardat.

Părea că nimic nu-i poate opri pe englezi; Horsfall m-a lăsat la hotel Savoy. Era destul de târziu, aşa că mă pregăteam să ajung în camera care îmi fusese rezervată. Holul şi sălile adiacente erau ticsite de lume şi nimeni nu dădea atenţie raidului aerian din vecinătate. În momentul când semnam în registru, s-a apropiat de mine un bărbat care arăta exact ca eleganţii militari britanici din filmele turnate la Hollywood.

— Popov, hello. Apoi mi-a întins mâna. Sunt Robertson.

Nu mă aşteptam să-l văd decât a doua zi. Colonelul T.A. Robertson era şeful unei secţii din M.I.5, cunoscută sub numele de B.A.1, care se ocupa cu dezinformarea spionajului inamic.

Tar, cum i se spunea lui Robertson, m-a invitat în barul Savoy, unde am luat câte un sendviş, am băut o bere şi am purtat „o mică discuţie”.

— Am vrut numai să vă cunosc, mi-a explicat Tar. Despre afaceri, vorbim mâine.

Venise de la ţară pentru a mă întâlni; stătea şi el tot la hotel Savoy.

A fost prima mea noapte sub bombardament. Probabil că m-am molipsit de calm englezesc. N-am rezistat tentaţiei de a arunca o privire pe afară. Am stins toate luminile din dormitor, am deschis fereastra şi deşi era frig, am stat aşa câteva ore. Tunurile antiaeriene

trăgeau fără întrerupere, iar bubuiturile lor alternau cu fluieratul şi cu exploziile bombelor. Casele se năruiau în flăcări explodând şi ele, gigantic.

Spectacolul m-a impresionat aşa cum nimic nu mă mai impresionase până atunci. Mi-au trecut prin minte gânduri care, într-o perioadă mai lipsită de griji şi mai calmă, par exagerări. N-am putut să nu mă întreb cum de reuşeau oamenii să trăiască într-un astfel de infern. Cum de puteau trăi normal, continuând să stea veseli la masă, să flirteze şi să discute politicos, aşa cum tocmai văzusem că fac la bar. M-a cuprins o profundă admiraţie pentru englezi şi am avut certitudinea că un popor dotat cu o astfel de stăpânire de sine nu poate să piardă războiul. M-am simţit mai hotărât ca niciodată să contribui cu toate forţele mele la câştigarea lui.

Aşezat acolo ca un spectator, cu scena Londrei erupând la picioarele mele. m-am văzut obligat să admit că intrasem în acest joc, în parte şi din motive care nu erau dintre cele mai demne de admirat. Ştiam că îmi dăduseră ghes spiritul de aventură şi ambiţia. Nu-mi era ruşine, dar astfel de mobiluri mi se păreau acum lipsite de importanţă. Singurul lucru important era oprirea nebuniei acestui măcel. Motivele care mă mânaseră până atunci deveneau secundare. Armele mele principale trebuiau să fie minciuna şi înşelătoria şi urma să cer prietenilor să trădeze, adică să facă ceea ce îndeobşte se consideră a fi trădare şi se pedepseşte ca atare. Eu însumi comisesem deja anumite acte care ies în afara convenţiilor sociale normale. Inclusiv o crimă. După noaptea aceea, în care am asistat personal la crima legalizată a războiului, nu mai aveam remuşcări. Pentru mine, a fost botezul focului.

Capitolul IV

Sosisem în Anglia şi luasem legătura cu serviciul de informaţii la recomandarea lui Spiradis şi a lui Dew; Tar îmi făcuse o primire călduroasă într-unul din cele mai elegante hoteluri ale Londrei, aşa că, în naivitatea mea, credeam că sunt deja membru deplin al „firmei”. Dar, cu timpul, mi-am dat seama că hotelul Savoy nu era decât o temniţă lustruită. Eram liber, puteam să plec oriunde îmi plăcea, uşile nu erau încuiate, dar încredere în mine nu aveau. Nu încă. S-ar fi putut să fiu un agent german autentic, infiltrat dincolo de prima linie de apărare. Într-o astfel de activitate nimeni nu-şi putea îngădui să aibă încredere în nimeni.

În liniştea unui apartament luxos închiriat special de către serviciul de informaţii, vreo zece, doisprezece ofiţeri m-au supus unui interogatoriu amănunţit, timp de patru zile la rând. Nu m-am supărat, ba chiar a fost o experienţă pe care am savurat-o. Pe de altă parte, era

şi un test psihologic prin care eram pregătit pentru eventualitatea că aş fi tratat în acelaşi fel de către germani. Acolo, la hotelul Savoy, cu conştiinţa curată şi neavând nimic de ascuns, stăteam relaxat şi încercam să răspund cât se poate de exact, dar mi-am dat seama că dacă aş fi fost pe mâini germane, lucrurile s-ar fi prezentat cu totul altfel. Nu aş fi fost nici pe departe liniştit, căci povestea mea ar fi fost inventată şi s-ar fi putut să conţină contradicţii evidente.

Ofiţerii îmi puneau pe rând întrebări despre orice amănunt şi fiecare persoană care avea de-a face cu misiunea mea, precum şi despre altele, care nu aveau nicio legătură cu ea. Au reuşit să scoată din adâncurile memoriei mele întâmplări pe care în mod normal nu mi le mai aminteam. Totodată, m-au făcut să-mi văd anumite părţi ale vieţii şi anumite fapte din unghiuri la care nu mă mai gândisem până atunci. Majoritatea acestor oameni, atât de pricepuţi în a formula întrebări erau specialişti în interogatorii; niciodată sau aproape niciodată nu i-am întâlnit mai apoi în vreo misiune operativă. Una dintre excepţii a fost Ronnie Howe, care la acea dată era şeful direcţiei de cercetări penale din Scotland Yard şi cu care m-am aflat în relaţii strânse.

Inchizitorii mei aparţineau tuturor organelor de spionaj: M.I.5, M.I.6, serviciul de informaţii ai marinei şi serviciul de informaţii al forţelor aeriene. Fiecare mă întreba despre lucruri care interesau în special instituţia lui. Au apărut, inevitabil, anumite suprapuneri şi am putut să observ rivalităţi, care însă nu se comparau cu gelozia şi chiar ura ce domneau între organizaţiile germane paralele şi pe care le observasem în Lisabona.

Când mi s-a cerut să spun ce ştiu despre „Leul de Mare”, de teamă să nu par ridicol, le-am prezentat cu o oarecare rezervă informaţiile secrete obţinute de la Jebsen. Chestionarele pe care mi le dăduseră germanii păreau să contrazică informaţiile lui Johnny. Întrebările lor acopereau în special probleme pe care germanii ar fi trebuit să le cunoască tocmai dacă intenţionau să realizeze invazia. Cu şi fără ezitări, anchetatorii – care în acest caz erau, în principal de la M.I.6 şi de la serviciul de informaţii al marinei – au scos de la mine fiecare crâmpei din discuţiile pe care le-am avut cu Johnny. Păreau sceptici cu privire la amânarea invaziei. E posibil ca informaţiile mele să fi constituit noutăţi pentru ei. N-aveam de unde să ştiu. Eu eram cel anchetat, nu ei. Asta este una dintre problemele agentului secret. Rareori cunoaşte rezultatul sau valoarea adevărată a informaţiilor pe care le furnizează. Singurul lucru pe care-l puteam face în zilele premergătoare lui 30 ianuarie – data proiectatei invazii – era să stau lipit de radio şi să cumpăr ziarul imediat ce apărea. Când „Leul de Mare” nu s-a materializat, m-am simţit mai mult uşurat decât mulţumit.

De fapt, în acel moment nu eram lămurit, după cum nici anchetatorii mei nu erau mai dumiriţi. Ei nu reprezentau decât o verigă a lanţului, transmiţând mai departe ceea ce culegeau de la alţii. Informaţiile urmau să fie controlate, comparate, clasificate şi adăugate la ceea ce se cunoştea deja.

Interogatoriul m-a învăţat meserie. Am început să înţeleg metodele, ce trebuia să caut şi ce fel de întrebări să pun. Am început, totodată, să înţeleg mai bine cum să-mi evaluez propriile materiale. Mai târziu, pentru a mă edifica pe deplin, m-am uitat din nou la chestionare. Cele ce mi-au fost date la Belgrad indicau clar intenţia de a invada Marea Britanie. Cele pe care le primisem la Lisabona tratau aceeaşi temă, dar am putut să observ alte nuanţe. Întrebările cu privire la producţia de armament şi alte echipamente indicau că germanii se gândeau de această dată la un război de durată.

Un reprezentant al Foreign Office-ului, Cavendish-Bentinck, m-a descusut în legătură cu misiunea amiralului Canaris din Spania. Nici de astă dată n-am putut afla dacă englezii deţineau această informaţie din alte surse.

Unul dintre cei mai remarcabili membri ai grupului pe care l-am cunoscut la hotel Savoy a fost J. C. Masterman. Fost decan la Christ College din Oxford, adus la M.I.5 ca să conducă aşa-numitul Comitet XX. Comitetul douăzeci, sau „Comitetul cu două feţe", cum i se mai spunea, fusese creat ca să dirijeze complicata misiune a agenţilor dubli. Unul din obiectivele acestui comitet, aşa cum de altfel indica şi numele lui, era să-l înşele pe inamic, furnizându-i informaţii false prin propriii săi agenţi. Când am sosit în Anglia, am fost repartizat să lucrez cu Comitetul XX, unde, temporar, mi s-a dat numele conspirativ de „Cercetaşul".

J. C. Masterman era unul din numeroşii intelectuali recrutaţi pentru a împrospăta şi a înviora spionajul. Era nu numai profesor şi istoric, ci şi fost jucător de tenis la Wimbledon şi membru al echipei olimpice de hochei. Cu mult sânge rece şi chibzuinţă, el mi-a temperat impulsivitatea şi fără nicio îndoială, datorită felului cum m-a dirijat am scăpat cu faţa curată.

După verificările de la hotelul Savoy, se pare că englezii m-au acceptat. Am început să mă întâlnesc cu noii mei prieteni pe la casele lor, la cluburi şi petreceri.

Bombardamentele nu împiedicau cursul normal al vieţii sociale britanice, care de fapt era chiar mai intensă decât de obicei, fără îndoială, datorită filosofiei „Hai să mâncăm, să bem şi să ne distrăm", ce prevalează în timp de război. Numai că în cazul englezilor veselia nu părea forţată. Acea atitudine se potrivea cu temperamentul şi cu obiceiurile mele, dar, din când în când, mă trezeam, fără să vreau, în anturaje mult prea potolite pentru felul meu de a fi, exploziv. Iată o

greşeală pe care mă străduiam să n-o repet.

Richard Butler, aghiotantul generalului David Petrie, şeful secţiei M.I.5, m-a chemat la telefon cu puţin înainte de Anul Nou, transmiţându-mi invitaţia de a-mi petrece sfârşitul de săptămână într-o maiestuoasă casă englezească unde mai fusesem în vizită.

— Nu, mulţumesc, i-am zis lui Butler. Am mai fost acolo. Oamenii sunt încântători, acesta-i cuvântul potrivit. Familia a fost încântătoare, casa a fost încântătoare, la fel grădina, prietenii, masa şi vinul. Partea proastă e că nu sunt şi eu încântător. Prefer să-mi petrec ajunul Anului Nou în compania unei cărţi bune sau a unei femei cu temperament.

— Mai curând în ordine inversă, mi-a răspuns Butler înţelegător. Am să le transmit scuzele tale.

Câteva ore mai târziu, Dick a revenit cu telefonul.

— Am altă invitaţie, prietene. Vino la White's Club, la ora şase, şi îţi voi da toate amănuntele.

A închis înainte ca eu să apuc să obiectez în vreun fel.

Când am ajuns, cam indispus, dar foarte punctual, Dick mă aştepta în hol.

— Cineva vrea să te cunoască, mi-a zis, în timp ce mă însoţea spre bar. Ajunşi acolo, m-a condus la o masă izolată la care, stătea un bărbat în haine civile. Era slab, cu părul blond închis şi ochi albaştri; să fi avut cam cincizeci de ani.

— Stewart Menzies, a făcut Dick prezentările cu o expresie ştrengărească, ştiind că nu voi fi decepţionat de această întâlnire.

Generalul de divizie Menzies nu era altul decât „C", şeful secţiei M.I.6. Contrar versiunii difuzate pentru public, şeful serviciului secret britanic este cunoscut întotdeauna sub numele de „C", nu „M". Primul ofiţer la comanda serviciului de informaţii a fost căpitanul Mansfield Cumming şi de atunci, prin tradiţie, iniţiala lui este folosită pentru a-l desemna pe cel ce ocupă postul respectiv.

— Mi-ar face plăcere să vă petreceţi cu noi sfârşitul de săptămână, mi-a spus Menzies după ce am rezolvat problema băuturii. Vom fi în casa fratelui meu Ian, în Surrey, la Little Bridley. Nu vom fi mulţi, aşa că vom putea sta de vorbă.

Menzies nu era căsătorit şi presupun că obişnuia să-şi primească musafirii în casa fratelui său. Pe de altă parte, venea atât de des la White's – acest renumit club londonez destinat în exclusivitate bărbaţilor –, încât localul ajunsese să fie cunoscut drept al doilea sediu al serviciului de informaţii.

I-am răspuns destul de rigid că voi fi bucuros să vin, dar, zâmbind semnificativ, „C" mi-a spus:

— Nu trebuie să vă faceţi griji în privinţa femeilor frumoase. Mama mea, Lady Hartford, încă mai ştie cum trebuie să-şi trateze musafirii. Are întotdeauna grijă ca printre invitaţi să se afle şi câteva frumuseţi.

— Văd că Dick v-a dat raportul complet, am zis şi am izbucnit amândoi în râs.

— Ca toţi agenţii mei. Apropo, vreau să vă felicit pentru rapoartele dumneavoastră, a adăugat el serios. Dar despre astfel de lucruri vom vorbi la sfârşitul săptămânii.

Dick m-a condus în Surrey cu maşina. Little Bridley era o vilă în stil victorian, situată într-un parc mare, cu gazonul perfect întreţinut.

Întregul clan Menzies m-a captivat din prima clipă. Aveam să vin adeseori în vizită la casa din Surrey şi chiar să devin naşul primului copil al lui Ian. Ian era maior într-o divizie de transporturi, iar în viaţa civilă, unul din directorii firmei Lloyds.

Lady Hartford ştia într-adevăr cum să-şi trateze prietenii. M-a condus în salon, unde se aflau deja câţiva invitaţi, şi m-a prezentat imediat celei mai plăcute fiinţe din câte văzusem de la sosirea mea în Anglia.

— Deci, dumneavoastră sunteţi Dusko Popov, replică ea enigmatic. Avea accent german, se numea Gerda Sullivan, iar felul ei de a fi era tot atât de deconcertant ca şi combinaţia celor două nume. Avea mai multe atuuri decât mine, în toate privinţele. Era evident că auzise de mine şi că aştepta această întâlnire, dar n-am reuşit să-mi dau seama în ce fel. Poate cocheta, dar nu eram câtuşi de puţin sigur. În tot acel weekend am curtat-o ori de câte ori am avut prilejul. Mă accepta, nimic mai mult. Până la urmă, m-am lămurit cu privire la accentul său. Gerda era austriacă, iar Sullivan era numele soţului ei de origine engleză, de care divorţase.

— Ne vom revedea la Londra? i-am sugerat eu la un moment dat.

Gerda avea nişte ochi enormi şi foarte expresivi, cu care m-a măsurat din cap până-n picioare.

— Ne vom vedea foarte des la Londra, mi-a răspuns.

M-am simţit ca şi cum aş fi trecut cu bine un examen, dar mai era ceva ce încă nu pricepeam.

Menzies a trebuit literalmente să mă smulgă de lângă Gerda, ca să discutăm. Doar acesta era motivul principal pentru care fusesem invitat în Surrey, nu?

— Cred că vei avea destule ocazii să o revezi pe Gerda, mi-a zis el îngăduitor.

Menzies m-a condus într-o cameră de lucru. Cu fotolii comode, cu un cămin în care flăcările ardeau miraculos de egale şi cu pereţii acoperiţi de cărţi, totul conform tradiţiei, era locul tocmai potrivit pentru discuţii. Ceea ce a urmat a fost cu totul şi cu totul ieşit din comun. Chiar şi acum, după mulţi ani, mă simt stângaci când mă gândesc la precizia şi siguranţa cu care m-a intuit, la numai câteva ore de când mă cunoscuse şi după ce, probabil, îmi citise dosarul. Din când în când, aveam senzaţia că îmi despoaie caracterul şi că mă face

să-l privesc pentru prima dată în faţă. Şi totul, făcut cu răbdare şi calm. Am înţeles de ce era şeful serviciului secret, un fel de stăpân suprem. „C” era subordonat direct şi exclusiv primului-ministru, în acest caz, lui Winston Churchill.

— Ne pare rău că nu mai aparţineţi de M.I.6, a început Menzies ceea ce se anunţa a fi un lung monolog, dar sunteţi agent dublu şi, ca atare, mai vulnerabil decât ceilalţi agenţi. Activitatea dumneavoastră impune folosirea înşelătoriei şi pătrunderea în Abwehr. Dumneavoastră şi utilitatea pe care o reprezentaţi puteţi supravieţui şi dura numai dacă veţi fi perfect protejat şi îndrumat de un organism specializat. Sunt sigur că cei din Comitetul XX vor îndeplini toate acestea cât se poate de eficient şi vă vor exploata în folosul propriei lor activităţi. Este vorba de o activitate importantă, dar noi nu trebuie să reducem posibilele rezultate la un domeniu limitat. Departamentul meu va voi şi el să profite de aptitudinile şi de poziţia dumneavoastră.

— Nu-mi dau seama de aptitudinile mele, i-am zis, şi nu din modestie. Acest bărbat mă îndemna la sinceritate. Mă îndoiam realmente de capacitatea mea când mă aflam în faţa unei inteligenţe ca a lui Menzies.

— Dusko, mi-a zis el privind la foc aidoma unui vizionar, numai un om dintr-o mie are talentul de a cânta la vioară. Numai unul dintr-o sută de mii are ce trebuie pentru a deveni un virtuoz şi numai unul dintr-un milion devine cu adevărat virtuoz. Aprecierea şi măsurarea valorilor cad în competenţa mea. Dacă fac acest lucru cum trebuie, mi-am şi îndeplinit o jumătate din obligaţiile de serviciu.

Pe urmă Menzies s-a apucat să mă disece, vorbind cu repeziciune şi fără pauze.

— Sunteţi cinstit, dar fără scrupule. Instinctele şi intuiţia vă sunt mai puternice decât inteligenţa, care este cu mult peste medie. Conştiinţa nu vă incomodează niciodată iar din punct de vedere mental sunteţi neprevăzător şi clarvăzător în acelaşi timp. Sunteţi ambiţios şi neîndurător şi puteţi fi chiar crud. Dar când sunteţi crud, daţi dovadă de cruzime animalică, nu bolnăvicioasă. Vă place să ripostaţi. Dar nu vă grăbiţi să o faceţi. Când sunteţi speriat nu vă lăsaţi cuprins de panică. Pericolul reprezintă un stimulent pentru dumneavoastră. Gândiţi cu mai multă claritate, hotărâţi mai bine şi mai repede atunci când sunteţi împins de instinctul autoapărării decât când meditaţi.

Menzies m-a privit direct în ochi.

— Aveţi prea multe culori pe drapel pentru a fi pe gustul meu, a zis el, dar pentru activitatea dumneavoastră asta este ideal.

Mai târziu am reflectat la această frază, încercând să înţeleg exact ce era în mintea lui. Toate celelalte lucruri pe care mi le-a spus erau la obiect, fie că mă recunoşteam în descrierea lui, fie că nu. Această

remarcă lăsa încă loc pentru speculaţii. E adevărat că fusesem acuzat, din punct de vedere politic şi social, că poziţia pe care mă situez poate fi de la conservatoare până la radicală. În ceea ce mă priveşte, drapelul meu a fost cel al libertăţii, dar presupun că acesta poate lua mai multe forme sau, conform celor spuse de el, mai multe culori.

— Dumneavoastră aveţi cu adevărat stofă de spion, a continuat Menzies mai la obiect, însă nu vă place să vi se ordone. Ori veţi învăţa să îndepliniţi ordinele, ori veţi fi un spion mort.

Menzies nu era omul care să dramatizeze. Mi-am zis că va trebui să-i iau sfatul în serios, chiar dacă aceasta va face ca drapelul meu să se mai decoloreze.

După ce m-a disecat, Menzies a început instruirea mea ca agent dublu, pentru a se asigura, se pare, că nu a lăsat goluri în cunoştinţele mele despre inamic.

— După cum poate cunoaşteţi, sau poate că nu, Abwehrul se împarte în cinci secţii numite Abteilung. Abteilung 1 se ocupa de spionajul din străinătate. Şeful acestei secţii este colonelul Hans Pieckenbrock, prieten apropiat al amiralului Canaris. Amicii săi, printre care se află şi prietenul dumneavoastră, Johann Jebsen, îi zic Piecki. Abteilung II are în sarcina sa sabotajul şi controlează şcoala de Spionaj, Divizia Brandenburg, comandată de colonelul von Freytag-Loringhoven, dar adevăratul şef este Walter Schellenberg, un gangster nemilos cu mască de om de lume. Abteilung III, contrainformaţiile, este condus, de colonelul Bentivegni… Benti, s-a corectat „C”. Abteilung IV se dedică strângerii oficiale de informaţii. Acesta înseamnă ataşaţi militari şi misiuni militare în străinătate, care sunt sub comanda contraamiralului Leopold Huerkner. Ultima secţie, numărul V, denumită în mod obişnuit Abteilung Z, este cea mai interesantă. Aceasta este secţia administrativă centrală şi, după cum ştiţi, este condusă de protectorul prietenului dumneavoastră Jebsen, colonelul Oster, ajutat de Hans von Dohnanyi, care de asemenea este considerat prieten al lui Jebsen. Z deţine toate arhivele şi coordonează activitatea celorlalte diviziuni. Şi acum – Menzies a făcut o mică pauză şi şi-a aprins pipa lăsând impresia că îşi adună gândurile – să intrăm în subiect. Dispunem deja de o cantitate de informaţii despre mulţi dintre ofiţerii Abwehrului, inclusiv despre Canaris, dar vreau să aflu mult mai mult despre toţi cei care sunt strâns legaţi de Canaris, precum şi de Dohnanyi şi Oster. Cred că, prin Jebsen, dumneavoastră veţi putea obţine aceste informaţii.

— S-ar putea să ştie multe, am fost eu de acord.

— Poate că vă va fi de ajutor dacă vă explic motivele acestei cereri. Cunoaştem că cei trei, Canaris, Dohnanyi şi Oster, nu sunt nazişti înrăiţi. I-am putea califica drept ofiţeri loiali sau germani patrioţi. În 1938, Churchill a avut o discuţie cu Canaris. Neoficial, căci la acea

dată nu avea funcţia actuală. Churchill a ajuns la concluzia că ar fi un fel de catalizator al elementelor antihitleriste din Germania. Iată de ce vreau să aflu mai multe despre oamenii pe care îi atrage Canaris. S-ar putea ca în cele din urmă să doresc să reiau discuţia începută de Churchill. În acest caz, va trebui să fiu în măsură să apreciez forţa celor aflaţi în preajma lui Canaris.

Am dat din cap în semn că am înţeles. Menzies se gândea la un dialog cu Canaris sau cu colaboratorii lui intimi, în vederea eliminării lui Hitler.

— De această problemă mă ocup numai eu, a subliniat Menzies. Toate informaţiile pe care le veţi culege urmează să ajungă direct la mine, fără niciun fel fie intermediar. În mod normal, a mai adăugat el, orice informaţie pe care v-o cer mi-o puteţi da mie direct sau oricărui ofiţer al secţiei M.I.6 cu care vă veţi afla în legătură.

M-am gândit puţin şi apoi mi-am zis că cel mai bine ar fi să întreb:

— Oare acest lucru nu mă va pune într-o postură cam delicată faţă de alte sectoare ale serviciului?

— În niciun caz, m-a asigurat Menzies. Dar dacă apare vreo încurcătură, o voi aplana eu. De fapt, unii dintre oamenii noştri cu funcţii de maximă răspundere sunt informaţi în această privinţă. Şi, aşa cum am mai spus, dacă v-am limita activitatea numai la dezinformare, am putea pierde informaţii de importanţă capitală. Sunteţi de prea puţin timp în serviciul secret pentru a înţelege câtă valoare poate avea un simplu detaliu.

Menzies şi-a sorbii whisky-ul, de care uitase cât timp a vorbit. A aşezat apoi cu grijă paharul, înainte de a continua:

— Cu toată obiectivitatea, Dusko – şi nu din cauza poziţiei mele – aş dori să vă spun că trebuie să câştigăm bătălia spionajului, dacă vrem să câştigăm acest război. Aşa cum stau lucrurile acum, toate avioanele noastre, tunurile, navele de război şi altele asemenea s-ar putea să nu fie suficiente pentru a apăra Marea Britanie. Ei bine, s-a ridicat Menzies în picioare, încheindu-şi astfel monologul, în săptămânile următoare veţi avea un program încărcat. Dar oricum, să veniţi să mă vedeţi înainte de a pleca din Anglia. Fratele meu Ian va fi încântat să vă primească oricând veţi dori şi mă va anunţa când sosiţi aici. Voi profita de ocazie şi voi veni să discut cu dumneavoastră.

Cu o mână pe umărul meu, Menzies m-a condus spre uşă.

— Şi un ultim amănunt. Toţi reprezentanţii secţiei M.I.6 din străinătate vor avea instrucţiuni să vă acorde întregul ajutor, dar să vă limitaţi contactele cu ei numai la cazurile de extremă necesitate.

Capitolul V

Aşa cum anticipase „C”, am fost foarte ocupat, de parcă aş fi

pregătit un vapor care urma să plece în cursă. Siguranţa navei poate depinde chiar şi de cel mai neînsemnat amănunt; de aceea activitatea meticuloasă şi plictisitoare de dinaintea ridicării ancorei este, cu excepţia perioadei de furtună, mai laborioasă decât navigaţia în sine.

Acoperirea mea era cât pe ce să provoace o furtună diplomatică. Ambasadorul iugoslav Subbotić încercase, aproape fără niciun succes, să-i determine pe englezi să elibereze certificatele navelor necesare pentru transportul diverselor mărfuri spre ţară. Desigur, de teamă că mărfurile ar putea să cadă în mâinile germanilor, englezii şovăiau. După ce am apărut eu, situaţia s-a schimbat. Ca să-mi pot organiza activitatea era absolut necesară eliberarea certificatelor navale. Eu nu numai că obţinusem certificatele, dar făceam şi cumpărăturile. O parte din mărfuri proveneau din Anglia, iar restul din Spania şi Portugalia, ceea ce îmi permitea să călătoresc în ţările respective.

Am rezolvat problema în felul următor: oamenii de afaceri iugoslavi căpătau permisiunea să cumpere mărfuri numai dacă acestea nu erau necesare războiului şi – aici e tot secretul – cu condiţia ca cea mai mare parte a lor să fie stocate în Egipt. De acolo urmau să fie transportate pe mare spre Iugoslavia, pe bază de cereri lunare. Astfel, posibilitatea ca ele să fie revândute Germaniei sau să fie rechiziţionate în cazul invadării Iugoslaviei devenea minimă.

Ataşatul comercial iugoslav a fost foarte încântat de aranjamentul respectiv, care îl scăpa de o mulţime de dureri de cap. Am luat dejunul cu ambasadorul, care mai întâi a încercat să mă linguşească, doar, doar o afla cum am obţinut certificatele navale. Sigur că nu puteam să-i spun! Până la urmă, Subbotić s-a înfuriat. Era un vanitos, îşi schimbase până şi ortografia numelui, punându-i doi, „B”, formulă neacceptată de limba sârbă, pentru a se deosebi de un ziarist care lucra la Londra şi purta acelaşi nume.

— Ai mituit pe cineva, m-a acuzat ambasadorul.

— Hai să fim serioşi, Subbotić, am spus eu, Amiralitatea britanică nu poate fi mituită.

A continuat să-şi facă sânge rău şi să vorbească urât, rănit în orgoliul său profesional.

— Nu fi tâmpit! i-am zis, fără menajamente diplomatice.

Se prea poate ca vorbele mele să nu-l fi făcut mai deştept, dar l-au făcut să tacă.

— Dacă ai de gând să mă dai pe uşă afară, fă-o după masă, am adăugat, pentru a mai îndulci cumva conflictul, şi am continuat să mănânc. Cel puţin, ceea ce se servea la el era excelent.

Fiecare agent are câte un ofiţer care se ocupă de el, omul care îl „conduce”. Ofiţerul respectiv este, ca să zic aşa, un fel de contabil al agentului. Printre alte lucruri, urmăreşte toate amănuntele în aşa fel încât să nu existe nici încurcături, nici contradicţii care ar putea oferi

inamicului indicii revelatoare. El este în acelaşi timp legătura spionului, păzitorul, fratele mai mare, tatăl lui.

Ofiţerul meu de caz era Bill Mattews. Cel care ne-a cuplat, probabil J. C. Masterman, s-a dovedit a fi un bun psiholog. Bill şi cu mine ne înţelegeam de minune. Era scoţian, dintr-o familie de industriaşi proeminenţi şi avea un simţ al umorului cum rareori am putut întâlni. Acelaşi lucru pot să-l afirm şi despre curajul său. Bill mă însoţea adesea în călătoriile pe care mă vedeam obligat să le fac pentru a culege informaţii pentru germani. Comitetul XX hotărâse că trebuie să fac eu însumi această muncă, pentru ca germanii să nu mă poată surprinde când vor să mă interogheze. În teorie, ideea era bună. În practică, s-a dovedit nu tocmai potrivită.

Impedimentul se datora memoriei mele fotografice. Nu tot ce vedeam putea fi spus germanilor. Un comitet de experţi hotăra ce le puteam spune şi ce nu. Asta însemna că trebuie să uit o bună parte din ce am văzut. Îmi pierdeam mai mult timp învăţând ce trebuia să uit decât repetând ce trebuia să spun. Şi în plus, exista riscul să-mi scape ceva în timpul vreunui interogatoriu mai strâns. Aşa că am inventat o altă metodă pentru călătoriile mele de studii. Urma să trec prin toate etapele, în afară de ultima. De exemplu, eram în măsură să descriu exact fiecare detaliu al unei călătorii pe care o făcusem cu maşina pentru a localiza un aerodrom pe care germanii îmi ceruseră să cercetez şi pe care se aflau avioane de luptă. Am fost până în imediata vecinătate a aerodromului, după care am intrat într-o cârciumă. Mai târziu, mi s-au prezentat fotografii, unele retuşate ori semivoalate, cu privire la ceea ce se presupunea că văzusem.

În cazul de faţă, aerodromul era fictiv. În timpul bătăliei Angliei, o divizie specială de camuflaj a construit numeroase aeroporturi false pe care tronau avioane de mucava. Nici chiar fotografiile aeriene – pe care le-au făcut în primul rând britanicii – nu reuşeau să descopere farsa. Luftwaffe îşi risipea zilnic bombele şi orele de zbor ale avioanelor bombardând astfel de aeroporturi. Dacă m-aş fi apropiat de câmpul respectiv, aş fi văzut anumite detalii pe care n-ar fi trebuit să le cunosc şi care le-ar fi oferit experţilor germani unele indicii în privinţa înşelăciunii. Dar aşa, călătoriile mele prin Anglia îmi furnizau excelente subiecte de discuţie şi povestioare care să dovedească buna-mi credinţă.

Dintr-o călătorie la Edinburgh, în care am fost însoţit ca de obicei de Bill Mattews, m-am ales cu o istorioară pe cinste pentru desfătarea germanilor. În acea după-amiază am închiriat o cameră la hotelul Caledonia. Mi-am lăsat valiza, am luat aparatul de fotografiat pe care mi-l dăduse von Karsthoff şi m-am îndreptat, împreună cu Bill, spre portul Leith de pe Firth of Forth. Sarcina mea era să culeg informaţii navale, iar estuarul fluviului Forth era o bază militară importantă a

flotei engleze de război, Home Fleet. Împreună cu Bill, m-am plimbat prin zonă până am dat de o cârciumă pe gustul nostru. Ne-am dedicat cu toată seriozitatea degustării whisky-ului scoţian în mediul său natural, stând în local cam cât am considerat că ar fi fost necesar pentru a face câteva fotografii bazei navale. Mai târziu, germanii m-au felicitat pentru şiretenia şi curajul de care am dat dovadă făcând aceste fotografii.

După câteva ore, când ne-am întors la hotel, mă aştepta poliţia, fiindcă nu aveam autorizaţia specială obligatorie pentru toţi străinii care doreau să viziteze Edinburghul. Spre norocul nostru, ne aflam pe pământul natal al lui Bill. Am reuşit să convingem poliţia că am venit legal în oraş, pentru a cumpăra bobine de la o filatură care aparţinea familiei lui But. I-am convins arătându-le nişte documente legate de certificatele navale, pe care le aveam la noi. Poliţiştii au plecat cerându-şi scuze şi oferindu-mi totodată un alibi real, tocmai bun pentru Abwehr.

Am plecat din Edinburgh spre Glasgow într-o duminică. Printre alte lucruri, trebuia să evaluez moralul populaţiei de pe insulele britanice.

— Dacă vrei să vezi cum e cu moralul, nu există loc mai potrivit decât barurile, a decretat Bill, Numai că, duminica, în această ţară există o mică problemă. Legea prevede că nu poţi cumpăra de băut decât după ce ai străbătut şapte kilometri şi jumătate.

Am descoperit astfel că scoţienii nu-şi pierd nici timpul, nici simţul distanţei. Există câte o cârciumă la fiecare şapte kilometri şi jumătate, niciun centimetru în plus sau în minus, pot să jur. Iar după cele spuse de Bill, localnicii înţeleg din această lege arhaică faptul că trebuie să te opreşti şi să bei câte ceva la fiecare şapte kilometri şi jumătate. După părerea mea, în tot războiul nu am trecut prin pericole mai mari decât parcurgerea la volan a ultimilor treizeci şi cinci de kilometri ai acestei călătorii.

Tot după spusele lui Bill, se pare că în holul hotelului Central din Glasgow am ţinut un discurs înflăcărat împotriva lui Hitler. Eu unul, nu-mi amintesc.

— Ai fost mai antinazist decât rabinul şef din Berlin, dacă nu cumva eşti cel mai bun artist din lume. Dar cum aveai doi litri de whisky la bord, mă îndoiesc că ai jucat teatru, mi-a zis Bill a doua zi de dimineaţă.

Nu am înţeles aluzia.

— De ce teatru, Bill?

— Pentru că eşti străin şi agent dublu, iar noi trebuie să ne lămurim care-ţi sunt intenţiile. Eu cică trebuie să raportez despre concepţiile tale. O să le spun că ai putea fi mai de folos într-o unitate de îndoctrinare antinazistă.

Bill făcea mai suportabilă plictiseala lungilor noastre călătorii, dar eu continuam să fiu nervos din cauza acestor absenţe obligatorii din Londra. Mai aveam eu acolo un colaborator, a cărui companie o găseam ispititoare. Şi, culmea, în interesul serviciului.

Observaţia enigmatică pe care mi-o făcuse Gerda, cum că ne vom revedea de multe ori la Londra, mi-a fost lămurită de Bill după ce m-am întors din Surrey. Bill şi-a mângâiat mustaţa de aviator şi mi-a zâmbit libidinos. Arăta ca un englez pur sânge, dar purtările îi erau rabelaisiene.

— Felicitări. Ai pus mâna pe cea mai frumoasă doamnă de societate din Londra.

— Despre ce dracu' vorbeşti? l-am întrebat.

— O doamnă de companie, dragă băiete; în lipsa unui termen mai potrivit, asta înseamnă persoana care se însărcinează cu instruirea ta în lumea bună. Din nenorocire, accentul cade pe primul cuvânt. Gerda Sullivan a fost de acord să te însoţească. Face parte din acoperirea ta faţă de tipii de la Tirpitzufer. Marca Lux. Gerda te va purta prin cele mai bune case din Anglia. O să-i cunoşti pe toţi mahării. Aşa se vor explica multe din perlele pe care sperăm să le servim nemţilor prin tine.

— Aha! Deci am fost cântărit, iar Gerda acceptă numai ce-i place.

— De fapt ea nici nu face parte din serviciul nostru. Ne dă doar, din când în când, o mână de ajutor.

Gerda îşi îndeplinea sarcina mult mai bine decât mine. Era încântătoare, frumoasă, plină de vino-ncoa şi, mai ales, inteligentă. Mă purta de la o petrecere la alta, prezentându-mă tuturor celor care meritau să fie cunoscuţi. Avea toate uşile deschise. Îmi dădeam seama că aceste relaţii sunt importante, dar făceam un minim efort în privinţa lor. Unica relaţie pe care mi-o doream era cu Gerda, care se pare că mă supunea unei alte verificări. Era insuportabil. Mă mişcăm de parcă eram în transă, o însoţeam în vizite ca un peşte cu ochii holbaţi care nu vede altceva decât momeala. Iar ea ştia asta.

În viaţa mea nu mai trăisem o pasiune atât de mistuitoare. M-am hotărât să am o explicaţie cu ea, căci situaţia devenea tot mai periculoasă. Începeam să înţeleg, chiar dacă nu eram de acord cu aşa ceva, cum se poate ruina un bărbat lichidând totul, făcând orice numai să scape de o dorinţă atât de mistuitoare. Nu era dragoste, nici fizică, nici sentimentală. Era o patimă.

Urma să trec pe la Gerda, să mergem la masă. Am ajuns la vilă intenţionat ceva mai devreme. Am sunat, aşteptând nerăbdător. Gerda a întârziat o mulţime până să deschidă uşa. Era îmbrăcată într-un halat scurt, iar părul său blond era încă umed şi uşor închis la vârfuri, ca după baie.

— Gerda, trebuie să vorbesc serios cu tine, i-am spus pe

nerăsuflate, urmând-o pe treptele înguste care duceau în micul său apartament. Mă stăpâneam cu greu, căci îmi venea să-i îmbrăţişez şoldurile mlădioase în timp ce urcam scările.

Gerda a izbucnit în râs şi a intrat în dormitor. Eram gata să mă întorc şi să plec. Ce rost avea să mai vorbesc? Doar ştia ce vreau să-i spun. Am intrat în dormitor. Gerda stătea întinsă pe pat.

— Hai, vorbeşte, mi-a zis. Vocea îi era de catifea. Trecusem cu succes verificările.

Am ratat masa de prânz, am ratat un cocteil, am ratat şi cina la care ar fi trebuit să ne ducem, dar, din ziua aceea, problemele mele au dispărut. Împreuna cu Gerda am devenit o echipă mai mult decât perfectă.

Între timp, mă instalasem cum se cuvine ca om de afaceri, având propriile mele birouri la etajul şase din Albany House, un edificiu aflat chiar lângă Piccadilly Circus. Pe placa de bronz de pe uşă se putea citi: „TARLAIR LTD. EXPORT-IMPORT". „TAR" era în onoarea colonelului T. A. Robertson. N-am putut să mă abţin de la această glumă pe seama germanilor.

Albany House adăpostea cel puţin cincizeci de firme. Lumea venea şi pleca fără întrerupere, aşa că vizitatorii mei se contopeau în mulţime. Era mai sigur să fiu vizitat de confraţii de la serviciul de informaţii decât să merg eu pe la birourile lor. Albany House era condusă de Susan Barton, o bijuterie de secretară oferită de Comitetul XX. Chiar şi spionii trebuie să-şi înregistreze corespondenţa şi să aibă ordine în hârtii. Fără Susan aş fi fost pierdut. Ea îmi amesteca cerneala simpatică, îmi pregătea mesajele codificate şi ciornele scrisorilor care urmau să fie expediate către diversele căsuţe poştale. Nu-mi rămânea decât să copiez de mână materialul pe care mi-l dădea Susan.

Corespondenţa secretă îl alimenta pe von Karsthoff cu un minim de informaţii, numai bune ca să-i stimuleze apetitul. Grosul rapoartelor, prea voluminoase sau prea importante pentru a fi expediate, urma să i le transmit personal. Astfel, aveam o justificare valabilă, cum de altfel trebuiau să fie toate justificările! pentru a mă deplasa la Lisabona. Folosindu-mă şi de cealaltă justificare – afacerile – îmi cream timpul şi prilejul necesar pentru a îndeplini misiunea de spionaj cu care mă însărcinaseră cei de la M.I.6.

În afară de un alt agent dublu, al cărui nume conspirativ era „Zăpada" şi care mai târziu s-a dovedit a nu inspira încredere, eu eram singura persoană care avea contacte reale cu germanii. Ceilalţi erau în principal spioni germani prinşi şi „convertiţi". Cei mai mulţi dintre ei fuseseră lansaţi din submarine, aruncaţi cu paraşuta sau amestecaţi printre soldaţii aliaţi care se retrăgeau din Dunkerque, după bătălia Franţei. Cei care refuzau să coopereze erau de obicei executaţi; ceilalţi erau ţinuţi în închisoare sau sub arest la domiciliu şi folosiţi. Ei

formau recuzita exclusivă a Comitetului XX, fiind canalele prin care se furniza inamicului material de dezinformare. Rapoartele şi le trimiteau, scrise cu cerneală simpatică, la diverse căsuţe poştale sau le transmiteau cu ajutorul propriilor radioemiţătoare. În majoritatea cazurilor cel care mânuia staţia era britanic şi imita la perfecţie scriitura agentului, ceea ce cerea multă practică şi îndemânare, întrucât fiecare operator transmite altfel în morse, stilul fiind inconfundabil.

Cel puţin în ce mă privea, în acea perioadă se punea accent pe inducerea în eroare a germanilor cu privire la forţa englezilor şi capacitatea lor de a rezista unei invazii. În ciuda informaţiilor pe care le furnizasem, operaţiunea „Leul de Mare" era văzută ca o posibilă ameninţare. Tehnica dezinformării se baza pe adevăruri, atunci când se aprecia că ele nu aduc prejudicii sau că beneficiile depăşesc pagubele, pe lucruri parţial adevărate care puteau conduce la piste greşite, şi chiar pe falsuri, atunci când venea vorba despre fapte pe care germanii nu le puteau controla. Din când în când, transmiteam minciuni şi pentru a întări anumite informaţii false pe care germanii le aveau deja.

Printre materialele pe care urma să i le plasez lui von Karsthoff existau şi unele documente pe care, chipurile, aş fi pus mâna la Ministerul Transporturilor, în timp ce făceam demersuri pentru certificatele navale. Din ele rezulta că trupelor le fuseseră distribuite treizeci de mii de arme antitanc. Documentele şi cifrele erau autentice. Experţii neutri erau de părere că nu va fi nicio nenorocire dacă îi lăsăm pe germani să afle de ce forţă dispunem în acest sector, mai ales că această forţă era iluzorie. De fapt, cele treizeci de mii de arme antitanc nu erau de cine ştie ce folos, întrucât muniţia pentru ele întârzia supărător de mult şi abia dacă acoperea o cincime din necesar. Muniţia lipsea în aşa măsură, încât trupele nu aveau nici măcar cu ce să-şi verifice armele. Astfel, spionajul umplea golul din producţia industrială.

Totodată, urma să plasez frânturi de informaţii sau chiar informaţii complete care, analizate, urmau să confirme supoziţiile, desigur, greşite, ale inamicului, în legătură cu forţa combativă a trupelor de uscat britanice. Din câte ştiam, germanii estimau că cincisprezece din cele douăzeci şi şapte de divizii britanice cunoscute erau în întregime echipate şi perfect pregătite. De fapt, în acel moment, nici şase divizii nu erau gata pentru luptă.

În altă ordine de idei, veneau părerile şi cancanurile pe care se presupunea că le-aş fi prins din zbor prin saloanele Londrei. Ideea era să-i servim lui Hitler ceea ce dorea să audă şi anume că unele elemente britanice sunt gata să ajungă la o înţelegere cu el. Germanii credeau că atacurile aeriene împing moralul britanicilor până la

marginea prăpastiei şi că mulţi oameni politici consideră că a venit momentul să-l destituie pe Churchill şi „clica” lui şi să negocieze pacea.

Judecând după felul cum arătau informaţiile care treceau pe la mine, nu cred că Winston Churchill cunoştea în întregime modul în care era descrisă situaţia politică din Anglia de către serviciul de informaţii. Dacă ar fi ştiut-o, probabil că i-ar fi pus capăt şi i-ar fi pedepsit pe cei care o inventaseră. Dar în spionaj scopul scuză mijloacele, iar cei care îl practică au tendinţa de a deveni un fel de stat în stat.

În mod normal, informaţiile care mi se dădeau erau gândite cu minuţiozitate, până în cele mai mici detalii. Dar nu existau documente, iar informaţiile mi se furnizau în timpul discuţiilor, la sfârşitul câte unui dineu, când câte cineva îmi spunea: „Aţi putea să menţionaţi cutare… sau cutare lucru”. Mulţi dintre oamenii politici erau de acord să se facă uz de numele lor, dar cred că şi alte, multe, nume au fost folosite fără vreo aprobare oficială sau tacită.

Pe măsură ce pătrundeam în intimităţile serviciului de informaţii, îmi dădeam seama că multe dintre prânzurile, cinele şi sfârşiturile de săptămână pe care le petreceam în anturajul ofiţerilor cu funcţii importante nu erau simple distracţii. Mă antrenau, îmi ascuţeau mintea, dându-mi sfaturi şi observând cum mi le însuşesc.

— S-ar putea întâmpla, mi-a zis Stuart Menzies într-o sâmbătă seara, ca într-un moment crucial să vă vedeţi foarte clar obiectivul. Dacă sunteţi pe deplin convins că puteţi ajunge la el numai prin propriile dumneavoastră metode, nu mai ţineţi seama de reguli, acţionaţi! Dar să nu uitaţi că trebuie neapărat să reuşiţi. În spionaj, greşelile sunt adesea fatale.

Am înţeles că îmi dă mână liberă, o libertate periculoasă de care ar fi bine să nu abuzez.

Şi totuşi, într-o anumită privinţă, nu mi s-a oferit nici cea mai mică posibilitate de alegere, şi tocmai în punctul cel mai dureros. Am fost anunţat oficial că sub niciun motiv nu am voie să-i spun lui Johnny că sunt ofiţer de informaţii. Deşi le-am spus că asta îmi va crea probleme, că Jebsen ştie cu siguranţă, ba mai mult decât atât, că în ce mă priveşte asta a şi vrut, de la bun început, n-am reuşit să schimb hotărârea.

Antrenamentul meu progresa rapid. Englezii abia aşteptau să mă trimită înapoi germanilor încărcat de informaţii, tot aşa cum şi von Karsthoff, avid, aştepta eu nerăbdare întoarcerea mea.

Acum nu se mai punea decât problema să-mi învăţ lecţia, să memorez tot materialul adunat pentru mine de către experţii Comitetului XX în colaborare cu armata, marina şi aviaţia, precum şi cu ministerele de război, al aerului, al producţiei şi al apărării civile.

Asta era o corvoadă de ultimă oră, datorată unui alt defect al memoriei mele fotografice. Sunt în stare să reţin conţinutul unei pagini până la ultima virgulă, dar numai un timp limitat, vreo câteva săptămâni. După aceea, totul rămâne îngropat în subconştient. Un gând, o vorbă, este suficient ca să-mi pună în mişcare subconştientul şi să mă facă să-mi reamintesc totul, dar eram incapabil să provoc voluntar o altfel de reacţie.

Cu două nopţi înainte de a pleca, un bombardier german a lansat o bombă asupra hotelului Savoy, care a aruncat în aer o aripă a edificiului, omorând două persoane şi rănind alte câteva. Eu tocmai fusesem la o petrecere interminabilă şi băusem cam mult. Cu toate că dormeam ca un butuc, explozia m-a trezit. Am aprins lumina şi am văzut că toată camera şi patul îmi erau acoperite de cioburi de cristal, de la marile oglinzi ale hotelului Savoy. Mi-am scuturat patul fără chef şi am adormit din nou, în câteva secunde. Dar din nou m-a deşteptat cineva, de astă dată un ziarist american de treabă.

— Nu aţi păţit nimic? m-a întrebat el, zgâlţâindu-mă. M-am ridicat, clipind din ochi.

— Sigur că nu. Lăsaţi-mă să dorm.

— Dar, Popov, daţi-mi voie să…

— Ieşiţi şi lăsaţi-mă să dorm, am bombănit eu şi m-am culcat din nou.

După câteva momente m-a trezit directorul hotelului Savoy, zgâlţâindu-mi umărul. Am deschis un singur ochi, fără să mă mai ridic.

— Destul de agitată, noaptea asta, domnule, începu el.

Am scos numai un mormăit.

— Ar trebui să vă vadă un medic. Sângeraţi. M-am privit într-un ciob de oglindă care încă mai atârna de perete. Aveam câteva tăieturi pe faţă, dar eram bine „anesteziat”. Directorul m-a privit cu teamă când a văzut că mă acopăr din nou cu pătura.

— Vă rog, domnule Popov…

— Domnule, îmi plătesc sau nu obligaţiile? l-am întrebat.

Speriat, mi-a zis:

— Desigur.

— Atunci, plecaţi şi lăsaţi-mă să dorm.

Când am ajuns la Lisabona, cele câteva tăieturi uşoare de pe faţă s-au dovedit mai grăitoare decât o mie de cuvinte. Le purtam, acoperite cu bandajele şi plasturii de rigoare. Ele au făcut ca germanilor să li se pară şi mai verosimile relatările mele despre efectele insuportabile ale bombardamentelor.

Gerda m-a însoţit la aeroport, în Citröen. Călătoream pe banca din spate, ţinându-ne de mână. Atingerea ei mă emoţiona, dar nu am exagerat cu despărţirea şi nici nu ne-am făcut promisiuni fără rost.

Asemenea Londrei bombardate şi londonezilor pe lângă care treceam, ne deprinsesem şi noi cu războiul. Preţuiam cele câteva săptămâni de care ne-am bucurat, speram să mai vină şi altele, dar eram perfect conştienţi că viaţa este schimbătoare şi nu durează veşnic. Într-un anume fel, războiul făcea ca legăturile să fie mult mai sincere şi mai realiste. Despărţirea şi moartea ne dădeau târcoale. Eternitatea exista doar ca o dimensiune în timp şi spaţiu, nu în relaţiile dintre bărbat şi femeie.

Părăsind Anglia, mă simţeam încordat, cum probabil se simt soldaţii când se îndreaptă spre linia întâi. Lăsam în urma mea siguranţa şi plecam în teritoriul controlat de inamic, cu toate că ce făceam eu în niciun caz nu se putea compara cu a merge spre tranşee. Urma să iau parte la un joc al inteligenţei care îmi plăcea să fie înconjurat de mult lux. Era ca în „Alice în ţara minunilor", o trecere dintr-o lume într-alta, numai că în acest caz, ambele lumi erau anormale. Treceam dintr-o Londră sfâşiată de război într-o Lisabona artificială, ticsită până la refuz de refugiaţi şi servicii secrete adverse, suprapuse talmeş-balmeş într-un oraş cu aparenţă medievală şi mentalitate arhaică.

Geanta mea diplomatică era plină ochi cu documente pentru afacerile pe care urma să le închei, cumpărând cositor portughez şi terebentină. În timpul şederii mele anterioare în Portugalia, contractasem mărfurile cu condiţia să obţin autorizaţia englezilor de a le expedia pe mare. Am trecut prin vama britanică în calitate de reprezentant autentic al unui consorţiu de bănci iugoslave.

Capitolul VI

De astă dată eram veteran în Lisabona. Foarte puţină lume se întorcea acolo după ce reuşise să plece. De la aeroportul Cintra, m-am urcat într-o vechitură de taxi, caracteristic Portugaliei, şi m-am îndreptat spre Estoril, cu destinaţia hotel Palacio. George Black m-a însoţit personal la vechiul meu apartament de la etajul trei, cu vedere către parc.

Urmând procedura stabilită, l-am chemat pe von Karsthoff de la un telefon public. Era după-amiază, aşa că am sunat la birou.

— Sunt un prieten al vărului domnului maior, din Italia, m-am prezentat eu secretarei. Numele conspirative „Ivan", pentru germani, la fel ca şi cel britanic („Cercetaşul" pe atunci, care mai târziu avea să-mi fie schimbat) apăreau numai în hârtii, ele figurau în dosarul meu, dar niciodată în misiuni.

Von Karsthoff a venit la telefon şi mi-a răspuns cu parola:

— Un prieten al vărului meu italian? Trebuie să veniţi să-mi faceţi o vizită. Aşa veţi aduce un pic de veselie în casa mea.

— Mi-ar face multă plăcere, i-am răspuns. Am o chestiune urgentă. V-ar conveni miercuri?

— Neapărat, a fost de acord von Karsthoff.

În mod normal, când telefonam se subînţelegea că întâlnirea va avea loc a doua zi. Dacă spuneam că este urgent, însemna că voiam să-l văd pe von Karsthoff în aceeaşi zi. Ora se fixa menţionând în conversaţie o zi a săptămânii. Luni însemna ora 18,10, marţi ora 19,10, miercuri, ora 20,10 etc.

— Voi veni cu trenul, i-am spus lui von Karsthoff, ceea ce însemna că urma să vină să mă ia de la locul prestabilit din Lisabona, pe Avenida da Liberdade. Dacă îi spuneam că voi lua un taxi, însemna că doream să mă ia de pe şoseaua principală spre Lisabona, la un kilometru şi jumătate de Estoril.

Când von Karsthoff dorea să-mi fixeze o întâlnire, procedura era ceva mai complicată. Primeam întâi un telefon la hotel din partea unei femei care se recomanda cu un nume oarecare.

— Îmi pare rău că m-am purtat atât de prosteşte în noaptea trecută, începea ea, după care propunea să ne vedem într-un club de noapte, în aceeaşi seară.

Eu acceptam sau, dacă eram foarte ocupat, urma să-i spun:

— Ce-ar fi dacă am lăsa-o pe mâine?

În noaptea aceea sau în următoarea; după cum ne înţelegeam, mergeam la cazinoul din Estoril. După un timp apărea Elizabeth, secretara lui von Karsthoff. Se îndrepta spre o masă de ruletă şi eu o urmam; juca de trei ori, numerele indicând, pe rând, data, ora şi minutul întâlnirii noastre. După aceea juca pe zero sau pe treizeci şi şase. Zeroul însemna că mă luau din Lisabona, iar treizeci şi şase, de la vreun loc prestabilit din Estoril. Costisitor sistem, căci Elizabeth câştiga destul de rar. Dar treaba mea nu se termina aici. Îi comunicam colonelului Jarvis, legătura mea locală cu M.I.6, tehnicile şi metodele de identificare, precum şi numerele de circulaţie ale autoturismelor, ca şi alte amănunte. Informaţiile serveau pentru a urmări şi alte persoane care foloseau aceeaşi metodă ca să ia legătura cu germanii în secret.

Colonelul Jarvis nu voia să rişte. Avea un foarte dezvoltat simţ al pericolului, chiar prea dezvoltat după părerea mea. Schimba parola şi sistemul de legătură la fiecare întâlnire. Primele noastre întâlniri au fost scurte, în general, numai cât să schimbăm unele mesaje sau să ne transmitem anumite informaţii, aşa că nu puteam să mă plâng că alege locuri dintre cele mai incomode, cum ar fi a doua bancă pe stânga de la intrarea în parcul Salazar sau W.C.-ul vreunui restaurant sau bar. Mai târziu, însă, a trebuit să avem nişte întâlniri mai lungi, aşa că mi-am arătat nemulţumirea, dar fără niciun folos. Când am ajun din nou la Londra le-am spus ce mă supără ca om care duce trei vieţi: de agent german, agent britanic şi om de afaceri iugoslav. Existau şi aşa destule

amănunte de care să mă îngrijesc, pentru a mai complica lucrurile cu astfel de scamatorii. Jarvis a fost chemat la Londra, unde i s-a ordonat să-mi accepte propunerile.

Probabil că eram un fel de prim-solist. Când riscul e mare, nu poţi fi mereu înţelegător. Precauţiile lui Jarvis erau, fără îndoială, justificate, având în vedere că cea mai mică greşeală însemna sfârşitul. Am ajuns să recunosc valoarea lui Jarvis, iar după episodul de mai sus m-am străduit să-mi exprim simpatia şi admiraţia, dar nu cred că am reuşit să-l fac să uite ranchiuna pe care mi-o purta după ce dădusem dovadă de atâta lipsă de profesionalism.

Exact la ora 20,10, după cum stabilisem, am dat colţul în Avenida da Liberdade, dinspre Rua Rossio. În timp ce mă plimbam, verificam dacă sunt urmărit. Această precauţie era de fapt un mic spectacol destinat germanilor, deoarece, evident, nu trebuia să-mi fac griji dacă sunt urmărit de englezi. S-ar fi putut, pe de altă parte, să fiu urmărit de unul din oamenii lui Kramer sau de altcineva, cum de altfel s-a şi întâmplat în acest vârtej de mari interese.

Avenida da Liberdade era foarte largă, cu trotuare pe ambele părţi şi cu o promenadă ca un parc, pe centru. Era luminată ici şi colo, aşa că noaptea era imposibil să fiu observat de pe partea opusă. Mă uitam atent la cei câţiva trecători şi la rarele automobile parcate în apropiere. Se părea că nimeni nu se ocupă de mine. A trecut o maşină destui de nouă, oprindu-se vreo cincisprezece metri mai încolo fără a opri motorul. Nu am recunoscut-o, deoarece Elizabeth şi von Karsthoff, care veneau pe rând să mă ia, nu se foloseau în asemenea situaţii de maşinile lor, cunoscute de toţi agenţii din oraş. De obicei împrumutau maşina vreunui funcţionar de-al ambasadei.

Mergând încet, m-am uitat în maşină. Lumina era slabă, dar suficientă ca să zăresc profilul lui von Karsthoff. Am sărit pe bancheta din spate şi am rămas întins până ce am lăsat în urmă luminile Lisabonei. Ne-am îndreptat spre una din casele pe care von Karsthoff le avea închiriate în Estoril, ca măsură de precauţie. Toate aveau cel puţin un detaliu comun; garajul era încorporat în clădire, aşa că puteai intra fără să fii văzut. Germanii presupuneau că toate casele lui von Karsthoff se află sub supraveghere permanentă. Teama lor era pe deplin justificată.

Am luat cina împreună cu Elizabeth, iar discuţiile au aprins în bună măsură cam tot ceea ce am făcut şi am aflat în Anglia. Relaţiile noastre erau prieteneşti încă dinaintea plecării mele în Anglia, iar acum erau şi mai bune. M-am bucurat când von Karsthoff mi-a propus să-mi petrec cu ei ziua următoare în casa pe care o aveau în afara Lisabonei. Aş fi fost infinit mai puţin entuziasmat dacă aş fi ştiut ce mă aşteaptă.

Casa se afla pe colinele din afara oraşului şi domina marea. Nu ştiu

dacă era folosită ca post de observaţie, dar singura privire pe care am putut să o arunc Atlanticului a fost în timpul unei foarte scurte întreruperi a interogatoriului intensiv la care m-au supus. Dacă nu m-aş fi pregătit în Anglia pentru acest moment, sunt sigur că îmi veneau de hac. Şi nu pentru că von Karsthoff ar fi încercat să-mi întindă vreo capcană: ci pentru că era un ofiţer de informaţii cu multă experienţă, care, metodic, scotea de la mine tot ce se poate.

Pentru fiecare frântură de informaţie pe care i-o dădeam, von Karsthoff insista asupra sursei, momentului şi felului în care o obţinusem. A examinat fiecare detaliu, a atacat fiecare temă din nenumărate unghiuri, căutând elemente complementare. Adesea nu puteam să-i răspund, pentru că întrebările lui erau de o precizie pe care nu ne-o imaginasem la Londra. M-a uimit capacitatea sa de a examina minuţios toate versiunile noastre atât de migălos elaborate şi m-am văzut obligat să inventez pe toc replicile pe care le dorea.

Elizabeth a fost prezentă de la început până la sfârşit, stenografiind fiecare cuvânt al nostru. Ştiam că trebuie să-mi amintesc cu exactitate ce i-am spus. Aşa că a doua zi am reconstituit întreaga conversaţie şi mi-am fixat în memorie toate amănuntele pe care le inventasem. N-a fost o precauţie inutilă: la întâlnirile următoare, von Karsthoff a insistat asupra unor amănunte pe care i le dădusem mai înainte.

Ca un copoi care adulmecă urma, von Karsthoff a ghicit rolul deosebit al Gerdei Sullivan şi a încă unuia dintre informatorii mei, Dick Metcalfe. Din fericire, era o urmă pe care ne convenea s-o urmeze.

I-o descrisesem pe Gerda ca pe o femeie căreia îi fusesem prezentat în timpul unei cine la ambasada iugoslavă şi i-am atribuit o mare parte din informaţiile mele cu caracter politic. Von Karsthoff s-a informat amănunţit despre viaţa ei din trecut, presupun că în special datorită faptului că era austriacă.

— Crezi că simpatizează cu cauza germană? a vrut el să ştie.

— Fără îndoială, l-am asigurat, inventând câteva conversaţii pe care le-aş fi avut cu ea.

— Crezi că i-ar plăcea să lucreze pentru noi?

— Dacă i-ar plăcea? m-am eschivat de la un răspuns precis. Da, cred că i-ar plăcea să lucreze, ca multor altor oameni din Anglia; desigur, dacă ar avea ocazia. Fie şi numai pentru a fi de partea învingătorilor. Dar nu pot să spun în mod cert că este pregătită pentru a-şi asuma riscul şi nici n-aş vrea să fiu eu acela care să-i facă propunerea. Gerda îmi este foarte utilă, este înţelegătoare, mă prezintă tuturor oamenilor influenţi şi nu este greu să mi-o aduc în pat, dar nu vreau ca siguranţa mea să depindă de o femeie cu care mă culc.

Von Karsthoff a fost de acord că dragostea şi securitatea personală nu fac deloc casă bună. De fapt, era vorba de o tactică evazivă pe care

am inventat-o pe moment, deoarece nu puteam să risc arătându-mă prea încrezător în ea. Mai târziu am recrutat-o pe Gerda ca agent dublu, după ce am găsit o justificare perfectă. Gerda avea în apartament o fotografie a tatălui ei. Din întâmplare, într-o zi, m-am uitat la ea cu atenţie şi am văzut că la rever purta un mic medalion pe care era imprimată o zvastică. Serviciul de informaţii britanic cunoştea această pată din biografia tatălui ei. Când i-am spus lui von Karsthoff, a făcut verificări la Viena, de unde a venit confirmarea că bătrânul fusese membru al partidului nazist, ceea ce i-a deschis Gerdei porţile, cu toate că nu împărtăşea convingerile politice ale tatălui ei.

L-am citat pe Dickie Metcalfe ca sursă a majorităţii informaţiilor mele tehnice şi ca intermediar prin care reuşisem să obţin certificatele maritime. Din nou, am atribuit întâlnirea cu el unui diplomat iugoslav cu care eram prieten, care îl folosise pentru rezolvarea unor probleme mărunte ale ambasadei. Dickie era persoana ideală ca să devină spion german. Era prototipul ofiţerului britanic iresponsabil şi chefliu. Avea un cal de curse, un automobil de curse, o mulţime de iubite şi o înclinaţie deosebită spre băutură şi viaţa mondenă. Cheltuielile lui Dickie n-au întârziat să-i depăşească veniturile şi mai era amestecat şi în nişte scandaluri neplăcute. A fost îndepărtat din regiment şi, ca urmare, Dickie avea reputaţia de a fi nemulţumit, considerându-se persecutat pe nedrept. În plus, îi mersese vestea că este într-o permanentă criză de bani.

Ceea ce însă nu i-am spus lui von Karsthoff este că Dickie fusese reabilitat şi că devenise ofiţer al serviciului de informaţii, lucrând în strânsă colaborare cu lordul Suffolk, din direcţia de spionaj de la Foreign Office. La 13 iunie 1940 avionul său a fost doborât în timpul unei misiuni pe continent, dar el a reuşit să se întoarcă în Anglia în numai şase zile.

Von Karsthoff a muşcat şi din momeala cu Metcalfe, dar, urmând instrucţiunile englezilor, nu m-am avântat. Când von Karsthoff m-a întrebat ce gândeşte Metcalfe despre germani, i-am răspuns:

— N-am cum să ştiu. Niciodată nu l-am întrebat, dar am observat că admiră maşina de război germană.

— Încearcă să-l descoşi mai în amănunţime, mi-a sugerat von Karsthoff, fără a-mi cere concret să-l recrutez.

Ajutat de minunata şampanie pe care ne-a servit-o Elizabeth, am descris inspirat efectele generate de bombardamente şi lipsurile din Anglia. Ceea ce i-am spus era cu totul contrar impresiilor mele reale, dar la sfârşit am tras concluzia că englezii luptă cu ultima lor suflare.

Răspunsul lui von Karsthoff a fost neaşteptat:

— Ca şi cei de la Berlin şi ca şi Hitler, îi subapreciezi pe englezi. Mie mi se par mai periculoşi ca niciodată. Trebuie să aibă ceva de-a face cu ceaţa, cu clima lor. Cine reuşeşte să supravieţuiască în clima

aceea, să crească şi să respire, probabil că are două vieţi. Dar fă Berlinul să creadă aşa ceva! a mai adăugat el, dând din cap.

— Deci nu vei raporta la Berlin constatările mele? am întrebat eu, temându-mă că dezinformările noastre vor rămâne fără efect.

— Voi raporta ceea ce mi-ai spus, nu opiniile mele. În orice caz, asta este ceea ce vor să audă. Nu vor deducţii, vor observaţii.

— Şi totuşi, Canaris îşi exprimă opiniile, am remarcat eu, sperând că poate pică ceva.

— Ah, Canaris! a replicat el gesticulând a lehamite. Amiralul este genul de om a cărui părere nu este niciodată cerută, iar când şi-o dă, nimeni nu i-o ia în serios. Vezi, Dusko, Germania funcţionează pe principiul Führerului. Un singur om hotărăşte pentru noi. Părerile celorlalţi contează numai în funcţie de fidelitatea lor faţă de Führer.

Mentalitatea prea puţin ortodoxă a lui von Karsthoff m-a surprins. Nu era cum mă aşteptam, un nazist înrăit, aşa că mi-a fost mai uşor să admit că îl simpatizam cu adevărat ca om.

— Dacă nu mai aveţi nimic de făcut cu mine aici, aş pleca la Madrid, i-am amintit eu lui Karsthoff.

Îi spusesem, şi era adevărat, că trebuie să-mi parafez tranzacţiile comerciale la ambasada iugoslavă din Spania, fiindcă pe atunci nu exista o asemenea ambasadă în Portugalia. Am accentuat că mă grăbesc să-mi termin treburile şi să mă întorc la Londra înainte ca englezii să devină suspicioşi, să li se pară că stau prea mult în străinătate. Începusem unele tratative la Londra pentru a cumpăra cauciucuri şi alte câteva produse din colonii – în cea mai mare parte ceai şi cafea – şi am insistat că este nevoie de ele urgent, aşa că englezii se aşteptau să mă întorc curând.

Mă mai grăbeam să ajung la Madrid şi din alt motiv. Când m-am văzut cu Johnny la Roma, am stabilit împreună să ne întâlnim cu prima ocazie la Madrid, iar acum îl anunţasem prin von Karsthoff că ajung la Madrid într-o săptămână sau două.

— Nu am niciun motiv să te mai reţin aici, a fost de acord şeful meu de reţea. Poţi pleca oricând doreşti. Apropo, în ce hotel vei sta? La Ritz sau la Palace? m-a întrebat von Karsthoff numind cele mai bune hoteluri. Orice călător care se respectă nu se opreşte decât la ele.

— Nu ştiu. De ce?

— Ah! nimic important, mi-a răspuns von Karsthoff şi apoi a început să-mi vorbească de lucruri foarte importante. Omologul meu din Madrid este un tip pe nume Lentz. S-ar putea să iei legătura cu el, Jebsen îl cunoaşte. Unde mai pui că va fi şi el curios să te vadă! S-ar putea chiar să încerce să mi te fure, de teamă că vânezi pentru mine pe domeniul lui. Conduce o reţea puternica în Spania, iar hotelul Palace se află aproape în întregime sub controlul său. Englezii sunt puternici la Ritz, cu toate că el a reuşit să se infiltreze şi acolo. S-ar

putea să beneficiezi de mai multă linişte la Ritz, a insinuat von Karsthoff.

Ştiam că Johnny va sta la hotel Palace. Am optat pentru Ritz. Astfel, puteam vedea ce se întâmplă în ambele hoteluri. În orice caz, erau foarte apropiate unul de altul, practic nu le separau decât grădinile muzeului Prado.

— Ce fel de om este Lentz? l-am întrebat pe von Karsthoff.

— E prieten cu Canaris, are vreo cincizeci de ani, eficient şi bun organizator, dar cam pedant. Vei constata că pentru el forma este mai importantă decât conţinutul, dar trebuie să admit că dirijează o reţea de spioni de prim rang, în Anglia. Acţionează din interiorul ambasadei spaniole. Ori se bazează pe tacita aprobare a guvernului, ori lucrează prin ataşatul de presă, nu ştiu exact.

Mi-am ascuţit auzul. Această informaţie putea să însemne o pradă bogată pentru M.I.5. Faptul s-a clarificat mai târziu, în sensul că Lentz era tras pe sfoară. Nu exista nicio reţea de spionaj în interiorul ambasadei spaniole. Zvonul a fost lansat de un agent isteţ care opera pe cont propriu în Spania şi care vindea Abwehrului informaţii inventate de el. După un timp, a venit să lucreze pentru englezi sub numele conspirativ de „Garbo".

Faptul că cineva acţiona din interiorul ambasadei mi-a dat o idee neaşteptată. Puteam să fac şi eu la fel ca Lentz. Contând pe cele spuse de Menzies, am hotărât să înaintez din proprie iniţiativă. Eram sigur pe planul meu, iar acum era momentul cel mai potrivit ca să-l pun în practică. Dacă ceream autorizaţia, întârzierea ar fi putut să fie fatală.

— Mi-a venit o idee interesantă, i-am zis lui von Karsthoff. Am câţiva prieteni în ambasada iugoslavă din Londra, iar ambasadorul iugoslav din Madrid îmi este prieten de familie. Aş putea să aranjez să duc eu valiza diplomatică dintr-un loc în altul şi atunci, cu puţin ajutor din partea dumneavoastră…

— Şi anume? s-a arătat dispus von Karsthoff, chiar înainte de a şti ce îi voi cere.

— Mi-aţi putea face rost de nişte copii ale sigiliilor ambasadelor iugoslave din Londra şi Madrid? Câte două din fiecare? Aţi avea primul set, iar eu pe al doilea, la Londra. Apoi, dacă va trebui să transport documente sau o mare cantitate de informaţii, aş putea rupe sigiliile, mi-aş introduce materialele în valiză şi apoi aş sigila-o din nou, iar când aş ajunge la destinaţie, aş proceda invers.

Şmecheria mi-ar fi întărit poziţia faţă de germani şi în acelaşi timp m-ar fi ajutat să le transmit britanicilor materiale.

— Lentz are omul cel mai potrivit pentru această treabă, pe doctorul Kuhn. În plus, ai câştiga şi simpatia lui Lentz, dacă l-ai include în plan. Numai că el este un om dificil. Cred că ar fi mai bine să-l rog eu, nu tu. S-a întors apoi către logodnica sa:

— Elizabeth, o telegramă pentru Berlin. Vrem să ştim mărimea şi forma sigiliilor utilizate de ambasadele iugoslave.

Extrem de operativă, Elizabeth a plecat imediat să codifice mesajul.

— Când te întorci de la Madrid, ai sigiliile, mi-a promis von Karsthoff. Dar te rog să-mi spui: ce justificare le vei da prietenilor iugoslavi pentru a transporta valiza?

Ca de obicei, von Karsthoff se gândea la toate.

— I-ar avantaja şi pe ei şi pe mine. Ei duc lipsă de curieri, iar eu am probleme cu obţinerea vizelor pentru Spania şi Portugalia.

— Foarte bine gândit, m-a felicitat el.

— În legătură cu Lentz, am stăruit eu, nu m-ar amuza să mă văd amestecat în geloziile şi intrigile din interiorul Abwehrului. Ai putea să-l ţii departe de mine? Nu vreau să-şi închipuie că mă aflu sub jurisdicţia lui.

— Jebsen ar fi mai indicat decât mine. El poate să-i spună prietenului său, colonelul Oster, că preferi să aparţii de Lisabona, nu de Madrid. Dar să nu-i spui lui Jebsen că e şi dorinţa mea, căci dacă Lentz ajunge să afle acest lucru, l-ar interpreta cu siguranţă greşit. Apoi von Karsthoff mi-a destăinuit un proiect ultrasecret care avea să devină una dintre cele mai senzaţionale informaţii culese de mine.

— Foarte curând nu vom mai avea nevoie să ne batem capul cu valize diplomatice sau alte sisteme de legătură de acest fel. Vom dispune de o jucărie care va uşura transmiterea informaţiilor. La Berlin se pregăteşte o metodă pentru a reduce o pagină întreagă la dimensiunea unui punct. Acesta va putea fi citit numai cu ajutorul microscopului. Procedeul se numeşte micropunct.

— Un punct! m-am arătat eu impresionat. Ar putea fi, cu siguranţă, uşor de ascuns.

— Dacă nu ştii unde se află, este absolut insesizabil. Metoda este încă în fază experimentală, dar de îndată ce va fi gata, mă voi îngriji să fii printre primii care vor beneficia de avantajele ei.

Capitolul VII

Se împlineau zece zile de când stăteam la Madrid, aşteptându-l pe Johnny sau, cel puţin, un cuvânt de la el. Îmi terminasem tranzacţiile comerciale şi rămăsesem acolo numai ca să-l văd. Lentz nu luase legătura cu mine, ceea ce mă satisfăcea. Înţelesesem că von Karsthoff prefera să-l evit. Nu dorea ca Lentz să-şi vâre nasul în câmpul său de activitate.

În sfârşit, a sunat telefonul şi l-am auzit pe Johnny. Mi-am aruncat haina pe umeri şi, cu o grabă neobişnuită pentru capitala spaniolă, am străbătut cei câţiva zeci de metri până la barul hotelului Palace.

— Tu eşti vinovat că am întârziat, s-a scuzat Johnny. Rapoartele

tale din Londra au fost grozave. Piecki a fost aşa de încântat de ele, încât m-a reţinut până a studiat şi ultimul detaliu. Îi plac în special precizia rapoartelor şi forma pozitivă de a te exprima când eşti sigur pe acţiunile tale. Până şi volumul lor l-a impresionat. Pare opera a zece oameni.

Poate chiar mai mulţi, mi-am zis în gând.

— Poftim, a continuat Johnny întinzându-mi un plic, o primă cu felicitări de la Piecki.

Am pus plicul în buzunarul de la piept, fără a mă deranja să-l deschid. Conţinea zece mii de dolari.

— Nu banii te interesează, nu-i aşa, Dusko? Johnny m-a privit, ca şi cum ar fi vrut să-mi citească gândurile.

— Hai, nu mă mai radiografia, i-am zis, simţindu-mă stingher. Dacă ai ceva de spus, spune odată!

Johnny s-a prefăcut că nu aude şi a zis:

— Eşti pe cale să ajungi în vârful piramidei, devenind agentul vedetă al Abwehrului. Müntzinger a fost felicitat pentru recrutarea ta şi acum se umflă în pene, ca şi cum el te-ar fi descoperit.

— Nu asta te supără pe tine, am revenit eu, ştiind că Johnny nu se amestecă în geloziile şi clevetirile din instituţia lui.

— Nu, a recunoscut Johnny privindu-mă din nou pătrunzător. Dusko, nu am nici părinţi, nici fraţi, numai două surori vitrege de o vârstă cu mama, de care nu mă leagă nimic. Am prietene de nu mai ştiu ce să fac cu ele, dar niciuna la care să ţin cu adevărat. Tu îmi eşti prietenul cel mai apropiat, ţi-o spun fără rezerve. Dacă stau să judec, îmi eşti ca un frate şi îmi pare rău că nu îmi eşti chiar frate bun.

— Îi voi cere tatălui meu să te adopte, am glumit pentru a-l scoate pe Johnny din starea aceea jenantă de seriozitate.

— Ceea ce vreau să-ţi spun, a continuat el pe acelaşi ton, este că mă simt, ca să zic aşa, neliniştit pentru că te-am amestecat în acest joc. Ţi se potriveşte şi se pare că te distrează, dar – luând o arahidă de pe farfuria care se afla pe masă – poţi să fii strivit uite-aşa. A desfăcut mâna şi mi-a arătat arahida făcută zob.

— Ei bine, atunci hai să mâncăm ceva înainte de a fi prea târziu, am pus eu capăt acestei discuţii sinistre. Cunoşti ultimul decret. Chiar dacă guvernul reuşeşte să dicteze cât e ceasul, lumea tot foarte încet o să se mişte.

— Fie. Johnny s-a uitat la ceas. Era aproape zece noaptea. Madrilenii se fac că nu aud gongul final, aşa că de ce n-am face-o şi noi?

Încercând să-i facă pe spanioli să se culce mai devreme – şi deci să se scoale mai devreme –, guvernul ordonase restaurantelor să închidă uşile la ora zece noaptea. Obiceiul spaniol – în special în rândul înaltei societăţi – era să se ia cina la miezul nopţii. Ca urmare, funcţionarii

apăreau la birou cam pe la ora prânzului. Dar obiceiurile nu se schimbă printr-un decret. Madrilenii îşi făceau apariţia la restaurante cu numai câteva minute înainte de ore zece. Până atunci restaurantele erau goale. Această bruscă afluenţă de clienţi făcea să dureze mult până să fii servit. Mai întâi venea ceva de băut, iar când începea cina propriu-zisă, era deja miezul nopţii şi astfel tradiţia se păstra.

Nu prea era uşor să găseşti o masă ca lumea la Madrid, dar în cele câteva hoteluri de lux se mânca bine, iar în unele restaurante de pe piaţa neagră, chiar excelent.

— Să mergem la restaurantul Horcher, a propus Johnny, dar să fii atent la ceea ce spui. Patronul e german şi tot restaurantul se află sub controlul Abwehrului. Aproape fiecare masă are microfon, ascuns în vaza cu flori.

Horcher era aproape de Palace, doar la câteva minute de mers pe jos. Cred că străzile acelui cartier elegant erau foarte curate numai pentru că oamenii erau atât de săraci, încât adunau tot ce se putea aduna. Mucul de ţigară nu rămânea prea mult pe rigolă. Restaurantul Horcher avea feţe de masă imaculate şi apretate, veselă strălucitoare şi candelabre cu lumânări. Am cerut de băut şi ne-am aşezat comod la masă, în aşteptarea cinei.

Amintindu-mi de microfoanele ascunse, am repetat ceea ce pregătisem pentru von Karsthoff, prezentându-i lui Johnny Anglia în nişte culori dezolante. Speram că dacă germanii stabilesc identitatea vorbitorului îmi voi consolida reputaţia. Dacă atribuiau discuţia altcuiva, aceasta iarăşi putea să vină ca o confirmare a raportului făcut de mine.

Johnny nu avea de unde să ştie la ce mă gândesc şi părea serios frământat, dar un semn cu ochiul şi o privire către vaza cu flori de pe masa noastră l-au pus pe drumul cel bun. S-a alăturat bucuros jocului. Ne-am condimentat conversaţia cu intimităţi, cuceriri amoroase şi alte lucruri care în mod normal nu se spun când ştii că eşti interceptat.

Când ne întorceam spre hotelurile noastre, singuri prin parcul Prado, Johnny m-a avertizat să nu vorbesc în cameră şi practic în nici un alt loc din Madrid. Lentz – papa Lentz, după cum îi ziceau toţi (în realitate, Wilhelm Leisner) – avea la dispoziţie un personal enorm. Ambasada germană dădea acoperire diplomatică la peste o sută douăzeci de ofiţeri ai Abwehrului şi circa alţi patru sute erau plasaţi pretutindeni în oraş, la diferite firme şi în posturi false. Printre ei, era şi un nepot al amiralului Canaris.

Johnny mi-a dat totodată şi numele unui altfel de om, în care se putea avea încredere.

— Dacă vreodată te afli în încurcătură, ia legătura cu el la ambasadă. Îmi va da de ştire fără alţi intermediari.

Era târziu. Aveam multe de discutat şi nu exista niciun loc unde să

ne putem desfăşura. I-am propus să închiriem o maşină şi să plecăm, a doua zi, la Toledo.

— Va fi o excursie plăcută, într-un oraş frumos, cu tablouri de El Greco şi fără microfoane.

— Mă voi ocupa eu de maşină, s-a oferit Johnny. Vin să te iau la zece.

Ne strecuram pe şoseaua îngustă de munte care ducea la Toledo cu un minunat automobil sport cu două locuri, „Hispano-Suiza", model '20, pe care Johnny îl ceruse împrumut de la un prieten spaniol. În el nu erau microfoane. În timp ce în oraş Johnny se lupta cu schimbarea vitezelor, eu mă tot plângeam că nu-i pot vorbi deschis. Ca să duc la bun sfârşit sarcina pe care mi-o încredinţase Stuart Menzies, trebuia să-i vorbesc pe ocolite. Aşa că am început cu constatarea că o serie de ofiţeri ai Abwehrului, pe care îi cunoscusem, nu erau nazişti, ba chiar mi s-a părut că unii din ei sunt antinazişti, ca Jebsen însuşi.

Johnny a scos un „hâm", în timp ce trăgea de volanul mare din lemn lustruit, depăşind o căruţă trasă de un cal.

— Pe de altă parte sunt cei ca Schacht şi ca generalul von Blomberg, am continuat eu. Am auzit că ambii au căzut în dizgraţie.

Fostul comandant al trupelor de uscat fusese destituit de Hitler pe baza unor născociri, cum că, de exemplu, s-ar fi căsătorit cu o prostituată. Ocupaţia doamnei nu-i împiedicase pe toţi capii nazişti să participe la nuntă. Mai târziu însă, când generalul a încercat să se opună propunerii lui Hitler de a folosi forţele armate împotriva Austriei şi Cehoslovaciei, a fost înlăturat.

— Probabil că există mulţi oameni influenţi care îşi dau seama că Hitler e nebun şi doresc să-l răstoarne de la putere, să pună capăt războiului. Ei ar putea negocia cu Marea Britanie prin intermediul Abwehrului, de exemplu. Cu libertatea de mişcare de care se bucură, Abwehrul ar fi instrumentul ideal.

Johnny mi-a aruncat o privire pentru a-mi da de înţeles că mă ascultă.

— Ce crezi, ar fi posibil aşa ceva? l-am întrebat.

Concentrându-se, nu mi-a răspuns imediat. A dat capul pe spate, privind spre cer mai mult decât spre şosea. După un minut a replicat:

— Este o idee îngrozitor de ambiţioasă şi de naivă, „un mare deziderat". Răspunsul meu este, în mod categoric, nu. Un „nu" tot atât de mare ca munţii ăştia. Lui Hitler nu i se opune nimeni în Germania. Opoziţia ori a fost zdrobită, ori a fost redusă la totală neputinţă. Tineretul german a fost educat încă din leagăn să creadă în Hitler. Pentru ca o revoluţie sau o lovitură de stat să reuşească, poporul trebuie să fie de partea ta. Şi nu numai atât; trebuie să mai fie şi armata cu tine, sau cel puţin să-i obţii neutralitatea. Cei care i se opun lui Hitler sunt oameni ca mine, o opoziţie de salon, care vorbesc

despre Hitler în faţa unui pahar de şnaps sau la o ceaşcă de ceai. Chiar printre ei, mulţi sunt corupţi, îşi găsesc justificări, ba chiar au unele lucruri bune de spus despre mişcarea naţional-socialistă. În plus, nu sunt uniţi, arborează toate culorile politice, de la monarhişti până la stângişti. Nu sunt organizaţi şi nu fac nimic altceva decât să vorbească… şi asta cu multă precauţie.

Mâna lui Johnny mi-a arătat că toţi trebuie scoşi din discuţie.

— Dusko, m-a întrebat el, există în istorie măcar un singur mareşal sau general care să se fi răzvrătit câtă vreme victoria era de partea lui? Când aplauzele, gloria şi prada de război îi revin? Aproape toţi îl iubesc pe Hitler, iar cei care nu-l iubesc îl admiră. Să nu uiţi că ei au fost cei care au plănuit acest război şi că ei îl câştigă pentru Hitler.

Ajunseserăm la defileu, lângă Toledo. Johnny a tras maşina la marginea şoselei şi a frânat.

— Frumoasă privelişte, a spus, oprind motorul; îl interesau nu numai zidurile din Toledo. Ideea ta este idealistă până, la nebunie, a spus el, întorcându-se cu faţa spre mine; a ta sau a cui o fi, a mai adăugat cu şiretenie. Este complet absurdă, dar atât de tentantă, încât nu am să pot să mi-o scot din cap. Merită să te străduieşti sau să mori pentru ea.

A tras adânc din ţigară şi apoi a suflat fumul cu putere, ca şi cum ar fi dat naştere unui gând nou.

— Nimeni nu poate pretinde că poporul german a acceptat de bună voie doctrina nazistă. Dacă ar fi făcut-o, n-ar fi existat nici Gestapoul, nici S.S.-ul şi nici S.D.-ul. Naziştii „au făcut inofensivă”, cum le place lor să spună, orice opoziţie activă; cu alte cuvinte, au asasinat-o. Restul, opoziţia pasivă, trăieşte sub teroarea persecuţiei, a torturii şi a lagărelor de concentrare. Să vorbeşti de schimbare în momentul de faţă este o pierdere de timp. Dar dacă vreun eveniment neprevăzut sau o întorsătură în soarta războiului ar face posibilă o schimbare, aceasta nu ar avea nicio valoare dacă nu are cine să exploateze situaţia. Iar aici sunt de acord cu tine că nu există instrument mai bun şi mai manevrabil decât Abwehrul. Dar pentru a folosi Abwehrul, ar trebui să se ştie cine pe cine contează şi ce gândeşte fiecare. Am să chibzuiesc şi când ne întâlnim data viitoare o să-ţi spun ce e de spus. Pe urmă, dacă mi se întâmplă ceva, n-ai decât să vorbeşti despre ceea ce am aflat eu cu altcineva dispus să caute cai verzi pe pereţi.

Eram în egală măsură trist şi jenat. Jurasem că voi păstra secretul – ceea ce sunt sigur că Johnny intuise –, aşa că nu puteam să-i spun că mai există cineva care aleargă după cai verzi pe pereţi; un cineva colosal, Sir Stuart Menzies, dispus să-i întindă mâna.

Capitolul VIII

Când am revenit la Lisabona, am avut şi primul conflict deschis cu contraspionajul german. Am observat că un tip înalt, slab şi cu nişte urechi blegi, parcă era iepure, răsărea ca din pământ peste tot pe unde mergeam, la cazinou, în holul hotelului Palacio sau în trenul care făcea legătura între Estoril şi Lisabona. Avea o înfăţişare atât de bătătoare la ochi, încât nu-mi venea să cred că este de la filaj, dar mi-am spus că, oricum, trebuie pus la încercare.

Am mers pe jos de la hotelul Palacio până la gară şi mi-am luat un bilet pentru Lisabona. Domnul „Urechi blegi", care aş fi jurat că nu mă urmărea, a apărut pe peron exact ca iepurele scamatorului. Nu ştiu de ce, l-am botezat „unchiul Oscar". A sosit trenul, m-am suit şi mi-am ales un loc aproape de uşă. Unchiul Oscar a luat loc în partea opusă a vagonului şi, după cum îi era obiceiul, s-a ascuns după un ziar portughez. Chiar înainte ca trenul să pornească, am recurs la vechea şmecherie: am coborât repede din vagon. Unchiul Oscar şi-a făcut drum cu coatele şi m-a urmat. Atunci m-am urcat grăbit în tren, fiind pe punctul de a mă ciocni cu el în timp ce alergam. Unchiul Oscar era sprinten, aşa că s-a agăţat şi el de tren.

Lămurisem primul punct, nu era vorba deci de nicio coincidenţă. Era pe urmele mele. Nu-mi prea făceam griji, pentru că în zilele acelea nu am avut nicio întâlnire cu englezii, dar vroiam cu tot dinadinsul să aflu cine îi ordonase să mă urmărească.

În seara următoare, aveam întâlnire cu von Karsthoff.

Când am coborât din apartament, omul nostru era în hol, citindu-şi ziarul. Am părăsit hotelul prin spate, pe unde intră şi ies maşinile, şi în fugă am dat ocol clădirii, ajungând la intrarea principală, care dădea în parc. Unchiul Oscar nu mai era în hol. Am continuat să merg pe jos până la locul întâlnirii, pe drumul spre Lisabona. M-am grăbit şi curând am ajuns în spatele slăbănogului de la filaj. Mergea încet, încercând să mă localizeze în întuneric. Se părea că ştie locul de întâlnire, aşa că aproape sigur lucra pentru Abwehr III. Colonelul Jarvis ştia şi el unde mă întâlnesc cu germanii, dar mă îndoiam că m-ar fi pus sub urmărire sau că s-ar fi folosit de un om atât de neîndemânatic.

L-am lăsat pe unchiul Oscar să se ducă de capul lui spre punctul de pe drumul ce duce la Lisabona şi m-am dus pe jos la vila lui von Karsthoff. Am intrat pe poarta unui vecin, am sărit un zid de piatră şi am sunat la intrarea din spate. În interiorul casei s-au pus în mişcare nişte tocuri de damă.

— Elizabeth, i-am şoptit, nu aprinde lumina de afară.

— Ce s-a întâmplat? m-a întrebat, uitându-se la costumul meu prăfuit, în timp ce deschidea uşa.

S-a apucat imediat să mi-l perie, iar eu i-am povestit incidentul cu unchiul Oscar. Chiar ea fusese să mă ia, pentru că von Karsthoff încă

nu ajunsese acasă. Văzând că nu apar, se gândise că mi s-a întâmplat ceva şi se întorsese la vilă. Nu ştia nimic despre unchiul Oscar, nici nu-l văzuse la locul întâlnirii.

— Poate este vreunul din oamenii noştri, dar nu-l cunosc, a spus von Karsthoff când s-a înapoiat. Voi pune să se facă cercetări în această privinţă.

Întâlnirea mea cu von Karsthoff era importantă. Sosiseră concluziile de la Berlin asupra rapoartelor mele. Doreau şi mai multe detalii. Am lucrat până după miezul nopţii, punându-mi la grea încercare întreaga inventivitate. Când am terminat, von Karsthoff mi-a dat o veste mare:

— Amiralul Canaris îţi apreciază foarte mult activitatea. Ne cere să-ţi acordăm o atenţie deosebită.

— În momentul de faţă, aceste aprecieri sunt oarecum de prisos, nu ţi se pare? am întins eu coarda. Dacă unchiul Oscar nu este omul vostru, s-ar putea să fie englez şi atunci s-a terminat cu utilitatea mea.

— Să nu tragem concluzii pripite, a zis şeful meu de reţea, ciudat de calm. Acordă-mi câteva zile.

În zilele care au urmat, cred că unchiul Oscar o fi plecat în concediu, căci sigur nu mai era pe urmele mele. Am verificat şi răsverificat, pentru că aveam întâlnire cu colonelul Jarvis.

— Nu este de la noi, mi-a confirmat Jarvis, adăugând cu aer sumbru: Acum va trebui să fim şi mai precauţi, căci nemţii s-ar putea să pună pe altcineva pe urmele dumneavoastră.

Când, seara, l-am întâlnit pe von Karsthoff, nu a părut surprins că unchiul Oscar dăduse bir cu fugiţii de câteva zile, dar a evitat orice comentariu. Nu îl îngrijora faptul că unchiul Oscar s-ar fi putut să fie englez, căci mi-a dat un chestionar pe care să-l memorez în vederea viitoarei mele călătorii în Anglia.

Pe neaşteptate, unchiul Oscar a apărut din nou, la clubul de noapte al cazinoului, în seara următoare. Am dat cu ochii de el în fundul sălii, în timp ce dansam cu o franţuzoaică, pe nume Margot. M-am supărat foc. Fata părea pusă pe fapte mari, mă strângea ca pe o pernă electrică într-o zi geroasă, aşa că aveam planuri măreţe pentru seara respectivă. Am început însă să mi-l imaginez pe unchiul Oscar trăgând cu ochiul pe gaura cheii.

Până în seara aceea, Margot făcuse pe „domnişoara”, aşa că, fără îndoială, un martor ar fi fost tot ce ne mai lipsea. Eram exasperat, iar umorul meu devenise, ce e drept, cam dubios. M-am răzbunat pe o biată fată care băuse cam mult şi reuşise să agaseze pe toată lumea din club. Făcea parte dintr-un grup în care se afla şi corespondentul din Lisabona al ziarului londonez „Daily Mail”. I se părea că ştie să cânte şi toată seara ne perforase timpanele urlând în microfonul orchestrei.

Când chelnerul ne-a desfundat încă o sticlă de şampanie, am luat

dopul, l-am aşezat pe tava de argint şi i-am cerut să i-l ducă „artistei”, împreună cu complimentele mele. Chelnerul mi-a îndeplinit cererea întocmai şi i l-a dus chiar acolo, la microfon, în faţa întregului auditoriu.

Fata s-a oprit din cântat, dar nici gând să priceapă sugestia. A privit în direcţia noastră şi a pornit la atac. Probabil că nu a înţeles bine cine o provocase, fiindcă a apucat paharul lui Margot, cu intenţia vădită de a i-l arunca în faţă, cu conţinut cu tot. I-am prins braţul la timp. Paharul i-a căzut din mână şi cred că pe moment s-a fâstâcit. Am răsucit-o cu faţa spre masa ei, apoi i-am dat o palmă uşoară pe fese şi am expediat-o spunându-i:

— Hai, fă-te fată cuminte!

Cum era de aşteptat, incidentul a atras atenţia tuturor. Reporterul de la „Daily Mail” s-a ridicat dramatic de la masă şi a venit către noi. Am observat că avea un braţ în ghips.

— Mi-aţi insultat invitata, mi-a zis solemn.

— Îmi pare rău, a fost o glumă proastă, am recunoscut eu. Vă rog să-i spuneţi domnişoarei să mă ierte.

Nu voia să accepte nicio scuză şi a încercat să mă pocnească cu pumnul cel sănătos. Printr-un reflex, m-am eschivat şi i-am expediat o lovitură în falcă.

Ringul de dans era bine lustruit; tipul l-a măturat cu fundul de la un capăt la altul.

Câţiva s-au ridicat de la masa lui şi prevesteau o încăierare de tavernă. În buzunarul hainei aveam un plic închis, ce conţinea chestionarul german şi câteva notiţe pe care mi le făcusem, nume şi informaţii destinate englezilor. Am plasat repede plicul în poşeta lui Margot, aflată pe masă.

— Fugi, i-am spus. În plic sunt cecuri şi bani lichizi. Aşteaptă-mă în holul hotelului.

Margot era speriată. Nu voia să se vadă amestecată într-un scandal, aşa că nu a fost nevoie să-i zic a doua oară.

Delegaţia de la masa ăluia de la „Daily Mail”, în frunte cu un tip scund şi robust, şi-a făcut drum până la mine.

— Mă, nu cumva eşti nazist? mi-a zis tipul agresiv, cu un accent nazal, de american.

— De ce?

— Pentru că eşti un fricos nenorocit care dă într-un om cu braţul rupt.

— Când ai braţul rupt, nu faci scandal, i-am răspuns eu, şi mi se părea că tare mai e logic ce spun.

Numai că nu prea era timp de logică. Scundul îşi făcea curaj să atace din nou, iar între timp l-am văzut cu coada ochiului pe unchiul Oscar strecurându-se spre ieşire, pe urmele lui Margot. Mai mult ca

sigur că văzuse când i-am strecurat plicul în poşetă.

Scundul a pornit la atac. Între noi era o masă pe care am împins-o înainte şi el a căzut peste ea. Cântăreaţa mi-a sărit în spinare şi încerca să-mi scoată ochii. M-am văzut obligat s-o dau peste cap şi, spre norocul ei, a căzut peste tipul care tocmai se apropiase de mine. Fata l-a făcut să-şi piardă echilibrul, aşa că pumnul meu i s-a înfipt cu precizie în maxilar.

Ca să fiu sigur, i-am mai dat unul în timp ce cădea. Acum puteam să fug. Ceilalţi invitaţi ai tipului de la „Daily Mail" s-au mulţumit să huiduiască şi să strige:

— Fricosule, rămâi să ne batem!

Ieşind în fugă pe uşă am auzit-o pe Margot ţipând în parcul dintre cazinou şi hotelul Palacio, la circa o sută de metri. Am alergat spre hotel şi am observat în întuneric două siluete care se luptau căzute la pământ. Apropiindu-mă, am văzut cum unchiul Oscar încerca să-i smulgă poşeta, care s-a deschis; tot ce era în ea s-a împrăştiat pe jos. Unchiul Oscar a înhăţat plicul cel alb şi încerca să se ridice în picioare, în timp ce eu mă aflam la câţiva metri. L-am lovit cu piciorul peste faţă. Unchiul Oscar a căzut din nou, inconştient, scuipându-şi sângele şi dinţii, dar plicul îl ţinea tot strâns. În momentul când i-l luam din mână, George Black s-a apropiat în fugă. Black nu avea nici măcar un metru cincizeci, dar ţinea în mână un revolver cât el de mare. S-a aplecat şi s-a uitat la unchiul Oscar.

— N-a murit, s-a pronunţat el, cu sânge rece, punându-şi pistolul la cingătoare. Am să mă ocup eu de gunoiul ăsta, Popov. Duceţi-o pe doamna Broche în camera ei şi rămâneţi acolo. Dacă vin cei de la poliţie, am să le spun că aţi plecat cu un taxi, spre Lisabona. Nu părăsiţi camera doamnei Broche fără să-mi telefonaţi.

Când l-am sunat era deja miezul zilei.

— Acum puteţi să ieşiţi, mi-a zis Black. Omul dumneavoastră se află internat într-un spital, dar cei de la poliţie nu ştiu că este acolo din vina dumneavoastră. Le-am spus că a fost atacat de doi ticăloşi. Curios e că şi el a confirmat. Şi-a pierdut câţiva dinţi, iar nasul… ce să zic, va respira ca un buldog câte zile o mai avea.

Vestea m-a făcut foarte fericit. Era pentru prima dată că făceam să curgă sânge nazist.

— Vă mulţumesc pentru tot, i-am zis lui Black, gândindu-mă totodată şi la patul foarte confortabil în care mă trimisese.

Câteva seri mai târziu, şeful de la Abwehr III, Herr Kramer, a participat la întâlnirea mea cu von Karsthoff. Presupun că von Karsthoff îi ordonase să asiste. Arăta cu coada între picioare în timp ce von Karsthoff îmi spunea că până când nu mă plânsesem, nu ştiuse că Herr Kramer a pus un om pe urmele mele.

— I-am spus lui Herr Kramer să nu vă mai supravegheze, dar se

pare că şi lui i-a ordonat amiralul Canaris să aibă grijă de dumneavoastră, mi-a zis sarcastic von Karsthoff. Mi s-a spus că unchiul Oscar avea misiunea de a vă proteja. Încerca să verifice dacă nu cumva vă urmăresc englezii. Puteţi pleca liniştit la Londra. Nimeni nu v-a urmărit nici aici, nici la Madrid. Tocmai am primit o telegramă confirmându-mi că nu aţi fost supravegheat cât timp v-aţi aflat acolo. „Nu de către englezi, vreţi să spuneţi", mi-am zis în sinea mea. Omul Abwehrului din Madrid fusese mai priceput decât unchiul Oscar.

— Dacă se afla acolo pentru a mă proteja, de ce a urmărit-o pe fată? am obiectat eu. Şi de ce i-a şterpelit plicul?

Kramer a surâs cu un aer bonom.

— Bănuia, dragul meu Popov, că tânăra lucrează pentru rezistenţa franceză. Şi chiar aşa s-ar putea să fie. Îi era teamă că va deschide plicul. Nu v-a trecut prin minte acest lucru? Sunteţi aşa de sigur că puteaţi avea încredere în ea?

— Mai mult decât într-o umbră anonimă. Ar fi trebuit să mă informaţi că sunt protejat, am spus eu acuzator.

Kramer a ridicat din umeri, şi-a luat la revedere şi a plecat.

— Cred că avem nevoie de ceva tare, a răsuflat uşurat von Karsthoff, când uşa s-a închis în urma omului de la contrainformaţii. M-a servit cu un coniac şi, clătinându-şi capul în semn de regret, mi-a zis:

— Germanii sunt tare stângaci uneori, nu-i aşa, Dusko? Eu sunt din Triest, după cum ştii, cu trecut fenician, ca şi tine. De aceea avem mai multă delicateţe şi mai multă înţelegere filosofică. Nemţii fac gafe. Chiar atunci când fac ceva util, o fac mai întotdeauna anapoda. Ceea ce ai păţit cu unchiul Oscar este o nimica toată. Ştii ce s-a întâmplat cu ducele de Windsor?

Am dat din cap că nu, iar el mi-a povestit ce ştia în legătură cu tentativa germanilor de a-l răpi pe duce.

— Când ducele de Windsor a venit în Spania, după căderea Franţei, a început von Karsthoff, le-a spus mai multor prieteni spanioli că nu se va mai întoarce în Anglia decât dacă i se oferă un post important şi dacă ducesa va fi recunoscută ca membru al familiei regale. Totodată, a afirmat că, dacă s-ar afla pe tron, ar evita intrarea Angliei în război împotriva Germaniei. Pe Hitler l-a interesat foarte tare această poveste şi a sugerat ca ducele să fie reţinut în Spania. Führerul l-a îndemnat pe prietenul ducelui de Windsor, Juan Baigbeder y Atienza, ministrul spaniol al afacerilor externe, să vorbească cu el şi a reuşit să-l convingă că Germania doreşte pacea cu Anglia, dar că se împiedică de clica lui Churchill. Hitler dorea ca ducele să fie gata să coopereze la momentul potrivit şi eventual să ocupe din nou tronul. Desigur, ducesa urmând să devină regină. Între timp, Hitler a propus să i se ofere cincizeci de milioane de franci elveţieni – depozitaţi în Elveţia –, astfel

ca ducele să poată duce o viaţă demnă de un rege.

— Cum ar putea să redevină rege? l-am întrerupt eu. Legile succesiunii nu permit aşa ceva. În niciun caz după abdicare nu se mai poate reveni.

Von Karsthoff a râs de mine, de naivitatea mea.

— Tot aşa a răspuns şi ducele. Dar când imperiile sunt pe cale să se năruiască, Dusko, o mică încălcare a legii nu mai are nicio importanţă.

— Just, am fost de acord imediat. Am început să gândesc ca un englez.

— Discuţiile pe care Baigbeder le-a avut cu ducele au mers destul de bine, a continuat von Karsthoff. Dar în toiul lor, ducele a sosit aici, în Portugalia, unde a primit ordin strict de la Churchill să plece în insulele Bahamas şi să preia funcţia de guvernator general. Chiar şi atunci ar mai fi fost posibil să-l oprim în Spania sau în Portugalia, dacă Berlinul nu şi-ar fi trimis artileria grea. Walter Schellenberg, de la Abwehr II, a sosit aici cu planul nebunesc de a-l răpi pe duce şi de a-l speria, spunându-i că spionajul britanic vrea să-l asasineze.

— Schellenberg, l-am întrerupt din nou. Numele îmi e cunoscut, dar nu ştiu de unde să-l iau.

— Schellenberg este unul dintre superiorii mei, o stea în ascensiune la Berlin, specialist în sabotaje şi alte subtilităţi de acest gen. Este posibil să fi citit despre el în legătură cu incidentul de la Venlo.

Mi-am amintit totul cu precizie. S-a întâmplat în 1940. Gestapoul i-a ademenit pe un oarecare maior Stevens şi pe căpitanul Paine să vină într-un orăşel de la frontiera olandeză pentru a se întâlni, după toate probabilităţile, cu un general german şi cu un grup de antinazişti care doreau neapărat să facă pace. Schellenberg i-a capturat pe cei doi englezi şi a pretins că ar fi obţinut de la ei multe informaţii importante.

— Din momentul în care Schellenberg a intrat pe fir, totul s-a prăbuşit, mi-a explicat von Karsthoff. Şi, fii atent, până atunci făcusem şi noi unele progrese. Intrasem în legătură cu Primo de Rivera, alt prieten de-al lui Windsor, precum şi cu directorul din Lisabona al băncii Spirito Santo, care îl găzduia pe duce în Portugalia. Schellenberg l-a speriat pe duce într-un asemenea hal, încât acesta a ajuns să creadă că serviciul de informaţii britanic îl va omorî dacă nu pleacă în Bahamas. Schellenberg recurgea la tot felul de trucuri; trăgea focuri de armă prin fereastra dormitorului ducelui sau îi trimitea flori cu mesaje anonime, prin care era sfătuit să nu plece în Bahamas. Rezultatul stângăciei a fost că ducele a zis „vă mulţumesc foarte mult”, a promis că va ţine legătura şi a fugit la Nassau. Dar nici în momentul plecării Schellenberg nu a renunţat. A trimis un mesaj prin care îi spunea că la bordul vaporului este ascunsă o bombă. Ducele a amânat

plecarea navei cu câteva ore.

Nu puteam să-mi dau seama dacă povestea era apocrifică sau nu, dar merita să o transmit englezilor chiar şi numai pentru a exemplifica dezbinarea existentă în spionajul german.

În timpul pregătirilor pentru revenirea în Anglia, von Karsthoff m-a examinat ca pe un şcolar, întrebându-mă din chestionarul pe care unchiul Oscar fusese cât pe ce să mi-l fure, insistând asupra noilor adrese şi a codului pe care mi l-a dat. Spre norocul meu, le învăţasem ca pe „Tatăl Nostru".

Când m-am plâns că este prea voluminos chestionarul, spunându-i că probabil în curând va dori să ştie şi ce a mâncat Churchill la cină, von Karsthoff mi-a recomandat să mă concentrez asupra lucrurilor mai importante şi accesibile. Cei de la Berlin erau impresionaţi de calitatea activităţii mele, dar el m-a sfătuit să nu mă avânt în prea multe direcţii.

— În orice caz, a sugerat el, sunt de părere că unele dintre legăturile tale – excelente, de altfel! – s-ar putea să fie dispuse să lucreze pentru noi în mod independent. Asta ţi-ar mai lua de pe umeri o parte din povară. Sondează-le. Dacă ajungi la concluzia că sunt absolut sigure, poţi să le pui să lucreze pe cont propriu.

M-am lăsat convins. Era exact ceea ce doreau Masterman şi Tar.

Capitolul IX

Bomba a şuierat ca şi cum ar fi venit peste noi. O explozie asurzitoare a făcut să se cutremure Albany House. Mă aşteptam deja să văd, sau mai bine-zis să simt, cum clădirea se dărâmă peste capetele noastre, numai că bomba a trecut la mustaţă. Susan Barton a fost aruncată de pe scaunul ei. Geamurile s-au făcut ţăndări, dar, din fericire, ploaia de cioburi nu ne-a atins. Bill Matthews s-a ridicat scuipând praful fin şi ipsosul care ne acopereau, iniţiindu-ne în arta înjurăturii în limba scoţiană. După ce şi-a curăţat gâtul şi i s-au mai îmbunat sentimentele, am ajutat-o pe Susan să se ridice în picioare, intactă în ciuda zborului ei fără motor. Pe urmă m-a luat pe mine în primire:

— Sărmane Dusko, mi-a zis, halal mierleală! Şi culmea ironiei, intri şi ieşi din cuibul ăla de vipere de pe continent, ca s-o încurci fix în inima Londrei!

— Ştii ce, hai, nu mai exagera, m-am revoltat eu sincer. Aproape că îmi este ruşine că-mi petrec războiul atât de comod prin ţări neutre. Iar când vin în Anglia, mai sunt şi înconjurat de prieteni. Ce nu pot să sufăr sunt rapoartele astea blestemate pe care le tot fac. Mereu aceeaşi chestie. Câte zece sau douăsprezece ore pe zi, mai bine de o săptămână, dictând şi răspunzând la întrebări. Sunt hârţogar, nu

spion. Şi, colac peste pupăză, mi-o mai dau şi pe Susan ca secretară, „marea incoruptibilă”, am tachinat-o eu.

Relativa noastră nepăsare faţă de bombardamente era oarecum caracteristică atitudinii londoneze din acele zile. Din februarie, raidurile aeriene asupra capitalei britanice se răriseră în parte datorită vremii urâte, dar motivul principal era că mareşalul aerului, Goering, hotărâse pentru a treia oară să-şi schimbe tactica şi strategia.

La început – către sfârşitul verii lui 1940 – Luftwaffe se concentrase pe bombardarea aeroporturilor, pentru a distruge puterea aeriană britanică, ceea ce aproape că şi reuşise. Multe dintre bazele aviaţiei de vânătoare au fost rase parţial sau total de pe faţa pământului. Germanii nu au insistat suficient. Apoi, Goering i-a promis lui Hitler că transformă în ruine Londra şi celelalte oraşe mari din Anglia. Noul obiectiv viza subminarea stării de spirit a poporului, ceea ce a dat posibilitatea aviaţiei britanice să respire şi să iasă din bătălia Angliei rănită, dar neînfrântă.

Acum, Goering lăsa în pace oraşele şi începea să lovească porturile. Această nouă tactică arăta că germanii prevedeau un război de durată. Goering îşi propunea să înfometeze Marea Britanie. Chestionarul pe care-l adusesem indica şi el această schimbare. Germanii nu se mai gândeau la invazie. Nu cereau informaţii suplimentare despre sistemele de apărare a teritoriului sau a mării şi nici despre concentrările de trupe din sud-est. Acum cereau informaţii despre convoaie, industria de avioane, construcţia de tancuri şi nave, precum şi despre efectele blocadei submarine.

Odată trecută ameninţarea invaziei, moralul britanic a început să crească, cu toate că războiul submarin dădea naştere unei grave nelinişti. Numărul navelor comerciale scufundate de submarine era mai mare decât al celor care puteau fi înlocuite. Or, marea înseamnă viaţă pentru englezi. Pe mare soseau proviziile vitale din Commonwealth şi din Statele Unite ale Americii. Psihologic, pe englezi îi afecta mai puternic pierderea unei nave de război sau cine ştie ce mică luptă navală decât înfrângerea Franţei sau dezastrul de la Dunkerque.

În timpul noii mele şederi în Anglia, i-am instruit pe Gerda şi pe Dickie, transformându-i în agenţi dubli. Spre deosebire de majoritatea celorlalţi agenţi, ei erau introduşi în activitate de Comitetul XX, adică aleşi de noi, nu „convertiţi”. Li s-au dat numele conspirative „Jeleul” şi „Balonul”. Având în vedere faptul că tatăl său făcuse parte din partidul nazist, le-am lăsat germanilor impresia că Gerda a intrat în această muncă din patriotism. Specialitatea ei era să-şi folosească relaţiile sociale pentru a culege informaţii politice, date secrete şi date cu privire la noii comandanţi ai armatei, numiri în funcţii şi alte lucruri de acest gen. Doar din când în când, germanii o plăteau cu câte o

primă şi îi dădeau bani pentru a-şi acoperi cheltuielile. Patriotismul nu era o afacere rentabilă.

Lui Dickie îi mergea mult mai bine, el fiind mercenar. În calitate de ofiţer deblocat, despre care se ştia că trăieşte pe picior mare, „Balonul" şi-a păstrat reputaţia cerând Abwehrului din ce în ce mai mulţi bani, pe care îi şi obţinea, întrucât informaţiile lui erau exacte şi soseau cu regularitate.

Pentru că de acum conduceam o echipă cu doi subagenţi, serviciul de informaţii britanic a găsit de cuviinţă să-mi dea alt nume conspirativ: „Triciclul". Cred că era destul de plastic.

Conform codului nostru nescris, agenţii şi agentele nu trebuie să se afle în relaţii intime, pentru ca în momentele de criză să nu intre în joc sentimentele. După ce devenise „Jeleul", mai în glumă, mai în serios, Gerda mi-a zis o dată, pe când o îmbrăţişam:

— Cred că nu ar mai trebui să stăm împreună.

— Ha! ha! ha! Ba trebuie. Face parte din păcăleala pentru germani.

Am continuat să violăm regulile cu bună ştiinţă. Tot aşa şi „Balonul" şi „Jeleul". În ceea ce-i priveşte pe germani, aceştia ştiau că cei doi agenţi nu se cunosc unul pe celălalt, în felul acesta reducându-se riscurile în cazul când unul dintre ei ar fi fost prins. Berlinul m-a şi felicitat că-mi ţin agenţii separaţi.

Odată cu recrutarea celor doi agenţi, autoritatea mea a crescut şi mai mult în cercurile Abwehrului. În cele câteva luni de activitate de până atunci, îmi consolidasem poziţia, cei din Tirpitzufer lăudându-mă drept cel mai important şi eficient agent al lor în Anglia. Acum, mă bucuram de şi mai mult prestigiu, cum de altfel se bucura şi von Karsthoff, în calitate de superior al meu. Probabil că el a avut şi unele avantaje materiale. Devenisem copilul răsfăţat în Pau da Bandeira, biroul Abwehrului din Lisabona. Când se refereau la asemenea birouri, aveau obiceiul să folosească numele străzii pe care erau situate. Cheltuielile mele ajunseseră să se ridice la câteva mii de dolari pe lună, dar niciodată nu mi s-a cerut să dau socoteală pentru vreun ban.

Plata agenţilor de spionaj din teritoriul inamic este una din marile probleme ale tuturor serviciilor de informaţii. Pentru ca agenţii să-şi poată continua activitatea, este absolut necesar să se facă rost de bani într-un fel sau altul şi să se găsească o modalitate prin care să le parvină. Mulţi agenţi au suferit eşecuri din lipsă de fonduri. Aşa s-a întâmplat, de exemplu, cu un german paraşutat în Anglia, care a ajuns să se sinucidă deoarece nu avea de la cine să ceară bani. Nici măcar Comitetul XX nu s-ar fi putut folosi de agenţii săi „convertiţi" dacă Abwehrul nu i-ar fi alimentat cu bani. A-i face să-şi continue activitatea fără fonduri ar fi însemnat să-i demaşte.

În momentul când Berlinul a autorizat atragerea „Balonului" în calitate de subagent principal care să lucreze pentru mine în Anglia,

von Karsthoff mi-a cerut să-i înmânez câteva mii de lire sterline. Am acceptat, întrucât era singurul fel în care Dickie Metcalfe putea să-şi înceapă noua carieră, dar am ridicat obiecţiuni asupra formei, spunându-i că în viitor Abwehrul trebuie să găsească altă modalitate de a-l plăti.

Era periculos să-i duc bani în Anglia, din cauza legilor care reglementau circulaţia devizelor. Legal, nu puteai intra în Anglia decât cu o sumă limitată de lire sterline şi toţi banii străini trebuiau schimbaţi în lire. În momentul când se făcea schimbul, erau notate seriile tuturor bancnotelor cu valori mai mari de o liră. Nu puteam cere, de exemplu, să mi se schimbe cinci sute de lire sterline în hârtii de o liră. O astfel de cerere în sine ar fi fost dubioasă. Iar, dacă englezii l-ar fi prins pe „Balon", seriile bancnotelor aflate asupra lui i-ar fi pus direct pe urmele mele.

Von Karsthoff a înţeles situaţia şi a promis că va căuta o altă metodă. Totodată, mi-a spus aşa, ca un fapt divers, că şefii de reţea de la nivelul lui, ca să poată avansa o sumă mai mare de bani unui agent trebuie să ceară o aprobare specială la Tirpitzufer. Berlinul nu prea avea încredere în spionii săi, se temea că având prea mulţi bani, aceştia s-ar putea să dispară sau că, neobişnuiţi cu sume mari, riscă să trezească suspiciuni cheltuind cu prea multă largheţe.

Profitând de această situaţie, am pus la cale un plan ce urma să pună serviciul de informaţii britanic în extraordinara situaţie de a deveni casierul spionilor germani din Anglia.

Mi-am formulat propunerea pe ocolite, tatonându-i posibilităţile, prin persoana lui Bill Matthews.

— Bill, i-am zis, sunt sigur că o fată care nu şi-a plătit chiria de şase săptămâni şi duce lipsă de bani poate fi convinsă mai uşor să accepte propunerile unui bărbat dacă acesta le însoţeşte şi cu o importantă sumă lichidă.

Matthews s-a uitat la mine de parcă aş fi înviat din morţi.

— Care fată?

— Nicio fată. Mă gândeam la casieria Abwehrului, i-am răspuns ca şi cum asta ar fi clarificat totul.

— Ai nişte idei tare bizantine. M-a privit cu o prefăcută severitate. Fă-mi plăcerea şi explică-te în aşa fel încât să înţeleagă şi un biet scoţian de rând.

— Dacă aş avea la Londra câteva mii de lire şi le-aş oferi lui von Karsthoff, sunt sigur că s-ar grăbi să pună mâna pe ele pentru a-şi plăti agenţii, la fel ca fata care şi-ar plăti chiria. Meditasem atât de mult la acest plan, încât analogia mi se părea lesne de înţeles.

— Şi?

— Şi eu nici nu am banii, nici nu pot pretinde că-i am. Trebuie să găsim însă pe cineva care îi are şi ar accepta să i se restituie la

Lisabona sumele plătite aici în lire sterline. Să zicem, cineva care ar vrea să-şi scoată banii din Anglia. Este o chestie plauzibilă. Poate că cineva doreşte să plece în străinătate şi nu reuşeşte să obţină autorizaţia de a-şi lua banii cu el sau se teme că Anglia va pierde războiul şi vrea să-şi depoziteze lirele afară.

— Încep să o înţeleg pe tânăra ta prietenă, mi-a zis Bill entuziasmat.

Împreună cu Tar am pus la punct detaliile proiectului căruia i-am dat numele de „Planul Midas". Am găsit un impresar bogat, pe nume Glass, care a acceptat să colaboreze, bizuindu-se pe cuvântul nostru. Niciodată nu i-am spus exact domnului Glass ce ne-am propus. Ştia doar că urma să-l folosim ca acoperire. Când avea să sosească momentul, noi urma să-i dăm o sumă mare, în lire sterline, pe care el trebuia s-o înmâneze unei persoane indicate de noi. În schimb, o sumă corespunzătoare în dolari va fi creditată pe numele său într-un cont din Lisabona.

Am prezentat Comitetului XX acest proiect elaborat cu atâta grijă. Toţi cei din conducere l-au studiat şi apoi l-au respins, zicând că este prea tras de păr.

Bill era abătut şi descurajat când mi-a comunicat ştirea.

— Nu se poate să ne facă una ca asta, a protestat el, dând cu pumnul în perete. Doar ăsta este visul oricărui ofiţer de informaţii! Imaginează-ţi, să controlezi casieria Abwehrului din Anglia!

Toţi trei eram pe deplin convinşi de valabilitatea planului, aşa că am revenit cu el în faţa şefilor. Am subliniat din nou avantajele operaţiunii. Erau situaţii când comitetul dispunea de treizeci până la patruzeci de spioni germani capturaţi. Abwehrul avea propriile sale greutăţi, inerente, în ce priveşte plata multora dintre ei, iar dacă nu erau plătiţi, înscenarea activităţii lor se putea prăbuşi. Planul putea oferi în acelaşi timp posibilitatea de a-i prinde pe spionii care se aflau în libertate. Nu era exclus ca aceştia să fie trimişi la omul nostru pentru a fi plătiţi.

Până la urmă logica şi entuziasmul nostru au învins. Comitetul a autorizat „Planul Midas" şi ne-a pus la dispoziţie douăzeci de mii de lire sterline.

Când am ajuns din nou la Lisabona, într-o după-amiază, pe când discutam cu von Karsthoff, am adus vorba ca din întâmplare despre neaşteptata ocazie pe care o găsisem pentru a schimba ceva bani. I-am spus că tocmai cunoscusem pe cineva interesat să-şi trimită banii în Statele Unite şi l-am întrebat dacă ştie vreo bancă sau un agent de bursă dispus să accepte lire în Anglia. Desigur, am adăugat, clientul meu ştie că o să piardă o parte din bani datorită ratei de schimb. După cum era de aşteptat, von Karsthoff a mirosit că astfel apare posibilitatea de a-şi finanţa agenţii din Marea Britanie.

— Stai pe loc vreo câteva zile, mi-a cerut el. Sunt sigur că-ţi pot oferi o afacere mai bună decât oricare bancă.

Von Karsthoff a trimis o telegramă urgentă la Berlin. După câteva zile, însuşi casierul şef al Abwehrului, locotenent-colonelul Toeppen, a venit cu avionul la Lisabona.

— Putem face pe loc această operaţiune, mi-a spus Toeppen. Trimiteţi un mesaj omului dumneavoastră.

I-am explicat că va trebui să fac personal aranjamentele la Londra.

— Voi da omului meu o parolă, ca să identifice agenţii pe care îi veţi trimite la biroul său ca să-şi ridice banii.

— Foarte bine, s-a văzut Toeppen obligat să accepte. Dar va trebui să plecaţi curând la Londra. Care este numele şi adresa omului?

— Îl cheamă Charles Sand. I-am dictat numele pe litere, pentru ca Toeppen să-l poată scrie. Este impresar, locuieşte pe Haymarket 15, Londra W.1.

Victorios, m-am întors la Londra şi am repetat cuvânt cu cuvânt discuţia avută cu Toeppen. Deodată, ne-am dat seama că memoria îmi jucase o festă. Îi dădusem lui Toeppen un nume greşit. Am alergat la biroul lui Glass, i-am schimbat placa de pe uşă, i-am cerut, misterioşi, să răspundă la telefon cu numele de Sand şi i-am pus temporar o secretară de la M.I.5. Înlocuisem partea cu întregul, nisipul [sand] fiind un ingredient al sticlei [glass].

Alarma şi precauţiile noastre s-au dovedit de prisos. Credeam că vom avea de-a face cu un agent necunoscut nouă, pe care va trebui să-l convertim. Dar s-a prezentat agentul „Tate”, care lucra pentru noi. Lui i se ceruse să ridice banii. „Tate”, operator în telegrafia fără fir, fusese capturat în septembrie 1940, în timp ce ateriza cu paraşuta. Comitetul XX îl considera atât de loial, încât i-a acordat libertate deplină, iar Abwehrul aprecia atât de mult rapoartele pe care le trimitea la Berlin, încât îi încredinţase sarcina de casier.

În acea perioadă, plecam şi veneam de la Lisabona cu regularitate, iar Johnny venea aproape întotdeauna de la Berlin, aşa că ne întâlneam aproape la fiecare călătorie. Colaboram strâns, cu toate că între noi nu avusese loc nicio explicaţie.

Cu ajutorul lui Johnny, am întocmit o listă foarte completă a celor mai importante cadre ale Abwehrului din Berlin, din diverse alte locuri al Germaniei şi din Europa, destinată lui „C”. Procentajul ofiţerilor antihitlerişti aflaţi în subordinea amiralului Canaris era surprinzător de mare. Menzies a apreciat acest raport, dar mulţi dintre colaboratorii săi l-au privit cu neîncredere. Raportul avea să fie confirmat mult mai târziu, în timpul curăţeniei făcute în Abwehr după atentatul împotriva lui Hitler din 20 iulie 1944. Mai bine de trei sferturi din ofiţerii organelor de conducere ale Abwehrului au fost executaţi, majoritatea fără să fi fost judecaţi de vreun tribunal.

Îmi amintesc în special remarca lui Kim Philby, fost specialist în problemele Peninsulei Iberice la M.I.6 şi care mai târziu a devenit celebru:

— Încercaţi să-i acuzaţi sau să-i apăraţi pe superiorii dumneavoastră din Abwehr? m-a întrebat el.

Dar, în ciuda părerii colaboratorilor, Menzies a considerat raportul meu ca fiind excepţional şi mi-a pregătit o altă listă cu întrebări suplimentare asupra anumitor ofiţeri cu funcţii importante din Abwehr. Puţin câte puţin, am completat spaţiile goale ale chestionarului. Interesul lui Menzies pentru materialul pe care i-l furnizam cu privire la Abwehr a fost subliniat printr-o observaţie a unuia dintre subalternii săi:

— „C" mă vede în fiecare zi, s-a plâns el, dar cred că pe Canaris îl înţelege mai bine decât pe mine.

Totodată, i-am predat colonelului Jarvis o listă cu ofiţerii mai importanţi din Abwehr care se aflau în Lisabona, cuprinzând numele lor conspirative, specialităţile şi adresele unde locuiau şi încă una, aproximativ la fel, cu ofiţerii din Madrid.

Printre spionii germani pe care i-am descoperit în Lisabona se afla unul care m-a decepţionat. Mi-a fost penibil să constant că cineva pe care îl cunoşteam destul de bine lucra pentru nazişti. Am dat de urmele lui într-o zi când von Karsthoff vorbea la telefon în prezenţa mea cu un diplomat german, baronul von Breisky. Baronul avea o voce ascuţită, aşa că am putut auzi ce se spune la ambele capete ale firului.

— Am nevoie de bani imediat – am auzit eu – pentru a-l plăti pe contele rus.

— Cum de nu, imediat!, a repetat în batjocură von Karsthoff. Contele dumneavoastră rus nu are niciun drept să ceară bani. Informaţiile lui valorează foarte puţin. Banii şi-i foloseşte numai ca să cumpere cizme şi şei de călărie pentru soţia sa. Este, într-adevăr, foarte frumoasă când câştigă câte un premiu hipic, dar, dragă baroane, noi nu avem niciun avantaj de pe urma cailor ei.

Un conte rus a cărui soţie lua parte la competiţiile hipice! Identificarea lui era o joacă de copil. Câteva întrebări ici şi colo au fost suficiente pentru a mă lămuri că era vorba de contele Ciuvalov, pe care îl cunoşteam din Dubrovnik, unde îşi petrecea adeseori concediile cu soţia.

Nu numai că i-am permis contelui să-şi continue activitatea, dar chiar l-am ajutat, furnizându-i informaţii false pe care să le dea mai departe germanilor.

Am încercat să aflu ceva mai mult despre micropunct, dar von Karsthoff mi-a cerut să am răbdare.

Johnny mi-a fost de mai mult folos. Pretextând că vrea să-mi asigure o deplină securitate, Johnny a încercat să obţină de la Berlin

un aparat pentru micropunct. Procedeul tehnic încă nu era pus la punct, dar a reuşit să afle câte ceva despre elementele teoretice. I s-a spus că fotografierea se realiza la un microscop cu sistemul optic inversat. Tehnica era opera unui oarecare profesor Zapp de la Institutul de tehnologie din Dresda. Profesorul Zapp era mulţumit de rezultatele obţinute în privinţa opticii şi a metodelor de producţie, dar încă nu rezolvase problema peliculei negative. Nu reuşea să prevină deteriorarea filmului ca urmare a căldurii degajate în procesul de realizare a micropunctului şi drept urmare textul devenea ilizibil.

Programul nostru de dezinformare se afla încă într-un stadiu experimental, departe de ceea ce avea să devină prin 1943 şi 1944. El consta, în principal, în a transmite duşmanului informaţii false destinate să promoveze, pentru moment, interesele marinei şi ale forţelor aeriene. În mare parte erau informaţii de care eram siguri că nu pot fi verificate şi, prin urmare, respinse de inamic drept nefondate. Ele priveau producţia, măsurile de apărare şi diverse probleme tehnice. Pentru a evita folosirea gazelor de luptă, am plasat germanilor, prin intermediul „Balonului", un raport cu privire la pregătirile britanice în această privinţă, pregătiri ce au fost prezentate în aşa fel, încât să-i facă să renunţe la orice gând de a le mai folosi. De asemenea, i-am furnizat inamicului multe informaţii politice care nu influenţau direct războiul, dar care aveau menirea să îi sporească încrederea în mine. Agentul dublu care lucrează în domeniul dezinformării este o investiţie pe termen lung. Strategia formării lui constă în a oferi suficient, în timp, pentru ca atunci când vine momentul, inamicul să aibă deplină încredere în el.

Informaţiile politice, furnizate în majoritatea lor prin „Jeleu", au avut importanţa lor în războiul psihologic împotriva Oberkommandoului. Ştiam că Ribbentrop, ministrul german al afacerilor externe, îl ura cu furie pe Canaris. Sentimentul era reciproc. Prin informaţiile pe care i le prezenta Führerului, Canaris profita de orice ocazie pentru a-l pune în inferioritate pe Ribbentrop. De fiecare dată când buletinele informative provenite de la „Jeleu" veneau în sprijinul lui Canaris, creştea în egală măsură şi prestigiul meu în Abwehr.

În anumite cazuri, nu ştiam ce anume declanşa anumite acţiuni, dar, ca şi soldaţilor, ni se spunea numai să le ducem la bun sfârşit, conform ordinelor. Exact aşa au stat lucrurile cu „Planul Machiavelli". Marina dorea să-i dezorienteze pe germani cu privire la câmpurile de mine de pe coasta răsăriteană. Eu trebuia să le furnizez nişte hărţi fictive în această privinţă. Pot presupune că motivul real era să-i îndepărteze pe germani de un anumit sector al coastei sau să-i împingă spre câmpurile de mine aflate în altă parte.

Colonelul Robertson şi căpitanul de rangul trei Ewen Montagu, cel

care în Comitetul XX reprezenta marina, au fost însărcinaţi cu instruirea mea. Cunoşteam câte ceva despre hărţi şi navigaţie, căci toţi flăcăii din Dubrovnik sunt şi un pic marinari, dar chiar şi aşa, memorarea hărţilor maritime s-a dovedit a fi o sarcină imposibilă.

Tar a rămas cu privirile ţintuite pe una din hărţile fictive de pe peretele biroului, clătinându-şi capul deznădăjduit.

— Nimeni nu o poate învăţa pe dinafară, nici chiar un geniu ca dumneavoastră.

Pe hartă erau îngrămădite numere care indicau adâncimile şi o mulţime de cruci, câmpurile de mine. Lui Tar i-a venit o idee neaşteptată:

— Le facem sul, le legăm cu o fundă frumoasă şi le luaţi cu dumneavoastră la Lisabona… De ce nu? Toţi trei ne-am privit surprinşi.

— De ce nu? am repetat şi eu şi Montagu. Soluţia era foarte simplă. De fapt, chiar prea simplă. De la un cap la altul, totul era prea simplu. Cum dracu' să le explic nemţilor că am obţinut aceste hărţi? Doar sunt strict secrete! Să le spun că mi-am pilit buricele degetelor şi am spart casa de fier a Amiralităţii sau că m-am culcat cu nevasta comandantului flotei?

S-a aşternut o tăcere plină de respect. Nu o sacrifici cu una, cu două, pe nevasta comandantului flotei. Montagu pufăia din pipă, iar trăsăturile feţei lui exprimau o concentrare profundă.

— Staţi aşa, am găsit!, a exclamat el în cele din urmă, uitându-se la mine. Să zicem că un avocat englez, ofiţer de rezervă al marinei, care din întâmplare mai este şi evreu, s-a speriat rău de tot că germanii vor câştiga războiul. A auzit tot felul de poveşti înfiorătoare despre lagărele de concentrare şi despre cuptoarele morţii şi de aceea vrea să-şi facă rost de o poliţă de asigurare. Dusko se împrieteneşte cu acest om şi intuieşte că părerile lor cu privire la rezultatele războiului coincid. Omul nostru aude că mergeţi adesea la Lisabona şi vă întreabă dacă aţi consimţi să le transmiteţi germanilor într-un fel sau altul hărţile respective, în schimbul lor cerând o scrisoare din partea unei înalte autorităţi germane, prin care să i se garanteze protecţia când Anglia va fi învinsă. Desigur, germanii vor dori să vadă hărţile înainte de a-i înmâna scrisoarea, aşa că va trebui să arătaţi că există perspectiva de a preda şi alte hărţi după aceea, în contul poliţei de asigurare. Cum vi se pare?

— Plauzibil, s-a pronunţat Tar. Ţinând seama de modul cum îi tratează germanii pe evrei, există ceva logică în această propunere, în orice caz o logică care s-ar putea să le convină.

— Sună destul de neaşteptat; nu cred să i se pară cuiva că povestea a fost inventată, mi-am dat eu cu părerea. De obicei, poveştile inventate sunt cam prea fără cusur. Dar ar mai exista o problemă. Va

trebui ca trădătorul să aibă o identitate reală, să fie cineva pe care ei să-l poată verifica.

— Iertaţi-mă, credeam că aţi înţeles, a zis liniştit Montagu. Numele lui este Ewen Montagu.

I-am predat hărţile lui von Karsthoff, care a luat de bună povestea cu laşitatea lui Montagu. Dar cei din Tirpitzufer au refuzat să-i dea vreo scrisoare lui Montagu. Bănuiesc că ştia că germanii vor proceda astfel şi, oricum, nu intenţiona să continue jocul. Niciodată nu am aflat dacă germanii au descoperit că hărţile au fost false; în orice caz, combinaţia nu s-a întors împotriva mea.

Capitolul X

Evenimentele din Iugoslavia începeau să pună în pericol raporturile mele cu germanii. La 27 martie, un grup de ofiţeri patrioţi iugoslavi l-au răsturnat de la putere pe regent, prinţul Paul, deoarece cu o zi înainte semnase un pact cu germanii. Lovitura de stat a fost sprijinită cu entuziasm de majoritatea zdrobitoare a populaţiei, care era ferm de partea Aliaţilor. Toate acestea i-au provocat lui Hitler una din faimoasele sale furii. A amânat toate celelalte operaţiuni, inclusiv „Operaţiunea Barbarossa" (invadarea Uniunii Sovietice) şi a ordonat „Operaţiunea Pedeapsa", adică distrugerea Iugoslaviei, atât din punct de vedere militar, cât şi ca naţiune; operaţiunea s-a dovedit neîndurătoare. Timp de trei zile şi trei nopţi, Luftwaffe a bombardat Belgradul fără întrerupere. În douăsprezece zile, cu ajutorul trupelor, italiene**[16]**, ungare şi bulgare, armata germană i-a obligat pe iugoslavi, luaţi pe nepregătite, să se predea. Hotărârea luată de Hitler la mânie a întârziat campania împotriva Uniunii Sovietice şi, mai târziu, generalii săi s-au plâns cu amărăciune că acest fapt i-a împiedicat să obţină o victorie fulgerătoare în toamna anului 1941.

În primele zile ale lunii aprilie, în timp ce se desfăşurau aceste evenimente, eu mă aflam la Madrid. Nervii îmi erau întinşi la maximum. Nu aveam nicio veste din partea familiei, iar presa turna întruna ştiri despre victoriile naziste.

Într-o duminică după-amiază, pe când corrida era în toi, mi-am pierdut controlul. Un taur se poticnise de trei ori după ce atacase, iar un spaniol care se afla în spatele meu a strigat în bătaie de joc:

— Îşi trage ultima suflare, ca Iugoslavia.

M-am întors către el şi l-am pălmuit, strigându-i:

— Porcule!

Insulta era mai gravă decât lovitura, aşa că omul se uita la mine gata să mă omoare.

— Porcule! i-am repetat. Sunt iugoslav.

Era un om cu adevărat de treabă, aşa că nu ştia ce să mai facă

pentru a-şi cere scuze când şi-a dat seama de ce m-am înfuriat în aşa hal.

Judecând după ceea ce se întâmpla în jurul meu, mi-am dat seama că Abwehrul îmi va pune loialitatea la încercare. Ţara mea nu numai că nu mai era neutră, dar chiar avusese cutezanţa de a-i opune rezistenţă Führerului. Iar dacă tot trebuia să trec prin chinurile inchiziţiei, voiam să fiu în măsură, cel puţin, să-mi aleg eu însumi inchizitorul. Aşa că am plecat imediat la Lisabona, ca să nu cad pe mâinile lui Lentz.

Von Karsthoff aproape că a trecut peste obişnuitele formule de politeţe, grăbit să abordeze tema Iugoslaviei. Deci, teama mea era fondată. Am încercat să evit chestiunea îndrugând nişte chestii cinice, de complezenţă cum că guvernul şi poporul iugoslav s-ar fi comportat ea nişte sinucigaşi tâmpiţi.

Ar fi fost prea uşor ca să scap doar cu atât!

— Popov, mi-a zis von Karsthoff, privindu-mă drept în ochi, eşti sârb sau croat?

Practic vorbind, toţi sârbii erau de partea Aliaţilor, dar unii croaţi simpatizau cu mişcarea fascistă a ustaşilor, care cerea independenţa Croaţiei sub egida lui Hitler.

— Eşti din Triest, aşa că ar trebui să ştii răspunsul la această întrebare, i-am replicat, lansându-mă într-o discuţie despre istoria provinciei din care veneam amândoi, Dalmaţia. Oraşul meu, Ragusa, sau cum se cheamă acum, Dubrovnik, a fost steaua strălucitoare a Dalmaţiei. Papa l-a autorizat să facă negoţ cu turcii păgâni şi astfel a rămas liber, devenind bogat şi independent. Oraşul a fost republică timp de aproape opt sute de ani. Puternică republică! Pentru a-şi proteja negoţul, poseda una dintre cele mai mari flote din Mediterană. Ragusa nu a avut niciodată ambiţii teritoriale şi nici nu a permis vreunei ţări să o domine, nici măcar cu numele, până la Napoleon, care a cucerit-o pentru prima dată, transformând-o în ducat francez. Mai târziu, după Congresul de la Viena, am devenit englezi pentru o scurtă perioadă, apoi austrieci. Primul război mondial ne-a făcut iugoslavi, dar italienii au pretins dintotdeauna că suntem o parte a Italiei… iar acum şi suntem.

Von Karsthoff a ridicat o mână pentru a-mi opri elocinţa.

— Îţi mulţumesc pentru acest eseu istoric, scurt şi clar, mi-a zis râzând forţat. Dar nu mi-ai răspuns la întrebare. Eşti sârb sau croat?

Am intuit că încerca de fapt să mă ajute. Tot ceea ce voia de la mine era să afirm că sunt croat sau ceva ce li s-ar fi putut spune celor de la Berlin. Ar fi fost o soluţie, dar von Karsthoff nu-şi dădea seama că o astfel de afirmaţie nu rezista la cea mai mică cercetare făcută în Dubrovnik. Oricare locuitor al oraşului ar fi spus că este imposibil ca un Popov să fie ustaş.

— Eram pe punctul de a răspunde când m-ai întrerupt, m-am plâns eu. Este cât se poate de normal să întâlneşti la Ragusa familii în care un frate este sârb, iar altul, croat. Dar adevăraţii locuitori ai oraşului Ragusa nu sunt nici una, nici alta. Sunt locuitori ai Ragusei şi nimic mai mult. Nu-mi dau seama ce se va întâmpla cu vechiul meu oraş când se va termina acest război, dar vă pot asigura că dacă voi trăi, scopul vieţii mele va fi ca oraşul să nu rămână nici sârbesc, nici croat, ci ragusan.

— Înţeleg, mi-a zis von Karsthoff, simplu, evident impresionat de tonul sincer pe care îl imprimasem polemicii. Se vedea şi despovărat, căci îi oferisem un argument pentru Berlin, aşa că nu avea să-şi piardă cel mai bun agent pentru simplul fapt că cine ştie ce fosilă din Berlin nu cunoştea istoria Dalmaţiei şi a Ragusei sau starea de spirit de acolo.

Mai târziu am aflat că exact aşa s-a şi întâmplat. Von Karsthoff a redactat un raport de cincisprezece pagini în care le explica celor din Tirpitzufer nepăsarea mea faţă de tot ce se referă la Iugoslavia, inclusiv la sârbi şi croaţi.

Ocuparea Iugoslaviei a pus capăt acoperirii mele ca om de afaceri. Niciun fel de mărfuri nu mai puteau fi exportate spre ţara mea, care era acum ocupată, şi, deci, nu se mai justificau drumurile în Anglia. Am discutat problema atât cu von Karsthoff, cât şi cu Johnny. Primul mi-a promis că o să caute o soluţie, ceea ce nu mi s-a părut prea încurajator, având în vedere că intrase în discuţie loialitatea mea. Am căzut din nou pe capul lui Johnny, cerându-i să discute cu prietenii lui din Berlin, colonelul Oster şi colonelul Pieckenbrock, despre necesitatea unei noi acoperiri. Răspunsul Berlinului a fost prompt şi uluitor, risipind totodată orice îndoială asupra încrederii pe care Tirpitzuferul o investise în mine.

Un oarecare colonel Maurer, care conducea Abwehr I pentru problemele din vest, a fost trimis la Lisabona întâlnindu-se cu mine în casa lui von Karsthoff din afara oraşului.

— Ce poziţie credeţi că veţi ocupa? a început Maurer prin a mă întreba.

Mă îndoiam că a venit de la Berlin numai ca să afle ce cred eu, aşa că i-am răspuns la obiect.

— Nu pot decât să formulez ipoteze. Presupun că guvernul iugoslav din exil va începe să acţioneze de la Londra, ca toate celelalte. La fel ca polonezii, olandezii şi alţii, este posibil să-şi creeze un fel de armată simbolică şi să primească ordine de la Churchill. Va trebui să mă alătur lor dacă nu vreau să mă aflu într-o postură incomodă. Sunt locotenent de rezervă. Aş putea să mă înrolez în armata iugoslavă sau s-ar putea să fiu repartizat într-un serviciu administrativ al unuia dintre ministere.

— Ah! a exclamat Maurer. Aveţi relaţii care v-ar putea ajuta să

lucraţi într-un minister?

— Cred că aş putea ajunge la cel mai înalt nivel, i-am răspuns, ghicindu-i intenţiile. Îl cunosc destul de bine pe generalul Dušan Simović. Fiul său, Boris, şi cu mine am fost colegi la facultatea de drept din Belgrad. Obişnuiam să-l vizitez adesea acasă, la Zemun. Simović era autorul loviturii de stat din Belgrad, iar acum era prim-ministru al guvernului iugoslav, aflat în exil la Londra.

Lui Maurer îi plăcea ce auzea.

— Bine. Credeţi că aţi putea obţine o slujbă sau o misiune în Statele Unite?

— Nu credeţi că aş putea continua în Anglia? l-am întrebat la rândul meu. Sau vă gândiţi că nu mai sunt folositor acolo?

— Din contră. Suntem foarte impresionaţi de ceea ce aţi realizat în Anglia. Sunteţi un agent de prima clasă şi un bun organizator. V-aţi format o mică reţea care, spre mulţumirea noastră, funcţionează. Dar nu vă puteţi afla în două locuri în acelaşi timp, iar noi avem planuri mult mai importante pentru dumneavoastră în Statele Unite.

Am prins ocazia să mai culeg câteva informaţii, aşa că l-am întrerupt:

— Să nu-mi spuneţi că vă lipsesc agenţii în Statele Unite, unde aveţi câteva milioane de germani; mi s-a spus că mulţi dintre ei nutresc sentimente patriotice faţă de ţara-mamă.

Mi-a răspuns von Karsthoff, poate şi pentru faptul că observaţia mea era cam impertinentă, dar el se obişnuise cu felul meu de a fi.

— Tocmai asta este problema. Sunt prea mulţi. Oamenii noştri din coloana a cincea s-au înmulţit acolo ca ciupercile după ploaie. Poţi forma o divizie cu ei, numai că se poartă de parcă ar fi cercetaşi, îşi povestesc cancanuri, dau petreceri în aer liber şi nu m-ar mira ca în curând să instituie o organizaţie oficială şi să editeze prospecte pentru marele public.

— Nici nu au nevoie de o astfel de organizaţie, a intervenit Maurer sarcastic. Toţi sunt membri ai Ligii germano-americane. Nenorocită ligă! Dacă ajungem cumva să ne războim, este o ţintă perfectă pentru contraspionajul american. Toţi membrii ei sunt în arhivele lui J. Edgar Hoover. Îi culege cu duzinele, ca pe prostituatele din Reeperbahn. Un fel de Wassermann politic! Astfel de scandaluri sunt o puternică propagandă împotriva noastră. Aţâţătorii englezi le vor folosi pentru a împinge America în război, împotriva noastră.

Nu mi se părea că ar avea vreun rost să intervin într-o situaţie pe care americanii o dominau deja, aşa că i-am spus destul de încrezut:

— Să nu vă aşteptaţi să mă duc să-i cuminţesc pe amatoraşii ăia de spioni pe care-i aveţi acolo. Nu sunt nici poliţist, nici învăţător.

— Nu aţi înţeles, a încercat von Karsthoff să mă mai potolească. Nimeni nu vă cere să faceţi acest lucru. Sunteţi foarte valoros pentru

noi şi ar fi periculos să aveţi de-a face cu boii ăia. Partea proastă e că Führerul este foarte supărat din cauza scandalurilor generate de arestările operate de F.B.I. Consideră că amiralul Canaris poartă vina, cu toate că el nu are mai nimic de-a face cu ceea ce se întâmplă în Statele Unite. De aceea amiralul vrea să creeze nişte reţele absolut noi, care să nu aibă nici un fel de legătură cu Liga.

— Oare treaba asta nu ar trebui să fie făcută de cineva din organul central de la Berlin? am întrebat.

Maurer şi von Karsthoff au schimbat între ei nişte priviri jenate, după care Maurer a continuat:

— Am mai trimis acolo pe cineva, pe specialistul nostru în afaceri nord-americane, maiorul von der Osten, dar a avut ghinion. La numai câteva zile după ce a ajuns acolo, l-a călcat un nebun de taximetrist, în Times Square. Bietul von der Osten, a suspinat el, a murit în spital ca un civil oarecare. Nici măcar nu şi-a recăpătat cunoştinţa. A fost un om capabil, nu avea asupra sa niciun fel de materiale compromiţătoare. Totul ar fi decurs bine dacă nu ar fi fost neghiobul ăla de agent nord-american cu care se afla în legătură, care a trezit suspiciuni când s-a dus să recupereze lucrurile lui von der Osten, din camera de hotel. A reuşit să scape, dar cineva i-a alertat pe cei de la F.B.I., care, printre alte lucruri ale lui von der Osten, au găsit şi câteva notiţe ce le-au permis să ia urma unora dintre oamenii noştri.

— Aşa, am zis eu cântărind situaţia. Dacă nu greşesc, Tirpitzuferului i-ar plăcea să-şi reclădească întreaga reţea din Statele Unite.

— Mai mult decât atât, Ivan, a zis Maurer, adresându-mi-se pe numele conspirativ, aşa cum li se mai întâmplă din când în când. Ne-ar plăcea să reîncepem de la zero şi să organizăm ceva solid. În situaţia actuală, Abwehrul şi amiralul Canaris sunt ţinta tuturor criticilor. Vă puteţi imagina ce zic Ribbentrop şi Ministerul de Externe. Ne fac viaţa un iad, folosindu-ne ca scuză pentru nereuşitele lor. Spun că noi distrugem tot ce se străduiesc ei să facă pentru a menţine America în afara războiului.

Maurer era foarte supărat. Şi-a băut coniacul dintr-o înghiţitură şi a dat din cap ca şi cum ar fi vrut ca lichidul să coboare şi să-i potolească ghiorăiturile din stomac.

— Şi vreţi ca eu singur să înlocuiesc vasta reţea de acolo?

— Nu, nu, a intervenit von Karsthoff. Nimeni nu aşteaptă atât de mult de la dumneavoastră. Dar gândiţi-vă la ceea ce aţi realizat în Anglia, practic fără ajutorul sau sfaturile noastre şi într-un termen atât de scurt.

„Dacă aţi şti cât ajutor am primit”, mă gândeam în sinea mea în timp ce von Karsthoff îşi continua elogiile.

— Aţi organizat excelent o celulă care continuă să opereze. Fiecare

agent lucrează independent, aşa cum se cuvine, şi nu ştie de existenţa celorlalţi. Dacă unul cade, ceilalţi vor putea să-şi continue activitatea. Nu va trebui decât să faceţi acelaşi lucru în Statele Unite, la o scară ceva mai mare. După un timp oarecare, când totul se va pune pe roate, ei vor lucra, iar dumneavoastră nu va trebui decât să le daţi ordine şi să-i controlaţi.

— Un bun spion nu este obligatoriu şi un bun şef, m-am arătat eu prevăzător, mai ales că nu eram deloc sigur că englezii vor aproba acest proiect. Am preferat să nu mă angajez.

— Avem deplină încredere în dumneavoastră, a declarat von Karsthoff pentru a-mi risipi şovăiala.

I-am mulţumit şi am adăugat:

— Daţi-mi voie mai întâi să-mi găsesc slujba care să mă ducă în America. Vă puteţi imagina că nu vreau să mă înrolez în armata iugoslavă, aşa că voi face tot posibilul.

Jocul mi se părea ispititor. Misiunea pe care germanii voiau să mi-o încredinţeze era extraordinară. Ne-ar fi pus în situaţia de a putea controla reţeaua americană de spionaj a inamicului, care, atunci când Statele Unite vor intra în război – şi toţi considerau asta inevitabil – va rămâne cu un picior în aer. Poate că în acel moment, F.B.I.-ul ţinea lucrurile în frâu, reuşind să-i prindă pe toţi spionii germani, dar în acest fel se crea un gol, pe care Abwehrul se va grăbi să-l umple. Oare era altceva mai bun de făcut decât să ne infiltrăm propriii noştri oameni în reţeaua lor?

Şi din punctul meu de vedere ideea de a merge în Statele Unite era atrăgătoare. Ca pentru atâţia alţi europeni, America reprezenta pentru mine pământul făgăduinţei.

Singurul inconvenient era Johnny. El se aflase alături de mine aproape în fiecare acţiune. La şapte mii de kilometri distanţă, ajutorul său nu mai putea fi tot atât de eficient. Niciodată nu dorisem atât de mult să vorbesc cu el, dar Johnny era plecat departe, într-o misiune misterioasă, în sudul Italiei. Nici măcar von Karsthoff nu ştia ce face acolo. Johnny mi-a trimis câteva mesaje, într-unul din ele menţionând că nu va putea să vină la Lisabona decât în iunie. În altul îmi transmitea veşti despre familia mea, care scăpase nevătămată în cele douăsprezece zile ale invaziei şi se afla sub protecţia lui.

M-am întors la Londra, ca să văd reacţia celor de acolo. Serviciul de informaţii britanic a meditat câteva zile, după care a hotărât că ar fi în interesul tuturor să plec în Statele Unite. Din punctul de vedere al britanicilor, era vital ca spionii germani din America să nu poată obţine informaţii privind plecarea vapoarelor, cantitatea de armament şi proviziile îndreptate către Anglia. Bătălia Atlanticului constituia frontul principal, iar pierderile provocate de submarinele germane erau devastatoare.

— Probabil că vă vom cere să vă întoarceţi într-un viitor nu prea îndepărtat, mi-a zis Tar, vorbindu-mi de hotărârea comună a serviciilor M.I.5 şi M.I.6. Pentru moment, ne putem lipsi de dumneavoastră. Campania noastră de dezinformare este încă într-o fază embrionară. Poate că este mai bine să vă ţinem deoparte acum, să vă ferim de deconspirare şi să vă păstrăm pentru când vom avea cu adevărat nevoie. Dar, pentru Dumnezeu, să nu vă lăsaţi prins sau deconspirat în Statele Unite! Nu vă faceţi griji pentru noi, a adăugat el consolator. „Balonul" şi „Jeleul" vor umple golul pe care îl lăsaţi.

— Mă bucur să ştiu că nu sunt de neînlocuit, am zis, puţin cam prefăcut, dar am şi eu un capriciu, am să pun o condiţie cu privire la plecarea mea în Statele Unite.

— Şi ce dacă sunteţi capricios, a râs Tar. Dragul meu Triciclu, sunteţi şi aţi fost mereu capricios, dar noi toţi vă iubim tocmai pentru că mai daţi puţină culoare organizaţiei. Şi acum, spuneţi-mi care vă e condiţia?

— Să rămân ofiţer al serviciului de informaţii britanic. Mă puteţi împrumuta F.B.I.-ului, Departamentului de Stat sau oricărei alte organizaţii de spionaj americane care are nevoie de mine, dar vreau ca serviciul nostru să aibă ultimul cuvânt în privinţa persoanei mele.

— Să nu vă faceţi griji, mi-a făcut Tar cu ochiul. Nu scăpaţi aşa uşor din mâinile noastre. F.B.I.-ul vă va folosi, dar veţi merge la New York ca om al nostru. Orice problemă o raportaţi reprezentantului nostru de acolo, colonelul Ellis. Din punct de vedere administrativ, vă veţi afla la ordinele lui William Stephenson, din Washington. El este coordonatorul nostru principal în Statele Unite. De acord?

— Întru totul.

Stevenson, ambasadorul britanic pe lângă guvernul iugoslav în exil, ne-a aranjat o întâlnire cu generalul Simović, noul prim-ministru, pentru a discuta despre acoperirea mea. Stevenson şi cu mine am fost invitaţi în biroul prim-ministrului, iar ambasadorul şi-a asumat rolul de purtător de cuvânt.

— Foreign Office-ul, Ministerul de Război şi domnul Popov în persoană vă solicită ajutorul, iar eu am venit pentru a vă transmite mulţumirile şi sprijinul guvernului Majestăţii Sale, a spus Stevenson, oficial. Domnul Popov este angajat într-o activitate antigermană ultrasecretă. Personal nu ştiu nimic despre natura acestei activităţi, dar dacă dumneavoastră veţi dori, colonelul Robertson vă va da explicaţiile necesare.

Simović era mai mult general decât om politic şi nu îl încântau formulările diplomatice. A răspuns că nu este nevoie de alte explicaţii şi s-a ridicat de la masa lui de lucru pentru a mă îmbrăţişa. Era exact aşa cum îl văzusem ultima dată, în perioada studenţiei: înalt, zvelt şi cărunt.

— Dusko, mă bucur că realizezi ceva într-adevăr folositor. Toţi trebuie să ne unim pentru a-l învinge pe monstrul ăsta de Hitler. Spune-mi de ce ai nevoie. Dacă stă în puterea mea, se va realiza.

Tar i-a explicat în locul meu. Aveam nevoie de o funcţie în Statele Unite ale Americii care să-mi servească drept acoperire pentru ce am eu de făcut şi să-mi lase libertatea de mişcare fără să fiu controlat. Ne-am gândit împreună la unele funcţii în domeniul diplomatic, dar niciuna nu se potrivea. În cele din urmă, lui Simović i-a venit ideea să înfiinţeze postul de delegat al Ministerului Informaţiilor din Iugoslavia pentru Statele Unite şi restul Americii, cu misiunea de a coordona activitatea din domeniul propagandei.

Funcţia nu era chiar atât de artificială pe cât pare. Existau în America aproape un milion de persoane de origine iugoslavă. Chiar am ţinut discursuri în faţa multora dintre ele, pe lângă faptul că am obţinut ajutor şi sprijin pentru cauza iugoslavă. Totodată, nu era nimic neobişnuit să ţi se dea o funcţie de acest fel. Iugoslavii care reuşeau să fugă se adunau la Londra. Ministerele, având nevoie de personal civil, îi angajau cu plăcere. Înainte de sosirea acestora, existau mai mulţi miniştri decât lucrători.

Mi-am petrecut săptămânile următoare simulând că îi dirijez şi îi instruiesc pe „Jeleu” şi pe „Balon” ca să poată lucra independent. Ca să-i impresionez pe „prietenii” mei germani, am cules o mare varietate de informaţii destinate să-mi aducă laude şi să fie o trambulină solidă către Statele Unite. Le-am procurat şi nişte răspunsuri ingenios ticluite la întrebările pe care le-au pus cu privire la construcţia a cinci nave de război de tipul „King George”, la minele de câmp comandate electronic şi la alte arme noi. Am copiat de mână câteva schiţe frumoase, dar false, ale noilor uzine Vickers Armstrong din Weybridge şi de lângă Crayford, precum şi o hartă amănunţită a unor fabrici subterane imaginare care ar fi furnizat piese pentru avioanele „Wellington”. Astfel, speram să-i determinăm pe germani să are cu bombele lor câteva câmpuri neproductive, precum şi nişte păduri frumoase, dar nelocuite.

Ştirile sosite în acea vreme de pe front au trecut pe locul doi datorită senzaţionalului zbor pe care l-a făcut în Scoţia locţiitorul Führerului, Rudolf Hess, cu un Messerschmidt de vânătoare. Atunci, şi mult după aceea, au circulat multe speculaţii cu privire la motivul pentru care Hess ar fi venit în Anglia. La o zi sau două după eveniment, luam cina cu maiorul Masterman la clubul universitar din Trafalgar Square. Brendan Bracken, care tocmai venea de la interogatoriul lui Hess, s-a aşezat să bea o cafea cu noi. Bracken era unul din colaboratorii apropiaţi ai lui Churchill şi, ceva mai târziu, în acelaşi an, a fost numit ministru al informaţiilor. Tocmai îşi petrecea sfârşitul de săptămână în Ditchley, împreună cu primul ministru, când

ducele de Hamilton a sosit cu vestea aterizării lui Hess.

Bracken nu era de acord cu teoria care circula la ora aceea, că Hess ar fi nebun; spunea că nu observase la el niciun semn de tulburare mintală, ci dimpotrivă, se purta calm şi demn. Hess pretindea că ar cunoaşte gândurile intime ale Führerului. Fără îndoială, a fost unul din prietenii cei mai apropiaţi ai lui Hitler. Din câte spune Hess, a zis Bracken, Hitler admiră Marea Britanie şi dispreţuieşte restul lumii, în special Uniunea Sovietică. Hess a spus că Hitler este gata să negocieze pacea cu Marea Britanie şi doreşte să-i ofere condiţii care aproape că nu ar reprezenta vreo pierdere pentru englezi. Se pare că Hitler ar pretinde retrocedarea fostelor colonii germane, evacuarea Iranului de către englezi şi acceptarea păcii cu Italia. Totodată, Hitler ar mai voi mână liberă în Europa.

— Şi referitor la Rusia? a întrebat Masterman.

— Singurul lucru pe care l-a zis despre Rusia, a răspuns Bracken, este că Germania are împotriva Rusiei câteva pretenţii care trebuie satisfăcute. Dacă l-ai crede pe Hess, a zis Bracken, Hitler este aproape un om de suflet. Ne-a spus cât de mult suferă Hitler din cauza bombardării Londrei, a femeilor şi copiilor care mor. Hitler crede că blitzul şi blocada submarină vor distruge industria britanică şi marile oraşe şi astfel englezii vor trebui să se predea sau să moară de foame. Hess a avut tupeul să ne spună că Hitler nu va negocia cu Churchill sau cu actualul cabinet. Hess zice că ştie despre existenţa aşa-numitelor „mişcări pacifiste" şi că dacă acestea ar cunoaşte intenţiile lui Hitler, s-ar pune în legătură cu el – cu Hess, adică – şi ar înlătura actualul guvern.

N-am putut să nu mă întreb în ce măsură îl influenţaseră pe Hess şi chiar pe Hitler informaţiile noastre false despre moralul scăzut al englezilor. M-am gândit că, fără să şi-o fi propus, serviciul de informaţii britanic s-ar putea să fi declanşat iniţiativa lui Hess.

Capitolul XI

Deşi totul era pregătit pentru plecare – mi se spusese că F.B.I.-ul aştepta cu nerăbdare să vin – eu mi-o tot amânam de la o săptămână la alta, sperând să-l întâlnesc pe Johnny înainte ca Atlanticul să ne separe. Erau prea multe lucruri în joc, atât în legătură cu proiectul american, cât şi cu ceea ce făcusem deja până atunci, ca să plec fără să mă mai consult cu el.

În cele din urmă, a sosit o telegramă codificată, în aparenţă un mesaj comercial, care mă anunţa că Johnny este la Lisabona. Mi-am rezervat un loc în avionul K.L.M. şi m-am grăbit să-mi pun la punct toate problemele de ultimă oră. La 22 iunie, cu două zile înainte de plecarea mea la Lisabona, Germania a atacat Uniunea Sovietică. În

Anglia domnea satisfacţia. Nu mai luptam singuri.

Când m-am întâlnit cu Johnny, am constatat că este la fel de bucuros ca şi mine, dar, curios lucru, şi ceilalţi germani se bucurau. Sărbătoreau înaintarea vijelioasă pe teritoriul sovietic şi aparenta dezordine a Armatei Roşii, aşteptându-se la o victorie tot atât de rapidă ca în Franţa şi în ţările balcanice. Aşa stând lucrurile, ceea ce spuneau experţii militari, că Rusia va suporta primul atac german şi că va lupta în adâncime, nu prea mă consola. Treceam printr-o stare de deprimare la care contribuise cu siguranţă şi tensiunea în care trăisem în ultimul an.

În săptămână aceea, într-o după-amiază când trebuia să-mi omor vreo două ore la Lisabona, am intrat într-un cinematograf; speram să mai uit de griji şi de gânduri negre, dar primul lucru pe care l-am văzut pe ecran a fost un jurnal german. Tancurile striveau totul în calea lor pe frontul din răsărit, avioanele rădeau de pe faţa pământului oraşe şi sate, iar sute de cadavre zăceau în şanţuri, în timp ce pe drum mărşăluiau interminabile coloane de prizonieri ruşi.

M-a copleşit senzaţia propriei mele neputinţe în faţa monstrului militar. Sufeream pentru prima dată un imens şoc psihologic, specific spionilor. Eram singur, fără camarazi de arme. Aproape că mă striveau tancurile germane de pe ecran. Fruntea şi cămaşa îmi erau ude leoarcă. Am ieşit în fugă din cinematograf, voiam aer proaspăt şi soare. A fost o traumă profundă. Nici chiar astăzi, dacă sunt tulburat nu pot intra într-o sală de cinematograf.

Un whisky dublu, o plimbare pe jos şi întâlnirea cu unicul meu prieten din Lisabona au avut darul să mă liniştească. Johnny a ştiut cum să mă scape de coşmar.

— Tu crezi că Hitler este mai mare ca Napoleon? m-a întrebat el.

— Mă îndoiesc, i-am răspuns.

— Atunci, nu te mai frământa. Dacă Napoleon nu a învins Rusia, Hitler cu atât mai puţin va fi în stare.

De cum l-am întâlnit pe Johnny, am aflat ce şi cum în legătură cu misterioasa lui misiune în Italia. Era misterioasă pentru că pe atunci încă nu ştiam ce se ascunde în spatele ei. Cum se întâmplă adesea în spionaj, curând am dat peste fărâma de informaţie care-mi lipsea pentru a clarifica enigma. Asta a urgentat şi mai mult plecarea mea în America şi a fost, cred, cea mai mare lovitură de spionaj din timpul războiului.

Îmbrăţişând cu privirea Atlanticul, dintr-un punct de observaţie izolat printre stâncile abrupte de la Boca de Inferno, nu departe de Cascaes, Johnny mi-a relatat detaliile misiunii sale speciale în Italia. Valurile vuiau la picioarele noastre şi prin apropiere nu se vedea nimeni care să ne deranjeze.

— Este ceva ciudat la mijloc, mi-a spus Johnny meditând. O

misiune pentru japonezi.

— În sudul Italiei?

— La Taranto, unde se află o importantă bază navală.

— Îmi amintesc, baza aceea atacată de flota engleză, unde a fost distrusă jumătate din forţa maritimă italiană. Dar ce au de-a face japonezii cu Taranto şi cu tine?

— Hai să o luăm de la începutul începutului, s-a oferit Johnny. Ministrul japonez al afacerilor externe, Yosuke Matsouka, a venit la Berlin pe la sfârşitul lui martie, însoţit de un grup de ofiţeri superiori de la marină şi de la trupele de uscat, să discute concret aspectele militare ale pactului tripartit. Cu câteva luni mai înainte, se pare că japonezii ceruseră ca Abwehrul să le transmită detalii cu privire la Taranto. Trebuie să ştii că Abwehrul mai face din când în când câte ceva pentru japonezi, în special acolo unde băieţii lor nu se pot băga, că prea li se văd ochii oblici şi pielea galbenă. Nu sunt tocmai arieni, aliaţii noştri. (Nu putea Johnny să nu-i ia pe nazişti peste picior, măcar un pic.) Numai că Abwehrul nu le-a spus mare lucru. Matsuoka şi-a repetat cererea când a sosit la Berlin, iar Ribbentrop s-a ridicat pe picioarele lui slăbănoage şi a început să urle la Canaris. M-au ales pe mine pentru că s-o fi găsit careva care să considere că, mai ştii, numele meu va da prestigiu operaţiunii. Oamenii Abwehrului din Extremul Orient lucrează sub acoperirea a două firme comerciale aparţinând familiei: „Jebsen & Co." din Shanghai şi „Jebsen & Jebsen" din Hamburg, cu sucursale în toate oraşele din această parte a lumii. Prima cerere a japonezilor a venit prin intermediul celor din interiorul acestor firme.

— Ei, vezi unde te-a dus nepotismul, am glumit eu. Şi italienii au fost dispuşi să coopereze cu marele lor aliat german?

— Până la un punct. Mai mult s-au apărat, încercând să se justifice. Au aruncat vina pe elementul surpriză, care, desigur, nu este o scuză în timp de război şi cu atât mai puţin când este vorba de un port puternic fortificat.

Priveam spre întinderea nemărginită, fără obstacole, a oceanului şi mă întrebam cum poate să arate un atac prin surprindere.

— Dar de ce îi interesează aşa de tare pe japonezi portul de la Taranto?

— De ce? Pentru că acolo s-a văzut cum un atac izbutit poate anihila o mare parte dintr-o flotă inamică. Cunningham, amiralul englez, şi-a adus în secret portavionul „Illustrious" la circa o sută şaptezeci de mile de Taranto. Apoi a lansat două valuri de bombardiere, douăsprezece prima dată, nouă a doua oară. Ele au lansat o combinaţie de torpile, bombe şi rachete incendiare care s-a dovedit foarte eficace. Japonezii au vrut să afle cele mai mărunte detalii: eficacitatea plaselor care protejau navele ancorate, distrugerile

produse şantierelor de construcţii navale, instalaţiilor petroliere şi atelierelor de reparaţii. Totul. Deci, dacă japonezii pregătesc ceva similar, vor avea un termen de comparaţie ca să se ghideze.

— Dacă atacă în forţă, e iadul pe pământ, m-am gândit eu neliniştit. Cunningham nu s-a folosit de prea multe avioane, numai nouăsprezece. Dar dacă altcineva va folosi câteva sute? În sinea mea mă întrebam cât o fi de vulnerabilă flota britanică.

— Crezi, Johnny, că japonezii intră în război?

— Hitler face presiuni asupra lor ca să intre, dar se spune că partizanii războiului din Japonia se confruntă cu o opoziţie puternică. Pe de altă parte, nu se înţeleg cu Berlinul cine să fie ţinta atacului. Hitler vrea să-i îndrepte împotriva unor baze britanice, ca Singapore şi Malaysia. Obiectivul principal al japonezilor este petrolul, iar asta înseamnă Indiile Orientale olandeze. Dar în zona aceea vor trebui să se confrunte cu Statele Unite ale Americii.

— În acest caz putem dormi liniştiţi, mi-am exprimat eu încrederea în Statele Unite. Niciodată nu vor ataca S.U.A.; ar fi curată sinucidere.

Johnny a smuls un fir de iarbă şi a început să-l mestece gânditor, în timp ce răspundea.

— Să nu fii atât de sigur. În anumite circumstanţe, s-ar putea s-o facă. Hitler nu doreşte ca japonezii să-i atace pe americani, dar pe de altă parte e mai bine, totuşi, să-i ştie ocupaţi în Pacific decât aici, în Europa. Săptămâna trecută am aflat părerea unui specialist, baronul Gronau, care îmi este vechi prieten. A fost şi el cu mine la Taranto, tot din motive de prestigiu. Este ataşatul german al aerului la Tokio şi a fost unul dintre aşii noştri în primul război mondial. Mai este şi prieten intim cu Goering. Gronau a zis că japonezii se vor vedea forţaţi să intre în război dacă Roosevelt continuă să insiste să plece din China şi Indochina şi, mai ales, dacă le va declara embargoul petrolier. Rezerva de petrol a marinei de război japoneze este calculată pentru circa optsprezece luni. Gronau spune că planurile de aprovizionare cer ca japonezii să lovească înainte ca rezervele să coboare sub douăsprezece luni.

— Deci, singura problemă care se pune este unde vor ataca.

Johnny m-a aprobat, dând trist din cap.

— Dacă te interesează modesta mea părere, japonezii vor ataca Statele Unite a zis el, apoi cu mâna mi-a făcut semn să nu mai vorbim despre asta, şi mi-a dat veştile bune pe care le avea. Ai tăi sunt, toţi, la Dubrovnik şi cred că voi reuşi să-i feresc de rele. S-ar putea ca italienii să intre acolo, aşa că am profitat de drumul la Taranto şi am pus o vorbă bună. În ceea ce-i priveşte pe ustaşi, nu au reuşit încă să facă mai nimic în Dubrovnik. În restul ţării au fost foarte cruzi cu sârbii, dar asta nu-l împiedică pe fratele tău, Ivo, să revină la Belgrad.

Nici nu mă aşteptam la altceva de la Ivo. Primisem recent şi alte

veşti despre el. Când Iugoslavia a capitulat, Ivo era doctor militar într-o unitate a armatei din Muntenegru, la frontiera cu Albania. Şi-a părăsit unitatea şi a plecat pe jos spre casă, trecând în drum pe la familia unui prieten, să ia cu împrumut ceva haine civile. În dezordinea de după capitulare nimeni nu şi-a bătut capul cu el şi astfel nu a devenit prizonier de război. Am mai auzit că o parte din casa noastră de la Belgrad a fost distrusă de o bombă care căzuse pe o clădire vecină, reşedinţa Clubului Regal al Automobiliştilor. Din fericire, nimeni nu se afla înăuntru. Familia mea plecase ceva mai devreme spre Dubrovnik.

Capitolul XII

Germanii au fost foarte bucuroşi de numirea mea ca delegat al Ministerului iugoslav al Informaţiilor. Puteam să-mi justific prezenţa oriunde în Statele Unite, oriunde existau iugoslavi şi, cum acolo trăiau peste un milion de compatrioţi ai mei, aceasta însemna practic peste tot, în orice fabrică sau şantier naval. Poziţia mea oficială îmi deschidea automat şi uşile cercurilor politice din Washington.

— Şi, de fapt, cum va trebui să organizez reţeaua de spionaj din Statele Unite? l-am întrebat pe von Karsthoff la începutul pregătirilor noastre pentru misiunea din America.

Von Karsthoff m-a surprins prin răspunsul său:

— Nu vei organiza nimic.

Mirarea mi se citea pe faţă, aşa că el mi-a explicat.

— Nu vrem o organizaţie propriu-zisă. Am avut-o şi a eşuat pentru că existau prea multe legături între agenţi. Faci ce ai făcut şi în Anglia. Îţi stabileşti propriile contacte, iar când găseşti pe cineva demn de încredere hotărăşti singur ce ai de făcut. Dacă eşti absolut sigur de cineva, ai împuternicirea de a-l numi subagent. Fiecare agent să lucreze separat, şi concentrează-te asupra calităţii şi nu a cantităţii. Un grup compact şi fidel va face mult mai mult decât grămada de amatori pe care am avut-o. Însă, „Ivan", mai presus de orice, nu-ţi risca nici viaţa, nici poziţia. Dacă ai cea mai mică îndoială cu privire la careva, abandonează-l imediat.

Am înţeles că von Karsthoff era sincer neliniştit.

De data asta, aşteptarea inevitabilă a unui loc la avionul de New York al companiei Pan-American a avut şi partea ei bună. Faptul că, oficial, eram trimis al părţii iugoslave nu era atât de important încât să-mi garanteze prioritatea, iar, din motive lesne de înţeles, nu puteam să apelez la influenţa britanică sau americană. Datorită acestei aşteptări am primit cea mai valoroasă informaţie a celui de-al doilea război mondial; ascunsă în învelişul cel mai fantezist şi căutat.

În acea dimineaţă, când am sosit la vila sa, von Karsthoff era

deosebit de jovial. Stătea în grădină, la umbra unui pin bătrân care îl ferea de soarele canicular. Pe bancă, lângă el, se afla un dosar. Zâmbetul care i-a luminat faţa era la fel de strălucitor ca şi soarele din ziua aceea.

— Bună, Dusko. Am ceva pentru tine. A scos din dosar un teanc de hârtii care îmi păreau cunoscute şi mi l-a întins: un chestionar.

— Nu mai vreau, am oftat eu, privind foaia de deasupra. Primul paragraf era intitulat „Informaţii navale”. Am aruncat o privire la cel de-al doilea paragraf. Se referea la trupele ce urmau să fie transportate pe mare din Statele Unite şi Canada.

— Înapoi la şcoală! m-am prefăcut eu supărat. Bine, domnule profesor, mă apuc să-l învăţ pe dinafară.

— Nu, nu. Von Karsthoff mi-a luat chestionarul din mână, aşa că pentru moment nu am mai putut citi nimic. Nu mai trebuie să-l memorezi. Vino, te rog. M-a invitat în vilă, apoi în camera sa de lucru. Pe o masă rustică, înnegrită de trecerea anilor, se afla un microscop strălucitor.

— Ia aruncă o privire, mi-a zis von Karsthoff, arătându-mi instrumentul. Am privit atent prin el şi am învârtit rozeta până când imaginea a apărut clar: era prima pagină a chestionarului pe care von Karsthoff tocmai mi-l luase din mână. M-a luat de braţ, îndepărtându-mă de lângă masă.

— Iată micropunctul. Eşti primul agent care îl primeşte. Acum am să-ţi arăt cum funcţionează.

A scos lama de sticlă din microscop şi mi-a încredinţat-o. Pe suprafaţa ei se afla un fel de fir de praf. Von Karsthoff se purta ca un copil – sau mai curând ca un tată – care tocmai a primit un trenuleţ electric. Ca un magician în plină demonstraţie, a desfăcut o cutiuţă de carton alb şi mi-a arătat conţinutul: o mulţime de puncte minuscule, nu mai mari ca acelea care se pun pe „i”.

— Iată ce trebuie să faci, mi-a explicat el. Iei unul dintre aceste puncte, care în realitate sunt fragmente minuscule de film, şi cu o picătură de colodiu îl lipeşti pe orice, pe o bucată de hârtie, pe bagaj sau chiar pe propria piele, dacă îţi place. Elizabeth – a strigat-o el pe secretara-logodnică, care scria ceva la maşină într-un birou alăturat – adu o sticlă de şampanie şi trei pahare. Hai să toastezi cu noi pentru acest experiment! Micul punct ne va revoluţiona sistemul de spionaj. Îţi dai seama de imensele posibilităţi pe care le oferă?

Desigur că îmi dădeam seama. Puteai să ascunzi un volum de mărimea Bibliei în bagaj şi să-l duci oriunde, fără niciun fel de probleme. Am luat unul din punctuleţele din cutie cu ajutorul unei pensete şi l-am pus pe dosul palmei. Nu era nici măcar cât un pistrui.

— Şi ce noutăţi ai cu privire la aparatul care le face? am întrebat. Când voi avea şi eu unul? Chiar că oferă posibilităţi. Ei bine, Ludovico,

aş putea să vă transmit până şi planurile cele mai amănunţite.

— Răbdare, mi-a zis von Karsthoff. Elizabeth a intrat cu şampania şi el a cufundat sticla în vasul cu gheaţă. Eşti primul care primeşti micropunctele şi îţi promit că vei fi tot primul agent care va primi şi aparatul. Sper că până la sfârşitul anului. Oamenii noştri de ştiinţă lucrează zi şi noapte să simplifice metoda de producţie.

Învelind cu meticulozitate sticla rece într-un şervet, von Karsthoff a umplut cele trei pahare şi a toastat:

— Pentru succesul tău, Dusko. Al tău şi al Abwehrului.

Am băut împreună şi i-am promis că voi da micropunctelor cea mai bună întrebuinţare. Mi-am zis în gând că totul depinde de interpretare. Elizabeth s-a întors la maşina ei de scris de îndată ce şi-a golit paharul, iar noi ne-am pus pe lucru. Nu mai trebuia să memorez chestionarul, dar trebuia să-l studiez şi să-l discut. Am luat lista de întrebări şi am privit-o în timp ce sorbeam din a doua cupă de şampanie. De astă dată am citit mai departe. Al doilea titlu era „Hawaii". Tirpitzuferul cerea informaţii asupra arsenalelor şi depozitelor de mine din insula Oahu, unde se află situat Pearl Harbor. Tirpitzufer – pe dracu', m-am gândit eu. Asta se leagă de Taranto, deci aici se află răspunsul la întrebarea pe care ne-am pus-o Johnny şi cu mine. Deci aici băteau japonezii!

— Ce-i cu întrebarea asta referitoare la insula Oahu? l-am întrebat pe von Karsthoff. Sunt sigur că nu plănuim chiar acum o campanie în Pacific, aşa că probabil este pentru aliatul nostru asiatic. Nu-i aşa? Tot chestia de care se ocupă şi Jebsen.

— Aşa se pare, mi-a răspuns el.

— Hawaii nu prea intră în domeniul meu de activitate, aşa că o să mă limitez să culeg ceva date la Washington.

— Nu, nu! Am instrucţiuni speciale în această privinţă. Va trebui să mergi în Hawaii şi asta cât mai curând.

Am aprobat din cap şi am murmurat:

— Foarte bine.

Lucrurile începeau să se clarifice. Cei din Tirpitzufer – sau poate japonezii – nu puneau întrebarea de florile mărului şi asta demonstra că e vorba de ceva urgent. Acţiunea nu era iminentă, dar apropiată era oricum. Judecând după cele spuse de baronul Gronau, trebuia să aibă loc înainte ca rezervele de petrol ale flotei japoneze să scadă sub cota stabilită pentru un an. Nu era greu de ghicit data.

— Va trebui să găseşti o justificare şi să te duci acolo, a insistat von Karsthoff. Poate vreun motiv medical. Clima din Hawaii e bună. Când ajungi la New York ai putea simula o gripă.

— Sau o escapadă amoroasă, a intervenit Elizabeth, care tocmai intrase în birou. În acest caz nu va mai trebui să te prefaci, a mai adăugat ea insinuant.

— Să-l lăsăm pe ingeniosul nostru „Ivan" să se descurce singur, şi-a

temperat von Karsthoff logodnica, fără să-mi pot da seama dacă îl deranjaseră sau nu cuvintele ei, după care mi s-a adresat din nou: Probabil că Jebsen ţi-a spus cât de nerăbdător este amiralul Canaris să vadă ceva rezultate în această privinţă. Fă orice, cât se poate de repede… ai mână liberă…

Le-am comunicat celor de la M.I.6 din Lisabona ştirea despre atacul iminent asupra bazei de la Pearl Harbor. Ei au transmis-o mai departe, la Londra, de unde am primit instrucţiuni să duc personal informaţiile în Statele Unite, pentru că tot urma să plec în câteva zile. Londra s-a gândit, evident, că era preferabil să fiu eu purtătorul noutăţilor, având în vedere posibilitatea ca americanii să vrea să mă interogheze în detaliu, pentru a stoarce de la mine până şi ultimul amănunt.

Berlinul nu precupeţea nimic ca să asigure succesul misiunii mele. Expertul german pentru Statele Unite ale Americii a venit cu avionul la Lisabona; să mă dăscălească. Era inginer mecanic şi bătuse America în lung şi-n lat, dar cred că mai bine şi-ar fi văzut de motoarele lui. Meticulos peste măsură, mi-a recitat o listă cu ce ai voie şi ce nu ai voie să faci în S.U.A., oricum, chestii elementare. Chiar mă îndoiam că o parte din cele spuse de el erau adevărate; de exemplu, îmi spunea că trebuie să-ţi scoţi pălăria în lift dacă urcă o femeie şi să nu o scoţi dacă liftul se află într-un edificiu comercial. Niciodată n-am purtat pălărie – deşi ar fi fost obligatoriu, după părerea lui – aşa că nu a trebuit să-mi fac griji în legătură cu o atare stranie lipsă de cavalerism. Tot el mi-a spus să nu port pantofi negri, căci americanilor nu le plac, şi să ţin cuţitul şi furculiţa în stil american. Totul părea, ba chiar era cât se poate de inutil, pentru că până şi instructorul a recunoscut că urma să fiu, evident, un nou venit în Statele Unite, aşa că nimeni nu avea de ce să se aştepte ca eu să cunosc obiceiurile americane. Iar dacă voi avea nevoie de o identitate falsă, prietenul meu, inginerul, m-a sfătuit să-mi iau nume iugoslav sau evreiesc, oricum ceva de prin centrul Europei. Tot el m-a învăţat cum să-mi fac rost de documente de identitate în Statele Unite: să-mi cumpăr o maşină veche, iar actele să le pun pe un nume fals, dând adresa unui hotel în care am stat o zi, două. Tot aşa urma să-mi procur şi permisul de conducere, care, după cum mi-a explicat el, îmi era suficient în cazul controalelor făcute de poliţie sau ca să mă identific la poştă. Cu totul altfel stăteau lucrurile în privinţa documentelor de identitate necesare în Europa. Atâta doar că nu am recurs la niciunul din şiretlicurile expertului în probleme americane şi nici că mi-a păsat de regulile de etichetă recomandate de el.

Mi s-a spus că Ian Fleming ar fi afirmat că într-o oarecare măsură personajul creat de el, James Bond, i-ar fi fost inspirat de mine şi de întâmplările mele. Se prea poate. Numai că nu prea cred că dacă ar fi fost într-adevăr spion, un Bond în carne şi oase ar fi supravieţuit mai

mult de patruzeci şi opt de ore. La Lisabona am avut într-adevăr de-a face cu Fleming. Cu câteva zile înainte de a lua avionul spre Statele Unite, m-a urmărit peste tot. S-ar putea ca el să fi transformat ceea ce s-a întâmplat în noaptea aceea în cine ştie ce aventură de-a lui Bond.

„Tate" i-a anunţat pe germani că a primit cele douăzeci de mii de lire sterline de la domnul Sand; s-au ţinut de cuvânt şi mi-au înmânat suma echivalentă în dolari, reţinându-şi, însă, un comision substanţial. Cu siguranţă că unii intermediari din Abwehr au avut grijă de propriile lor buzunare în cursul acestei tranzacţii, dar cui îi păsa? Teoretic, urma să depun banii – aproximativ optzeci de mii de dolari – în contul lui Sand, la New York. În realitate, trebuia să-i predau la M.I.6, dar cum tranzacţia a avut loc într-o după-amiază, banii au rămas la mine până a doua zi, când urma să mă întâlnesc cu cineva care să-i preia. Probabil că Ian Fleming a mirosit afacerea. Am coborât din apartament în holul hotelului Palacio, cu teancul de bancnote în buzunarul interior al hainei de seară. Preferam să ţin banii asupra mea, căci dacă îi depuneam în seiful hotelului atrăgeam atenţia. L-am văzut pe Fleming în hol, dar nu l-am luat în seamă. M-am îndreptat spre o cafenea, să beau ceva înainte de cină; Fleming mă spiona, din stradă, încercând să fie discret. La cină, a apărut şi el în restaurant. Ceva mai târziu, când mă îndreptam spre cazinou, mergând intenţionat încet prin parcul întunecat, am constatat că mă urmărea. Mă amuza să ştiu că am pe cineva de la M.I.6 pe urmele mele, cu atât mai mult cu cât îmi dădeam seama că nu pe mine mă păzeşte, ci banii. În plus, mai mult ca sigur, Fleming acţiona din proprie iniţiativă, fără să fi primit instrucţiuni în acest sens. Serviciul de informaţii britanic avea suficientă încredere ca să-mi dea pe mână optzeci de mii de dolari. Secretele pe care le purtam în minte valorau mult mai mult.

Însoţit de umbra mea, mă plimbam prin sălile cazinoului, privind cum se joacă pe la diferite mese. Am zăbovit la o masă de bacara. Juca acolo una dintre persoanele cele mai antipatice cu putinţă, un lituanian pe nume Bloch, nu foarte bogat, care încerca să compenseze cumva faptul că era mic de statură. Când avea în mână banca, nu fixa niciodată o limită, cum se procedează în mod normal, ci anunţa dispreţuitor „bancă deschisă", ceea ce însemna că ceilalţi jucători puteau miza orice sumă. Comportarea lui era ostentativă şi supărătoare, şi nu numai pentru mine. Mai remarcaseră şi alţii lucrul acesta.

Nu ştiu ce naiba m-a împins de la spate, poate Fleming, pe care, îl ştiam prezent acolo, dar când Bloch a anunţat „bancă deschisă" şi crupierul a spus „Domnii în picioare pot miza", am anunţat cât se poate de calm: „Cincizeci de mii de dolari". Băgându-mi mâna în buzunarul interior al hainei, am scos teancul de bancnote şi am început să număr suma pe postavul verde al mesei. Chiar pentru

cazinoul Estoril, aflat în febra războiului, era mult bănet. Conversaţia a amuţit. Pariul s-a transmis la celelalte mese şi toată lumea a amuţit. Am aruncat o privire spre Fleming. Faţa îi era verde ca fierea.

Bineînţeles, lituanianul nu avea asupra lui atâţia bani. S-a foit în scaun, jenat.

— Presupun, m-am adresat eu crupierului şef, că miza acestui domn este susţinută de cazinou, de vreme ce nu aţi obiectat când a anunţat „bancă deschisă".

— Cazinoul nu susţine miza niciunui jucător, domnule, a răspuns crupierul, exact cum mă aşteptam.

Prefăcându-mă iritat, am luat brusc banii de pe masă şi, punându-i înapoi în buzunar, am zis:

— Sper că veţi aduce acest fapt la cunoştinţa conducerii şi că în viitor un astfel de joc iresponsabil va fi interzis. Este ruşinos şi supărător pentru jucătorii serioşi.

Lui Fleming i-a venit inima la loc. Un zâmbet i-a luminat faţa. În sfârşit, se lămurise, iar comedia l-a amuzat. Lituanianul s-a învăţat minte. Prietenii mi-au spus că niciodată nu a mai rostit cuvintele „bancă deschisă" în cazinoul din Estoril.

Capitolul XIII

La 10 august, m-am urcat în hidroavionul Boeing 314 al companiei Pan American, aflat la docul Cabo Ruiva din estuarul fluviului Tejo, cu destinaţia New York. Aveam din nou o importantă sumă de bani în buzunar: patruzeci de mii de dolari daţi de von Karsthoff cu o zi înainte, plus douăsprezece mii – banii mei, plus opt mii, aparţinând băncii Bailoni din Belgrad. Cu cele opt mii ar fi trebuit să cumpăr unele mărfuri care nu mai puteau fi însă expediate. Bailonii, care îmi erau vechi prieteni, m-au rugat să nu trimit banii în Iugoslavia aflată sub ocupaţie, ci să-i păstrez la mine.

În 1941, patruzeci de mii de dolari reprezentau o sumă cu adevărat mare, iar faptul că germanii erau dispuşi să o avanseze dintr-odată era un indiciu al încrederii pe care o aveau în mine şi în ceea ce aş putea înfăptui în Statele Unite. În cazul când aş fi avut nevoie de alţi bani, urma să îi obţin printr-o falsă firmă portugheză aflată sub control german. În acest caz, banii ar fi provenit, chipurile, de la o mare cantitate de cositor pe care am cumpărat-o pentru Iugoslavia şi care nu a mai fost expediată din cauza intrării ţării mele în război, fiind apoi vândută în Spania.

Marele hidroavion a decolat în primele ore ale după-amiezii. Eleganţa şi confortul din interior aminteau de zilele bune de dinaintea războiului. Am luat cina în timpul unei escale de aprovizionare cu combustibil în insulele Azore, când ni s-au servit minunate mâncăruri

din peşte proaspăt, de Atlantic. În timpul cinei, stewardesele ne-au pregătit paturi comode, aşa că am dormit până când am ajuns în Bermude. Acolo, ofiţerul serviciului de informaţii britanic, John Pepper, un tip înalt şi distins, cum nu se poate mai potrivit acelei ambianţe, mi s-a alăturat pentru zborul spre New York.

— Nu sunt decât un fel de infirmieră aeriană, a glumit Pepper. Protocolul, vă daţi seama. Vă voi prezenta ofiţerului nostru de legătură cu F.B.I.-ul şi omului de la F.B.I. care se va ocupa de dumneavoastră. Dar prima mea obligaţie, a mai adăugat în timp ce se ridica de pe locul său, este să vă fac cunoştinţă cu o nobilă firmă americană: Martini sec. S-a îndreptat spre barul avionului şi s-a întors cu două pahare acoperite de brumă.

— Nu trebuia să vă deranjaţi, i-am mulţumit eu. Sunteţi foarte amabil, dar mă pot prezenta şi singur.

— Să nu mai spuneţi asta absolut niciodată! Insulele Bermude au devenit înfiorătoare de când a început războiul, aşa că profit de orice pretext ca să merg la New York.

Pepper era un camarad vesel şi valoros, deşi se plângea că ar fi o persoană inutilă. Cum el urma să treacă mai uşor decât mine prin controlul serviciilor de imigrare şi de vamă, i-am încredinţat servieta în care se înghesuiau chestionarul german în original, micropunctele, cerneala simpatică, adresele căsuţelor poştale din Portugalia şi America de Sud, precum şi unele notiţe personale.

— Poate reuşim să evităm unele explicaţii inutile, i-am zis eu. De fapt ar fi mai bine să le-o înmânaţi direct americanilor.

Pepper a dat din cap în semn că a înţeles.

— Pe scară ierarhică, fiule. Îi dau servieta colonelului Ellis. Dick Ellis, omul nostru din New York – care o să aibă grijă ca Foxworth să intre în posesia ei. Foxworth este şeful F.B.I.-ului din New York. Apropo, F.B.I.-ul va fi prezent la aeroport. Am să te aştept la ieşirea din vamă, pentru a face prezentările.

Pepper şi cu mine am trecut prin aeroportul marin Port Washington, prefăcându-ne că nu ne cunoaştem. Mi-a trebuit aproape o oră ca să scap de formalităţile serviciului de imigrare. Apoi s-a apropiat de mine un necunoscut, zicându-mi:

— Urmaţi-mă, domnule Popov!

M-a trecut repede prin vamă şi m-a încredinţat unui alt om, care m-a condus până la o maşină parcată. Pe bancheta din spate se afla un bărbat pe care l-am luat drept Clark Gable.

— Permiteţi-mi să mă prezint, a zis când am luat loc lângă el. Mă numesc Charles Lehman. Sunt ofiţer al F.B.I.-ului şi urmează să am grijă de dumneavoastră. Va cer scuze pentru toate măsurile speciale de securitate! Sunt precauţii obişnuite, înţelegeţi, în caz că cineva v-ar supraveghea.

Nu i-am mai spus că ar fi fost mai discret să fi luat el singur un taxi până la hotel. În schimb, l-am avertizat că îl pierdusem pe Pepper, ceea ce l-a lăsat destul de indiferent pe Lehman.

Am străbătut cartierul Queens intrând apoi în Manhattan, captivat de la prima vedere de New York. Lehman mi-a dat instrucţiuni cum să-l întâlnesc pe Foxworth a doua zi.

— Vă voi chema prin telefon, mi-a zis, când domnul Foxworth va fi dispus să vă vadă. Ne vom întâlni în holul de la Rockefeller Center. Se află la numai câteva străzi de hotelul dumneavoastră. Nu intraţi în vorbă cu mine, doar mă urmaţi.

M-a lăsat la hotelul Waldorf Astoria, urându-mi odihnă plăcută.

În loc de odihnă, un duş rece şi un sandviş adus în cameră. Eram nerăbdător să văd New York-ul. Din obişnuinţă, înainte de a ieşi, mi-am încuiat geamantanele cu cheia în dulapul din perete, marcând cu linii discrete de creion poziţia lor exactă şi plasând un fir de păr între cele două buze ale unuia dintre ele înainte de a-l închide.

Am ieşit din hotel şi am coborât pe Park Avenue. În nici o altă parte a lumii nu domnea ca aici sentimentul de mare bogăţie şi abundenţă. Mergeam fără ţintă şi mă lăsam cuprins de ambianţa oraşului, impresionat de vitalitatea lui. La prima bancă pe care am întâlnit-o am deschis un cont de plăţi cu o mică sumă de bani, semnând doar două fişe. Absenţa birocratismului era o plăcere.

Broadway, sectorul de automobile. Am privit uimit prin vitrinele expoziţiei şi am fost cucerit de un Buick roşu decapotabil, care pe atunci era o noutate. În zece minute cumpărasem autoturismul şi îmi asigurasem livrarea, cu număr de circulaţie cu tot, pentru a doua zi. Nu era nevoie nici măcar să revin pentru a-l ridica. Vânzătorul mi-a promis că o să lase automobilul, cheile şi documentele în garajul hotelului. Am fost din nou impresionat de uşurinţa şi rapiditatea tranzacţiei.

Atmosfera îmi plăcea. Lumea nu îşi complica viaţa inutil. Afacerile se făceau cu profesionalism. În afară de ţara mea, Statele Unite m-au atras cel mai mult.

Ameţit de parfumul acestei noi societăţi, m-am întors în cameră, la Waldorf Astoria, pentru ca dimineaţa zilei următoare să mă găsească pregătit pentru aventura ce se anunţa. Am încercat să-mi explic logic de ce am fost primit atât de rece. Fără îndoială, trebuie să fi existat un motiv.

În mod mecanic, am descuiat uşa dulapului şi am îngenuncheat pentru a verifica geamantanele. Nu mai erau în dreptul liniilor făcute discret cu creionul. Firul de păr pe care îl aşezasem între cele două buze ale geamantanului nu mai era nici el la locul lui. Să fi fost vreun valet de-al hotelului? Liga germano-americană? F.B.I.-ul? De lipsit, nu lipsea nimic. Deci trebuie exclus hoţul, omul din personalul hotelului.

Pe de altă parte, Berlinul se străduise foarte mult să mă situeze în afara organizaţiei sale americane atât de defectuoase, aşa că nu cred că tocmai ei ar fi numit pe cineva să mă spioneze. F.B.I.-ul? Poate că da, dintr-un exces de precauţie şi zel. Spunându-mi că aşa e jocul, am încetat să mă mai frământ.

După cum mă aşteptam, Lehman m-a sunat dis-de-dimineaţă, fără a pierde prea mult timp. Mi-a spus că ne întâlnim la ora unsprezece. Am mers pe jos spre Rockefeller Center, controlând dacă nu cumva se ţine cineva după mine.

Când am intrat în clădire, l-am recunoscut pe Lehman răsfoind cartea de telefoane de pe perete. Nu dădea semne că m-ar fi observat, dar mă observase. A pornit spre un grup de ascensoare. L-am urmat şi am intrat în aceeaşi cabină cu el. La etajul 29, a ieşit. Am făcut şi eu la fel. Ne-am învârtit în cerc pe coridoare şi ne-am întors la acelaşi grup de ascensoare. A apăsat pe butonul de urcare, dar a lăsat să treacă prima cabină. Lehman a apăsat din nou pe buton. Când s-au deschis uşile ascensorului, singurul om care se afla în interior i-a făcut un semn aproape imperceptibil cu capul. Am intrat, iar Lehman şi-a permis să ne arunce un zâmbet, dar a rămas în continuare mut.

Am suit fără oprire până la etajul 44, unde am trecut în mare grabă prin sala de primire, printr-un scurt coridor, biroul unei secretare şi, în sfârşit, am ajuns într-o cameră foarte mare în care un bărbat de statură mijlocie părea că mă aşteaptă; să fi avut vreo cincizeci de ani. Părea mai curând avocat de renume decât şeful regional al F.B.I.-ului.

M-a salutat cu obişnuitul „încântat de cunoştinţă” şi a intrat direct în subiect:

— Am primit materialele pe care mi le-aţi trimis prin intermediul colonelului Ellis, mi-a zis. Le voi trimite la Washington de îndată ce ne veţi furniza detaliile.

Nu l-am întrebat de ce nu le-a trimis deja. Dacă americanii urmau să contracareze un atac japonez, fiecare zi conta. Este nevoie de timp ca să pui în mişcare armatele şi munţii de materiale de care au ele nevoie. Ajunsesem să admir eficienţa comerţului american, dar acum eram pe cale să ajung la concluzia că birocraţia este aceeaşi în întreaga lume.

Foxworth a scos dintr-un sertar al biroului servieta pe care i-o dădusem lui Pepper şi a început să extragă din ea unele hârtii.

— Probabil că se află aici din greşeală, a spus, arătându-mi câteva facturi vechi, telegrame şi scrisori de-ale mele. Vă aparţin.

— Nu e nicio greşeală, am răspuns. Ele conţin o metodă secretă de comunicare, nouă şi foarte ingenioasă, pe care germanii au inventat-o.

— A! un nou cod?

— Cam aşa ceva. Examinaţi-o prin experţii dumneavoastră. Mi-ar plăcea să ştiu dacă vor fi în măsură s-o descopere din moment ce v-am

atras atenţia asupra ei.

— Mike se află în clădire, a intervenit Lehman. S-ar putea să-l tenteze să încerce.

— Mike este unul din experţii noştri în decodificări, de la Washington, mi-a explicat Foxworth. Charles, cheamă-l aici, te rog.

I-am arătat specialistului, lui Mike, copia dactilografiată a chestionarului. Avea cinci pagini. După aceea i-am întins facturile, telegramele şi scrisorile.

— Textul chestionarului este cuprins în aceste hârtii, i-am spus lui Mike. Pentru a vă simplifica sarcina, vă voi spune chiar acum că nu există nimic scris cu cerneală simpatică, aşa că nu vă pierdeţi timpul cu developatul.

S-a arătat puţin nedumerit şi a ieşit fără să spună o vorbă, studiind deja hârtiile. La fel de curios, dar mai mult în privinţa conţinutului decât a formei, m-am întors spre Foxworth, zicând:

— Şi acum, ce vă pot explica cu privire la aceste informaţii?

— Ei bine… – Foxworth şi-a cântărit cuvintele – toate datele par prea concrete, prea precise ca să fie credibile. Chestionarul şi celelalte informaţii pe care le-aţi adus expun în amănunţime şi cu exactitate unde, când, cum şi de către cine urmează să fim atacaţi. Pare mai curând o capcană.

— Nu veţi mai spune asta când veţi cunoaşte sursele – în special principala sursă – şi baza. Sursa principală este Johann Jebsen, i-am răspuns, explicându-i exact cine este Johnny, poziţia sa, încrederea şi afinitatea care ne uneau. Sunt absolut sigur cu privire la Jebsen. Dacă era vorba de o capcană, m-ar fi avertizat. A doua sursă este baronul Gronau. Nu cred că puneţi la îndoială valoarea sa ca expert în problemele Japoniei. Dacă informaţiile lui sunt exacte, nu există niciun motiv să vă îndoiţi de concluzii. Vă puteţi aştepta la un atac împotriva Pearl Harborului încă înainte de sfârşitul acestui an, în afară de situaţia când negocierile cu japonezii vor duce la un rezultat precis.

N-am putut să citesc nimic pe chipul lui Foxworth. Parcă i-aş fi vorbit de preţul verzei, dar mi-am dat seama că îşi însuşea tot ce spuneam. Mi-a lăsat impresia că este foarte inteligent.

— A treia sursă este, desigur, chestionarul. Dacă ar fi vorba de o capcană, ar însemna că întreaga mea misiune în Statele Unite ar fi un paravan. Or acest lucru este imposibil. Restul misiunii mele este mult prea important pentru germani. Nu ar sacrifica ei misiunea şi pe mine odată cu ea. Mai devreme sau mai târziu, dumneavoastră aţi afla că aţi fost înşelaţi, iar eu aş fi deconspirat.

Foxworth mă privea foarte pătrunzător şi mi-am dat seama că încerca să aprecieze care este importanţa mea reală. Eram oare un pion care poate fi înlăturat?

— În ceea ce mă priveşte, am răspuns eu la întrebarea lui nerostită,

ştiu că aveţi un raport din partea englezilor. Vă voi spune cu toată modestia că Abwehrul mă consideră cel mai bun agent al său şi că are încredere absolută în mine. Misiunea mea în Statele Unite o demonstrează din plin. O reţea de spioni aici este de primă importanţă, întrucât momentan germanii nu dispun de nimic sau de aproape nimic.

— Se poate, mi-a răspuns Foxworth sincer, dar eu nu am de unde să ştiu. Toate demersurile pentru venirea dumneavoastră în Statele Unite au fost făcute direct între Londra şi Washington.

— Atunci, cu cine îmi voi organiza misiunea? Mi s-a spus că voi lucra la ordinele dumneavoastră.

— Probabil că, după cum am înţeles eu, vă veţi stabili sediul la New York, dar va trebui să primesc instrucţiuni speciale direct de la domnul Hoover.

În acel moment, Mike s-a reîntors în birou, arătând tot atât de nenorocit ca şi mine.

— Nu pot să-i dau de cap, s-a plâns el. Textul descifrat are de două ori mai multe litere decât toate hârtiile pe care mi le-aţi dat. În mod normal, ar trebui să fie invers. Sunteţi sigur că în aceste hârtii se ascunde ceva?

I-am spus să aducă un microscop. Când s-a întors, am luat una din telegrame şi i-am vorbit despre micropunctul de pe ea.

Mike a examinat amănunţit telegrama şi a clătinat din cap, nereuşind să găsească punctul. Ceilalţi au examinat-o şi ei, fără să poată găsi ceva. A trebuit să le arăt cum să procedeze, înclinând hârtia sub o lumină foarte intensă, până când un fascicul a căzut asupra minusculului punct de colodiu. Am aşezat apoi punctul pe lamă şi toţi au trecut, pe rând, să privească cu interes la microscop.

— Fascinant, a zis Foxworth. Voi duce personal chestia asta la Washington. Sunt sigur că domnul Hoover va fi foarte amuzat. Şi în timpul cât voi sta acolo, voi putea cere instrucţiuni cu privire la dumneavoastră.

— Dar până atunci? am întrebat. Ar trebui să încep să culeg informaţii şi să-mi organizez reţeaua.

— Oh! a replicat vag Foxworth; mai întâi instalaţi-vă comod la New York.

Întâlnirea luase sfârşit. Nu aveam altceva de făcut decât să aştept până se va întoarce Foxworth de la Washington. Lehman m-a însoţit până la ascensor.

— Dusko, rămâi în continuare la Waldorf? m-a întrebat. Datorită lipsei de formalism americane, care mi-a plăcut, eram deja la pertu.

— Nu, Charlie, cred că voi închiria un apartament. Aşa e mai bine dacă va trebui să acţionez de aici.

— Bună idee, mi-a zis.

Şi nu mi-am dat seama decât după câteva săptămâni că întrebarea sa nu fusese fără rost, ascunzând, de fapt, o dojană pentru faptul că trăsesem la unul dintre cele mai bune hoteluri din New York.

Cu ajutorul unui agent de închirieri imobiliare am ales un apartament la ultimul etaj al unui bloc situat între Park Avenue şi strada Şaizeci şi unu. Clădirea era recent construită, iar puţinele modificări pe care le-am cerut se rezolvau într-o săptămână. După ce am închiriat apartamentul, am consultat o firmă de decoraţiuni interioare şi am ales mobila care, de asemenea, mi-a fost promisă într-o săptămână. Mi-am recăpătat voia bună şi am devenit şi mai entuziasmat de eficienţa americanilor.

Capitolul XIV

Acum, dacă tot mă stabilisem în Statele Unite, am început să-mi pregătesc viaţa socială. Printre cei pe la care am trecut se afla şi o veche pasiune, care întotdeauna şi-a găsit un loc aparte în inima mea. Ne întâlnisem la Paris, înainte de război, iar acum se afla în Statele Unite, fiind chemată la Hollywood. Era actriţa franceză de cinema Simone Simon. Simone turna un film în California şi a făcut câteva drumuri la New York. În rest, nu ne-am prea văzut în prima parte a şederii mele. Mai târziu, când cariera sa tumultuoasă i-a permis, am reuşit să reluăm pentru un timp acea prietenie strânsă care ne unise în Franţa. Legătura mea cu Simone a alimentat, şi ea, furia domnului Hoover.

Aşteptând ca noul meu apartament să fie gata şi un semn din partea lui Foxworth, m-am hotărât să mă prezint ambasadorului iugoslav. L-am chemat pe Lehman, i-am spus că plec la Washington şi l-am întrebat plin de speranţă dacă nu cumva aş putea să mă prezint la sediul F.B.I.-ului şi eventual să primesc instrucţiuni direct de acolo. Cum nu era în măsură să-mi răspundă, mi-a promis că o să mă caute să-mi dea răspunsul.

— Să nu te prezinţi la sediu, a fost răspunsul pe care îl avea pentru mine. Ţi se vor da instrucţiuni când revii la New York.

M-am dus, m-am întors şi m-am mutat în noul apartament. Mă stabilisem definitiv în New York. Lehman a venit să mă vadă. Am făcut împreună turul de inspecţie. Apartamentul se afla la etajul douăzeci şi doi, unde aproape că nu ajungea zgomotul oraşului. Se compunea dintr-un salon mare, un dormitor, o cameră de lucru, o baie şi o terasă pe cinste, de jur-împrejur.

Pe moment n-a comentat nimic, însă m-a întrebat:

— Ce ai făcut cu cei şaizeci de mii de dolari pe care i-ai adus de la Lisabona?

I-am arătat un mic seif în camera de lucru.

— În afară de cinci mii, pe care i-am depus într-un cont de plăţi, toţi sunt acolo.

— Ai putea să-mi laşi pentru câteva zile toţi banii lichizi pe care-i ai? s-a interesat el. Seriile de pe bancnote pot fi revelatoare.

Am deschis seiful şi i-am dat pe toţi, păstrându-mi doar câteva sute de dolari, pentru cheltuielile imediate.

S-a aşezat la biroul meu ca să numere banii, insistând să-mi semneze o chitanţă de primire. L-am servit cu un pahar de băutură şi în timp ce o sorbea, examina camera. În cele din urmă a grăit:

— Nu cred că domnul Hoover va fi de acord cu toate… cu tot acest lux.

Încă din copilărie am fost obişnuit să consider că viaţa mea particulară mă priveşte exclusiv pe mine, aşa că i-am răspuns:

— Nu are nici cea mai mică importanţă dacă îi place sau nu. Sper că mă va aprecia pe baza muncii şi a rezultatelor mele. Iar dacă tot vorbim de muncă, există anumite lucruri de care ar trebui să ne îngrijim imediat.

Nu am vrut să-i dau ocazia să reia această temă care nu îi privea nici pe el şi nici pe şeful lui. Şi de altfel aveam cu adevărat chestiuni urgente de stabilit. Lehman a strâns din buze, a la Gable, arătându-mi că a înţeles.

— Voi face tot ce pot, a murmurat el.

— Nu este nevoie de o întâlnire. Trebuie doar să iau legătura cu von Karsthoff, atâta tot. Voi avea nevoie de cerneala simpatică pe care John Pepper v-a predat-o. Apoi mi-aţi putea pregăti textul unei scrisori de acoperire? Să fie ceva banal, ca şi cum ar veni din partea unui marinar de pe un vas comercial.

— Ce anume vei scrie cu cerneala simpatică? Va trebui să ştim ce scrii.

— Sunt obligat să le transmit adresa şi numărul meu de telefon pentru cazul când vor dori să intre în legătură cu mine şi să-i anunţ că mă pregătesc să plec în Hawaii, poate chiar săptămâna viitoare. Acesta este primul punct la ordinea de zi. După cum ştii, le arde buza să merg acolo.

— Am văzut chestionarul, a replicat sec Lehman.

— Însă instrucţiunile verbale nu le-aţi auzit. M-au sfătuit să găsesc un pretext plauzibil şi, atenţie Charlie, nu că vreau să-i şochez pe părinţii fondatori ai Americii sau pe puritani, dar mi s-a sugerat ca pretextul să fie o femeie. Se pare că am reputaţia de a fi afemeiat, aşa că voi lua cu mine o fată în această călătorie, ca acoperirea să fie perfectă. La fel ca acest apartament. Nu puteam să nu îl înţep puţin.

— Şi chiar eşti afemeiat, Dusko?

— Nu-mi plac etichetările, Charlie, i-am răspuns calm. Afemeiat este un cuvânt stupid. Fac şi eu ce fac toţi bărbaţii, sau ce ar face dacă

ar avea ocazia. Unica diferenţă este că nu sunt ipocrit. Nu încerc să mă ascund.

— Pentru Dumnezeu, Dusko, nu te critic, a zis Charlie. Îmi fac numai datoria. Cine este femeia? Trebuie s-o cunoaştem.

— Se numeşte Terry Brown; englezoaică, frumoasă; probabil că aveţi nevoie de aceste date pentru arhivele voastre. A venit în această ţară să scape de bombardamente. E bogată, dar n-a putut aduce cu ea prea mulţi bani din cauza reglementărilor monetare, aşa că îşi câştigă existenţa ca manechin. În ce mă priveşte, nu ştie decât că vom pleca să stăm o săptămână la soare, adică exact ce îi place ei cel mai mult. Vreo problemă?

Lehman îşi freca de zor gropiţa din bărbie.

— Nu ştiu… nu am niciun fel de instrucţiuni, dar continuă cu pregătirile, în orice caz. Te înştiinţez de îndată ce obţin aprobarea.

A trecut o săptămână până să primesc veşti de la Lehman. În sfârşit, m-a sunat cerându-mi să mă întâlnesc cu el într-unul din marile hoteluri din apropierea gării Pennsylvania. Aşa cerea procedura pe care o urmam pentru întâlnirile noastre. F.B.I.-ul consideră prea riscant ca Lehman să vină în apartamentul meu sau ca eu să-l vizitez la birou. Charles trebuia să închirieze o cameră într-unul din marile hoteluri de tranzit de pe strada Treizeci şi patru, să mă sune şi să-mi dea numărul camerei, precum şi ora întâlnirii. Mi s-a cerut să nu merg niciodată cu taxiul direct la hotel. Urma să schimb taxiurile o dată sau de două ori şi să intru în vreun cinematograf din care să ies imediat. Prima dată când am primit aceste instrucţiuni, m-am gândit la faptul că F.B.I.-ul trebuie să fi aflat că germanii aveau pe cineva pe urmele mele. Cu timpul, m-am lămurit că era vorba doar de precauţiunile pe care F.B.I.-ul şi le lua în mod normal.

De îndată ce am intrat în camera hotelului, Lehman mi-a spus fără ocolişuri:

— Călătoria în Hawaii se anulează.

— Ah, nu! am zis uluit. Trebuie să mă duc acolo, nu-ţi dai seama?

Mi se părea de neconceput să nu mă lase să-i duc pe germani de nas. Am încercat să-l conving pe Lehman sau, mai bine zis, F.B.I.-ul prin el.

— Dacă germanii verifică şi constată că nu am fost în Hawaii izbucneşte un scandal care se va întinde până la Berlin. Niciodată nu vor mai avea încredere în mine. Nu le pot trimite nimic fără să merg acolo.

Lehman a dat din umeri, iar eu am început să îmi dau seama că F.B.I.-ul nu avea de gând să transmită niciun fel de informaţii cu privire la Pearl Harbor.

— Ce-ai zice să le transmitem altceva? Pe o altă temă. Orice care să-i înşele.

Bietul Lehman se afla între ciocan şi nicovală. Ajunseserăm să ne cunoaştem destul de bine ca să fim prieteni, iar el mă aprecia pentru simplul fapt că încercam să-mi fac datoria.

— Domnul Hoover va veni la New York în următoarele două săptămâni, a murmurat el, şi atunci îţi va acorda o întrevedere.

— Două săptămâni?

Lehman a dat din nou din umeri.

— L-am întrebat pe domnul Foxworth dacă are să-ţi transmită vreo informaţie, dar nici el nu ştie ce să facă. Probabil că există vreo neînţelegere între şefii tăi de la serviciul britanic de coordonare a securităţii şi instituţia noastră din Washington. Vor trebui să clarifice problema între ei. Noi, la New York, nu putem face nimic. Aşa că las-o mai moale şi nu te enerva în următoarele două săptămâni, m-a sfătuit el stânjenit.

I-am aruncat o privire care exprima totul şi am părăsit camera.

Dacă tot trebuia s-o iau mai uşurel timp de două săptămâni, nu avea niciun rost să stau pe loc în aşteptarea audienţei la J. Edgar Hoover. Am pretextat că am unele treburi care mă obligă să nu mă îndepărtez prea mult de New York şi i-am propus lui Terry să nu mai mergem în Hawaii, ci în Florida. Soarele este soare şi într-un loc şi în altul, iar Terry nu mai fusese în concediu de mai bine de un an. Fericirea şi entuziasmul ei erau contagioase. Ne-am suit de grabă în Buick şi două zile mai târziu stăteam întinşi pe nisipul din Miami, sub soarele fierbinte de septembrie.

Nici nu trecuse o zi de când ne instalaserăm, când, stând pe plajă, mi-a atras atenţia un bărbat care îţi sărea în ochi exact ca un eschimos într-o colonie de nudişti. Stătea în mijlocul plajei, îmbrăcat din cap până în picioare, cu pălărie şi cravată. Gesticula autoritar, ca şi cum i-ar fi ordonat cuiva să se apropie. Am privit în jur, să văd cui i se adresează, şi mi-am dat seama că semnele îmi erau adresate mie. Terry era pe jumătate adormită. Am rugat-o să mă scuze şi l-am urmat la barul de pe plajă pe individul cu înfăţişare de gangster. Acolo, un alt tip, care părea fratele său geamăn, stătea pe un taburet, nedezlipindu-şi mâna de pe un pahar cu bere.

— Vă cer scuze că vă deranjez, domnule Popov, mi-a zis băutorul de bere, dar dumneavoastră v-aţi înregistrat în acest hotel ca soţ al unei femei cu care în realitate nu sunteţi căsătorit.

„Detectivii hotelului”, mi-am zis. Auzisem povestindu-se despre asemenea chestii. Ori puritani, ori voiau să mă stoarcă de ceva bani.

— Cred că e cea mai bună metodă dacă vrei să-ţi aduci o femeie în dormitor, am glumit eu cu înţeles. Sunt sigur că lucrurile se pot rezolva; permiteţi-mi să mă duc să-mi aduc portofelul.

— Nu se poate aranja nimic în acest fel, mi-a zis cel de pe plajă şi ambii mi-au prezentat legitimaţiile F.B.I.ului. Şi mai naiv, am crezut

că am scăpat şi le-am spus:

— Am câţiva prieteni care vă sunt colegi în New York. N-aţi vrea să le daţi un telefon? Ei ar putea lămuri lucrurile.

— Suntem aici din ordinul Washingtonului, m-au informat ei, ca să vă avertizăm că încălcaţi legea Mann. Legea Mann, domnule Popov, consideră delict federal trecerea frontierei cu o femeie, în scopuri imorale. Poate nu ştiaţi. Avem ordin să vă obligăm să o trimiteţi pe femeia aceea imediat de unde a venit sau să acţionăm.

— Şi dacă refuz?

— Washingtonul nu glumeşte, domnule Popov. Ni s-a ordonat să vă reţinem. V-ar costa cel puţin un an şi o zi de închisoare.

— În regulă, m-am stăpânit eu. O duc la New York. Mâine plecăm.

— Nu, mi-a ordonat cel din bar, o veţi sui chiar azi în avion, iar dumneavoastră vă veţi întoarce singur. În caz contrar, până să ajungeţi la New York veţi încălca mai multe puncte din legea Mann.

Terry n-a crezut povestea cu detectivii hotelului şi legea Mann. Ochii i s-au umplut de lacrimi când i-am spus că va trebui să o sui imediat în avion. De atunci nu a mai vorbit cu mine. Sunt sigur că s-a gândit că m-am descotorosit de ea pentru fel de fel de scopuri mârşave. Regret că n-am fost în stare să-i spun o minciună mai ca lumea ca să-i cruţ sensibilitatea.

În timpul celor două zile de călătorie solitară spre New York mi-am tot repetat ce le voi spune lui Foxworth, lui Hoover şi întregului F.B.I. Dar singurul pe care l-am putut vedea a fost Lehman şi nu era să-mi descarc furia asupra lui. Părea destul de jenat. Singurele lui cuvinte au fost:

— Chestia asta trebuie lămurită cu şeful.

Au trecut alte zece zile până am avut ocazia să o fac. Foxworth mi-a telefonat să vin imediat la el la birou.

J. Edgar Hoover şi cu mine am intrat în conflict de la bun început. Folosesc cuvintele în mod deliberat. Întâlnirea noastră a fost dură: fără prezentări, fără introduceri, fără curtoazie. Am intrat în biroul lui Foxworth şi am dat de Hoover, la masa de lucru, arătând ca un baros care îşi caută nicovala. Foxworth, deposedat de autoritate, stătea tăcut pe un scaun.

— Ia loc, Popov, a strigat Hoover la mine, iar expresia de repulsie de pe faţa lui arăta că eram pentru el un fel de excrement canin ce avusese îndrăzneala să i se bage sub pantofii lustruiţi. Mi-am muşcat limba şi m-am aşezat pe scaunul care se afla în faţa biroului. Acum ori niciodată; trebuia să fiu diplomat.

— Conduc organizaţia poliţienească cea mai corectă din întreaga lume, a vorbit cu emfază Hoover. Tu îmi apari aici din neant şi în şase săptămâni te instalezi într-un apartament din Park Avenue, vânezi stele de cinema, încâlci o lege importantă şi încerci să-mi corupi

poliţiştii. Să ştii că de acum încolo nu mai sunt dispus să tolerez astfel de fapte.

A lovit biroul cu pumnul, ca şi cum ar fi vrut să-mi ţintuiască în creier aceste cuvinte.

— Nu cred, i-am zis liniştit, că orice copil de grădiniţă ar putea să facă munca mea, dar dacă totuşi v-am produs neplăceri, vă rog să mă iertaţi.

Hoover s-a întors mânios spre Foxworth, incapabil să-şi dea seama dacă sunt serios sau îl iau peste picior.

Mi-a aruncat o privire lungă şi pătrunzătoare, peste umăr, apoi s-a întors, adresându-se lui Foxworth şi nu mie:

— Şi acum, poate pleca.

Am aprins o ţigară şi m-am aşezat comod în scaun. De această dată era rândul meu să joc. M-am adresat direct:

— Domnule Hoover, scuzele mele au fost o simplă manifestare de curtoazie destinată a mai îndulci tăişul observaţiilor dumneavoastră nejustificate.

Hoover s-a făcut roşu ca racul. Se sufoca.

— Ce vrei să spui?

— Nu am venit în Statele Unite ca să încalc legea sau să vă corup organizaţia. Am venit să contribui la efortul de război. Am adus cu mine o informaţie gravă, avertizându-vă în mod exact unde, când, cum şi de către cine va fi atacată ţara dumneavoastră. V-am servit pe tavă cea mai nouă şi mai periculoasă armă a spionajului inventată de inamic, ceva ce agenţii dumneavoastră încearcă să afle de mai bine de un an şi nu reuşesc. Ar fi putut provoca multe daune, dacă nu aţi fi aflat de ea încă din faza iniţială. Dar înainte de toate, am venit să ajut la organizarea unei reţele de agenţi inamici în această ţară care va fi sub controlul şi la ordinele dumneavoastră. Cred că toate acestea reprezintă destul de mult pentru început.

— Pot prinde spioni fără ajutorul tău sau al altora, s-a răstit Hoover. Ce ai făcut de când ai sosit aici?

— Nimic; am tot aşteptat nişte instrucţiuni care nu au mai sosit, i-am răspuns.

Hoover a respirat profund şi zgomotos. Asta părea să-l calmeze.

— Ce fel de spion fals eşti? a zis el acuzator. Niciunul dintre agenţii lor nu te-a contactat de când ai sosit, cel puţin după câte ştiu eu.

Un moment am fost descumpănit. Era oare posibil ca nimeni să nu-i fi explicat lui Hoover de ce m-a trimis Abwehrul în Statele Unite? Sau să îi fi explicat şi el să nu fi înţeles? În orice caz, trebuia să îi explic acestui om nerăbdător şi iritabil ceea ce ar fi trebuit să-i fie clar încă de la început. M-am străduit.

— În ultimele luni, dumneavoastră aţi reuşit să dezarticulaţi cu succes organizaţia germană de informaţii existentă în Statele Unite.

Evident, germanii trebuie s-o înlocuiască cu o organizaţie nouă. Eu sunt persoana sau una din persoanele căreia i s-a încredinţat această sarcină. Nu trebuie să intru în legătură cu niciunul din vechii agenţi, nici acum şi nici în viitor şi niciunul dintre ei nu ştie de existenţa mea. Urmează să-mi construiesc o organizaţie proprie. Pentru a continua să mă aflu în această activitate trebuie să ofer lucruri concrete; aceasta înseamnă informaţii şi agenţi noi. Până acum nu mi s-a permis să fac absolut nimic.

— Eşti la fel ca toţi agenţii dubli, m-a întrerupt Hoover. Ceri informaţii pe care să le vinzi prietenilor dumitale germani, ca să poţi câştiga mulţi bani şi să fii un afemeiat.

Pur şi simplu refuza să mă asculte. Persista în ideile lui preconcepute. Simţeam că explodez, dar am continuat să încerc să-l fac să-mi înţeleagă raţionamentul.

— Nu sunt un spion care s-a transformat în playboy. Sunt un om care întotdeauna a trăit bine şi căruia i s-a întâmplat să devină spion. Germanii cred, la fel ca şi dumneavoastră, că lucrez pentru ei din motive oportuniste. Ei se aşteaptă de la mine să trăiesc aşa cum am trăit mereu, iar dacă, pentru a vă face plăcere, aş accepta un nivel de viaţă inferior, vor deveni bănuitori. Dar vă rog să mă credeţi, dacă aceasta ar ajuta cauzei noastre comune, aş fi dispus să trăiesc numai cu pâine şi apă în mahalaua cea mai săracă pe care aţi putea-o găsi. În ceea ce priveşte informaţiile pe care ziceţi că le cer de la dumneavoastră, obiectul lor este evident. Nu iese recoltă dacă nu pui mai întâi sămânţa în pământ. Nu veţi putea înşela inamicul dacă nu…

Râsul ca un behăit al lui Hoover m-a întrerupt. S-a întors către Foxworth:

— Acest om încearcă să mă înveţe cum să-mi fac meseria.

Foxworth nu a răspuns; un zâmbet forţat îi schimonosea chipul.

Mi-am dat seama că totul e zadarnic.

— Nu cred că cineva v-ar putea învăţa ceva, i-am spus şefului F.B.I.-ului şi m-am îndreptat spre uşă.

— Călătorie sprâncenată, a strigat el în urma mea.

Să lăsăm apele să curgă, mi-am zis în timp ce mergeam pe jos spre casă. Simţeam mai mult oroare decât repulsie; moralul meu nu mai fusese atât de dărâmat de când cu înfrângerea de la Dunkerque. Hoover le făcea cadou germanilor o victorie de proporţii incalculabile.

L-am chemat la telefon pe colonelul Ellis ca să-i raportez despre insuccesul întâlnirii mele cu Hoover şi să-i cer să pregătească o retragere strategică. Mi-a cerut o păsuire de o zi sau două ca să afle ce s-a întâmplat şi să se consulte cu William Stephenson, şeful serviciului britanic de coordonare a securităţii. Ellis mi-a spus că Stephenson era singurul om din serviciul de spionaj englez în măsură să-l manevreze pe Hoover, poate şi din cauză că era canadian, iar Hoover era mai

puţin xenofob cu el decât cu europenii.

M-am plimbat de colo până colo prin apartamentul meu, ca un animal în cuşcă. Singura soluţie mi se părea că este plecarea. Aşa i-am şi spus lui Ellis când ne-am întâlnit să luăm masa împreună, la două zile după cele întâmplate.

— Hoover este un om foarte dificil, a declarat diplomatic Ellis, dar trebuie să înţelegeţi că el a scos F.B.I.-ul din corupţia în care căzuse în timpul administraţiei lui Harding. Acest lucru se întâmpla în 1924, dar cred că încă este obsedat de ideea că ar putea recidiva. E foarte bănuitor cu oricine încearcă să se amestece în treburile lui.

— Colonele Ellis, am protestat, toate acestea îl scuză pe el, dar nu servesc la nimic. Nici nu schimbă faptele. Iar realitatea este că Hoover pune piedici unei activităţi foarte importante.

— Ştiu, ştiu, s-a tânguit Ellis. Este un poliţist dur şi am avut multe insuccese în raporturile cu el. Totuşi, nu este mărginit, nici necinstit.

— După părerea mea, am zis eu, s-ar încadra mai bine în echipa lui Hitler decât în a noastră. Şi în ciuda tuturor intenţiilor şi scopurilor, de fapt chiar şi lucrează în favoarea ei.

— Dusko! m-a dojenit colonelul Ellis.

— Vă cer scuze, însă aşa văd eu lucrurile. Acum e inutil să mai rămân în New York. Să încercăm să obţinem înapoierea mea la Londra, cu un minimum de prejudicii.

Ellis a clătinat trist din cap:

— Vă aflaţi într-un impas, Dusko. Nu puteţi să vă întoarceţi la Londra. Cel puţin pentru moment. Întoarcerea dumneavoastră precipitată v-ar năruri reputaţia faţă de germani şi, ceea ce este încă şi mai rău, ar compromite multe dintre planurile lui Masterman şi, poate, chiar unele persoane.

— Dar dacă stau aici şi nu fac nimic, am obiectat, sunt terminat oricum faţă de germani.

— Este adevărat. Dar numai dumneavoastră… Apoi, a adăugat, frecându-şi gânditor barba, nu sunt sigur că acest episod trebuie neapărat să se termine chiar atât de rău.

— Episod! am explodat. Numiţi scena aceea un episod? A fost ultimul act, după care s-a tras cortina.

— Nu. Trebuie să-i dăm o şansă lui Stephenson. S-ar putea ca lucrurile să se aranjeze. S-au mai văzut cazuri. Ştiţi, Hoover are astfel de accese de furie în fiecare zi, uneori cu cei mai buni prieteni ai săi.

— Hoover este oare cu adevărat cel mai bun om pe care îl are America pentru a conduce un serviciu de informaţii?

— Pentru moment, el este singurul pe care îl poate oferi. Organizaţia sa este unică. Să ştiţi însă că dacă Statele Unite vor intra în război, ceea ce se pare că se va întâmpla, fără doar şi poate va lua fiinţă un serviciu mai bun şi mai eficient. Dar America este încă

neangajată şi e posibil ca Hoover să creadă că dumneavoastră aţâţaţi la război. În majoritatea cazurilor, aşa gândeşte despre noi toţi.

Am dat din mână a lehamite:

— Vă rog, nu-l mai scuzaţi atâta.

— Foarte bine, n-am să-l mai scuz. Dar să nu vă mai agitaţi pentru un timp. Daţi-i o şansă lui Stephenson. Are influenţă.

Mai târziu am aflat că „paşnicul canadian", cum era cunoscut Stephenson, avea acces la preşedintele Roosevelt ori de câte ori dorea.

Aşa că m-am pus din nou pe aşteptat. Nu eram singur şi, în pofida discuţiei cu Hoover, New York-ul îmi plăcea, iar America mi se părea cuceritoare.

Lehman a luat din nou legătura cu mine, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

— Am nevoie de sprijinul tău, mi-a zis când ne-am întâlnit ca de obicei, într-un hotel de pe lângă gara Pennsylvania. Eşti prieten cu Samuel Finkelstein, nu-i aşa?

— Sunteţi destul de bine informaţi, Charlie, am zâmbit eu. Dar nu sunt prietenul lui. Suntem simple cunoştinţe; ne-am întâlnit la Lisabona.

— Acum locuieşte într-un hotel din centrul New Yorkului. Ai putea să-l întâlneşti aşa, ca din întâmplare, şi să reiei legătura cu el? Avem motive temeinice să credem că este agent german. Poate că l-au şantajat să devină agent, dar am vrea să ştim exact.

Ştiam câte ceva despre Finkelstein, cei de la M.I. 6 din Lisabona mă avertizaseră că a fost văzut de mai multe ori intrând în Pau de Bandeira. Eram convinşi că bietul om era victima unui şantaj.

— Îmi pare rău, Charlie, dar nu te pot ajuta, i-am zis. N-aş putea să apar ca martor fără a-mi prejudicia poziţia. Finkelstein este în cel mai bun caz un peştişor, aşa că nu are niciun rost să mă expun pentru el. Mă refer la poziţia mea din Anglia. Aici nu mai am nimic de pierdut, sau încă n-ai aflat?

— N-o să-ţi cerem să dai declaraţii, mi-a promis Lehman. Şi oricum, ar fi de folos. Ţi-ar fi de folos.

— Crezi că în acest fel şeful tău ar deveni mai maleabil?

— Poate că da, a zis Lehman, cu zâmbetul lui fotogenic.

— În acest caz sunt categoric de acord. Domnul Finkelstein şi cu mine ne vom relua prietenia.

Charlie mi-a prezentat planul lui. Urma să mă întâlnesc „accidental" cu Finkelstein şi să-l invit la un pahar, în apartamentul meu. În camera de lucru trebuia plasat un microfon pe care eu urma să-l conectez, printr-un întrerupător, când consideram că a sosit momentul ca F.B.I.-ul să asculte conversaţia. Urma să schimb confidenţe cu Finkelstein şi să-l încurajez să-mi vorbească despre el. În rest, era treaba F.B.I.-ului. I-am dat lui Lehman o cheie de la

apartament şi am aranjat să fiu plecat de acasă într-o după-amiază pentru ca tehnicienii să instaleze microfonul.

Totul a mers strună, numai că Finkelstein nu mi-a făcut nicio confidenţă. L-am invitat din nou după câteva zile, dar din nou fără niciun rezultat.

— Mai încercaţi, a insistat Charlie; trebuie să-l prindem pe ticălosul ăsta.

Am încercat, dar Finkelstein nu avea chef de vorbă. Oricum, probabil că nici nu avea nimic de spus. Nu după multă vreme, s-a oferit ca voluntar în Forţele Aeriene, a fost acceptat şi a luptat onorabil în tot timpul războiului.

Aveam, n-aveam rezultate, F.B.I.-ul mă recompensa pentru colaborare. Lehman mi-a predat câteva informaţii minore – nimic deosebit – cu privire la producţia de avioane şi de tancuri, precum şi unele date cu privire la bugetul militar pe anii 1941 şi 1942. Cel puţin, aveam ceva de transmis Abwehrului şi începeam să cred că avea dreptate colonelul Ellis. Poate că nu toate căile se înfundau şi încă se mai putea lucra cu F.B.I.-ul.

Într-o după-amiază nu aveam ce face şi m-am uitat cu mai multă atenţie la microfonul pe care F.B.I.-ul îl instalase în camera mea de lucru. Am vrut să văd unde duce firul întrerupătorului pe care eu credeam că îl pot închide şi deschide după dorinţă. Firul trecea pe sub mochetă. L-am urmărit, dar după câţiva metri l-am pierdut. Se pare că acolo se termina. Am desfăcut mocheta. Firul nu era conectat la nimic, deci întrerupătorul era doar de faţadă, iar F.B.I.-ul putea asculta oricând dorea. Şi nu numai atât: am continuat cercetările şi am descoperit că atât salonul, cât şi dormitorul îmi erau căptuşite cu microfoane.

Înfuriat, primul meu impuls a fost să smulg toate firele şi să-l strâng de gât pe Lehman cu ele. Pe urmă am devenit mai înţelept. M-am gândit la eforturile pe care le făcuse serviciul de informaţii britanic ca să aplaneze conflictul dintre Hoover şi mine. Era clar că F.B.I.-ul încă nu avea încredere în mine, dar, în orice caz, făcusem ceva progrese. Cu toate acestea, nici prin cap nu-mi trecea să locuiesc într-un apartament căptuşit cu microfoane. Nu numai că eu cred că orice individ are dreptul să-şi trăiască propria-i viaţă particulară, dar îmi şi exercit acest drept. Am înfăşurat microfoanele din salon şi din dormitor într-un strat gros de vată. Acum pisica moartă era la ei, iar reacţia s-a produs după patruzeci şi opt de ore.

Lehman m-a sunat, cerându-mi să mă întâlnesc cu el la ora 14,00. Am fost de acord, dar l-am prevenit că s-ar putea să întârzii, deoarece am o întâlnire la prânz. În realitate nu mă întâlneam cu nimeni. La douăsprezece fix am ieşit din casă, făcându-i semn portarului să-mi cheme un taxi, după care am coborât scările, ca să-i dau timp celui

care mi-ar fi supravegheat plecarea să vadă că stau în faţa clădirii. M-am suit în taxi, m-am asigurat că nu mă urmăreşte nimeni, iar după câteva cvartale i-am cerut şoferului să întoarcă la intrarea de serviciu a blocului meu, pe strada Şaizeci şi unu. Am urcat în apartament cu liftul de serviciu şi m-am instalat în linişte în salon. Din locul unde stăteam, vedeam printr-o oglindă anticamera şi intrarea principală.

Pe la douăsprezece şi jumătate am auzit cum se răsuceşte o cheie în broască şi am văzut uşa deschizându-se încet. Am tuşit de câteva ori. Uşa s-a închis discret, dar în ciuda covorului de pe coridor am putut desluşi paşii grăbiţi făcuţi de doi oameni care se îndreptau spre scară.

M-am prezentat la întâlnirea cu Lehman. Nu avea să-mi spună nimic ce nu ar fi putut fi spus prin telefon.

— Hai, Charlie! l-am dojenit eu, doar nu m-ai chemat aici ca să pierdem vremea. Să punem cărţile pe masă. Vrei să ştii de ce nu mai funcţionează microfoanele din salon şi din dormitor.

A deschis gura de parcă ar fi vrut să protesteze, dar nu-i veneau cuvintele.

I-am făcut semn să tacă.

— Las' că-ţi spun eu de ce. Pentru că le-am înfăşat în vată. Am descoperit că întrerupătorul pe care l-aţi montat e fals. Şi fiindcă acum aveţi şi voi o cheie, o să schimb broasca.

— La dracu', Dusko, a blestemat Charlie, foarte necăjit, prea cinstit ca să nege faptele şi prea loial ca să-şi critice organizaţia.

— Nu mai spune nimic, Charlie, l-am scutit eu de ruşine. Nu are niciun rost şi, oricum, nu ţie ţi-o reproşez. O să discut chestia asta cu şeful.

Înainte de a-l întâlni pe Foxworth, m-am văzut cu colonelul Ellis, căruia i-am povestit toată această afacere umilitoare. Mi-a spus însă că nu poate face nimic.

— Orice intervenţie din partea noastră va face mai mult rău decât bine, a precizat Ellis. Hoover este foarte sensibil la orice amestec în organizaţia sa, în special dacă vine din partea englezilor.

— Deci, ne întoarcem de unde am pornit, m-am plâns eu neînduplecat. Hoover m-ar pune mai repede la stâlpul infamiei decât să accepte sprijinul meu. Oare speră cu adevărat să prindă spioni cu o astfel de politică? Şi mai ales să-i prindă înainte ca ei să facă vreun rău?

Ellis a ridicat din umeri, descurajat.

— Sunt sigur că speră să-i prindă pe toţi. Ceea ce vă pot recomanda e să încercaţi să-l determinaţi pe Foxworth să intervină. Poate că dacă el va insista ferm pe lângă Hoover…

Foxworth a deschis întâlnirea noastră.

— Lehman mi-a povestit totul.

— Mă aşteptam, i-am răspuns. Dar n-am venit aici ca să mă plâng

de ceea ce mă supără pe mine personal.

Foxworth arăta ceva mai uşurat. La fel eram şi eu, deoarece acum părea mai receptiv. Nu că m-aş fi îndoit de sinceritatea, integritatea sau inteligenţa lui. Avea toate aceste calităţi, ca şi Lehman de altfel, dar nu ştiam cât sare când Hoover dă cu biciul.

— Domnule Foxworth, am început eu, corectaţi-mă dacă greşesc. Am înţeles de la serviciul de informaţii britanic că organizaţia dumneavoastră a fost consultată şi că a fost absolut de acord cu venirea mea.

— Cred că aşa a fost, mi-a răspuns Foxworth gânditor.

— Ei, bine, au trecut două luni de la sosirea mea şi nu s-a făcut absolut nimic. Ştiu că eu ca persoană nu sunt în graţiile domnului Hoover. Pentru el, sunt un fel de sălbatic de prin Balcani. (Nu m-am putut stăpâni să nu i-o servesc.) Sunt suspectat. M-am alăturat luptei înainte ca ţara mea să intre în război. Sunt un antifascist înnăscut, parcă aşa spuneţi voi, nu? În prezent, sunt şi mai dornic să lupt, căci ţara, familia şi prietenii mei sunt implicaţi în război. În rest, sunt un sibarit, un afemeiat, un degenerat, cum vreţi dumneavoastră. Dar sunt, în acelaşi timp, persoana pe care Abwehrul a trimis-o aici, aşa că trebuie să lucraţi cu mine. Dacă eşuez, va veni în curând un alt om al Abwehrului, iar el nu va mai fi un agent al serviciului de informaţii britanic. Nu se va mai afla de partea dumneavoastră. Nu consideraţi că faptul că persoana mea este sau nu pe gustul domnului Hoover ar trebui să fie o problemă secundară? Tot ceea ce vă cer este să mă lăsaţi să-mi desfăşor activitatea. Sub ordinele dumneavoastră. Ştiţi ce am realizat în Anglia. Pot să realizez acelaşi lucru şi aici. De aceea am şi fost trimis. Practic vorbind, germanii vă fac cadou reţeaua lor de spionaj din Statele Unite, iar dumneavoastră o refuzaţi. Pentru Dumnezeu, ce altceva mai doriţi?

Aproape că îl rugam. Foxworth m-a privit senin. Nu era supărat, dar nici nu a încercat să mă liniştească justificându-se. M-a întrebat:

— Aveţi vreo propunere?

— Nu una, ci o sută, i-am răspuns. Serviciul de informaţii britanic a format un comitet special care conduce o echipă de agenţi de dezinformare, asemenea celor pe care intenţionez să-i recrutez eu. Comitetul este format din reprezentanţi ai tuturor celorlalte servicii de informaţii: ai trupelor de uscat, ai marinei, ai forţelor aeriene, de la Foreign Office şi de la apărarea civilă. Ei sunt sprijiniţi de un grup calificat de ofiţeri cu funcţii de răspundere şi ofiţeri de stat major, experţi în toate problemele ce s-ar putea ridica. Ei selecţionează şi filtrează informaţiile care urmează să fie plasate inamicului. Totul este astfel coordonat, încât să nu scape ceva ce ar putea dăuna cuiva sau ar fi în contradicţie cu planurile de dezinformare ale vreunuia dintre servicii. Vedeţi, nu vă propun o acţiune individuală, cu un singur

protagonist. Vă propun ceva foarte complicat, care cere colaborarea tuturor.

— Ştiu, a spus Foxworth. În vocea lui se citea un fel de descurajare. Ăsta-i necazul. Teoretic, F.B.I.-ul se ocupă numai de contraspionajul din Statele Unite. Credeţi-mă, în această privinţă domnul Hoover face lucruri extraordinare, dar se limitează la acest singur aspect. Nu sunt sigur că şi-ar dori ca alte servicii să se amestece în munca noastră. Totuşi, trebuie să recunosc, ceea ce propuneţi merită o încercare.

Această brumă de încurajare mi-a fost suficientă ca să reiau subiectul cu entuziasm.

— Sigur că merită. Ascultaţi-mă, principalul obiectiv al contraspionajului este să contracareze activitatea agenţilor inamici. Realizarea acestui lucru prin formarea de agenţi dubli este preferabilă capturării. Altfel, de fiecare dată când prindeţi un spion, germanii vor trimite un altul în loc. Dacă formăm o reţea, să zic, de zece până la cincisprezece agenţi secreţi ai F.B.I.-ului care vor poza ca oameni ai Abwehrului, problema este rezolvată o dată pentru totdeauna. Nu vor mai apărea spioni noi sau, în orice caz, foarte puţini. Iar dacă îmi veţi permite să duc la bun sfârşit acest plan, aproape că vă pot garanta că vom da şi de urmele celorlalţi. Prin legăturile mele din Abwehr, în Anglia ajunsesem să cunoaştem identitatea agenţilor încă înainte de sosirea lor. Aici se va întâmpla la fel. Şi, în plus, vom furniza naziştilor o mare cantitate de informaţii false.

Nerăbdător cum eram să-mi prezint punctul de vedere, ajunsesem pe jumătate aplecat peste biroul lui Foxworth, atingând uşor câteva hârtii care au căzut pe jos.

— Cred că mă las purtat de propriul meu entuziasm, am râs eu. A râs şi Foxworth.

— Foarte bine, a zis el, să vedem dacă ne putem urni din loc. În primul rând, orice şef de reţea trebuie să aibă un sistem de legătură corespunzător. Ce-ar fi dacă v-am pune la dispoziţie un radio-emiţător pe unde scurte? Ce aţi face dacă aţi fi un spion german autentic?

Mie mi se părea că primul lucru pe care trebuie să-l aibă un şef de reţea sunt spionii, dar mi-am muşcat limba.

— Abwehrul nu mi-a dat niciun fel de instrucţiuni cu privire la staţiile de radio, i-am zis, analizând cu grijă problema. Mi s-a dat un carnet cu cifruri şi cerneală simpatică pentru comunicări, asta-i tot. Dar… cred că dacă aş informa Abwehrul că am găsit un operator demn de încredere, care ar putea construi un radio-emiţător, aş obţine aprobarea.

— Atunci, aşa vom şi începe. Tocmai am lichidat ultimul emiţător pe care îl mai aveau naziştii. Probabil că sunt nerăbdători să capete altul nou. Cred că acest plan îl va tenta pe şeful cel mare.

Pe neaşteptate, am înţeles ce ofertă generoasă făcea Foxworth.

Indiciul era clar: „să fie pe placul şefului cel mare”. Cei de la Abwehr nu doreau chiar atât de mult un alt radio-emiţător. Dacă asta le-ar fi fost dorinţa, mi-ar fi spus să instalez unul. Era evident că ideea îi aparţinea lui Hoover, iar eu mi-am imaginat cam cum trebuie să fi raţionat el: dacă germanii ar dispune de un radio-emiţător, ar da instrucţiuni spionilor lor să-l folosească şi astfel F.B.I.-ul i-ar lua ca din oală. Ştiam că nu aşa vor sta lucrurile, dar mai ştiam că niciodată nu-l voi putea convinge pe Hoover. Abwehrul nu va trimite niciun spion să folosească radio-emiţătorul, pentru că nu voia să fiu compromis de către organizaţia existentă. Şi totuşi, am hotărât să intru în joc; poate această adiere de vânt va pune corabia în mişcare.

— Gândindu-mă mai bine, i-am spus lui Foxworth, cred că voi pune Abwehrul în faţa faptului împlinit. Nu le voi scrie ca să le cer aprobarea. Am să le spun că am posibilitatea să instalez un radio-emiţător şi că merg la Rio de Janeiro să obţin instrucţiuni tehnice şi operative complete de la omul lor de acolo. În orice caz, mi-ar fi imposibil să ajung la Lisabona pentru a cere instrucţiuni – n-aş avea o acoperire valabilă pentru aşa ceva; mă pot duce însă în America de Sud, în cadrul activităţii mele la Ministerul iugoslav al Informaţiilor. Ştiu că germanii vor fi de acord să merg la Rio ca să-l consult pe Alfredo.

Alfredo era numele conspirativ al principalului agent al Abwehrului din America Latină. Era bine instalat în Brazilia, ca director pentru America de Sud al firmei A.E.G., (Allgemeine Elektrische Gesellschaft), o importantă societate germană de electricitate. Alfredo folosea un puternic radio-emiţător denumit conspirativ „Bolivar”, iar o mare parte a traficului informaţiilor pentru şi dinspre Americi era canalizată prin el.

Foxworth nu a avut nicio obiecţie în legătură cu călătoria mea la Rio, dar a vrut să ştie ce voi face acolo pentru iugoslavi.

I-am explicat că acoperirea mea sunt miile de imigranţi iugoslavi din Brazilia. Guvernul în exil desfăşura o campanie de recrutare a tinerilor apţi aflaţi acolo, pentru a-i înrola în armata care se forma la Cairo. Guvernul le oferea câte douăzeci şi unu de dolari pe lună, echivalentul soldei soldatului nord-american, ceea ce era o sumă tentantă pentru săracii mei compatrioţi, în principal dalmaţieni, care fuseseră amăgiţi să emigreze în Brazilia în anii trişti care au urmat primului război mondial. Fermierii brazilieni bogaţi le oferiseră contracte, promiţându-le între cincizeci şi o sută de acri de teren productiv ca plată pentru patru sau cinci ani de muncă. După ce au început să lucreze pe plantaţiile îndepărtate, au constatat că erau de fapt angajaţi pe viaţă. Patronii lor – printre care şefii poliţiei locale, primarii şi judecătorii – erau şi proprietari ai prăvăliilor de unde compatrioţii mei erau obligaţi să cumpere totul, la preţuri foarte

ridicate. Numai pentru a se întreţine, iugoslavii erau obligaţi să cheltuiască – pe alimente şi îmbrăcăminte – mai mult decât câştigau. Datoriile creşteau an de an. Singura soluţie era fuga. Mulţi din ei au şi făcut-o, oprindu-se în centrele industriale, în principal în São Paulo, unde au dat de nenorociri şi mai mari. Slujbele, când şi dacă le puteau găsi, se plăteau cu cincizeci de centi pe zi. Speram că a intra în armată pentru douăzeci şi unu de dolari pe lună şi eventual şansa de a-şi revedea cândva casa îi va tenta pe mulţi dintre ei şi că voi veni cu destui recruţi.

Astfel aş fi avut o acoperire pentru călătorie. Mai aveam nevoie şi de o acoperire pentru germani, ceva care să justifice lunile petrecute în Statele Unite. Nu puteam să mă duc la Rio, de unde era uşor să stabilesc legătura, fără câteva informaţii pentru Abwehr. I-am cerut lui Lehman să vadă ce poate face pentru a le obţine. Şi-a făcut de lucru pe la Washington, iar eu speram că, în sfârşit, maşinăria se pune în mişcare. Când mi-a prezentat materialul pe care urma să-l duc la Rio, am rămas stupefiat. Îl puteam culege decupând articole din ziare timp de o săptămână. Era inutil să mă mai cert cu el, căci nu era decât un mesager nevinovat.

M-am dus în clădirea ziarului New York Times, din strada Patruzeci şi trei, şi am frunzărit ediţiile ultimelor şase săptămâni. Am selecţionat un material de zece ori mai bogat decât cel pe care mi-l dăduse F.B.I.-ul: date şi cifre asupra producţiei, pregătirea trupelor, construcţii navale şi alte amănunte asemănătoare. Făcând uz de imaginaţie, am aranjat şi înfrumuseţat aceste date, apoi am inventat nişte surse de la care, chipurile, le obţinusem.

Capitolul XV

Cu compania aeriană Pan-American, Rio era la trei zile de New York. Prima noapte am petrecut-o în Miami-ul amintirilor amare; a doua, în Belem, în statul brazilian Para, unde principala atracţie turistică era o piaţă de sclavi care încă mai funcţiona. Bărbaţi, fete şi adolescenţi, închişi în cuşti de lemn, erau vânduţi cu câţiva dolari bucata. Asta îmi amintea de lagărele de concentrare aflate de partea cealaltă a Atlanticului; nu mă aşteptam să văd aici aşa ceva. A treia noapte am petrecut-o în schimb în fermecătorul Rio, la hotelul Copacabana Palace.

Birourile A.E.G. erau mari, elegante şi moderne. Am intrat neanunţat şi am întrebat de Alfredo.

— Sunt trimis de Ludovico, i-am spus bărbatului foarte îngrijit care a ieşit să mă întâmpine. Mă numesc Ivan.

— Vă aşteptam.

Alfredo m-a luat politicos pe după umeri şi m-a condus în biroul lui

particular. Salutul lui a fost călduros. Steaua mea încă nu apusese complet pentru germani.

I-am dat lui Alfredo informaţiile pe care le adusesem şi le-am însoţit de o scuză inutilă. I-am spus că trimisesem recolta principală direct la Lisabona; speram că nu voi fi prins cu minciuna.

— Din păcate, am adăugat, alibiul meu cu iugoslavii îmi ocupă foarte mult timp. Sper că în curând îmi vor da câteva ajutoare şi atunci mă voi mai elibera pentru activitatea noastră. Aşa cum stau lucrurile, am nevoie de mai mult timp decât mi-am închipuit ca să realizez o reţea sigură.

— Oh! Sunt sigur că Berlinul vă înţelege problemele, m-a încurajat el. Însă, din câte am auzit, i-aţi învăţat rău prin splendida dumneavoastră activitate din Anglia.

— Anglia nu e America, am zis eu, neavând altceva mai bun de spus.

Această banalitate i-a dat ocazia să emită o grămadă de fraze răsuflate, spunându-mi cum Germania va cuceri Rusia în acel an, Anglia în anul următor şi cum va ajunge cu Statele Unite la un acord fără vărsare de sânge, pentru că americanii sunt molateci.

Aceasta fiind mentalitatea lui Herr Alfredo, m-am hotărât să-i câştig prietenia spunându-i şi eu tot poveşti fumate demult. I-am turnat braşoave despre forţa şi influenţa mişcării „America First” [17] şi despre nemulţumirea generală produsă în Statele Unite de sentinţele pronunţate împotriva agenţilor germani.

— Oamenii se întreabă de ce nu sunt supuşi aceluiaşi tratament şi agenţii britanici, i-am zis eu, ca şi cum aş fi fost nemulţumit de nedreptatea respectivă.

— Da, a intonat Alfredo, avem mulţi prieteni în Statele Unite.

— Chiar prea mulţi, având în vedere specificul activităţii mele, i-am răspuns. Îmi place să înot în ape limpezi, înconjurat numai de duşmani. Într-o astfel de situaţie este mai uşor să-ţi dai seama cine-ţi este prieten. În Statele Unite nu ştii niciodată când ai de-a face cu vreun agent provocator. În Anglia, era uşor.

Alfredo era o caricatură de nazist, aşa cum erau mai toţi cei întâlniţi de această parte a Atlanticului. Comedioara pe care am jucat-o pentru el a prins şi i-am câştigat încrederea.

— Aţi fi dispus să mă ajutaţi să rezolv câteva probleme minore, anumite informaţii de care am nevoie din Statele Unite? m-a întrebat el. Aş dori ca răspunsurile să-mi parvină direct. Cred că pot să le prelucrez mai bine decât o fac ei în moara aia mare de pe Tirpitzufer.

— Cu multă plăcere, i-am zis. Nu trebuie decât să le adăugaţi la noul chestionar pe care Ludovico vi l-a trimis pentru mine. Puteţi să le puneţi pe micropuncte, nu-i aşa? am încercat eu să scot câte ceva de la el.

— Desigur, s-a lăudat el şi, arătându-mi şase sau şapte pagini dactilografiate, mi-a zis: doar nu vă imaginaţi că am să vă cer să le memoraţi.

— Mi s-a promis şi mie un aparat pentru micropuncte, am făcut eu pe invidiosul. Aveţi vreo idee când îl voi obţine?

Alfredo s-a arătat zelos.

— Vă voi ajuta să-l obţineţi, mi-a promis el. În parte, e o chestiune de transport, iar eu voi putea s-o rezolv. Cunoaşterea metodei de lucru este, de asemenea, o mare problemă. Berlinul probabil va face şi pentru dumneavoastră ceea ce a făcut pentru mine. Mi-a trimis şi materialele şi experţii. Voi încerca să vă ajut să vă bucuraţi de acelaşi tratament. Materialul poate fi trimis din Germania la mine, iar eu îl voi face să ajungă în Canada.

— Nu e o cale cam ocolită?

— Nu, transportul de acasă până aici este uşor, iar eu dispun de mijloace ca să trimit diverse lucruri în Canada. Un exportator de bumbac de aici este în solda mea. Se pot ascunde multe lucruri într-un balot de bumbac. Transportul mărfurilor se va face printr-un căpitan portughez care, de asemenea, se află sub controlul meu. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu agentul maritim din Canada. Vă pot trimite materialul oriunde în Canada, cu toate că ar fi preferabil la Montreal sau la Quebec. Dumneavoastră va trebui să-l ridicaţi şi să-l introduceţi în Statele Unite. Nu v-ar fi foarte greu s-o faceţi, nu-i aşa?

— Sunt sigur că pot s-o fac, i-am răspuns, închipuindu-mi că era o chestiune minoră pe care o pot rezolva cu F.B.I.-ul. Ca un om de afaceri eficient, cum de altfel şi era, Alfredo a început să-şi ia notiţe, punctând cu precizie ceea ce trebuie să facem.

— Dacă vom concretiza totul acum, vom scuti multe comunicări inutile şi, poate, unele confuzii, mi-a explicat. Deci, iată cum vom proceda. După sosirea lui aici, materialul va avea nevoie de cel puţin o lună ca să ajungă în Canada. Căpitanul meu, portughezul, navighează pe un cargobot şi trece prin multe porturi. Când va ridica ancora, eu vă transmit un mesaj radiofonic prin „Bolivar”. Am să spun că am înmânat banii dumneavoastră unui doctor chel. Exact la treizeci de zile după ce primiţi mesajul, plecaţi la Quebec şi luaţi o cameră la hotelul Château Frontenac. Alfredo şi-a îndreptat spre mine stiloul de aur. Odată ajuns în hotel, simulaţi că sunteţi bolnav. O gripă sau ceva asemănător, de care să vă puteţi vindeca repede. Aşteptaţi ca doctorul chel să treacă pe la dumneavoastră. O să vină nechemat. Reţeta lui vă va explica precis de unde trebuie să ridicaţi aparatul şi tot el vă va da alte explicaţii de care aveţi nevoie. Vă este totul clar?

— Foarte clar.

— Bine, a zis el şi s-a pus din nou pe luat notiţe. Şi acum, cu privire la datele de care aveţi nevoie pentru radio-emiţător: lungimea

de undă, semnalele de identificare, codul radio şi semnalele pentru comunicarea cu Hamburgul şi cu „Bolivar”, orele de transmisie-recepţie şi… of! şi va trebui să vă pun toate acestea pe un micropunct.

Şederea mea în Brazilia a durat trei săptămâni. În afară de numeroasele întrevederi cu Alfredo, trebuia să mă ocup şi de recrutarea pentru care se presupunea că venisem. Nu poţi să te prefaci când vine vorba de acoperire. M-am întâlnit cu multe personalităţi oficiale, am organizat un program şi m-am deplasat dintr-un loc în altul, ţinând discursuri. Pe de altă parte m-a încântat oraşul, menţinându-mi reputaţia de petrecăreţ, latură a meseriei mele care nu mi s-a părut dificilă.

Chestionarul particular al lui Alfredo şi răspunsurile pe care urma să i le dau în exclusivitate m-au indus în eroare. Arătau de parcă germanii m-ar fi retrogradat la spionajul economic. Întrebările se refereau, printre alte lucruri şi la uraniu, iar eu nu aveam nici cea mai vagă idee la ce era bun acest mineral necunoscut. Nu mi-am dat seama dacă Alfredo era la curent; oricum, nu a lăsat să se întrevadă ceva. Nimic din atitudinea lui nu mi-a dat de înţeles că era vorba de cursa pentru bomba atomică. Alfredo mi-a dat o listă cu trei firme şi numele reprezentanţilor acestora, care cercetaseră America de Sud în căutarea minelor de uraniu. Voia să ştie cum prepară ele minereul, la ce grad de puritate, prin ce metodă, cantitatea pe care o prelucrează şi cantitatea pe care o au în stoc.

La una din întâlniri, i-am spus lui Alfredo că s-ar putea să vreau să cumpăr câteva pietre semipreţioase pe care să le iau cu mine în Statele Unite. Acestea făceau parte din acoperirea călătoriei, cadouri pe care să le dau prietenilor. La întâlnirea următoare, în biroul lui Alfredo a apărut un oarecare domn Carlos Almadero, comerciant brazilian cu pietre preţioase.

— Domnul Popov s-ar putea să vrea să importe bijuterii în Statele Unite, l-a încunoştiinţat Alfredo pe Almadero, ca şi pe mine, de altfel. Era pentru prima dată când aflam că am astfel de aspiraţii comerciale. Acum va lua numai câteva mostre, dar vă va scrie dacă are nevoie de mai multe. Vă rog să-l serviţi cum se cuvine.

Almadero mi-a prezentat o colecţie bogată de pietre din care să aleg şi mi-a promis că va executa orice comandă de care voi avea nevoie.

— Poftim, a zis Alfredo satisfăcut, după ce negustorul de pietre preţioase a ieşit, aveţi acum şi o adresă perfect valabilă. Puteţi să-i scrieţi lui Almadero cu cerneală simpatică sau folosindu-vă de micropuncte, când le veţi avea. Îmi e, într-un fel, partener, scrisorile adresate lui vor ajunge direct la mine.

Ca şef de reţea, Alfredo era deosebit de eficient, stăpânind şi exploatând fiecare situaţie. Singurul lucru pe care nu-l ştia era că

despre tot ce avea legătură cu el eu îl informam pe reprezentantul regional al F.B.I.-ului, care luase legătura cu mine în Rio.

Când mi-am terminat treaba la Rio, am început să mă gândesc fără tragere de inimă că trebuie să mă întorc la New York, unde nu aveam nimic de făcut înainte de sosirea căpitanului portughez. Nici măcar instalarea radio-emiţătorului nu mă privea direct, fiind treaba F.B.I.-ului. Gândul că mă întorc ca să fiu hărţuit de F.B.I. nu-mi dădea pace. Am anulat biletul de avion şi m-am instalat pe un vapor de pasageri. Mi-am zis că două săptămâni de relaxare mă vor ajuta să înfrunt mai bine viesparul.

Printre pasagerii vaporului se afla şi întreaga trupă de balet „Colonel de Basil", care se întorcea dintr-un turneu prin America de Sud. În timpul escalei în Trinidad, aveam de gând să explorez insula împreună cu Dora, o balerină. Tocmai stăteam rezemaţi de balustradă, privind cum se apropie şalupa pilotului, făcându-ne planuri pentru ziua aceea, când un bărbat scund şi foarte pistruiat, cu un păr rar şi roşu, cât se poate de britanic, s-a urcat din şalupă pe punte, iar după câteva minute s-a apropiat de noi şi m-a întrebat discret dacă poate vorbi cu mine între patru ochi.

— Sunt maiorul Wren, vă voi arăta legitimaţia mai târziu, mi-a zis când am rămas singuri. N-aţi vrea să vă petreceţi ziua cu mine? Îşi formulase elegant ordinul. A observat privirea pe care am aruncat-o spre Dora şi m-a asigurat plin de umor: Nu vă faceţi griji, îşi găseşte ea ceva de făcut.

— Nu-mi fac griji pentru ea, i-am răspuns. Vreau doar să văd cu cine mă înlocuieşte.

Mi-a acceptat gluma cu bunătate, chit că numai glumă nu era, mi-a spus să-i zic Pistruiatul şi m-a făcut dispărut în casa lui, care domina portul.

Wren era şeful biroului M.I.6 din Trinidad. Fusese anunţat că voi sosi şi i se ceruse să întocmească un raport complet asupra activităţii mele la Rio. I-am relatat totul în timp ce luam un minunat dejun creol, iar la cafea şi-a chemat secretara, căreia i-a dictat totul sub forma unei telegrame pentru Londra. Eu ascultam şi îmi desfătam privirea uitându-mă la secretară. Era genul de femeie de la cartierul general din Londra, deşteaptă şi cu picioare lungi, care în plus era şi senzaţional de frumoasă. Mi-a răspuns cu un zâmbet înţelegător.

— Va trebui să plec la birou ca să cifrez telegrama, mi-a zis Wren când a terminat de dictat. Îmi va lua câteva ore bune, dar o voi lăsa aici pe Jane, în locul balerinei dumneavoastră.

N-am protestat.

— Îmi pare rău de balerină, mi-a zis Jane după ce a plecat maiorul, cu toate că nu-i părea.

— Mie, nu. Acum, chiar că nu.

— Spuneţi-mi, şi ochii îi străluceau ştrengăreşte, urmăriţi femeile pentru că sunteţi agent secret sau sunteţi agent secret pentru că urmăriţi femeile?

— Numai când sunt impertinente, i-am răspuns, enigmatic.

Jane a ţinut de minune locul balerinei, absolut de minune; de fapt, a fost şi meritul ei şi al meu.

Pistruiatul nu s-a zorit cu cifratul telegramei. Când, în sfârşit, s-a întors, mi-a făcut cunoştinţă cu încă unul din deliciile Trinidadului, punciul plantatorului. Tocmai mă vărsa în maşina lui pentru a mă duce la vapor, când un jeep a frânat alături de noi. Din el a sărit un caporal, care arăta ca un militar din garda palatului Buckingham – nu se potrivea deloc cu clima –, a salutat şi a rămas în poziţie de drepţi.

— O telegramă urgentă, domnule.

Pistruiatul a citit-o şi mi-a înmânat-o. Era deja descifrată: „Triciclul nu trebuie să dea numele căpitanului portughez celor de la F.B.I.”.

Brusc, a dispărut senzaţia de plutire, punciurile plantatorului şi-au pierdut tăria şi am început să mă gândesc din nou la antipatia mea, F.B.I.-ul.

— Iisuse! am izbucnit. Cum dracu’ îşi pot imagina că am să reuşesc să fac asta? M-am întâlnit cu omul F.B.I.-ului la Rio şi am servit masa împreună. I-am dat toate amănuntele cu privire la Alfredo şi la ceea ce am plănuit.

— Dar i-aţi spus numele căpitanului?

— Nu, atunci nu-l ştiam, dar se află pe unul din aceste micropuncte.

— Care dintre ele? Ştiţi?

— Nu, Alfredo le-a confecţionat. Dacă avem timp înainte de plecarea vaporului, hai să aruncăm o privire pe ele. Faceţi rost de un microscop.

— Staţi liniştit, a dat din mână Pistruiatul, vaporul nu poate ridica ancora până nu-i dau eu permisiunea.

Am mers în port şi ne-am urcat la bordul vasului. În timp ce eu mă duceam în cabină să caut hârtiile pe care erau lipite micropunctele, Pistruiatul a iniţiat o acţiune de acoperire: a început să controleze cabinele echipajului şi a cerut să fie interogaţi câţiva marinari. Căpitanul nu era încântat de întârziere, dar nu şi-a arătat neliniştea. Astfel de controale nu erau ceva neobişnuit.

Pistruiatul a lăsat percheziţia pe mâinile subordonaţilor şi a venit în cabina mea. Trimisese pe cineva să caute un microscop şi până să mi-l aducă am avut timp să servim câte un pahar. După ce am stat şi m-am mai gândit, incidentul mi-a produs o oarecare uşurare. Era evident că Londra avea cu domnul Hoover aceleaşi necazuri pe care le aveam şi eu. Cel puţin, nu eram un paria. I-am mărturisit-o şi Pistruiatului.

El şi-a netezit gânditor o sprânceană:

— Dacă nu greşesc, cei de la Londra consideră că portughezul este de competenţa lor, pentru că teritoriul acţiunii este Canada. Prin el, vor să ajungă şi la alte persoane amestecate în operaţiune. Dacă, din întâmplare, căpitanul coboară mai întâi prin Statele Unite şi Hoover pune mâna pe el, putem să ne luăm adio de la tot. Hoover l-ar închide imediat şi noi nu am mai afla nimic despre ceilalţi.

— Probabil că aşa ar face.

— Probabil, a bombănit Pistruiatul. N-aţi observat că acest om ignoră cu bună ştiinţă toate regulile spionajului, şi în special regula conspirativităţii? Niciodată nu păstrează secretul. Niciodată când are succes, desigur. Este cel mai mare amator de reclamă din câţi există. Dacă prinde vreun gangster sau vreun spion îşi asigură un loc pe prima pagină a ziarelor. Dacă materialul nu este bun de prima pagină, nu-l mai interesează. Aş zice că boicotează misiunea dumneavoastră tocmai pentru că trebuie să se desfăşoare în secret şi în anonimat.

Cineva a bătut la uşă. Pistruiatul a deschis şi a preluat microscopul pe care l-a aşezat pe masa scundă, unde se aflau paharele noastre. În timp ce eu pregăteam un micropunct, Pistruiatul mă privea cu interes. Era pentru prima oară când vedea aşa ceva.

Din fericire pentru vapor, al doilea micropunct pe care l-am analizat conţinea datele referitoare la căpitanul portughez. L-am studiat câteva minute, am memorat câteva date, după care i-am pus în braţe Pistruiatului microscopul cu micropunctul aflat în el. Am ieşit pe punte, unde Pistruiatul a întrerupt interogatoriile şi i-a dat ofiţerului de gardă permisiunea să ridice ancora.

Gesticulând cu microscopul pe care îl avea în mână, Pistruiatul s-a uitat neliniştit la mine în timp ce cobora pasarela.

— Dragul meu Triciclu, să fiţi atent cu tipul ăsta, cu Hoover. V-o spune bătrânul veteran de la umbra palmierilor; este foarte periculos. O să vă pună beţe-n roate, o să vrea să încurce toată această operaţiune.

Mai aveam trei zile de navigat până la New York. Pe vas circulau zvonuri că japonezii ar fi atacat nave americane. Unii pasageri afirmau că au aflat din buletinul de ştiri de la radio. Era duminică, 7 decembrie 1941. La câteva ore după acest prim zvon, difuzorul vaporului a anunţat că toţi pasagerii trebuie să se adune în salonul de la clasa întâi.

Cu o expresie foarte gravă, căpitanul a aşteptat până au apărut toţi şi cu o simplă mişcare a capului a cerut să facem linişte. Cu o voce de înmormântare a anunţat că flota japoneză a atacat Pearl Harborul.

— Nu dispunem de niciun detaliu, a mai adăugat, promiţând că ne va comunica noutăţile de îndată ce le va primi. Apoi ne-a lăsat în seama unuia dintre ofiţerii săi, care ne-a avertizat că din moment ce

Statele Unite se află în război, în orice clipă este posibil să fim atacaţi de submarine germane. Imediat după aceea a avut loc un exerciţiu de salvare. Gravitatea momentului se putea citi pe chipul fiecăruia. Mai puţin pe al meu.

Era ştirea pe care o aşteptam demult. Nu puteam să le spun nimic tovarăşilor mei de călătorie ca să-i mai liniştesc, însă eram sigur că flota americană câştigase o mare victorie asupra japonezilor. Eram foarte, foarte mândru că putusem avertiza cu patru luni înainte. Ce primire trebuie să li se fi făcut japonezilor! Mă plimbam pe punte. Nu, mai bine-zis, pluteam pe punte, neîncăpându-mi în piele de bucurie. Era neplăcut pentru americani să se vadă implicaţi în război, dar era vorba de a salva întreaga lume. Acum nu mai încăpea nicio îndoială că vom câştiga.

Apoi ştirile au început să sosească, una câte una. Involuntar, clătinam din cap până când am simţit că mi se desface creierul. Buletinele de ştiri erau pur şi simplu de necrezut. Japonezii câştigaseră un atac prin surprindere asupra Pearl Harborului. Cum, m-am întrebat, cum? Doar ştiau că vor veni. Ştiau şi cum vor veni. Exact ca la Taranto. Şi iată că au venit, atacând combinat, cu torpile şi bombardiere în picaj, exact aşa cum a procedat Cunninggham contra italienilor. Numai că avioanele japoneze nici n-ar fi trebuit să se ridice de pe punte.

Alte ştiri. Cuirasatele West Virginia şi California fuseseră scufundate la danele de acostare. La danele de acostare!, am rostit eu gemând. Nu se poate să fi fost la danele de acostare! Ar fi trebuit să fie în marş, ca să atace flota japoneză. Apoi s-a anunţat că Arizona fusese aruncat în aer. Toate celelalte cuirasate şi unităţi ale flotei au fost grav avariate. Parcă ar fi o emisiune de Orson Welles, m-am gândit eu, amintindu-mi de celebrul său program radiodifuzat care a îngrozit ţara. Nu puteam să-mi cred urechilor. Undeva, într-un fel sau altul, trebuie să existe o explicaţie. Într-o oră şi jumătate, puterea de a controla Pacificul trecuse din mâinile americanilor în cele japoneze.

Capitolul XVI

Charles Lehman a venit să mă întâmpine la chei. Cu el am trecut peste formalităţile de imigraţie şi vamale de parcă aş fi intrat pe uşa unui salon, dar mie tot încet mi s-a părut. Eram nerăbdător să rămânem singuri. Probabil că Lehman ştia ce s-a întâmplat şi unde s-au încurcat iţele.

— Charlie, ce s-a întâmplat? l-am întrebat de îndată ce a fost posibil.

M-a privit fără să înţeleagă. Nu îşi dădea bine seama la ce mă refer.

— Pearl Harbor, Charlie. De ce?

— Oh! a înţeles el, în sfârşit. Presupun că am fost traşi pe sfoară. Prefăcuţii ăştia de japonezi au purtat tratative cu Washingtonul până în ultima clipă, în timp ce flota lor naviga gata de atac.

Mi-a explicat apoi cât de încâlcită este activitatea interdepartamentală a F.B.I.-ului, relaţiile dintre el şi forţele armate, şi cum este el subordonat faţă de preşedinte şi preşedintele faţă de Senat.

Ascultam puţin cam uluit, aşteptând să înţeleg ceva de la el, aşteptând un răspuns pe care însă nu l-am primit.

— Charlie, ce dracu' îndrugi tu acolo? Hei, vorbeşti cu mine, nu cu „New York Times". Cu mine, Triciclul, Dusko Popov, cel care a venit aici în august şi v-a spus că japonezii vor ataca Pearl Harborul înainte de sfârşitul anului. V-am spus chiar şi cum vor proceda, Taranto, Charlie, Taranto. Şi acum? Ce s-a întâmplat?

— Las-o mai moale, Dusko, nu te enerva aşa.

— Îmi par rău, Charlie, m-am mai calmat eu puţin. Arăt ca un nebun? Păi, nu dorm de trei nopţi. Tot încerc să pricep.

— Lucrurile mai pot să iasă şi rău, mi-a zis încet Charlie. Eu îmi fac meseria. Nu intră în atribuţiunile mele să întreb de ce.

Am lăsat-o baltă. De la Charlie nu aveam ce să aflu. I-am predat micropunctele şi notiţele mele.

— Le studiez şi te sun după masă ca să-ţi spun când să vii la birou să-ţi dictezi raportul. Apoi, de necrezut, a adăugat: Ştii, acum suntem în război. Va trebui să începem să lucrăm în mod serios.

I-am răspuns:

— Din gura ta, spre auzul lui Allah.

— Auzul cui? m-a întrebat Charlie, neînţelegând aluzia.

— Al domnului Hoover.

— Dar cum i-ai zis prima dată?

— Să trecem peste asta, Charlie, nu i-am zis în niciun fel. E un vechi proverb arab. În cazul ăsta înseamnă că aştept să ne apucăm cu toţii serios de treabă.

— Hm! a mormăit el, poate nu prea încântat că am invocat numele stăpânului său oarecum în van.

Sau poate îl nedreptăţesc. Era greu, uneori, să înţelegi atitudinea oamenilor lui Hoover.

Ca răspuns la S.O.S.-ul colonelului Ellis, transmis la Londra, Ewen Montagu aştepta şi el la New York să mă întorc de la Rio. Ellis semnalase zgârcenia F.B.I.-ului în privinţa informaţiilor pentru Abwehr. Serviciul de informaţii britanic, îngrijorat că astfel s-ar putea să fiu deconspirat, l-a trimis la faţa locului pe Montagu, unul din oamenii de bază în rezolvarea problemelor grele. Misiunea sa era să-mi furnizeze, pentru Abwehr, informaţii despre Statele Unite, pe care urma să le culeagă din surse britanice şi canadiene.

Montagu a sosit la New York cu numai câteva zile înainte de Pearl

Harbor. Când a venit să mă vadă, la câteva zile după eveniment, mi-a spus optimist că situaţia se schimbase. J. Edgar Hoover îl anunţase pe omul nostru din Washington, Bill Stephenson, că, acum, aflându-se în război, Statele Unite vor colabora cu mine, fără rezerve. Montagu obţinuse aceeaşi reacţie şi din alte surse americane.

Din păcate, asigurările s-au dovedit mai târziu a fi false, dar atunci au avut efectul de a împiedica misiunea lui Montagu.

Însufleţit pentru moment, mi-am alcătuit raportul asupra celor petrecute la Rio şi l-am examinat minuţios cu Foxworth şi cu ajutoarele lui. Nu păreau mai cunoscători decât mine în privinţa importanţei întrebărilor legate de uraniu. În schimb, expedierea iminentă a aparatului pentru micropuncte le-a trezit interesul. Aşa cum anticipase serviciul de informaţii britanic, Foxworth m-a întrebat dacă aş putea să obţin mai multe amănunte referitoare la căpitanul portughez care va transporta echipamentul în Canada.

— Poate că reuşesc când va sosi, am minţit, sperând că până atunci furtuna va trece şi englezii îmi vor da aprobarea să vorbesc.

Notându-şi datele despre emiţătorul radio, Foxworth mi-a spus că vor începe să instaleze aparatul.

— Va fi instalat în Long Island, m-a informat el, şi va fi gata să emită către sfârşitul celei de-a doua săptămâni din ianuarie.

— Splendid, i-am zis, întrebându-mă de ce durează atâta. Vă pot ajuta cu ceva?

— Nu văd cu ce, mi-a zis, expediindu-mă. Sunteţi liber, vă urez un An Nou fericit.

Nu m-am lăsat chiar cu una, cu două. De vreme ce tot eram între patru ochi cu Foxworth, voiam să mă lămuresc asupra dezastrului de la Pearl Harbor. Poate că şeful biroului F.B.I. din New York este mai bine informat sau vorbeşte mai explicit decât subalternul său. De astă dată am abordat mai diplomatic subiectul.

— Cu siguranţă, atacul a unit întreaga ţară, am repetat ceea ce auzisem şi citisem pretutindeni. Americanii au făcut acum corp comun.

— Aşa reacţionăm noi în momentele de criză, a spus Foxworth, descriind de fapt un lucru pe care îl face orice popor.

— E o reacţie sănătoasă, am răspuns eu banal. Presupun că trebuie să facem tot posibilul pentru a ridica moralul oamenilor dar, între noi fie zis, ce s-a întâmplat?

— La ce vă referiţi? a întrebat tăios Foxworth.

— Ştiţi bine la ce mă refer. Chiar toată lumea să sufere de amnezie? O amnezie convenabilă? V-am avertizat de acum patru luni. Se pare că nu s-a făcut nimic în acest sens. Toată lumea a fost surprinsă cu pantalonii în vine la Pearl Harbor. De ce? De ce, domnule Foxworth? Nu vă aşteptaţi să vă pun această întrebare? Vă imaginaţi

că îmi pot îndeplini activitatea fără să-mi pun întrebări? Le-am avut în cap zi şi noapte. Am aşteptat ca cineva să aibă perspicacitatea să-mi explice.

Nu exista altă cale; trebuia să-l chem la ordine, să-l fac să înceteze prefăcătoria. Foxworth m-a privit drept în ochi, dar nu din francheţe. Era un duel.

— N-ar trebui să vă gândiţi atâta, Popov. Dumneavoastră sunteţi un soldat. Nu puneţi întrebări. Faceţi-vă meseria şi lăsaţi-i şi pe alţii să şi-o facă pe a lor. Apoi a adăugat ceva ce aducea a ameninţare, cu toate că prefer să cred că am interpretat-o eu greşit, căci ajunsesem să-l simpatizez şi să-i port un oarecare respect. Ar fi mai bine să învăţaţi să mergeţi în pas cu noi, a zis el.

L-am sfredelit cu privirea:

— Mai întâi trebuie să merg în propriul meu pas, domnule Foxworth. Niciodată nu am crezut în meritele bunului soldat care execută totul orbeşte. Printre alte motive, şi pentru că am văzut prea mulţi soldaţi de acest fel în Germania.

Ochii noştri şi-au continuat duelul, el încercând parcă să se hotărască dacă să-mi fie prieten sau duşman. În cele din urmă, pielea din jurul ochilor săi s-a încreţit şi am văzut că îmi zâmbeau.

— Uitaţi toate aceste lucruri, Dusko, mi-a spus pe un ton binevoitor. Poate fi periculos să căutaţi adevărul dincolo de posibilităţile dumneavoastră. S-ar putea să stârniţi vreo idee în mintea domnului Hoover.

Am luat notă de sfatul său fără a mai scoate o vorbă, l-am aprobat în tăcere dând din cap în timp ce m-am ridicat să plec.

— Domnul Hoover este un om foarte virtuos, mi-a zis enigmatic în timp ce mă conducea la uşă. Nu i-am mai spus ce gândeam despre prostia aceea filosofică: prea mirosea a bigotism.

Enigma de la Pearl Harbor a rămas pentru mine fără răspuns. De-a lungul anilor am studiat chestiunea, am încercat să trag concluzii şi am ascultat tot felul de speculaţii şi presupuneri. S-au făcut cercetări oficiale şi s-au instituit curţi marţiale, dar nicăieri nu am citit şi nici nu am auzit vreodată să se fi menţionat dovada scrisă pe care eu am adus-o în Statele Unite cu privire la planurile japoneze de a ataca Pearl Harborul.

Fie şi pentru a-mi satisface propria curiozitate, a trebuit să trag unele concluzii. O vreme a circulat un zvon, fals după părerea mea, conform căruia preşedintele Roosevelt a permis intenţionat ca atacul să aibă loc, ca să determine Statele Unite să intre în război. Zvonul s-a bazat pe dezvăluirea faptului că mai existaseră nişte dovezi că japonezii plănuiau să atace. Aceste alte probe, însă, nu erau deloc la obiect, ci pur şi simplu tindeau să confirme o posibilitate cunoscută de toată lumea. A trebuit să înlătur această teorie din motive logice.

Chiar acceptând că Roosevelt ar fi dorit atacul pentru a constrânge poporul american să se alăture unui război în care el era sigur că va trebui să intervină mai devreme sau mai târziu, ar fi putut obţine acelaşi rezultat alertând forţele armate în legătură cu o astfel de eventualitate. Nimic nu ar fi putut opri agresiunea japoneză, în afară de capitularea americanilor. Aşa că atacul era sigur, iar forţele armate ale Statelor Unite ar fi putut să-l aştepte pregătite. Reacţia poporului american ar fi fost aceeaşi: fiind atacat, trebuia să se apere. Nu era nevoie de o înfrângere pentru a obţine acest lucru. Nu era nevoie ca la 7 decembrie să fie sacrificată flota nord-americană din Pacific, mii de soldaţi, marinari şi civili. Nu era nevoie să le oferi japonezilor posibilitatea să cucerească jumătate din Pacific. Aşa ceva nu ar fi fost recomandabil nici în cea mai absurdă dintre fantezii. Nimeni în situaţia lui Roosevelt nu putea să ia în consideraţie o astfel de acţiune, căci nu ziua, ci persoana respectivă ar fi fost umilită. Şi chiar în afara chestiunilor de logică şi moralitate, este exclus ca preşedintele Roosevelt să-şi fi dorit o astfel de nemurire.

O altă ipoteză în legătură cu acest dezastru provine de la Sir John Masterman. El şi-o expune în cartea „Sistemul dezinformării", publicată în decembrie 1972. Cartea lui Masterman a menţionat pentru prima oară în public activitatea mea din timpul războiului şi metodele de dezinformare aplicate împotriva inamicului. El a reuşit să obţină scoaterea întregului material de sub rigorile secretului. Până atunci, fuseserăm obligaţi să păstrăm tăcerea, datorită Legii secretelor oficiale.

Masterman scrie:

„…chestionarul adresat „Triciclului" în legătură cu America… conţinea o avertizare sumbră, dar neglijată, asupra atacului care urma să aibă loc împotriva Pearl Harborului. „Triciclul" îşi câştigase locul lui în Anglia ca agent principal plasat la nivel înalt. El făcuse două vizite la Lisabona, prima în ianuarie, iar a doua în martie-aprilie 1941. Se bucura de o asemenea încredere, încât s-au făcut aranjamente ca el să plece în America (din ordinul germanilor), cu scopul de a crea acolo pentru ei o reţea de spionaj de mare anvergură. A plecat, deci, din Anglia la 26 iunie, în drum a rămas un timp la Lisabona, după care, la 10 august, s-a îndreptat definitiv spre America, ducând cu el un chestionar ascuns într-o serie de micropuncte. La 19 august, am primit copii ale chestionarului de la M.I.6 şi acest chestionar a fost citit în Comitetul XX. Iar traducerile au fost trimise cadrelor serviciului. Trebuie menţionat că micropunctele au fost fotografiate şi mărite de către F.B.I., în America. Aşadar, F.B.I.-ul a intrat în posesia tuturor informaţiilor conţinute în chestionar."

După ce dă acest cadru general, Masterman continuă:

„Evident, era mai mult obligaţia americanilor decât a noastră să facă aprecieri şi să tragă concluziile din chestionar. Totuşi, cum noi cunoşteam mai bine atât situaţia, cât şi persoana, ar fi trebuit să-i subliniem importanţa mai mult decât am făcut-o. Având o mai mare experienţă datorită câtorva ani de activitate în plus, fără discuţie, ar fi trebuit să fi riscat o mustrare şi să le fi atras atenţia prietenilor din Statele Unite asupra posibilei semnificaţii a acelui document; dar în 1941 ne cam codeam să ne expunem părerile şi nu aveam încă deplină încredere în propriile noastre criterii. Lecţia este, fără îndoială, că o dată ce un agent este infiltrat ferm, orice chestionar care i se încredinţează capătă o valoare mult mai mare şi mai imediată decât aceea care i se atribuie în mod normal în domeniul informaţiilor."

Mea culpa lui Masterman este interesantă în special pentru că demonstrează lipsa colaborării dintre serviciul de informaţii britanic şi F.B.I., faptul că cele două servicii nu aveau încredere unul în celălalt. Englezii se temeau de o „mustrare" sau, cu alte cuvinte, că li se va spune să-şi vadă de treburile lor.

Eu nu pot să accept analiza lui Masterman, deoarece indiferent dacă englezii ar fi atras sau nu atenţia asupra importanţei mele ca agent şi a chestionarului, dovada exista acolo şi toţi puteau să o vadă. Trebuie să se ia în consideraţie faptul că afirmaţiile lui Masterman au fost făcute într-o carte menită în primul rând să devină un fel de manual pentru organele de informaţii. Cred că scopul lui era să stăruie asupra unui anume punct, adică să le spună cititorilor că nimic nu trebuie să fie neglijat, lăsat la voia întâmplării. De fapt, ceea ce afirmă Masterman este că până şi în cazurile cele mai clare, totul trebuie spus foarte precis. Nu pot să nu fiu de acord cu el, dar mi se pare că simplifică prea mult lucrurile dând vina pe seama incapacităţii F.B.I.-ului de a evalua un chestionar şi un om. În mod cert, o instituţie ca F.B.I.-ul ar fi trebuit să aibă capacitatea de a face acest lucru. În plus, chestionarul nu era unicul element disponibil pentru clarificare.

Când am primit chestionarul de la germani, l-am trimis biroului M.I.6 din Lisabona. El ar fi putut să-l trimită imediat americanilor, în loc să aştepte plecarea mea. M.I.6 a hotărât să-l transmită prin mine, pentru că eu puteam să le furnizez informaţii suplimentare care să confirme chestionarul. Puteam să le vorbesc despre întâlnirea pe care Jebsen o avusese cu delegaţia japoneză la Berlin, despre călătoria lui la Taranto, despre constatările şi evaluarea baronului Gronau. Eu eram omul care adunase toate aceste informaţii şi trebuia să mă aflu la dispoziţia americanilor pentru a fi audiat. Numai aşa se putea analiza relatarea mea şi ajunge la elucidarea celor mai mici detalii.

În schimb, ce s-a întâmplat? J. Edgar Hoover a lăsat să treacă săptămâni până să mă vadă, iar când ne-am întâlnit era cât pe ce să mă dea afară din birou, după numai treizeci de secunde.

Chiar dacă din vreun motiv inexplicabil F.B.I.-ul nu era competent, cu siguranţă ceilalţi, cei cărora ar fi trebuit să li se prezinte informaţiile, erau. Rapoartele de spionaj se trimit în mod normal altor servicii, precum şi preşedintelui însuşi. Roosevelt, de exemplu, era un eminent om politic şi de stat şi fost adjunct al secretarului Marinei, aşa că nu era vorba de un neofit în materie de evaluări de tot felul. Şi chiar dacă aceste informaţii ar fi fost subevaluate, din prudenţă ele nu puteau fi ignorate cu desăvârşire. Erau mult prea importante. În cel mai rău caz, ar fi provocat măcar alertarea Pearl Harborului.

Aşa că, cealaltă presupunere ce se poate emite ar fi că informaţiile nu au devenit cunoscute, că nu au ajuns în mâinile armatei, marinei sau preşedintelui, că nu au trecut de autocraticul J. Edgar Hoover. M-am văzut obligat să mă întreb: să fi clasat oare Hoover informaţiile? Să le fi făcut „pierdute" în dezordinea administrativă?

Dacă este aşa, acţiunea cere o explicaţie. Conform propriilor mele observaţii, domnul Hoover era paranoic în relaţiile cu toţi cei aflaţi în afara sferei lui de activitate. În interiorul guvernului Statelor Unite, îşi făcuse un regat invincibil. Niciun preşedinte nu îndrăznea să-l destituie. Îi cerea legea să se retragă? Ei bine, legea nu se aplica în cazul lui. Poate că dincolo de zidurile regatului el nu mai vedea nimic altceva. Dacă ceva nu-l privea, nu se amesteca şi nu-l interesa. Poate. Nu pot oferi o explicaţie mai profundă. Poate, cândva, un istoric sau un psiholog vor lămuri lucrurile.

Eu nu pot decât să vin cu fapte care dovedesc comportarea sa lipsită de raţiune.

Un incident deosebit s-a petrecut după război, pe când mă aflam la New York, rezolvând o problemă juridică. Am fost chemat la telefon de un amic brazilian pe care îl cunoscusem în Belgrad, fostul ambasador brazilian în Iugoslavia, Alvis de Sousa. Îl văzusem ultima oară în timpul şederii mele la Rio de Janeiro. Salutul său era departe de a fi cordial. A vrut să ştie de ce l-am implicat într-un soi nedorit de publicitate. A trebuit să-l calmez ca să aflu ce s-a întâmplat.

Un articol scris de Hoover pentru revista „Reader's Digest" din luna aprilie 1946 avea ca ilustraţie reproducerea unei note telefonice de la domnul de Sousa, pe care era ascuns un micropunct. Pe notă nu figura numele destinatarului, ci numărul unei camere de hotel şi data. De Sousa a căutat în jurnalul său de însemnări şi a descoperit că mie îmi expediase mesajul.

Mi-am procurat revista „Reader's Digest" şi am găsit în ea articolul intitulat „Capodopera de spionaj a inamicului", purtând la sfârşit

semnătura: J. Edgar Hoover, director, Biroul Federal de Investigaţii. Hoover îşi revendica meritul de a fi descoperit secretul micropunctului graţie capturării unui spion. Nu mă menţiona pe nume, dar povestea inventată de el conţinea unele date despre mine.

„Într-o zi de august, în 1941 [data sosirii mele la New York] am cunoscut un călător tinerel din Balcani [scria Hoover] care sosea în Statele Unite. Ştiam că este fiul afemeiat al unui milionar. Existau motive să credem că este agent german. Ca urmare, am examinat cu o grijă deosebită obiectele sale personale – de la periuţa de dinţi până la pantofi, haine şi hârtii. Un agent de la laborator ţinea un plic în mână, iar lumina, căzând oblic pe suprafaţa lui, a produs o neaşteptată scânteiere. Lumina fusese reflectată de un punct, un semn de punctuaţie pe faţa plicului, o particulă neagră nu mai mare decât o murdărie lăsată de muşte.

Cu infinită grijă, agentul a introdus vârful unui ac sub marginea cerculeţului negru şi l-a dezlipit. Era o particulă dintr-un material diferit de fibra hârtiei, arătând exact ca un punct dactilografiat. Sub microscop a fost mărit de două sute de ori şi atunci am putut vedea imaginea filmată a unei pagini întregi dintr-o scrisoare dactilografiată, o scrisoare de spionaj al cărei text îţi îngheţa sângele în vine."

Apoi Hoover a început să citeze din textul chestionarului pe care, dacă memoria nu mă înşală, îl predasem F.B.I.-ului, nu în august 1941, ci mai târziu, în decembrie, după călătoria mea în Brazilia.

„Deja ştiam că afemeiatul din Balcani avea ordin nu numai să afle despre planurile noastre în domeniul energiei atomice, dar şi să raporteze producţia lunară de avioane, câte erau livrate Marii Britanii, Canadei şi Australiei, precum şi câţi piloţi pregăteam. La interogatoriu, el a fost docil şi afabil şi, văzând că ştim de existenţa micropunctelor, a început să turuie informaţii."

Curios, domnul Hoover nu spune nimic despre ce s-a întâmplat cu acest spion din Balcani. Nu menţionează dacă a fost judecat, întemniţat sau spânzurat.

Articolul continuă:

„Nu cred că avem dreptul să dăm în vileag metodele prin care am reuşit să identificăm şi să interceptăm sute de mesaje pe micropuncte, scrise în America de Sud. [Evident, nu poate da în vileag metode – căci metoda eram eu.] *Asupra unui spion, am găsit ceva ce părea un mesaj telefonic nevinovat, scris pe formularul mototolit al unei recepţii de hotel. Dar formularul acela conţinea două micropuncte care atunci*

când au fost mărite ne-au revelat o mulţime de mesaje.”

Acesta era formularul de mesaj telefonic reprodus în articol. Hoover îl atribuia unui alt spion „capturat”, dar domnul de Sousa nu se îndoia că despre mine era vorba. I-am promis că voi face ceva în această privinţă.

Se impunea o confruntare cu Hoover. I-am telefonat şi mi s-a răspuns că nu este disponibil. Mi-am lăsat numele şi numărul de telefon, am cerut să mă cheme în ziua respectivă şi m-am pus pe aşteptat. Hoover nu m-a sunat. Am sunat eu din nou şi cum n-am putut să-l prind la telefon, am zburat la Washington.

La sediul F.B.I.-ului de pe strada a Noua, colţ cu Pennsylvania, o secretară mi-a notat numele şi m-a introdus într-un salon de aşteptare decorat cu trofeele celor mai semnificative cazuri rezolvate de F.B.I. Printre acestea, am descoperit câteva dintre micropunctele mele.

În sfârşit, a apărut la întrevedere un tip care s-a recomandat ca asistent al şefului F.B.I. Când i-am explicat că voiam să-l văd pe şeful lui în legătură cu articolul din Reader’s Digest, mi-a spus că Hoover nu vrea să mă primească. Până atunci vorbisem foarte calm. Brusc, am început să devin furios.

— Duceţi-vă şi spuneţi-i domnului Hoover că ori mă primeşte imediat, ori voi ţine o conferinţă de presă. Dacă vrea ca întreaga lume să ia la cunoştinţă de minciunile dumnealui, voi fi bucuros să o fac.

Domnul Hoover s-a hotărât să-şi găsească timp să mă vadă.

— Popov, te expulzez din această ţară, mi-a strigat în momentul când am intrat în biroul lui. Ce, crezi că intri aşa, aici, şi…

— Terminaţi cu prostiile, domnule Hoover; nu mă impresionează, l-am întrerupt eu, furios, dar reuşind să mă stăpânesc. E adevărat, mă puteţi expulza din Statele Unite, dar nu mă puteţi împiedica să vă dau pe faţă minciunile.

Prins în propria-i capcană, Hoover s-a calmat şi mi-a spus pe un ton conciliator că va încerca să aranjeze lucrurile. Intenţia mea nu era să mă răzbun şi i-am spus-o. Tot ce îi ceream era să nu-i provoace neplăceri prietenului meu latino-american. Ce-i drept, ar fi fost greu să-l dau de gol pe Hoover şi, în plus, foarte stânjenitor pentru mine. Eram obligat să tac, datorită Legii britanice a secretelor oficiale.

— Bine, s-a învoit Hoover. Voi lua legătura cu redacţia revistei „Reader’s Digest” şi voi vedea dacă pot să previn publicarea articolului în ediţiile de limbă spaniolă şi portugheză.

Am acceptat, căci în felul acesta evitam continuarea supărătoarei publicităţi pentru Sousa. Presupun că s-a aranjat. Eram atât de dezgustat, încât nici măcar nu m-am deranjat să verific, însă de Sousa nu mi-a mai vorbit despre această chestiune.

Am ieşit din clădirea F.B.I.-ului cu un bolovan în stomac.

Întrevederea cu acest fanfaron iraţional mi-a întărit bănuiala că poartă răspunderea dezastrului de la Pearl Harbor. Avea un caracter sinistru. Nu era doar un om mânat de furie sau delir. Fără să clipească, era capabil să cadă la învoială, cu sânge rece, şi să încheie un târg doar ca să-şi acopere minciuna josnică. Nici măcar conştiinţa lui nu era de om normal. Acţiona de parcă ar fi fost dreptul lui divin să falsifice istoria şi să înşele publicul după bunul său plac. Nu i s-a întâmplat niciodată să-şi ceară scuze, nici măcar nu i-a trecut prin minte să se justifice. Era pur şi simplu furios că a fost descoperit.

Probabil că admiratorii şi susţinătorii lui Edgar Hoover se vor revolta. Am deschis cutia Pandorei făcând speculaţii asupra unui om pe care mulţi îl considerau un erou. Mă încumet să formulez o îndoială care poate arunca o umbră asupra onoarei şi gloriei, competenţei şi capacităţii lui. Poate că unii mă vor face de ocară pentru îndrăzneala de a vorbi cu asprime despre cineva care nu mai este. Nu mă îngrijorează deloc o atare ipocrizie. Răul făcut de cineva dăinuie şi după moartea lui.

Pentru a-i reabilita definitiv numele, apărătorii lui Hoover nu trebuie decât să îşi susţină demonstraţia cu probele care trebuie să existe prin arhive. În momentul de faţă nu se mai poate invoca faptul că documentele trebuie să fie ţinute secrete. Nu acum, când legea secretelor oficiale britanice a permis publicarea acestor revelaţii. Responsabilitatea dezastrului de la Pearl Harbor trebuie să fie stabilită. Nu vreau să afirm categoric că omul beneficiază de lecţiile istoriei, dar oricum, ar trebui să i se dea ocazia să încerce.

Capitolul XVII

După ce Foxworth m-a avertizat să nu caut adevărul, am rămas complet dezorientat. Nu numai că eram sătul, dar nu mai ştiam ce să fac şi unde să mă duc. Câteva zile la rând am hoinărit prin New York, fără ţintă, şomer. Într-o după-amiază, tot căutând câteva ore de uitare, am intrat într-un cinematograf unde rula un film cu Sonja Henje în Sun Valley. Am fost cucerit de frumuseţea zăpezii imaculate şi a munţilor. M-am hotărât să scap din mlaştina care mă înghiţea. În aceeaşi după-amiază mi-am rezervat o cameră la Sun Valley Lodge.

L-am sunat pe Lehman înainte de a pleca, să fiu sigur că pot s-o şterg, şi i-am dat adresa de acolo.

— Vezi să nu-ţi rupi picioarele, mi-a zis el vesel.

I-am răspuns destul de acru.

— Mai bine aşa decât să stau fără să fac nimic.

În Sun Valley, dacă nu citeai ziarul, nici măcar n-ai fi putut bănui că războiul e în toi. Era acolo un amestec pe cinste de tinereţe strălucitoare, stele de cinema venite de la Hollywood şi înaltă

societate. Şi mai ales femei. Nu trecea o zi fără ca cineva să dea o petrecere. M-am lăsat luat de vârtej, dar mă simţeam tare nefericit. Eram mult prea implicat în război. Familia mea se afla în teritoriul ocupat de naziști, prietenii îmi erau bombardaţi la Londra, Johnny era strâns în laţul uniformei lui de ofiţer al Abwehrului, iar eu rugineam în America din cauza capriciilor unui birocrat despotic.

Schiam de când se crăpa de ziuă până cădea întunericul, spunându-mi că aşa cel puţin mă menţin în formă; încercam să-mi potolesc nerăbdarea prin epuizare fizică, dar nu reuşeam. Nopţile mele treceau ca un fel de pâclă îmbibată în alcool şi presărată cu femei. Îmi era mai uşor să zâmbesc însoţit decât să jelesc de unul singur prin New York.

M-am simţit mult mai bine, când, într-o zi, pe la începutul lui ianuarie, am auzit la telefon vocea aspră a lui Lehman:

— Poţi veni la New York?

— Când vrei să sosesc? i-am răspuns eu la chemare.

— Cât mai repede.

— Cel mai târziu, mâine după-amiază, i-am promis.

Seara eram deja la New York. Lehman a venit să mă vadă acasă, plin de entuziasm.

— Mâine începem să le transmitem germanilor.

— Minunat, am exclamat, tot atât de entuziasmat ca şi el. Sper că le transmiteţi destul material, să compensăm lunga mea tăcere. Va trebui să le redăm încrederea în mine.

— Şi eu sper la fel, mi-a răspuns Charlie. Iată ce vor să transmită. Mi-a arătat două pagini cu material cifrat.

Nu l-am înţeles, aşa că am întrebat:

— Bine, şi ce conţine?

— Nu ştiu. Aşa mi l-au dat, cifrat.

M-am stăpânit greu.

— Poate că vom reuşi să-l descifrăm până mâine. La ce oră vii să mă iei?

— De ce? n-are niciun rost să vii, Dusko, mi-a zis Charlie jenat. Ne descurcăm şi fără tine.

N-am mai putut să mă stăpânesc.

— Hai, dă-i drumul, Charlie. Care-i chestia?

— La dracu', Dusko, a scrâşnit el printre dinţi. Ordine stricte de la Washington. Nu ai voie nici măcar să te apropii de staţia de transmisie şi nici să intri în legătură cu operatorul.

— Bine, bine, dar operatorul este unul din oamenii voştri, nu-i aşa?

— Da, dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile.

— Charlie, n-am să mă cert cu tine, i-am spus calm. Nu-ţi cer decât să transmiţi mai departe reacţia şi obiecţiile mele. De acord?

— De acord, s-a învoit el, lăsându-se într-un fotoliu.

— Ia gândeşte-te puţin. Să zicem că la viitoarea mea întâlnire cu

germanii îmi vor pune întrebări despre informaţiile pe care le-am transmis sau despre operator. Nu le voi putea răspunde. Ştii ce înseamnă asta: sfârşitul, căderea cortinei. Pe toţi dracii, Charlie, ăia de la Washington mă împuşcă pe la spate. Şi în acelaşi timp, distrug tot ce aţi putea clădi aici, plus ceea ce s-a realizat deja în Anglia. Oare nu îşi dau seama de asta?

— Le voi repeta ce mi-ai spus, a fost tot ce a zis Charlie.

— Presupunând că germanii întreabă ceva de ordin personal, am insistat eu. Cum veţi răspunde fără sprijinul meu?

— Washingtonul e sigur că o să colaborezi. Doar n-o să laşi totul baltă. Toată familia ta este în Iugoslavia.

Deci asta era. Mi-am adus atunci aminte de o altă zicală a bunicului: „Când şi prietenii şi duşmanii se înţeleg în privinţa ta, situaţia devine cu adevărat periculoasă”.

— Noroc bun, Charlie, i-am spus în chip de despărţire.

Şi-a luat pălăria:

— Pe mâine seară.

— Vezi să nu. Voi fi în Sun Valley mâine seară. Poţi să mă suni la telefon.

Nici nu-mi desfăcusem valizele. Nu a trebuit decât să le încui; am fugit din nou, a doua zi de dimineaţă.

Am fugit, dar n-am scăpat. Sun Valley nu mai avea niciun farmec, zăpada şi munţii nu mai erau în stare să mă vindece. Luxul şi lenevia îşi pierduseră atracţia. Orice aş fi făcut, nu puteam să nu mă gândesc la eşecul misiunii mele.

M-am reîntors la New York, unde atmosfera era la fel de anostă. Nu mă lăsau să fac aproape nimic. Disperat, m-am avântat cu furie în plăcerile New Yorkului.

Simone Simon îşi terminase filmul pe care îl turna la Hollywood şi se întorsese pe coasta de răsărit. Nu întâmplător şi-a închiriat un apartament la etajul şapte, în acelaşi bloc cu mine. Am devenit clienţi permanenţi ai restaurantelor la modă, obiecte de inventar ale barurilor El Morocco şi Stork Club. Participam la premiere şi la petreceri mondene. Când nici asta nu a mai ajutat, am încercat să văd cum e când trăieşti la ţară. Am închiriat o casă pe Coasta de Aur din Long Island, în Locust Valley, chiar în faţa clubului Piping Rock, şi am cumpărat cam o sută de cărţi pe care demult doream să le citesc. Le-am citit pe toate, dar nici în ele nu am găsit răspunsul care mă interesa.

Dick Ellis, căruia mă adresam din când în când, nu avea nici el o soluţie. Mi-a respins rugămintea de a cere sprijinul vreunei personalităţi politice influente, care să intervină în favoarea noastră.

— În felul ăsta s-ar putea să provocăm un scandal care să ducă la pieire organizaţia de dezinformare din Anglia, a fost el de părere.

Extravaganta mea fugă de realitate a topit cele patruzeci de mii de dolari pe care mi-i dăduseră germanii şi, odată cu primăvara, am început să umblu la propriile mele rezerve. Foarte curând m-am văzut obligat să-i cer lui Charlie să le transmită germanilor un S.O.S., urgent, prin radio, pentru fonduri. Poate că F.B.I.-ul s-a gândit că aşa vor putea captura vreun curier, pentru că mi-a acceptat de îndată cererea. Charlie pretindea că a trebuit să se lupte mult pentru mine la Washington, Hoover considerându-mă impertinent, dar cred că bănuiala este mai aproape de adevăr.

Germanii mi-au refuzat cererea; ăsta era un indiciu sigur al slabei calităţi a informaţiilor pe care le primeau. Mai înainte, banii nu-mi fuseseră niciodată refuzaţi.

Către sfârşitul primăverii, m-am pomenit cu Charlie la Locust Valley, zâmbind într-un fel neobişnuit.

— Dusko, a sosit mesajul. Ne-au transmis prin radio. Următorul text: „Fondurile pentru dumneavoastră au fost predate doctorului chel".

— Aşa ceva se sărbătoreşte cu şampanie, i-am zis, invitându-l pe Charlie în casă. Într-o lună, vom avea aparatul de micropuncte.

— Apropo, cine este doctorul chel? m-a întrebat Charlie în timp ce îşi întindea cupa spre sticla din care ieşea spumă.

— Ei, doar ştii, omul care mă va întâlni la Quebec.

— Cum îl cheamă, vreau să spun.

— Nu ştiu. Nimeni nu mi-a spus numele lui.

După alte două zile, Charlie s-a întors:

— Hoover vrea neapărat numele doctorului chel. Hai Dusko, încearcă să ţi-l aminteşti, m-a ademenit el linguşitor.

— Leagă-mă la ochi. Poate aşa reuşesc să inventez o poveste care să vă placă, i-am zis furios. Ţi-am spus o dată că nu ştiu.

— Trebuie să-l aflăm, s-a îndârjit Charlie. Am transmis un mesaj în Germania, propunând ca doctorul chel să vină la New York.

— Nu se poate! m-am tânguit eu şi apoi i-am spus aspru: Chiar vreţi să distrugeţi totul? De ce nu m-aţi consultat înainte de a face o asemenea tâmpenie?

— De ce ar trebui să te consulte cineva pe tine? Aici nu ai niciun cuvânt de spus! Reuşisem să-l enervez pe Charlie, care nu-şi pierdea aproape niciodată calmul.

— Charlie, Charlie, i-am zis dezgustat, jocul ăsta meschin începe să mă calce pe nervi şi este din ce în ce mai străveziu. Ascultă, ştiu că tot ce spun va ajunge direct la superiorii tăi şi asta e bine. Asta şi vreau. Voi nu vreţi decât să-l puneţi în cătuşe pe acest doctor chel şi să arătaţi cât de bine se pricepe F.B.I.-ul să captureze spioni. Pentru binele nostru, al tuturor, sper ca germanii să nu cadă în plasă.

Charlie mi-a aruncat o privire cum numai el ştia să facă şi a

recunoscut:

— Până acum n-au căzut. N-au făcut altceva decât să repete primul mesaj.

— În regulă, am răsuflat uşurat, bravo lor. E bine şi pentru noi. Charlie, dacă de astă dată acţionăm corect, îi avem pe germani în buzunar. Micropunctul va fi modalitatea cea mai uşoară şi mai sigură de a le trimite din ţară orice fel de materiale complicate: hărţi, planuri, formule. Dacă am aparatul, s-ar putea ca germanii să trimită şi agenţi de-ai lor. Atunci va fi momentul să-i agăţăm şi să-i convertim, dacă va fi posibil. Dar dacă îl arestaţi pe doctor, va fi sfârşitul. Eşti în stare să-i faci pe cei de la F.B.I. să înţeleagă acest lucru?

— Nu eu stabilesc tactica F.B.I.-ului, Dusko, a murmurat Charlie fără speranţă.

Deşi mă sabotau constant, m-am hotărât să mai fac o ultimă încercare, forţând mâna celor de la F.B.I. În cursul lunii următoare m-am hotărât să mă lămuresc dacă F.B.I.-ul are de gând să colaboreze sau nu. În caz că nu, va trebui să-i constrâng din Canada, de îndată ce ridic aparatul de micropuncte. Voi refuza să mă întorc dacă Hoover nu consimte să iniţieze o operaţiune de dezinformare şi nu-mi permite să transmit materiale pentru a-mi restabili poziţia faţă de Abwehr.

Dacă Hoover refuza, plănuiam să rămân în Canada şi să acţionez de acolo. Posibilităţile urmau să fie mai limitate, dar mai bine decât nimic. Desigur, pentru o asemenea posibilitate se cerea să inventez un motiv pe care Abwehrul să-l considere verosimil.

Mi-am păstrat planurile numai pentru mine, nu le-am discutat nici cu englezii. Îmi era teamă că se vor simţi obligaţi să le dezvăluie americanilor, dintr-un exagerat simţ al corectitudinii. Eram însă convins că dacă îi pun în faţa unui fapt împlinit, vor fi nevoiţi să accepte. Era ca şi cum aş lucra în teritoriul inamic, numai că, în adâncul sufletului meu, speram ca F.B.I.-ul să revină la realitate şi să fie de acord să colaboreze. Gândindu-mă la toate aceste detalii, am elaborat un procedeu destul de complicat pentru a aduce aparatul de micropuncte din Canada în Statele Unite. Ca întotdeauna, trebuia să acţionez ca şi cum aş fi fost cu adevărat spion german. Călătoria mea se justifica, desigur, prin activitatea pe linia Ministerului iugoslav al Informaţiilor.

Revenisem de câteva zile în oraş, de la Locust Valley, împreună cu Simone. S-a întâmplat să nu ne petrecem după-amiaza împreună, aşa că Simone a suit în apartamentul meu ca să luăm un aperitiv înainte de a ieşi să cinăm. În apartamentul de la etajul şapte locuia mama ei, al meu fiind cartierul nostru general, nu pentru că doamna Simone s-ar fi amestecat. Era veselă şi tot atât de frumoasă ca şi fiica sa, mai întotdeauna fiind luate drept surori.

Ca de obicei, Simone a venit plină de voie bună şi, văzând-o, m-am

înveselit şi eu. Era imposibil să fii trist alături de Simone.

— Unde mergem în seara asta, iubitule? m-a întrebat ea după ce m-a îmbrăţişat şi m-a sărutat cu foc. Vizitasem de mai multe ori aproape toate localurile din East Side şi ştiam că Simone începea să se plictisească.

— Hai să schimbăm programul! Dăm o raită prin oraş, ochim un restaurant bun şi după aceea mergem la Café Society Downtown, că au montat un spectacol nou.

— Minunat. Totul o încânta pe Simone. S-a zgribulit pe sofaua enormă, aproape că şi torcea, sorbind şampania pe care i-o turnasem. Ţinea paharul cu ambele mâini, iar ochii ei imenşi scăpărau spre mine.

— Ce-ai zice dacă am evada o vreme, i-am propus eu.

— Dragul meu Dusko, tu ai un gând ascuns. Simone era greu de păcălit. A acceptat fără comentarii ideea că lucrez pentru guvernul iugoslav, însă după mulţi ani mi-a destăinuit că dintotdeauna m-a suspectat de unele treburi ceva mai misterioase.

— În curând va trebui să rezolv ceva în Canada. Nu va trebui decât să mă întâlnesc cu câteva persoane şi poate să ţin vreun discurs, două. Tu ai putea accepta invitaţia aceea de a juca la Festivalul Teatrului Francez din Quebec, prin care se strâng fonduri pentru război. Aşa am scăpa amândoi şi am putea împleti o mulţime de distracţii cu un pic de treabă. Ce zici?

Sigur că a acceptat. Simone era femeia cea mai înţelegătoare din lume. Ba chiar a transformat călătoria într-o petrecere, convingându-i pe Jean Pierre Aumont şi pe alţi actori francezi care la timpul respectiv se aflau în Statele Unite să ne însoţească. În realitate, nu a fost o coincidenţă că Simone a fost invitată la Quebec chiar când eu trebuia să plec acolo. Era invitată aproape oriunde avea loc vreo campanie menită strângerii de fonduri pentru efortul de război.

Ca mai toate stelele de cinema, Simone călătorea însoţită de munţi de bagaje, iar vameşii erau tentaţi să nu o controleze. Spre delectarea germanilor, am plănuit să strecor aparatul de micropuncte printre lucrurile ei. Alfredo mă avertizase că va fi prea voluminos pentru a intra în bagajul unui călător obişnuit. Nu aveam niciun fel de rezerve în privinţa Simonei, ştiind că puteam să contez oricând pe încuviinţarea ei. În orice caz, nu exista niciun risc, căci F.B.I.-ul avea să se afle la frontieră, iar un semn cu ochiul îi va deschide Simonei drumul chiar dacă vameşul ar fi imun la farmecele ei.

Washingtonul întârzia cu aprobarea călătoriei. Cum trebuia să facă repetiţii, Simone a fost nevoită să ia trenul spre Quebec fără mine, aşa că arătam ca o curcă plouată.

— Vin şi eu ceva mai târziu, i-am promis, pretextând că am de rezolvat o obligaţie diplomatică presantă. Nu mi-a făcut scene. Nu era genul ei şi e posibil să fi bănuit de astă dată că sunt agent, dar că nu

sunt liber. Când iubeşti pe cineva, se formează un al şaselea simţ care percepe tot ceea ce se referă la el.

Amânându-mi plecarea de la o zi la alta şi chemându-l mereu pe Charlie ca să-l întreb dacă a primit instrucţiuni de la Washington, nervii mei ajunseseră întinşi la maximum. Acum, lucrurile mergeau prea departe. Când în cele din urmă au mai rămas doar câteva zile până la scadenţă, i-am spus lui Charlie că plec la Quebec.

— Mai ai răbdare o zi sau două, m-a sfătuit el.

M-am prefăcut că nu dau prea mare importanţă lucrurilor.

— Charlie, de fapt Washingtonul nu trebuie să facă niciun demers. Cred că pot să plec şi aşa. Dacă vor exista unele instrucţiuni speciale, mi le poţi transmite prin omul vostru din Quebec, ori le puteţi da englezilor. Am să ţin permanent legătura cu ei.

— În regulă, a cedat Charlie. Ce tren iei?

— Plec cu maşina. Va fi mai uşor să-mi acopăr urmele la întoarcere dacă agenţii germani mă urmăresc cumva.

— Bine, în regulă. Noroc bun! Charlie era foarte şovăitor.

A doua zi, cu noaptea în cap, mi-am aruncat valizele în Buick şi m-am îndreptat spre nord, călătorind în viteză. Din cauza raţionalizării benzinei, pe şosea erau puţine automobile. Datorită statutului meu semi-diplomatic, aveam o cotă nelimitată, o cartelă X.

Către seară, am ajuns la frontiera canadiană.

— Paşaportul, a cerut funcţionarul de la imigrare.

I l-am întins prin ferestruica automobilului. I-a aruncat o privire şi apoi s-a uitat la mine.

— Aşteptaţi un minut. A intrat într-un birou şi s-a înapoiat cu superiorul său.

— Aveţi la dumneavoastră declaraţia asupra impozitului pe venit? m-a întrebat acesta din urmă.

— Declaraţie de impozit? Pentru ce?

— Toţi străinii care pleacă din ţară trebuie să completeze o declaraţie de impozit.

— Plec numai pentru câteva zile să-mi vizitez nişte prieteni. Mă întorc în mai puţin de o săptămână.

— Nu are nicio importanţă, a zis, trăgându-şi şapca pe frunte ca să-mi arate că lucrurile stau chiar aşa.

— Foarte bine. Daţi-mi formularul. Îl completez pe loc.

— Ar fi trebuit să vă gândiţi la acest lucru mai înainte. E necesar să fie semnat şi ştampilat de fiscul din New York.

Mi-a întors spatele şi s-a îndepărtat. Funcţionarul de la imigraţie mi-a restituit paşaportul, iar eu am întors maşina şi m-am îndreptat spre un motel pe care îl văzusem pe drum, cu câţiva kilometri mai în urmă. De acolo i-am telefonat lui Lehman şi i-am spus ce necazuri am. Părea cu adevărat surprins. Poate chiar era surprins. Poate că nici el

nu ştia legea, ca şi mine. Nu prezentasem nicio declaraţie de impozit asupra veniturilor când am plecat în America de Sud, nimeni nu mi-a cerut-o.

— Trebuie să existe vreun reprezentant al F.B.I.-ului pe undeva pe aici, i-am sugerat. Nu poţi să-i ceri să rezolve chestia asta?

— Am să te sun, a zis Charlie, laconic ca de obicei.

Am cerut o cafea şi i-am spus chelneriţei că aştept un telefon, care nu a venit decât după o jumătate de oră.

— Îmi pare rău, Dusko, a început Charlie, dar nu l-am crezut. Nu există nicio modalitate de a contraveni acestei formalităţi. Washingtonul zice că trebuie să te întorci la New York.

— Ce? am strigat, scos complet din minţi. Mă iei peste picior, Charlie?

— Nu, Dusko, aşa sunt ordinele.

— S-o ia dracu' de treabă, Charlie, suntem în război, i-am zis eu folosind refrenul acelor zile. Cei din Washington nu ştiu asta? E o tâmpenie. Doar ştii ce este în joc.

— Îmi pare rău, Dusko.

— Ţie îţi pare rău? I-o fi părând rău şi Washingtonului! Mi-am vărsat necazul într-un potop de înjurături dintre cele mai murdare, culese şi traduse dintr-o jumătate de duzină de limbi pe care le vorbesc. Charlie n-a făcut altceva decât să repete:

— Îmi pare rău, Dusko.

După ce mi-am vărsat necazul, am adăugat:

— Acum ascultă, Charlie, te rog să suni din nou la Washington şi să-i înduplecci în vreun fel. Aştept aici.

Am cerut cina, am servit-o foarte încet şi am băut mai multe cafele, însă telefonul nu a mai sunat. Am telefonat eu. Charlie nu mai era acolo, iar ofiţerul de serviciu mi-a zis că nu ştie pe unde este. M-am dus la bar şi am dat pe gât unicul remediu disponibil.

Nimeni nu mi-a dat nicio explicaţie, nicio justificare şi nici nu şi-a cerut vreodată scuze. După câteva săptămâni, Charlie mi-a zis:

— Dacă germanii au atât de multă nevoie de el, aduc aparatul în Statele Unite. Atunci îi prindem.

Se pare că ăsta era raţionamentul lui Hoover. Să nu fi vrut oare să organizeze un sistem de dezinformare? Sau poate că îl interesa numai să apară pe prima pagină a ziarelor că a mai prins un spion, iar dacă nu, putea să se aleagă praful de tot.

Trecând în revistă situaţia, mi-am dat seama că probabil mă dădusem de gol prin unele pregătiri pe care le făcusem. Îmi plătisem majoritatea facturilor şi transferasem o importantă sumă de bani în Canada. Dar, chiar dacă Hoover a ghicit că aş putea plănui să rămân în Canada, cum putuse sacrifica o misiune atât de importantă? Cu siguranţă că nu spera să-l captureze pe doctorul chel la Château

Frontenac, când ar fi venit să mă vadă. Înainte de a intra discret în hotel, doctorul ar fi verificat mai întâi dacă mă aflu acolo sau nu. Realitatea este că de atunci nu s-a mai aflat nimic despre doctorul chel sau despre aparatul de micropuncte.

M-am întors la New York, bătând recordul de încetineală. Aş fi avut marea ocazie să admir priveliştea frumoasă din nordul statului New York şi din valea fluviului Hudson, dar n-am văzut nimic în afară de banda de asfalt a şoselei care mă ducea spre o situaţie fără ieşire. Eram ca o jucărie mecanică îndreptată spre un perete. Am continuat să funcţionez, lovindu-mă inutil de perete, fără să-i pot face măcar o zgârietură.

Prima mea datorie era să-l chem pe colonelul Ellis. Ne-am întâlnit şi i-am povestit trista mea istorie.

— Scoateţi-mă de aici, domnule colonel, l-am implorat eu. Transmiteţi un S.O.S. La Londra. Trebuie să-i convingeţi.

— Voi încerca, mi-a promis el. Voi propune retragerea dumneavoastră în termenii cei mai categorici cu putinţă. Ellis era tot atât de consternat ca şi mine de prefăcătoria cusută cu aţă albă a lui Hoover şi de dispreţul total faţă de cerinţele războiului.

Din motive, fără îndoială, valabile, Londra a răspuns: „Aşteptaţi". A fost o aşteptare lungă. Relaţiile mele cu F.B.I.-ul s-au deteriorat complet. Nu m-au mai consultat, nu mi-au dat de lucru şi nici măcar nu mi-au spus dacă fac ceva în numele meu. Cum eram foarte strâmtorat şi ca să mai salvez aparenţele, a trebuit să le cer să transmită un mesaj în Germania, ca să-mi trimită alţi bani. Acest mesaj a rămas fără răspuns, ceea ce a pus capăt transmisiunilor radio. Neavând bani să-mi plătesc presupusul operator, nu rămânea altă alternativă decât să încetez activitatea emiţătorului. F.B.I.-ul a trebuit să fie de acord cu asta. Bănuiesc că a făcut-o cu plăcere, pentru că nu a prins niciun spion cu momeala pricăjită pe care a oferit-o.

A urmat perioada cea mai libertină din viaţa mea. Descurajat şi dezorientat, vagabondam între apartamentul din New York şi Locust Valley, gustând din toate plăcerile provinciei şi ale oraşului, fără însă a le putea savura. Simone m-a iertat după ce m-a aşteptat degeaba în Canada. Când nu era ocupată, îmi petreceam timpul cu ea. Când era plecată sau lucra, existau altele, multe altele. Domnul Hoover nu ar fi fost de acord cu aşa ceva. Fondurile mele personale s-au epuizat cu timpul şi m-am văzut obligat să fac datorii. Poate că este o pată pe cartea mea de vizită, dar nu se potrivea cu educaţia şi temperamentul meu să-mi reduc cheltuielile. Nu mi se părea că aş fi rezolvat ceva în acest fel, din contră, aş fi ajuns să fiu şi mai deprimat.

Către sfârşitul verii, la câteva luni după rugămintea pe care am adresat-o disperat Londrei, luni care mi s-au părut îngrozitor de lungi, am primit în sfârşit un ajutor în persoana lui Ian Wilson, un ofiţer nou

sosit la M.I.5. Wilson era avocat, asociat al unei firme renumite care avea multe legături în Statele Unite. Era un scoţian înalt, distins, competent în afaceri, răbdător, calm şi înţelept. A fost trimis să vadă ce s-ar mai putea salva din misiunea mea.

Am avut nesfârşite întâlniri cu Wilson, evaluând şi analizând situaţia atât din punctul de vedere al germanilor cât şi al F.B.I.-ului. Wilson a obţinut şi diverse păreri şi aprecieri de la diferitele sale cunoştinţe.

— E rău, s-a pronunţat el, în sfârşit, cu impecabilul său accent de Oxford. Am sondat terenul şi este clar: F.B.I.-ul nu vrea să colaboreze cu noi. Şi nu există niciun motiv să nutriţi vreun complex de culpabilitate. Mă îndoiesc că poziţia lor ar fi influenţată în vreun fel de personalitatea dumneavoastră. Cei de la F.B.I. vor pur şi simplu să continue singuri şi în felul lor, indiferent dacă este bine sau rău. Indicii clare de xenofobie, aş zice eu.

Din păcate, şi eu ajunsesem la aceeaşi concluzie cu câteva luni mai înainte, însă m-am bucurat să o aflu oficial. De acum încolo, poate că mă apuc de altceva.

— De acord, i-am zis mult uşurat. Şi acum, ce ştiţi despre germani? îmi va permite oare Londra să-mi refac legăturile cu ei?

— Aţi face cea mai mare prostie să intraţi din nou în joc.

Observaţia lui Wilson era ca la carte. Aşa cădea bine, să te plângi şi să faci pe nebunul în acelaşi timp.

— Zău! Wilson, l-am bombănit eu. Nu fac pe eroul. Dar jocul ăsta se întâmplă să mi se potrivească. Dacă mă las de treabă, atunci fie va trebui să mă alătur forţelor militare iugoslave din Cairo – ceea ce ar fi îngrozitor de plictisitor –, fie să mă înrolez în R.A.F., ceea ce este chiar mai periculos decât spionajul. (Luasem lecţii de zbor în Long Island şi aveam deja brevetul de pilot.)

— Rămâne de văzut, în special în cazul dumneavoastră. Abwehrul vă va tăia aripile dacă vă prinde cu minciuna. Dar toate acestea sunt chestiuni secundare. Ceea ce trebuie să stabilim este dacă puneţi în pericol alţi oameni sau programul de dezinformare.

În timp ce se dezbătea această problemă, Wren Pistruiatul a sosit la New York din Caraibe. Era în drum spre Madrid, ca să preia postul de şef al M.I.6 de acolo. Pistruiatul a făcut ca balanţa să încline în favoarea mea.

— Ar fi minunat dacă Popov ar putea lucra cu noi, i-a spus el lui Wilson. Sunt sigur că putem aranja lucrurile. Dusko, prietenii dumneavoastră din Abwehr se bucură de multă influenţă. Oare n-ar putea să vă ajute?

— Ar merita o încercare.

— Ian, ce ziceţi? a întrebat Pistruiatul.

Wilson şi-a cântărit cuvintele înainte de a răspunde:

— Dacă ar fi vorba numai de faptul că Abwehrul l-ar putea ierta pentru că nu şi-a îndeplinit misiunea în Statele Unite, eu n-aş sta la îndoială. Cu relaţii s-ar putea să şi meargă. Apoi am certitudinea că celor de la M.I.5 le va face plăcere să-l aibă pe „Triciclu" din nou în acţiune. Tot aşa şi celor de la M.I.6. le-ar plăcea să-şi aibă omul lor la Lisabona. Dar ne confruntăm cu o mare necunoscută: nu ştim ce a transmis F.B.I.-ul prin radioemiţător. Vreun camarad deştept din Tirpitzufer s-ar putea să vă pună o întrebare isteaţă şi să constate că vă contraziceţi.

— Adresaţi-vă Londrei, i-am sugerat.

Ian şi-a bătut o ţigară de tabachera lui de argint, şi-a aşezat-o fără grabă între buze, a aprins un chibrit şi m-a privit. Chibritul a ars până i-a ajuns la degete; l-a lăsat să cadă, neluându-şi ochii de pe mine.

— Foarte bine, s-a hotărât el, cred că pot pune o vorbă bună la cartierul general. Dacă sunteţi dispus să vă asumaţi riscul, sunt sigur că nici ei nu vor avea nimic împotrivă să încercaţi.

— Deci, treaba este hotărâtă, a zis vesel Pistruiatul. Să vină elefanţii albi. Văzându-mi expresia perplexă, mi-a explicat: Este şmecheria mea preferată. Să presupunem că vă aflaţi într-o situaţie delicată şi nu ştiţi cum să vă justificaţi. Imaginaţi-vă că în acea clipă puteţi face să apară pe neaşteptate un elefant alb. Atenţia tuturor se va îndrepta către pachidermul alburiu şi toţi vor uita de întrebarea supărătoare. De acord?

— Presupun că da, dar cum să aduc elefantul?

Îşi atinse uşor fruntea cu degetele.

— Cu mintea, tinere, cu mintea. Sau mergeţi echipat ca un maharajah, sau nu mai plecaţi deloc la Lisabona.

Din fericire, nu a trebuit să plătesc pentru exces de bagaje atunci când m-am suit la bordul avionului transatlantic, cu elefanţi cu tot. Totodată aveam în buzunar şi câteva delicii, sub formă de informaţii pentru germani, un lux de care nu mă mai bucurasem de foarte mult timp. Le obţinusem la New York, dar, desigur, proveneau de la englezi.

Tot ei m-au ajutat să ies cu faţa curată din New York din punct de vedere financiar, achitându-mi nu numai datoriile, dar şi impozitul pe salariul de la Ministerul iugoslav al Informaţiilor – declarat, dar niciodată încasat. Mai târziu, când germanii mi-au decontat cheltuielile din America, le-am restituit englezilor banii.

Capitolul XVIII

Soarele Lisabonei era fierbinte în octombrie. Fluviul Tejo sclipea dedesubt. În timp ce Boeingul atingea pământul, am simţit că revin la viaţă. Intram din nou în acţiune.

Într-un fel, reacţia mea mă îngrijora. Mă bucuram că acţionez, îmi plăcea duelul inteligenţelor şi aureola pericolului nedefinit. Şi totuşi, nu de asta mă reîntoarceam acolo. De la bun început fusesem cuprins de o ură feroce împotriva lui Hitler şi a naziştilor, dar acum îi uram şi mai mult, întrucât îmi oprimau familia şi patria. Şi totuşi, îmi făcea plăcere să acţionez. Ar fi trebuit să fie o îndatorire tristă, dar nu era, iar toţi cei care luam parte la acest joc simţeam acelaşi lucru. Probabil că face parte din calităţile unui bun agent.

Nimeni din tabăra germană nu se aştepta să apar la Lisabona. Înainte de orice altceva, m-am dus la oficiul poştal central şi i-am expediat lui Johnny o telegramă, la hotelul Aldon din Berlin, cerându-i să vină urgent în Portugalia. Apoi mi-am ridicat bagajele, m-am urcat într-unul din bătrânele taxiuri ale Lisabonei şi m-am îndreptat spre Estoril, convins că se va găsi un apartament şi pentru mine la Palacio, cu toată lipsa de camere. Când s-a oprit taxiul, George Black, omniprezentul director, se afla pe scările de la intrare. M-a primit cu un zâmbet prietenesc şi mi-a dat un apartament cu faţa spre grădini.

Pe urmă, am telefonat la biroul lui von Karsthoff şi am dat de Elizabeth. Doar o mică ezitare din vocea ei mi-a arătat că este surprinsă. După aceea totul a intrat în normal. Ne-am înţeles ca după-amiază să mă ia de pe drumul spre Estoril.

La locul întâlnirii a venit von Karsthoff în persoană.

— Mă bucur că te văd, „Ivan”, mi-a zis în timp ce mă furişam în grabă pe bancheta din spate.

— Eu sunt şi mai bucuros, i-am răspuns, în timp ce maşina prindea viteză. Sunt fericit că mă aflu din nou aici după beleaua din Statele Unite.

Hotărâsem că cea mai bună linie de conduită era să fiu amabil, dar agresiv.

— Discutăm acasă, a zis von Karsthoff, mergând în viteză către locuinţa sa de la ţară.

Am urmat metoda obişnuită, ascunzându-mă în momentul când ne-am apropiat de casă şi ridicându-mă când maşina a intrat în garaj. Von Karsthoff m-a condus în salonul de la etaj, unde ne aştepta Elizabeth. M-a salutat călduros şi din asta am înţeles că, cel puţin la nivel personal, nu căzusem în dizgraţie.

— Spune-mi, ce s-a întâmplat? m-a întrebat von Karsthoff de îndată ce Elizabeth mi-a pus un pahar în mână şi a părăsit încăperea.

Era momentul să apară unul din elefanţii albi ai Pistruiatului.

— Mi-ar trebui o mulţime de timp ca să răspund, am evitat eu întrebarea. Avem de recuperat mai bine de un an. Înainte de a începe, permite-mi să-ţi predau informaţiile cele mai noi pe care le-am cules.

Von Karsthoff m-a aprobat din cap. Am dat drumul poveştilor pe care le-am învăţat de la Ian, la New York, începând cu cifrele

referitoare la materialele de război şi, în mod special, cu privire la avioanele furnizate Angliei de către Statele Unite. Informaţiile nu erau complete, desigur, dar erau în parte exacte şi rezistau la verificare. Apoi i-am relatat ceea ce stabilisem pentru a-i dezinforma pe nemţi în legătură cu operaţiunea „Torch" (Făclia), planul anglo-american de invadare a nordului Africii. Ca pregătiri, ne întăream efectivele militare şi navele din Gibraltar, situaţie care nu putea fi ascunsă. Pentru a-i dezorienta pe germani în privinţa acestor întăriri i-am povestit lui von Karsthoff că am aflat de la unele surse bine informate că Malta se află într-o situaţie militară dezastruoasă, iar populaţia ei stă să moară de foame, aşa că englezii, cu ajutorul americanilor, se pregăteau să-i sară în ajutor.

Coordonându-mă cu un alt plan de dezinformare la care lucrau „Balonul" şi „Jeleul", i-am vorbit lui von Karsthoff despre zvonurile care circulau în legătură cu nişte operaţiuni combinate, americano-canadiene, îndreptate împotriva Franţei şi Norvegiei.

Elefantul alb şi-a produs efectul. Văzând că am venit cu informaţii de valoare, von Karsthoff s-a mai înmuiat, aşa că am putut să-i răspund la întrebarea iniţială sub auspicii ceva mai favorabile.

— În ceea ce priveşte America, i-am spus, eroarea a fost enormă de la început şi până la sfârşit. Berlinul ar fi trebuit să-şi dea seama. Nu eram potrivit pentru a lucra în Statele Unite. Eu mă pricep la Rolls-Royce, nu la Forduri. În Anglia aveam relaţii încă dinainte de război. Acolo mi s-au deschis toate uşile. Dar în Statele Unite… mi-am ridicat eu braţele în semn de neputinţă. M-aţi trimis acolo fără niciun ajutor, fără nicio relaţie, cu câţiva dolari mizerabili, chiar dacă Berlinul consideră că sunt mulţi, şi v-aţi aşteptat să obţin imediat rezultate.

— Dar asta înseamnă că am avut încredere în tine, s-a apărat von Karsthoff.

Începuse să se apere, şi asta era exact ceea ce voiam de la el.

— Încredere! Rezultatele nu se obţin numai cu încredere. Întreaga misiune a fost planificată nesatisfăcător. Eu aveam nevoie de ajutor, de mult ajutor. Şi de zece ori mai mulţi bani decât mi s-au dat. În ultimele luni de-abia îmi ajungeau pentru metrou.

— Berlinul este de părere că te-ai ocupat mai mult de stele de cinema decât de muncă.

— Desigur, m-am văzut cu stele de cinema. Erau singurele persoane pe care le cunoşteam; făceau parte din acoperirea mea, având şi menirea de a mă introduce în societate. Nu aţi ridicat niciodată obiecţii cu privire la viaţa mea socială din Londra. Stelele de cinema sunt înalta societate a Americii; pot să deschidă uşi. Dar când începi de la zero este nevoie de timp. De timp şi de bani. N-aş vrea să înţelegi că încerc să mă absolv de orice vină, am continuat eu cu mărinimie. N-ar fi trebuit să accept nici activitatea pe linia

Ministerului iugoslav al Informaţiilor. A fost o greşeală. Nu-mi lăsa timp pentru alte activităţi şi ca să închei, am lucrat prost şi pentru ei şi pentru Abwehr.

— Bine, şi ce-ţi propui să faci acum? m-a întrebat von Karsthoff după ce am terminat de povestit cele petrecute în America.

— Pentru moment am să mă ascund, am minţit. În Statele Unite am cheltuit circa opt mii de dolari ai lui Bailoni, bancherul iugoslav. Familia lui se află acum la Lisabona, iar dacă nu restitui imediat banii, numele meu va fi târât în noroi. Îmi va fi imposibil să mai fac ceva.

— Asta se poate aranja. Ceea ce vreau să ştiu este dacă pleci în Anglia, la Dubrovnik sau poate vrei să rămâi aici? Tonul conciliator al lui von Karsthoff întrecea aşteptările mele.

— Ce să fac aici?

— Te-aş putea folosi aici, dacă doreşti, dar aş prefera să te am în Anglia. Lui Müntzinger i-ar plăcea să te ştie în Iugoslavia.

— În cazul ăsta, va trebui să mă gândesc, m-am eschivat eu de la un răspuns precis. Uşurinţa cu care mă reintegrau în Abwehr mi s-a părut puţin cam dubioasă. Venisem pregătit pentru un interogatoriu minuţios sau, cel puţin, pentru o mustrare zdravănă. Se pare totuşi că Abwehrul îmi aprecia colaborarea mai mult decât credeam eu.

— Jebsen soseşte aici într-o zi sau două, cu instrucţiuni de la Tirpitzufer, mi-a zis von Karsthoff, dezvăluindu-mi că telegrama mea a declanşat o reacţie rapidă. Ar fi mai bine să-l aşteptăm şi numai după aceea să luăm o hotărâre.

La câteva ore după sosirea sa, cu o maşină împrumutată de la un prieten portughez, l-am luat pe Johnny de pe drumul dinspre Estoril, chiar la marginea Lisabonei. Nu era nimeni în apropiere care să observe întâlnirea noastră, în afară de o căruţă pe două roţi, mânată de un ţăran, cu faţa arsă de soare. Ne-am strâns mâinile, după care am pus maşina în mişcare.

— La Cascaes? l-am întrebat. Cascaes era pe atunci un mic sat pescăresc. Turiştii şi lumea mondenă nu-l descoperiseră încă. Era locul ideal pentru o discuţie discretă şi o masă simplă, dar bună.

— Perfect, mi-a răspuns Johnny. Am o mulţime de lucruri să-ţi povestesc; atât veşti din partea familiei tale, cât şi planuri de la Tirpitzufer.

— Începe cu familia.

Primisem din partea celor dragi câteva scrisori foarte scurte, trecute clandestin prin Elveţia, în care nu se aventurau să spună mare lucru. Exista întotdeauna riscul ca astfel de scrisori să cadă în mâini rău intenţionate. Ştiind că Johnny îmi va spune totul rapid, în stilul său sobru, m-am abţinut să-mi mai pun toate întrebările care îmi clocoteau în minte.

— Părinţii tăi şi cu Ivo sunt la Belgrad. Au trebuit să fugă din Dubrovnik şi au dus-o, un timp, destul de greu. La început, după capitularea Iugoslaviei, erau în destulă siguranţă la Dubrovnik. Ustaşii locali nu se purtau rău, iar italienii făceau pe blânzii cuceritori. Sperau să câştige simpatia tuturor şi, pe această cale, în final să alăture Dubrovnikul Italiei. Pe urmă, Ante Pavelić, care în cazul că nu eşti la curent cu politica din ţară, este şeful noului stat independent Croaţia, şi-a adus câţiva ustaşi dintr-o altă provincie şi a instaurat un regim de teroare. Sârbii şi cei cu vederi patriotice au fost scăldaţi într-o baie de sânge.

Strângeam volanul de lemn de mi se albeau încheieturile degetelor şi îmi juram în gând să mă răzbun în mii de chipuri.

— Cum fratele tău Ivo este şi sârb şi are şi vederi patriotice, figura în fruntea listei lor. A scăpat ca prin urechile acului. Şi-a făcut rost de documente false şi a fugit la Belgrad, deghizat în călugăr. Pe părinţii tăi i-au lăsat în pace până la începutul primăverii, când s-a abătut un nou val al teroarei. Ustaşii s-au hotărât să măcelărească majoritatea familiilor de vază ale Dubrovnikului. Probabil că doreau să dea astfel un exemplu, să arate ce păţeşte cine este pro-iugoslav. Din fericire, cu o zi înaintea datei fixate pentru arestarea lor, cineva a aflat de planurile ustaşilor şi a anunţat pe toată lumea. În acea noapte, locuitorii Dubrovnikului i-au ajutat aproape pe toţi să scape, îmbarcându-i pe mici vase.

Lacrimi, lacrimi de recunoştinţă mi-au inundat ochii. Conduceam şi clipeam des, ca să se usuce.

— În noaptea aceea s-a dezlănţuit o furtună puternică şi asta le-a favorizat fuga. S-au îndreptat spre o mică insulă nelocuită, aproape de Mljet. Tatăl, mama, soţia şi fiul lui Ivo se aflau printre fugari. Toţi au trăit pe insulă, fără alimente, timp de cinci săptămâni, hrănindu-se numai cu peştele pe care-l puteau prinde. Trebuie să-ţi spun că mama ta, Dusko, este o femeie minunată. Ea a fost cea care a salvat copilul. De spaimă, cumnata ta a rămas fără lapte, iar mama ta l-a menţinut în viaţă pe nepot mestecându-i peşte fiert şi hrănindu-l de pe buzele ei. Când am aflat că au fugit cu bărcile, am început să-i caut, dar nu reuşeam să dau de ei. Cum e şi normal, nimeni nu avea încredere în mine sau în oamenii pe care îi trimiteam să afle câte ceva. Un timp, ne-am gândit că s-au înecat… În sfârşit, am găsit un căpitan de marină, un austriac trecut în rezervă, care vorbea sârbeşte şi pe care l-am trimis în cercetare în fruntea unui detaşament. Au trecut câteva săptămâni până ce i-au găsit, scormonind fiecare insulă.

— Mulţumesc, Johnny, am reuşit eu să şoptesc.

— Asta e partea bună, Dusko. Dar mai e ceva. Cu privire la unchiul tău, Jova, şi familia lui.

Unchiul Jova avea reputaţia de a fi omul cel mai bun şi cel mai

generos din Dubrovnik. Îşi câştigase pe merit această faimă şi toată lumea îl iubea.

— Unchiul tău a refuzat să fugă, a zis Johnny trist. A fost ucis, l-au spânzurat împreună cu cei doi fii ai săi în propria-i grădină. Pe mătuşa ta au vârât-o într-un tren şi au trimis-o spre un lagăr de concentrare. Ivo a aflat totul prin mişcarea de rezistenţă, m-a chemat, iar eu am scos-o pe mătuşa ta din tren. Acum se află într-un spital, ca să se refacă, dar nu cred că-i va fi uşor după ce şi-a pierdut întreaga familie.

Cei patruzeci de kilometri până la Cascaes mi s-au părut mai lungi ca niciodată, dar foarte bineveniţi. Nu ştiu ce m-aş fi făcut dacă nu aş fi fost ocupat cu volanul. Johnny mi-a povestit mai departe, fără să mă plictisească cu condoleanţe lipsite de rost.

— Acum, situaţia din Dubrovnik s-a îmbunătăţit. O.K.W.-ul l-a înştiinţat pe şeful misiunii militare germane de acolo că este considerat personal răspunzător pentru orice act de terorism. Poţi să fii sigur că nu-i va scăpa din ochi pe ustaşi.

Am condus în tăcere câteva minute. Amândoi aveam nevoie de linişte. Eu mă gândeam mai departe la răzbunare. Şi fratele meu se gândea la răzbunare, ba chiar mai mult decât atât.

— Şi Ivo? l-am întrebat. Ce face acum?

— Medicină. Ziua este cel mai bun prieten al germanilor, unul care crede în noua Europă. Noaptea, Johnny a zâmbit sinistru, noaptea aruncă în aer şlepuri şi organizează toate actele de sabotaj pe o rază de cincizeci de kilometri în jurul Belgradului.

— De unde ştii?

— Mi-a spus chiar el. Nu ca să se fălească, ci fiindcă a fost nevoit. Mi-am auzit colegii vorbind despre anumite suspiciuni care puteau conduce la Ivo. El e medicul oficial al căilor ferate, iar câţiva feroviari au fost prinşi şi arestaţi pentru sabotaj. N-am avut de ales, a trebuit să-l previn pe Ivo.

— Şi zici că mai continuă?

— N-am putut să-l fac să renunţe. Nimic nu-l poate împiedica pe Ivo. Tot ce am putut face pentru el a fost să-i recomand prudenţă şi să-l sprijin tacit.

— Tu, Johnny, îl ajuţi în sabotaje?

— Ce altceva puteam să fac? a râs el. Nu-l poţi opri pe Ivo decât dacă-l omori. Îmi place fratele tău, aşa că mă străduiesc să-l ajut să trăiască.

— Dar dacă îl prind pe Ivo, ne prind pe toţi, i-am zis, înţelegând implicaţiile acţiunilor sale.

— Exact. Un motiv în plus ca să-l protejez. Descurajator în acest caz e însă faptul că nu prea am încredere în eficienţa acestor operaţiuni de amatori. Nu ne vor ajuta să scăpăm de Hitler.

— Să scăpăm de Hitler, nu. Dar fiecare lucru mărunt poate face ca

Germania să piardă războiul.

Johnny mi-a răspuns trist:

— Da, dar aici vine partea grea.

— Nu avem de ales, Johnny. Există două Germanii, cu asta sunt de acord. Una este Germania muzicienilor, a oamenilor de ştiinţă, a scriitorilor şi a *Gemütlichkeit*-ului, pacea sufletească; cealaltă este crudă, agresivă şi militaristă. În timp de război, nu poate să existe decât o singură Germanie, care trebuie să fie înfrântă.

— Ştiu, Dusko. O ştiu prea bine, spuse Johnny, în timp ce degetele sale băteau darabana în bordul maşinii.

M-am străduit să schimb tema discuţiei.

— Mai vorbeşte-mi despre Ivo. Din ce grupare de rezistenţă face parte?

— E greu de spus, mi-a răspuns gânditor. Există numai două grupări cu adevărat eficiente: cea a generalului Mihailović şi cea a partizanilor, condusă de comunişti. Cunoscând concepţiile lui Ivo, aş zice că este mai mult sau mai puţin de partea lui Mihailović. El operează la Belgrad şi este greu să tragi o linie distinctă în oraşe. Ambele grupări operează în deplină clandestinitate şi din câte îmi dau seama, comuniştii şi regaliştii acţionează adesea mână în mână. La ţară, situaţia este cu totul alta. Ambele grupări dispun de forţe paramilitare. Ambele poartă uniforme, dar în timp ce unii sunt tunşi, ceilalţi poartă părul lung. Sunt uşor de deosebit. Uneori se mai şi luptă între ei. În oraşe, situaţia îi obligă adesea să colaboreze. Burghezii bogaţi sunt cunoscuţi de nazişti, aşa că nu le este uşor să acţioneze. Trebuie deci să se bazeze pe muncitori, care intră mai uşor în clandestinitate. În orice caz, în ceea ce-l priveşte pe Ivo, nu m-ar surprinde să se afle la ordinele englezilor.

Am ajuns la Cascaes şi am oprit la un mic han, unde am ales o masă izolată, pe terasă. Nu fiindcă ar fi fost neapărat necesar. În local se aflau câţiva clienţi, evident de prin partea locului, care gustau din vinul casei. Am cerut şi noi o sticlă rece. Eu nu aveam poftă de mâncare, dar am acceptat să împart cu Johnny batogul tradiţional. Cred că fiecare dintre noi încerca să-l stimuleze pe celălalt să mănânce.

— Situaţia ta are şi partea ei comică, mi-a zis Johnny, după ce am reuşit să ne înţelegem cu chelnerul. La Berlin am ţinut mai multe şedinţe pentru a stabili cauzele rezultatelor tale submediocre din Statele Unite. Eu mi-am dat cu părerea că slaba calitate a muncii tale ar fi probabil cauzată de gândurile pe care ţi le faci în legătură cu dificultăţile prin care îţi trece familia. Colonelul Oster a fost sincer şocat, te asigur, când i-am povestit situaţia. A trimis imediat la Belgrad pe colonelul Toeppen, să-l întrebe pe Ivo dacă l-ar putea ajuta cu ceva. Fiind casier al Abwehrului, Toeppen i-a oferit şi ajutor financiar. După

cum poţi să-ţi imaginezi, Ivo a refuzat. L-a captivat însă pe Toeppen, practic l-a hipnotizat, convingându-l să-i mai tempereze pe unii ofiţeri prea zeloşi. Toeppen le-a ordonat să-şi revizuiască atitudinea, ameninţându-i că altfel îi transferă pe frontul rusesc.

— Deştept băiat, Ivo! am râs. Puterea de atracţie a fratelui meu era legendară. Vinul, soarele şi briza au început să-şi facă efectul binefăcător asupra mea.

— Mâine, a reluat Johnny, mă voi întâlni cu von Karsthoff şi cu Kamler. Urmează să hotărâm în ce activităţi te vom angaja. Tu la ce te gândeşti? Ce ai vrea să faci?

Eu mă hotărâsem încă de la New York.

— Cred că cel mai folositor ar fi să mă reintegrez în Abwehr şi să fiu trimis înapoi în Anglia.

— Consideră că s-a şi rezolvat.

— Aşa de uşor? Ai atâta putere încât să iei hotărâri definitive?

— Uneori. În timp ce tu scădeai ca valoare în democraţia aceea decadentă, a glumit Johnny, eu munceam pentru avansare. În Abwehr. Nu mai sunt demult băiatul cu păr blond din S.D.

— Iar acest Kamler de care vorbeai, cine este?

Chelnerul a venit cu porţiile noastre de mâncare, cod în sos tomat, cu măsline şi verdeţuri de prin partea locului. Johnny a aşteptat până s-a îndepărtat.

— Numele lui adevărat este căpitan Otto Kurer. A fost un fel de aghiotant de campanie al lui Canaris. Acum se ocupă de Abwehr I, la Lisabona. El evaluează activitatea agenţilor noştri. Ţi-a dat o notă destul de proastă pentru misiunea în Statele Unite. Johnny a încetat să mai soarbă din vin, dar nu şi-a luat privirea de pe mine. Ce necazuri ai avut acolo, Dusko?

— Banii, i-am zis în mod evaziv.

— Şi ce altceva? Johnny nu putea fi înşelat.

— Prefer să nu discut încă, Johnny.

M-am gândit că nu pot să-i vorbesc despre necazurile mele cu Hoover.

— Ai prefera să rămâi la Lisabona? m-a întrebat, intuind poate că am avut ceva necazuri cu autorităţile aliate. Ai putea să trimiţi alţi agenţi în Anglia, pe care să-i conduci de aici.

— Şi de unde să-i scot?

— Ţi i-aş oferi eu.

Am calculat că aş putea să fiu mai folositor la Londra, unde aş putea lucra strâns cu Comitetul XX.

— Prefer să plec la Londra.

— În regulă, mi-a răspuns el. În acest caz, voi căuta pe cineva care să se ocupe sau poate am să am grijă eu însumi. Altfel, ar fi prea riscant.

— Pot să rămân, dacă el necesar, m-am oferit, înţelegând că are nevoie în Lisabona de un om de încredere. Unul din numeroasele pericole care ne păşteau era, spre exemplu, puterea lui Kamler, care ne evalua activitatea.

— Nu, pleacă la Londra. Eşti singurul om potrivit acolo.

Când m-am reîntâlnit cu von Karsthoff, Johnny pusese deja la punct toate amănuntele. Lua parte la întâlnire în calitate de consilier, dar era evident că părerea lui cântărea mult. Perspicace şi priceput în ale meseriei, von Karsthoff a acceptat scuza pe care o inventase Johnny ca să justifice rezultatele slabe din America.

— Tuturor ne pare rău că familia ţi-a fost maltratată, mi-a zis. Te rog să mă crezi că n-am ştiut nimic despre această situaţie.

— Fireşte, Ludovico. Efectiv, îl credeam. Von Karsthoff şi cu mine nutream o prietenie sinceră unul faţă de celălalt – când nu era vorba de muncă, unde nu puteam să mă aştept la nicio favoare din partea lui.

— Herr Jebsen mi-a spus că acum totul este în ordine, aşa că poţi să-ţi reiei activitatea cu conştiinţa împăcată. Totodată, mi-a spus că vrei să te reîntorci în Anglia. Splendid! Va trebui să ne reorganizăm.

— Ah, nu! Nu vreau s-o iau de la capăt!

Von Karsthoff a râs cu poftă.

— Nu, n-are nicio legătură cu Statele Unite. Va trebui numai să ne adaptăm la noua situaţie.

— Ce s-a schimbat?

— În fond, nimic. Mai bine zis, nimic referitor la organizaţie. Mă refer la situaţia militară. Ştim, de exemplu, că englezii pregătesc o acţiune în comun cu americanii. Agenţii tăi din Anglia, „Balonul” şi „Jeleul”, ne-au avertizat în această privinţă, însă există multe contradicţii cu privire la locul de unde vor porni atacul. Câţiva agenţi ne-au declarat că la Dieppe, alţii, în Africa de Nord. Berlinul are motive să creadă că ambele ipoteze ar fi prea riscante pentru ei. Există şi alte indicii, mai alea după călătoria lui Churchill la Moscova, că s-ar putea să atace în Norvegia. Ruşii vor să se asigure că toate convoaiele lor vor sosi cu bine. Aşa că Norvegia ar avea ruta maritimă a Murmanskului asigurată. Şi astea sunt numai o parte din datele problemei. Prietenii noştri francezi, a adăugat fără a-şi ascunde sarcasmul, ţipă că va fi atacat Dakarul, iar acum, aţi venit şi dumneavoastră cu ipoteza conform căreia concentrarea unităţilor navale din Gibraltar ar însemna o forţă de sprijin pentru Malta.

— Poate că toate aceste informaţii contradictorii înseamnă că agenţii voştri, printre care mă număr şi eu, sunt slabi, i-am zis ca să mă pun la adăpost. Mai bine să fiu acuzat de incompetenţă, decât de trădare.

— Nu, m-a corectat von Karsthoff, nu asta vreau să spun, ci că

englezii şi americanii fac uz de diversiune. Agenţii noştri, după cum deseori se întâmplă, cad în plasa indiciilor aparente.

— Iar voi vreţi ca eu să descurc această harababură şi să aflu unde va avea loc adevărata invazie, am protestat eu.

— Nu, ar însemna să cerem prea mult. De această problemă se ocupă cei de la O.K.W. Noi le dăm posibilitatea să-şi facă meseria, furnizându-le toate informaţiile posibile, oricât ar fi ele de divergente. Nu are importanţă dacă sunt contradictorii. Vreau numai ca ele să ajungă rapid aici.

— În acest caz, voi avea nevoie de radio-emiţător.

— Mă voi îngriji eu de staţie şi de operator, a intervenit Johnny repede, gândindu-se, probabil, să-mi caute pe cineva demn de încredere.

— Cu ce te vei ocupa în Anglia? a vrut să ştie von Karsthoff, cu obişnuitul său simţ practic. Cum stai cu guvernul iugoslav din exil acum, după ce ai demisionat din Ministerul Informaţiilor?

— Mai am încă legături. Pot aranja câte ceva, m-am lăudat eu. O să văd exact ce anume, când ajung acolo.

— Dacă se poate, găseşte ceva care să-ţi permită să vii des pe aici, a sugerat von Karsthoff. Vom avea nevoie de tine aici.

„Nu mai mult decât britanicii, aşa că nu te mai frământa”, m-am gândit în sinea mea.

L-am asigurat pe von Karsthoff că voi găsi o scuză valabilă, o afacere sau vreo problemă guvernamentală, ca să călătoresc des la Lisabona.

La încheierea întâlnirii, von Karsthoff mi-a dovedit concret că am reintrat în graţiile Abwehrului. Cerându-şi scuze, a ieşit din salonul în care purtam discuţiile şi s-a întors după câteva minute cu un teanc de bancnote, pe care mi l-a întins.

— Poftim, sunt zece mii de dolari. Opt mii să-i restitui bancherului şi restul pentru cheltuielile de aici. Înaintea plecării vei primi banii necesari pentru cheltuielile din Anglia.

Am părăsit casa împreună cu Johnny, într-o maşină pe care o conducea el. După ce ne-am depărtat destul de casă, m-am mutat dintr-un salt pe locul din faţă.

— Te-ai gândit la cineva ca operator radio? l-am întrebat pe Johnny.

— Dacă m-am gândit! Vocea îi vibra amuzată. Am şi rezolvat această problemă. Am o duzină, dacă vrei. Plus alţi agenţi şi o justificare valabilă ca să poţi veni la Lisabona.

Johnny a oprit maşina pe marginea drumului, şi m-a întrebat jubilând:

— Ce ai zice dacă am pune în mişcare un canal de scurgere?

Apoi mi-a explicat că de câtva timp, el şi cu Ivo încercaseră să

scoată din mâinile naziştilor câţiva deţinuţi iugoslavi de vază. El se gândea demult la un canal de scurgere, dar până în seara aceea încă nu găsise mijloacele de realizare. Acum, însă, naziştii înşişi vor ajuta la punerea lui în funcţiune.

Deţinuţii iugoslavi serveau drept ostateci pentru ca cei din rezistenţă să fie obligaţi să nu facă excese. Erau ţinuţi pe rând în închisoare, pentru anumite perioade de timp. Dacă în acest interval nu erau executaţi, erau puşi temporar în libertate. Câţiva trecuseră de mai multe ori prin asta şi se aflau la marginea disperării; după ce şi-au aşteptat moartea, fuseseră eliberaţi şi apoi reţinuţi din nou, şi tot aşa la nesfârşit. Era sadism dus la perfecţiune, aşa că Johnny şi cu Ivo au ajuns la concluzia că trebuie să-i salveze cumva.

Canalul conceput de Johnny urma să funcţioneze cu dublu scop. Abwehrul avea să-l aprobe cu promptitudine, pentru că Johnny urma să-l propună ca mijloc de camuflaj pentru a trimite agenţi în Anglia, unde aceştia trebuiau să intre ca refugiaţi. Nu toţi refugiaţii urmau să provină dintre deţinuţi şi, desigur, niciunul dintre ei nu trebuia să fie spion german; toţi urmau să fie agenţi dubli care să contribuie în mare măsură la întărirea reţelei mele.

Johnny a pornit din nou motorul maşinii şi ne-am îndreptat spre Estoril, fericiţi ca nişte şcolari că am reuşit să înşelăm Abwehrul în atâtea chipuri.

Apoi, amintindu-mi de felul cum analizase von Karsthoff planurile Aliaţilor, l-am întrebat pe Johnny:

— De ce este O.K.W.-ul atât de sigur că Aliaţii nu intenţionează să atace la Dieppe sau în Africa de Nord?

— Pentru că Berlinul estimează că Aliaţilor le lipsesc mijloacele de transport pentru astfel de operaţiuni.

Mai târziu, la 20 noiembrie, când am invadat nordul Africii [18], am râs din toată inima. Comitetul XX se descurcase de minune, făcându-i pe germani să-şi bată capul cu fel de fel de supoziţii.

Capitolul XIX

După cum am putut să-mi dau seama la reîntoarcerea mea, în noiembrie 1942, moralul britanic era ridicat, mai ridicat ca niciodată. După o absenţă de peste un an, diferenţa îţi sărea în ochi. Se considera că victoria este sigură, nu trebuia decât să o vrei. Până la începutul lunii, când trupele lui Montgomery l-au înfrânt în Egipt, la El Alamein, pe Rommel, despre care se crezuse că e invincibil, englezii merseseră din înfrângere în înfrângere. Acum victoriile se ţineau lanţ. Prin eficienţa debarcărilor din Algeria şi Maroc, „Operaţiunea Făclia” a schimbat decisiv cursul războiului. Oamenii intuiau că naziştii au pierdut iniţiativa şi că nu o vor mai avea niciodată. Aviaţia militară se

refăcuse cu câteva luni mai devreme, întreprinzând asupra Kölnului un atac cu o mie de bombardiere[19] şi repetându-şi isprava şi asupra altor oraşe. Pe frontul de răsărit, ruşii trecuseră la ofensivă la Stalingrad, unde germanii îi asediaseră din septembrie 1942. Toate acestea se reflectau în mod vizibil în umorul şi în starea de spirit a londonezilor, chiar dacă oraşul arăta şi mai zdrobit.

M-am instalat în oraş ca pentru o lungă perioadă; am închiriat o vilă în Rutland-Gate – chiar în inima oraşului, nu departe de Hyde Park. Puţine clădiri rămăseseră în picioare. A mea, Clock House, era una dintre cele aproximativ cinci la sută care mai puteau fi locuite. Cum avea un singur palier, era cât se poate de vulnerabilă la cea mai mică bombă sau şrapnel, dar am socotit că, dacă a scăpat neatinsă în timpul dezastrului din anii 1940–1941, însemna că este vrăjită.

Întâmplător, la câteva luni după ce m-am mutat acolo, Lillian Gregg, o frumoasă actriţă britanică, a închiriat casa de alături, Box Cottage. Lillian era logodnica prinţului Bertil al Suediei, fiul mai mare al regelui Gustav al V-lea. În calitatea sa de căpitan-comandor, după un incident de spionaj, Bertil a fost trimis la Londra ca ataşat naval.

Englezii bănuiau – mai târziu s-a aflat că pe nedrept – că fostul ataşat, căpitanul Oxen Sterner, le-ar furniza informaţii germanilor. A fost retras şi, pentru a evita orice fel de suspiciuni, Suedia a încredinţat această funcţie ireproşabilului principe! Cu toate acestea, informaţiile au continuat să se scurgă.

Prin intermediul unui spion care lucra în Ministerul Apărării din Stockholm, un important agent german pe nume Kraemer, care conducea o reţea cunoscută sub numele de „Josephine”, obţinea raportul zilnic al ataşatului naval suedez de la Londra. Pentru a-şi ridica în slăvi realizările, Kraemer a făcut Abwehrul să creadă că rapoartele îi parveneau direct de la ataşatul din Londra. „Josephine” a continuat să opereze încă mult timp şi abia târziu vinovatul a fost descoperit.

Ministerul de Război şi Comitetul XX erau tot atât de nerăbdători ca şi germanii să-mi lărgesc reţeaua. Ziua Z, care însemna debarcarea în Europa, era aproape, iar fluxul nostru de informaţii false creştea. Toată lumea, inclusiv germanii, ştiau că debarcarea se apropie. Se putea deduce chiar şi momentul când urma să se producă, dar nu se cunoştea locul. Obiectivul fundamental era să înşelăm înaltul comandament german cu privire la acest fapt. Eu şi membrii grupului meu ne aflam printre puţinii agenţi de dezinformare aleşi de Comitet ca să ducă la îndeplinire acest program de dezinformare.

Pentru a-l cita pe omul care deţinea frâiele sistemului, J.C. Masterman, în 1943 „starea noastră de spirit se caracteriza printr-o nelinişte chinuitoare”. Şeful Comitetului XX ne-a comparat cu:

„…un om care a intrat într-un concurs de alergare pe o distanţă de un sfert de milă; după ce a fugit aproximativ două sute de metri, cei de pe marginea pistei îi strigă că de fapt este o cursă de o jumătate de milă, iar un pic mai târziu îl conving că distanţa pe care trebuie să o străbată este de o milă, sau poate de trei mile. Va putea el oare să se adapteze, va rezista măcar până la finiş, ca să nu mai vorbim de şansa de a fi în frunte la sfârşitul ultimei etape?"

Continuând pe aceeaşi temă, Masterman reaminteşte în cartea sa „Sistemul dezinformării" că:

„…nimeni nu poate menţine un bluf la nesfârşit; mai devreme sau mai târziu, o gafă sau un simplu ghinion îl poate da, inevitabil, de gol. Cum ne-am fi simţit dacă întregul sistem de dezinformare ar fi eşuat înainte de a-l fi pus la încercare în cadrul unui program grandios? Teama că acest lucru s-ar putea întâmpla ne preocupa permanent şi a crescut odată cu credinţa, cât se poate de justificată, că prăbuşirea unui caz important le va distruge şi pe toate celelalte odată cu el."

Am început să mă ocup de organizarea canalului de scurgere, aşa că m-am întâlnit cu primul-ministru iugoslav de atunci, Slobodan Jovanović, şi cu ajutoarele sale. Le-am cerut consimţământul fără să le explic adevăratul scop şi, aşa cum am prevăzut, au acceptat entuziasmaţi propunerea. Chiar prea entuziasmaţi. Mi-au sugerat atât de mulţi candidaţi, încât ar fi trebuit să fac rost de un tren ca să le asigur naveta. M-am văzut obligat să revin ca să-l văd pe Jovanović în secret şi să-i spun adevărul. A fost de acord să-mi continui planul şi m-a numit adjunctul ataşatului militar la Londra, oferindu-mi totodată statut şi paşaport diplomatic. În plus, primul-ministru s-a îngrijit şi de un alt aspect, tot atât de important: să nu fiu încărcat cu niciuna din activităţile cerute de funcţia respectivă.

Ataşatul militar, generalul Radović, căruia îi eram teoretic subordonat, nu vedea cu ochi buni absenţa mea de la birou. Respectându-se regulile conspirativităţii, lui Radović, nu i s-a spus nimic despre munca mea din domeniul informaţiilor. La fel ca mulţi alţii care nu-mi cunoşteau adevărata ocupaţie, şi el mă considera un fustangiu cu relaţii politice. Se prea poate ca din acest motiv să nu-mi fi făcut prieteni, în anumite medii, dar cu siguranţă mi-a prins bine ca acoperire.

Primul agent sosit pe acest canal a fost căpitanul-comandor Toma Sardelić, ofiţer al aviaţiei navale iugoslave şi pilot de încercare. Era bine cunoscut în cercurile aviaţiei britanice, datorită cursului de acrobaţie făcut în Anglia, la care a obţinut calificative strălucite. Croat şi, în plus, provenind dintr-o familie de vază, Toma nu era expus

pericolului de a fi făcut prizonier de război în momentul când Iugoslavia a capitulat. Dar, în ciuda aparenţei sale blânde, Toma poseda o voinţă de fier şi era un om cu principii, aşa că a insistat să fie tratat exact ca şi ceilalţi ofiţeri şi s-a prezentat la închisoare împreună cu ei.

După ce a fost pus în libertate, Toma s-a întors în Zagreb, oraşul său natal, unde poziţia sa socială a atras, din nefericire, atenţia şefului noului stat nazist din Croaţia, Ante Pavelić. Dorind să se folosească de reputaţia şi de popularitatea familiei Sardelić, Pavelić s-a oferit să-l numească pe Toma în postul de ataşat naval la Berlin.

Toma se afla la strâmtoare. În niciun caz nu dorea să accepte postul şi să jure credinţă regimului de ustaşi, dar să-l refuze pe Pavelić însemna să-şi atragă grave consecinţe. Toma îl amâna pe Pavelić de la o zi la alta. Ce păcat că nu ne-am aflat în legătură cu el în acele zile! L-am fi putut folosi ca agent valoros pentru M.I. la Berlin, îngăduindu-i să accepte oferta nazistă cu conştiinţa curată. Lui Toma nu i-a rămas altceva de făcut decât să fugă din Croaţia. A plecat la Belgrad, unde Pavelić nu avea ce să-i facă. Pentru moment, problema lui principală era cum să-şi asigure existenţa, dar în afară de militărie, nu se pricepea la nimic altceva, aşa că s-a declanşat o comedie întreagă din care ne-am lămurit că este absolut lipsit de simţ practic, dar altfel încântător.

Toma s-a hotărât să devină om de afaceri. Era singura cale pe care o putea lua. Pe de o parte, nu putea concepe să-şi ia o slujbă sau nu găsea de lucru, iar pe de alta, îi mai rămăseseră ceva bani. La Belgrad nu găseai aproape de niciunele, dar Toma a reuşit să dea peste un stoc de plută. Abia după ce şi-a investit în această afacere o parte din capital şi-a dat seama că dopurile nu se vând, pentru că nu se găsesc sticle pe piaţă. A colindat Belgradul dintr-o parte în alta şi, în sfârşit, a descoperit un depozit secret de sticle, plătind un preţ bun pe ele. Când, însă, a încercat să vândă sticlele cu dopuri cu tot, a apărut pe neaşteptate o altă problemă: nimeni nu avea nevoie de ele, căci nu se găsea nimic de pus în sticle. Cum nu era omul care să renunţe cu uşurinţă, Toma a început să colinde din nou oraşul în căutarea unui produs lichid, vin sau orice altceva, cu care să-şi umple sticlele. În timp ce tot căuta el aşa, s-a întâlnit cu Ivo, cu care era vechi prieten. Fratele meu nu avea cu ce să-i umple sticlele, dar i-a oferit o cină bună şi i-a ascultat înţelegător povestea.

Ivo nu i-a spus nimic lui Toma în noaptea aceea, dar după ce s-a convins că tot ce-i istorisise este adevărat, l-a chemat la el, câteva zile mai târziu, şi i-a făcut o propunere. Ivo, care acţiona acum sub numele de „Cuirasatul", căuta pasageri pentru canalul nostru clandestin.

— Am posibilitatea să te ajut să ajungi la Londra, i-a spus Ivo lui Toma. Desigur, în secret, dar îţi garantez că eşti în siguranţă. Te

interesează?

Pentru Toma era ca şi cum visul i-ar fi devenit realitate, căci putea să scape de Pavelić pentru totdeauna şi să reintre în războiul contra naziştilor. A acceptat fără să stea pe gânduri, deşi Ivo l-a avertizat că i se vor impune unele condiţii.

— Va trebui să ai încredere în mine, i-a explicat Ivo. Îţi voi cere să faci ceva foarte straniu şi nu pot să-ţi destăinui motivul.

— Cere-mi orice. Orice, numai să ajung în Anglia.

— Foarte bine. Te voi prezenta unor germani. Ei te vor pregăti pentru a deveni spionul lor în Anglia. Indiferent ce crezi, şi bănuiesc că-ţi dai seama de implicaţii, va trebui să iei lucrurile foarte în serios şi să pui osul la treabă. Când ajungi la Londra, te vei întâlni cu fratele meu, Dusko, şi îi vei îndeplini ordinele. Asta-i tot ce pot să-ţi spun.

Nu se pricepea el la afaceri, dar Toma era departe de a fi prost. Îl cunoştea pe Ivo, mă cunoştea pe mine şi mai ştia că în timp de război explicaţiile nu sunt chiar întotdeauna la îndemână.

Înţelegând că, într-o formă sau alta, urma să intre în serviciul unei puteri străine, Toma a pus o singură condiţie: niciodată să nu i se ceară să facă ceva împotriva Iugoslaviei. Pe toţi compatrioţii care au trecut prin mâinile mele îi preocupa această problemă.

Ivo i l-a încredinţat pe Toma lui Johnny. S-au înţeles perfect, dar Johnny, la rândul său, a trebuit să i-l predea lui Müntzinger, pentru a-l pregăti. Toma nu s-a mai înţeles la fel de bine cu şeful reţelei nazise, în special în momentul când Müntzinger i-a propus să meargă să înveţe meserie la Berlin.

În acest stadiu, Toma s-a alarmat. Şi-a imaginat că vor exista anumite riscuri dacă pleacă în Anglia ca spion nazist, chit că era un spion fals. Presupunând că dacă s-ar întâmpla ceva cu Ivo sau cu mine el va fi luat drept agent autentic şi nu ar putea dezminţi acest lucru, s-a hotărât să se asigure.

Fără să discute cu Ivo, Toma i-a destăinuit unui prieten planul pregătit pentru fugă, crezând că acesta este membru al mişcării de rezistenţă sârbă, şi i-a cerut să informeze guvernul format în exil, la Londra, că el este un patriot autentic, deghizat în spion nazist numai ca să poată ajunge în Anglia.

Prietenul lui Toma s-a dovedit însă a fi un trădător, agent provocator al naziştilor. Toma, ultimul vlăstar din familia Sardelić, a fost aruncat într-o închisoare a Gestapoului şi condamnat la moarte, fără judecată. Pe de altă parte, mai trăsese şi Pavelić nişte sfori. Prin intermediul rezistenţei, această ştire neplăcută a ajuns la Ivo, care a încercat fără niciun rezultat să intre în legătură cu Johnny, singurul om care ar fi putut interveni. Dar Johnny nu era disponibil, fiind plecat undeva prin Germania.

Din nu se ştie ce motiv, Toma nu a fost trimis imediat în faţa

plutonului de execuţie. Crezând că fiecare dimineaţă este cea de pe urmă, el se consuma în celula condamnaţilor la moarte, cu moralul la pământ. După trei săptămâni de deznădejde, Ivo a reuşit în sfârşit să dea de Johnny, care a alergat la închisoarea unde Toma îşi trăia ultimele ore. Pretextând că îl interoghează, Johnny a reuşit să-l vadă între patru ochi. L-a găsit tras la faţă, neras (nu-l lăsaseră să se bărbierească de aproape o lună) şi mai ales năucit.

— Daţi-mi un pistol ca să mă pot omorî, l-a rugat Toma. Îmi e teamă că Gestapoul mă va supune la torturi şi nu ştiu dacă voi rezista. Mi-e teamă că aş putea vorbi, implicându-i şi pe alţii.

— Prostii, l-a liniştit Johnny. Mai rezistaţi câteva zile şi vă voi scoate de aici.

Toma nu îl prea credea. Cu toate că şi-a dat seama că Johnny este în legătură cu noi, nu realiza până unde merg lucrurile. Cu atât mai puţin putea ghici influenţa pe care o avea Johnny în Germania. Dovada a sosit imediat. În aceeaşi zi l-au mutat din celula condamnaţilor la moarte într-o celulă mai comodă, iar trei zile mai târziu, Johnny în persoană a venit să-l scoată din închisoare.

Următorul pas trebuia să fie repunerea lui în graţiile naziştilor. Toma nu avea cum să fie în siguranţă dacă nu dădea o explicaţie cu privire la mişcarea greşită pe care o făcuse. De aceea Johnny l-a luat cu el la Berlin.

Demonstrându-şi puterea de persuasiune, Johnny a convins Abwehrul să-i mai acorde o şansă lui Toma, pretextând că între timp acesta îşi schimbase părerile şi că în viitor va acţiona ca un devotat agent german. Johnny a inventat şi un rol important pentru Toma, care a fost agreat de Abwehr. Toma urma să destăinuiască la sosirea sa în Anglia că este spion german şi să pretindă că vrea să trădeze Abwehrul. Lui Toma i-au dat nu una, ci două feluri de cerneală simpatică. Cu una urma să scrie informaţiile furnizate de englezi spre a fi transmise, iar cu cealaltă, răspunsurile la întrebările puse de Abwehr. În acest fel, Toma a devenit, poate, singurul agent dublu de dezinformare din timpul războiului.

Când în sfârşit a sosit în Anglia, Toma a încercat să ne convingă să-l lăsăm să se înroleze în forţele aeriene, căci nu avea nicio înclinaţie spre rolul viclean de agent. Dar nu mai putea da înapoi. Sub numele conspirativ „Meteor”, şi-a îndeplinit funcţia de agent dublu până în ultima zi a războiului, menţinându-se integru, refuzând să accepte orice plată din partea englezilor, ca şi din partea germanilor. Singura recompensă acceptată de el a fost o medalie din partea englezilor.

Un alt agent important selecţionat pentru mine de Ivo a sosit prin liniile frontului la câteva luni după aceea. Tot ofiţer iugoslav de marină, căpitan-comandor, contele Nicola Ruda îmi era prieten din copilărie. Din nou intervenţia lui Johnny a convins Abwehrul să-l

accepte pe Ruda, al cărui dosar era atât de pătat din punctul de vedere al naziştilor, încât încadrarea lui reprezenta un risc grav.

Istoria familiei Ruda înseamnă istoria Dubrovnikului şi de aceea era de neconceput ca un Ruda s-o poată rupe cu tradiţia şi să devină trădător. În anumite condiţii, oricine poate deveni trădător, dar sub niciun motiv un Ruda nu putea să se rupă de tradiţie.

În secolul al XV-lea, unul din străbunii lui Nicola a fost trimis la Istanbul să plătească turcilor tributul anual pentru permisiunea de a face comerţ în Imperiul otoman. Sultanul Suleiman mai întâi a acceptat aurul adus de el, dar mai apoi a pus alte condiţii. A cerut ca Ruda să semneze un document, recunoscând Dubrovnikul ca stat vasal al Imperiului otoman. Ruda a refuzat. A fost aruncat într-o celulă şi i s-a dat o săptămână ca să semneze documentul. La sfârşitul săptămânii urma să fie decapitat.

Fără să se gândească măcar o clipă la supunere, Ruda a încercat să-i avertizeze pe cei din ţară. A găsit pe cineva dispus, probabil pentru o recompensă grasă, să ducă pe furiş o scrisoare. Ruda voia să-i scrie rectorului republicii şi să sfătuiască guvernul să nu mai trimită tributul în anul următor decât dacă Suleiman recunoştea totala independenţă a oraşului-stat. Cum sultanul era lacom de bani, Ruda a apreciat că va accepta condiţiile.

Ei bine, pentru a scrie acest mesaj – care este păstrat în arhivele Dubrovnikului – Ruda dispunea de o bucată de pergament, dar nu avea nici cerneală, nici ustensile de scris. De obicei, în astfel de situaţii, deţinuţii recurg la propriul lor sânge. O simplă înţepătură este suficientă. Cu toate că era gata să-şi vâre capul sub securea călăului, lui Ruda nu i-a venit să-şi ia singur sânge. În schimb, cu o infinită delicateţe, şi-a redactat sfatul şi cuvintele de adio cu un produs provenit cu mai puţină durere din corpul său: fecalele.

Nicola, descendent direct al acestui erou, a recurs la o şmecherie asemănătoare. Cu toate că era gata să-şi rişte viaţa ca spion, a refuzat cererea lui Müntzinger de a merge la Berlin, spunându-i că detestă gândul că s-ar putea să fie rănit în timpul vreunui raid de bombardament britanic. Contele nostru cu putere de convingere a reuşit să-l determine pe şeful de reţea să-l trimită să-şi facă pregătirea la Paris. Acolo a fost instruit ca operator radio. A luat această sarcină în serios şi şi-a însuşit bine meseria, între timp bătându-şi joc de nazişti. Distracţia lui preferată era să parodieze salutul „Heil Hitler” şi loviturile de tocuri ale linguşitorilor. În mod inexplicabil, aceştia nu şi-au dat seama de farsă, tratându-l cu bunăvoinţă, ca pe un colaborator devotat sută la sută.

La terminarea pregătirii, Nicola a pornit pe canalul de scurgere. A traversat atât partea ocupată cât şi cea liberă a Franţei într-un tren confortabil, la clasa întâi, dar la frontiera spaniolă a trebuit să joace o

nouă farsă. În ciuda faptului că regimul simpatiza cu Germania, nemţii nu le puteau vorbi celor din poliţia spaniolă despre existenţa presupusului canal de scurgere englez. Nu era deloc exclus să existe vreun informator printre ei. Aşa că Nicola a trebuit să suporte deranjul şi, mai ales, umilinţa de a fi înghesuit în portbagajul unui automobil pentru a fi trecut clandestin peste frontieră pe la locul obişnuit, la San Sebastian.

Odată ajuns în Spania, l-am luat eu în grijă, fiind obligat să-l ţin ascuns. Orice bărbat prins fără documente de identitate, în special dacă era de vârsta serviciului militar, risca să fie închis pe toată durata războiului la Miranda, o închisoare spaniolă deosebit de dură. Noi aranjaserăm să obţinem documentele necesare de la consulatul britanic. Pentru a evita riscurile, din ele trebuia să rezulte că persoana avea fie sub douăzeci de ani, fie peste patruzeci de ani.

Când, după zbuciumata călătorie de la San Sebastian, am ajuns cu Nicola la Madrid, l-am condus la una din casele conspirative unde ne ascundeam fugarii pentru cele câteva zile cât ne trebuiau ca să le pregătim documentele. Camera se afla la etajul şase al unui bloc dintr-un cartier sărac al Madridului. În schimbul unor sume ridicole, locatarii, nişte regalişti spanioli foarte strâmtoraţi, acceptau astfel de chiriaşi fără să-i mai declare la poliţie.

Nicola a simţit aerul rău mirositor din curte şi i-a fost suficient. A refuzat categoric să urce cele şase etaje şi să-şi arunce măcar o privire în camera închiriată pentru el.

— Un Ruda să intre de bună voie într-un astfel de loc? Niciodată! Mai bine la închisoare.

I-am descris cât se poate de plastic închisoarea, celulele umede, îngheţate şi pline de şobolani, lipsite de orice fel de instalaţii sanitare, lăturile care erau servite drept mâncare, cruzimea gardienilor şi aşa mai departe. Nici gând ca Nicola să cedeze!

Hotelul ieşea din discuţie. Aveam nevoie de un loc care să nu fie sub controlul legii. Cum nu am avut altă ieşire, Nicola şi-a petrecut zilele de aşteptare într-unul din nenumăratele bordeluri din Madrid.

— În viaţa mea n-am trăit mai bine, mi-a spus el foarte mulţumit când m-am dus să-l iau, după câteva zile. Fetele mă vârau noaptea în pat şi îmi aduceau micul dejun dimineaţa, de parcă aş fi trăit într-un harem. În fiecare zi luam micul dejun de câteva ori. De fiecare dată cu altă ospătăriţă.

Deşi a dus-o ca un împărat, Nicola ardea de dorinţa să iasă de acolo. În următoarea etapă a călătoriei sale, la Gibraltar, examenul medical obligatoriu a dat la iveală faptul că ducea cu el o amintire de la casa fericirii, câţiva păduchi laţi. Păros cum era, boala i s-a întins pe tot corpul, iar povestea a dat roată Gibraltarului şi dincolo de el. În timpul cinei pe care guvernatorul Gibraltarului o da întotdeauna în

cinstea ofiţerilor fugiţi de la inamic, Nicola a fost ţinta tuturor glumelor, de la aperitiv până la desert. Chiar şi la mulţi ani după aceea, cineva invitat la o recepţie londoneză, întâlnindu-l pentru prima dată, a izbucnit în râs şi a exclamat:

— Ah, da! Dumneavoastră sunteţi contele care… şi a imitat cu degetele strivirea unui păduche.

Dar, la fel ca şi Toma, odată ajuns la Londra, Nicola s-a pus serios pe lucru. El a devenit „Monstrul”, operatorul meu de radio şi după război a fost decorat cu Ordinul Imperiului Britanic. Acum, reţeaua mea era formată din cinci importanţi agenţi de dezinformare. În afară de emiţătorul „Monstrului”, mai contam şi pe valiza diplomatică pentru a transporta informaţiile, adesea voluminoase, provenite de la un asemenea grup de spionaj.

Unica dificultate pe care o aveau din când în când agenţii mei iugoslavi era provocată de guvernul în exil. Trebuia să evităm să ne vedem amestecaţi în intrigile inerente acestei instituţii. De asemenea, cum oficial ei lucrau pentru acest guvern, desele lor absenţe dădeau naştere la întrebări şi ne temeam că ar putea duce la indiscreţii.

În total, circa o sută cincizeci de oameni au venit prin canalul de scurgere, chiar dacă nu toţi au ajuns până la Londra. Unii au rămas la Paris.

Müntzinger ne-a strecurat cu dibăcie trei dintre propriii lui candidaţi de încredere şi noi am fost obligaţi să-i trimitem prin canalul de scurgere. La sosire au fost reţinuţi şi internaţi. Apoi, pentru a înlătura suspiciunile lui Müntzinger, prevăzătorul Masterman a simulat descoperirea şi arestarea unuia dintre candidaţii noştri.

Capitolul XX

„Mă aflam în Anglia când un mare profesor, „C”, mi-a servit o lecţie de intrigă politică. Era într-o sâmbătă şi ne aflam la Tadley Court, casa de la ţară a clanului Menzies, în apropiere de Basingstoke. Eram un grup restrâns, doar familia şi câţiva prieteni apropiaţi. „C” m-a rupt de ceilalţi şi ne-am instalat în liniştea netulburată a camerei sale de lucru, unde am băut câte un whisky cu sifon, în timp ce Menzies mă punea la curent cu micul său plan.

— M.I.6 are mult de recuperat, mi-a zis el dintr-odată. Acum avem şi ocazia, căci prietenul dumneavoastră, Jebsen, se va instala la Lisabona şi îl veţi putea vedea. Situaţia s-a schimbat considerabil de la ultima noastră discuţie, aşa că este important să o cunoaşteţi bine; ascultaţi-mă cu atenţie!

Şi-a sorbit whisky-ul scoţian vechi, savurându-i pentru o clipă buchetul, înainte de a-l înghiţi. După aceea a aşezat meticulos paharul pe masa scundă ce ne separa.

— Există multe discuţii, pe care probabil că le-aţi auzit, cu privire la capitularea fără condiţii. Mie nu-mi place formularea. Nu înseamnă nimic. E logic ca orice capitulare, inclusiv una necondiţionată, să implice totuşi anumite condiţii. Dar fiind vorba despre politica aliată oficială, nu pot face nimic să o schimb. Există însă şi lucruri pe care noi le-am putea face. Ar fi… ei bine… convenabil ca anumitor persoane bine plasate din Germania să li se explice adevărata semnificaţie a acestei formulări şi anume că nu vor fi acceptate niciun fel de discuţii sau înţelegeri cu naziştii, dar că, după încetarea ostilităţilor, Aliaţii vor să se ghideze după conştiinţă, după tradiţia lor democratică şi după onoare, nu după un petic de hârtie redactat în grabă, care mai târziu ar putea fi contestat. Cineva ar trebui să-i asigure pe germanii lucizi – şi cred că ei îşi vor da seama de aceasta – că nu ne propunem să ştergem Germania de pe hartă. Aşa ceva ar fi contrar idealurilor de libertate pentru care luptăm. Un prieten de-al meu, un bărbat în care puteţi să aveţi deplină încredere, va fi trimis la post la Lisabona. Este vorba despre domnul Cecil Gladhill, care va fi de un real ajutor tuturor acelora care doresc să-l elimine pe Hitler şi să înceapă discuţii de pace. Orice informaţie pe care o veţi culege cu privire la această problemă i-o veţi prezenta direct lui.

Din această discuţie am tras concluzia că Menzies nu mai era tot atât de optimist în legătură cu realizarea păcii prin răsturnarea lui Hitler. Impresia mea este că simţea că o astfel de pace s-ar fi putut încheia – mai cu seamă că atunci cursul războiului era defavorabil Germaniei – numai dacă nu s-ar mai fi vorbit de „capitulare necondiţionată”. Menzies era de părere că generalii şi mareşalii ar putea fi încurajaţi să iniţieze o lovitură de stat împotriva lui Hitler şi să salveze Germania, dar că o astfel de acţiune ar fi pentru ei lipsită de sens în cazul capitulării fără condiţii. Cu toate acestea, ideea de a pune capăt războiului cu câţiva ani mai devreme era mult prea tentată şi deci nu trebuia abandonată decât după ce se va fi epuizat şi ultima şansă.

Când l-am reîntâlnit pe Johnny, la Lisabona, am abordat din nou cu el subiectul loviturii de stat. Mi-a răspuns cu un hohot de râs.

— De ce dracu vor Aliaţii să se descotorosească de Hitler? Doar le dă victoria pe tavă. Înaltul comandament german este absolut înnebunit. Se zbate în neputinţă. Te asigur, atât generalul Halder, cât şi mulţi, mulţi alţii, sunt buni de legat. Dusko, victoriile obţinute de armata germană la începutul războiului s-au datorat faptului că toate campaniile au fost gândite de către militarii de profesie din Generalstab, după care Hitler a început să-şi bage mâinile lui murdare în strategie şi iată rezultatul! Mai întâi a amânat cu aproape două luni „Operaţiunea Barbarossa” contra Uniunii Sovietice, datorită atacului împotriva ţării tale, la care a ţinut morţiş. A fost o campanie

nejustificată. Nu era nevoie să se consolideze în Iugoslavia cât timp nu exista pericolul vreunei operaţiuni britanice de amploare prin Grecia. Englezii erau prea slabi în aprilie 1941. Şi, în plus, erau singuri. Dacă nu ar fi fost amânarea aceea, Rusia poate că ar fi fost zdrobită înainte de căderea iernii. Dar, Dusko, în afară de asta, Hitler a comis greşeli capitale şi în primele etape ale campaniei împotriva ruşilor. A trecut peste Halder şi peste statul major şi a insistat să se înainteze prea mult în sud, în loc să ocupe Moscova şi Leningradul. Apoi a făcut sacrificiul acela inutil de la Stalingrad, închipuindu-şi că asta înseamnă glorie. Paulus avea acolo o armată de trei sute de mii de oameni. Dacă ar fi retras-o şi ar fi trimis-o să întărească frontul din sud, ar fi putut neutraliza contraatacul sovietic. Hotărât lucru, Hitler este cel mai bun prieten al Aliaţilor!

— Chiar nu se pricepe la strategie sau generalii încearcă să arunce vina pe el?

— Nu trebuie să fii expert în strategie militară ca să afli răspunsul, ci mai curând psiholog. Omul ăsta e nebun. Adu-ţi aminte de afacerea din Tunisia. Luni de-a rândul, Rommel i-a cerut tancuri şi întăriri. I-au trimis o nimica toată şi, oricum, prea târziu. Dar, după ce Aliaţii au intrat în Africa de Nord şi El Alamein a fost pierdut, Hitler a trimis peste un sfert de milion de soldaţi germani şi italieni să lupte în Tunisia şi să menţină un cap de pod care era pierdut din start. Dacă şi-ar fi ascultat generalii şi ar fi făcut acest lucru cu câteva luni mai devreme, Rommel ar fi cucerit oraşul Cairo şi, probabil, ar fi controlat tot nordul Africii.

— Dacă nemulţumirea este atât de mare, nu ar fi oare momentul să se acţioneze? i-am zis, îndeplinind directivele lui „C”, în ciuda părerii lui Johnny.

— N-aş vrea să mă hazardez în această privinţă. Voi încerca să obţin un răspuns precis de la Oster – care, apropo, a fost avansat la gradul de general de divizie. Oster ştie mai multe decât mine şi sunt sigur că va fi încântat să afle că drumul este încă deschis pentru tratative, în ciuda termenilor capitulării necondiţionate stabiliţi la întâlnirea de la Casablanca şi în Carta Atlanticului.

Johnny s-a întors descurajat de la întâlnirea cu Oster.

— Nicio speranţă. Orice general de divizie care are curajul să i se opună lui Hitler este demis imediat sau trecut în retragere. Iar ca să răstorni un tiran bine înfipt trupele trebuie să fie comandate de generali activi.

— Chiar dacă sunt în retragere, tot trebuie să aibă ceva influenţă, am încercat eu să scormonesc mai adânc. Tot mai au colegi şi prieteni printre comandanţii activi.

— Dusko, situaţia din Germania este mai tristă decât ştii tu. Există un aşa-numit grup de rezistenţă, care însă se concentrează în jurul

generalilor demişi în retragere. Zic „aşa-numit” pentru că toţi i se alătură numai după ce sunt îndepărtaţi din funcţii şi, oricum, nu fac nimic altceva decât să-şi bată gura. Nu reuşesc să cadă de acord asupra unui program. Cei mai mulţi doresc reîntoarcerea unui Kaiser, însă nu ajung să se învoiască: care dintre nepoţii lui Wilhelm al II-lea ar trebui să suie pe tron sau să devină regent, nici asupra modelului de constituţie pe care ar trebui să-l propună. Toate ar fi cum ar fi, dar vor să păstreze tot ce a cucerit Hitler şi asta este absolut inacceptabil.

— Ce spui? l-am întrebat.

— Vor frontierele anterioare lui 1914, plus Austria şi regiunea Sudeţilor.

— Cum se poate să se gândească la…

— Nu gândesc. Punct. Nu vreau, Dusko, să stânjenesc încercările de a grăbi sfârşitul acestui război, dar este o pierdere de timp. Părerea mea personală este că numai presiunile externe vor putea produce o schimbare în Germania.

Nu eu eram cel care trebuia să ia o hotărâre. Mi-am notat cu multă grijă numele pe care mi le-a dat Johnny şi le-am predat lui Gladhill, care la rândul lui le-a transmis lui „C”, împreună cu observaţiile lui Johnny. Deşi atât Gladhill, cât şi Menzies şi-au dat seama cum stau lucrurile şi i-au dat dreptate lui Johnny, Menzies continua să creadă că planul său merită să fie continuat.

În 1943, ne străduiam în primul rând să punem la cale alarme false pentru a menţine cât mai multe trupe germane în vest şi astfel să micşorăm presiunea de pe frontul rusesc. Un exemplu îl constituie „Operaţiunea Starkey”. Le-am transmis germanilor frânturi de informaţii care să-i facă să creadă că se pregăteşte o operaţiune amfibie de mare anvergură în regiunea Pas de Calais. Drept urmare, avioane de recunoaştere şi bombardiere ale Luftwaffe s-au avântat în raza de acţiune a R.A.F.-ului, unde au putut fi atacate cu uşurinţă.

Unul dintre cele mai spectaculoase şi cele mai izbutite planuri de dezinformare a fost inventat de vechiul meu prieten, eminentul căpitan-comandor Montagu, care se oferise drept momeală în „Planul Machiavelli”, operaţiunea cu hărţile maritime false. Acest nou plan a fost denumit „Mincemeat” (Umplutura) şi este descris în detaliu în captivanta carte a lui Montagu „Omul care n-a existat”. Eu am jucat un rol insignifiant în această superbă comedie, al cărei obiectiv era să distragă atenţia de la Sicilia, unde se plănuia o invazie.

Lui Montagu i-a venit ideea de a lăsa documente şi scrisori contrafăcute asupra unui ofiţer englez mort, al cărui cadavru să fie purtat de valuri spre ţărmurile Spaniei, ca şi cum ar fi fost victima unui accident aviatic. Documentele includeau şi o scrisoare a amiralului Mountbatten către amiralul Cunningham, comandantul suprem al flotei din Mediterana, punând în discuţie un atac asupra

Greciei.

Contribuţia mea iniţială a constat în a-i informa pe germani că mulţi ofiţeri iugoslavi fuseseră chemaţi pentru a fi antrenaţi ca paraşutişti în Scoţia. Eram siguri că germanii vor trage anumite concluzii plecând de la asemănarea între terenul din Scoţia şi cel din Grecia. După aceea, a fost executată operaţiunea „Umplutura", iar sarcină mea a fost să aflu dacă germanii au primit documentele respective şi în ce măsură le considerau credibile. Am căpătat o parte din detalii prin intermediul secţiei Abwehr din Peninsula Iberică. Johnny a aflat restul la Berlin.

Înainte de a le înapoia englezilor, poliţia spaniolă a fotografiat documentele găsite asupra cadavrului. Intenţionat, englezii făcuseră multă vâlvă. Aşa cum prevăzuseră, serviciul de spionaj spaniol a predat copiile documentelor respective germanilor. Abwehrul a crezut totul, considerând documentele absolut autentice. Riposta a fost imediată. Berlinul a trimis întăriri în Grecia, în special în zona indicată în scrisoarea lui Mountbatten. Alte întăriri au fost trimise în Sardinia, submarinele au primit ordin să se îndrepte spre Creta, iar apărarea Siciliei a trecut pe planul doi, cu toate că anterior germanii o catalogaseră drept prim obiectiv al Aliaţilor. Chiar şi în privinţa măsurilor de apărare a Siciliei, germanii au fost induşi în eroare, plasând mine pe coasta de nord-vest, în timp ce invazia s-a produs prin sud.

O informaţie întâmplătoare, pe care am obţinut-o de la von Karsthoff, a scos la iveală o tentativă a spionajului german, care mai târziu a fost mult trâmbiţată în cărţi şi filme.

Într-o după-amiază discutam cu von Karsthoff situaţia mea financiară, plângându-mă ca de obicei că fondurile sunt insuficiente pentru reţeaua mea, care tot creştea.

— Ei bine, a răspuns von Karsthoff, noi plătim doar pentru ceea ce primim. Ai putea câştiga milioane dacă ne-ai oferi ceva într-adevăr spectaculos.

— Exagerezi, am bombănit eu. Ce dracu' ar putea fi mai spectaculos decât ceea ce vă furnizăm eu şi reţeaua mea? Poate doar o descriere mai amănunţită a proceselor digestive ale lui Churchill; practic, vă spun tot ce merită a fi ştiut în privinţa Angliei. Astea sunt scuze pentru zgârcenia Abwehrului.

— Crede-mă Dusko, nu inventez nimic, a spus von Karsthoff, cât se poate de sincer. Drept dovadă, plătim o avere unui agent al nostru care, cu toate că este un om simplu şi cu o poziţie modestă, furnizează Abwehrului informaţii de necrezut. Şi nu numai informaţii, ci şi documente.

— Ce fel de informaţii? am continuat eu să bombăn prefăcut, zâmbind batjocoritor la adresa rivalului meu, dar în realitate mirosind

ca un copoi pe urmele vânatului.

— Din cele mai bune. Militare. Politice. Chiar şi minutele Conferinţei de la Teheran.

— Asta n-o mai cred. Nimeni cu o poziţie modestă nu poate obţine aşa ceva. Ar trebui să fie plasat la un nivel înalt. Cine este?

— Te asigur că aşa este, a replicat von Karsthoff la provocarea mea. De fapt, provine tot de pe unde eşti şi tu, nu prea departe de Dubrovnik.

— Poftim? Alt iugoslav?

— Nu, nu e iugoslav, mi-a spus von Karsthoff, dar după aceea şi-a dat seama că a fost indiscret, aşa că am schimbat subiectul discuţiei. N-am mai insistat. Cât spusese era suficient.

Acţionând pe baza presupunerii că omul, după toate aparenţele, era din Albania, aceasta fiind zona cea mai apropiată de Dubrovnik, M.I.5 e început să verifice toate persoanele care puteau avea acces la minutele Conferinţei de la Teheran. Foarte curând, cercul s-a închis în jurul valetului albanez al ambasadorului britanic din Ankara, Elyesa Bazna, poreclit „Cicero" de către germani. „Cicero" a fost suficient de ager ca să scape în ultimul moment. Aşa că von Karsthoff nu fusese imprecis, ci doar uşor indus în eroare. „Cicero" fusese binte plătit: circa un milion şi jumătate de dolari, în lire englezeşti. Numai că prin grija domnului Himmler mai toate bancnotele erau false. Germanii nu fuseseră, în definitiv, chiar foarte generoşi.

Mai târziu am aflat că cea mai mare parte a informaţiilor extrem de valoroase provenite de la „Cicero" nu le-au fost de niciun folos germanilor. Ribbentrop, ministrul de externe german, a devenit foarte precaut după succesul operaţiunii „Umplutura" şi se temea că „Cicero" este o înscenare. Nu a ţinut seama de părerea Abwehrului şi nu s-a folosit niciodată de această achiziţie care a costat un milion şi jumătate de dolari.

Şansa de a te afla la locul potrivit în momentul potrivit este la fel de importantă pentru agentul secret ca pentru oricine altcineva. Şansa – şi calitatea de a avea ochii deschişi şi urechile ciulite; aşa s-a întâmplat odată, când am fost dus la o întâlnire de două secretare ale Abwehrului. În momentul când maşina s-a oprit, am sărit pe bancheta din spate, iar valkiria blondă care era la volan a demarat fără să piardă o secundă.

— Cu el este mai uşor decât cu grasul de Alois, a chicotit prietena ei.

Şoferiţa a izbucnit într-un râs nestăvilit, exclamând printre hohote:

— Da! îi trebuie o jumătate de oră până să-şi pună fundul în maşină.

Alois nu era un nume obişnuit, mai ales în Lisabona. Eu cunoşteam unul, şi gras pe deasupra, exact aşa cum îl descriseseră fetele. Obezul

meu prieten trecea drept refugiat politic austriac şi lucra ca funcţionar mărunt la ambasada Statelor Unite. Ar fi trebuit să-l suspectăm mai demult, căci angajatul lipsit de importanţă şi prost plătit locuia în hotelul Palacio din Estoril, hotelul în care stăteam şi eu.

Dacă stau şi mă gândesc bine, mai era ceva extrem de dubios în legătură cu Alois. Probabil pentru că nu prea avea trecere la femei, se strecura ca submarinul spre convoiul de vase când dădea de vreun grup în care era o fată în plus. Cu toate acestea mi-am amintit că, în puţinele ocazii când a fost invitat să petreacă sau să meargă la cazinou, Alois invoca tot felul de scuze stângace şi pleca de unul singur. Spunea că merge la cinematograf sau că se culcă devreme.

Înainte de a da alarma, l-am urmărit pe Alois într-o zi când pretindea că merge la cinematograf. Am ajuns într-o sală situată în complexul cazionului. Am cumpărat un bilet şi l-am urmat în interior, aşezându-mă în ultimul rând. Alois ocupa şi el un loc aproape de interval, pe la mijlocul sălii. După zece minute s-a ridicat şi a ieşit, trecând prin întuneric, fără să mă vadă. După câteva secunde am ieşit şi eu, tocmai la timp ca să-l văd traversând vestibulul cinematografului şi îndreptându-se spre parcul cazinoului. Era noapte, aşa că nu mi-a fost greu să mă menţin la o distanţă convenabilă. A mers pe jos către gară, pe drumul care duce de la mare spre Lisabona, conducându-mă practic la locul pe care-l foloseam frecvent pentru întâlni: Acolo a fost luat de o maşină pe care am recunoscut-o, căci aparţinea Abwehrului.

A doua zi, pe baza informaţiilor mele, pe care le-au primit prin serviciul de informaţii britanic, americanii l-au interogat pe Alois, care a cedat uşor. Le-a povestit că fusese şantajat de germani. Ţi-era şi milă să vezi cât de grăbit a acceptat propunerea americanilor, să lucreze sub supravegherea O.S.S.-ului [20]. La rândul lui, Alois a denunţat un tânăr portughez angajat al ambasadei Statelor Unite. Fusese încadrat acolo pe baza recomandării favorabile date de un episcop, iar când a fost prins, americanii au găsit asupra lui o cheie nouă care se potrivea la unul din seifurile ambasadei. Poate că era un alt „Cicero” în devenire.

Pe de altă parte, aveam şi noi cazuri similare în propria noastră organizaţie. Un norvegian, pe nume Jeff, lucra sub controlul nostru în lagărul WX de pe insula Man. Jeff fusese recrutat ca agent german, debarcat dintr-un hidro-avion şi transportat cu o barcă în golful Moray din Scoţia, însoţit de un alt norvegian, dar de origine engleză. Ambii s-au predat imediat şi au acceptat să lucreze ca agenţi dubli. Neavând încredere în temperamentul lui Jeff, Comitetul XX a hotărât să-l folosească din lagăr, de unde el transmitea prin radio. Tot în insula Man, internat într-un alt lagăr, se afla un membru al Comisiei germane pentru înmormântările de război, Erich Karl, care fusese luat prizonier

în Olanda. Cu toate că bănuiam că Erich Karl are legături cu Abwehrul, în cele din urmă a fost repatriat în conformitate cu Convenţia de la Geneva. La puţin timp după aceea, M.I.5 a descoperit că grupul de internaţi din care făcuse parte întreţinea legături secrete cu lagărul WX. Este foarte posibil să fi aflat că Jeff lucrează pentru dezinformarea germanilor. Erau în pericol nu numai Jeff, dar şi mulţi alţii, printre care eu însumi. Dacă făcea vreo legătură între rapoartele lui Jeff şi informaţiile furnizate de noi toţi ceilalţi, Abwehrul putea să tragă unele concluzii foarte periculoase. Pentru ceilalţi, care transmiteau informaţiile cu cerneală simpatică sau prin radio, aceste concluzii ar fi însemnat sfârşitul activităţii. În cazul meu era mult mai grav.

În momentul incidentului cu Karl, mă aflam la Londra, pregătind nici mai mult nici mai puţin decât întoarcerea la Lisabona. Era un risc pe care mi-l asumam conştient. Cu două seri înainte de plecare, Tar şi Wilson au apărut în Clock House; erau sumbri.

— S-ar putea să cădeţi într-o capcană la Lisabona, mi-au spus ei. Nu din cauza lui Karl, ci a „Viermelui”. Am aflat că se află la Paris şi că a fost văzut la hotelul Lutetia. Se duce acolo cu regularitate.

Hotelul Lutetia era sediul Abwehrului din Paris. „Viermele” era numele conspirativ pe care îl dădusem unui agent iugoslav venit prin canalul de scurgere. „Viermele” dispăruse pe drum şi, contrar celorlalţi oameni trimişi de Ivo, era la curent cu toate secretele noastre. Lucrase cu Ivo în rezistenţă şi ştia că este trimis la Londra ca agent dublu.

— Sunteţi probabil deconspirat, mi-a zis Tar lugubru. Ca prieten, vă sfătuiesc să nu plecaţi.

„Ca prieten”, a zis, nu ca ofiţer al serviciului de spionaj britanic şi nici ca superior al meu. Subînţelesul, chiar dacă n-a fost intenţionat, era evident. Aveau nevoie de mine la Lisabona şi obligaţia mea era să plec acolo. Nu era nevoie să mi se spună asta; conştiinţa mea îndărătnică mi-o dicta.

Am vrut să par degajat.

— Ei bine, nu mă omoară ei imediat ce ajung acolo.

— S-ar putea să vă pară rău că nu vă omoară imediat, a spus Ian impresionat.

— Nu ştim cu certitudine dacă m-au descoperit sau nu, am zis, încercând să fac haz de necaz.

— Nu, şi nici nu avem cum să aflăm.

— Atunci, va trebui să mă duc şi să aflu singur, am făcut eu pe grozavul, chicotind. Dacă nu mă mai întorc, puteţi să scrieţi pe mormântul meu: „Aici zace Dusko Popov, care nu a putut trăi măcinat de îndoieli”.

Tar m-a îmbrăţişat.

— Ştiam că veţi merge. Ca să fiu sincer până la capăt, Dusko,

călătoria dumneavoastră la Lisabona este extrem de importantă, dar nu puteam să vă cer să plecaţi.

Am plecat, dar am încălcat ordinele. Am luat cu mine un pistol Luger. În mod normal, regulamentul cerea ca genţii de la M.I.5 să nu poarte arme, căci ne puteau deconspira. Eu aveam însă propria mea teorie. Pe atunci, nu mă speria prea tare gândul că aş putea să mor. Era o posibilitate pe care o priveam cu regret numai pentru că voiam să trăiesc şi să văd sfârşitul lui Hitler. Sunt de acord că pare ciudat, dar e lesne de înţeles. Mă simţeam atât de implicat în luptă, încât nu puteam să mă gândesc s-o abandonez, tot aşa cum Rembrandt, de exemplu, nu şi-ar fi dat ultima suflare în faţa unei pânze neterminate. Desigur, exista şi un lucru pe care eram hotărât să-l evit: tortura. Lugerul greu constituia asigurarea mea împotriva unei astfel de eventualităţi. Într-o situaţie disperată, aveam de gând să mă apăr sau, în cel mai rău caz, să mor.

Mai hotărât ca oricând, am mers pe jos, prin întuneric, pe drumul Estorilului, către locul de unde urma să fiu luat de automobilul Abwehrului. Purtam Lugerul într-un loc prins sub braţ şi în timp ce mergeam pe jos l-am scos de câteva ori pentru a mă asigura că iese cu uşurinţă. Când a venit maşina, am observat cu uşurare că era condusă de o fată. Cel puţin nu eram aşteptat de ceea ce în meserie numim „maşina gunoierilor”.

— Domnul „Ivan”? m-a întrebat necunoscuta, în timp ce mă pregăteam să deschid portiera. Sunt Friedl, noua secretară.

Am urmat calea obişnuită, am intrat în garaj şi am suit pe scara interioară. Friedl m-a însoţit până în salon şi mi-a zis:

— Îl voi anunţa pe domnul von Karsthoff că sunteţi aici, după care a ieşit, lăsându-mă singur.

Încăperea era spaţioasă. Fusesem acolo de multe ori, dar nu acordasem atenţie felului în care era dispusă. Intrasem pe uşa care dădea în vestibul. Existau încă două uşi. Ştiam că cea din dreapta dădea în sufragerie, iar cea din stânga, în grădină. Era mare, dublă, din sticlă, adâncită în perete. Ar fi fost cea mai bună ieşire în situaţia că ar fi trebuit să bat iute în retragere. Mi-am dus mâna sub braţ, am scos siguranţa Lugerului şi m-am îndreptat spre uşa de sticlă. Voiam să văd unde aş fi aterizat dacă plonjam în grabă prin ea.

— Întoarce-te încet, Popov, şi nu fă nicio mişcare bruscă, s-a auzit în spatele meu vocea foarte joasă dar fermă a lui von Karsthoff. Intrase fără să facă zgomot, pe uşa dinspre vestibul.

Am căutat cu mâna patul Lugerului. Aveam de gând să mă întorc şi să trag în acelaşi timp, dar l-am văzut pe von Karsthoff reflectat în geamul uşii care dădea spre grădină. Era singur şi neînarmat. Pe umărul său era cocoţată o maimuţică. Am scos mâna şi m-am întors.

— Un agent din sud-vestul Africii mi-a făcut-o cadou acum câteva

zile, mi-a explicat von Karsthoff, continuând să vorbească cu voce foarte coborâtă. Nu este încă domesticită şi dacă se sperie s-ar putea să muşte.

În ciuda avertismentului, n-am putut să mă abţin să nu râd.

— Chiar par ridicol? m-a întrebat von Karsthoff.

— Mă tem că da. Oricum, du-o de aici, te rog. Nu pot să sufăr maimuţele.

Aveam nevoie de o pauză ca să-mi revin.

Von Karsthoff s-a întors şi mi-a zis în timp ce îmi turna de băut:

— Arăţi ciudat, iritat la culme. S-a întâmplat ceva?

L-am privit pe von Karsthoff şi mi-am imaginat fantoma în care eram pe punctul să-l transform.

— Era cât pe aici să omor un prieten, m-am auzit spunând.

— Atenţie, conduci cam neatent automobilul. Într-o zi o să te sinucizi.

Spre norocul meu, a înţeles greşit afirmaţia.

Mai târziu am aflat că ne alarmaserăm inutil. Repatrierea lui Erich Karl nu a avut nicio consecinţă, iar „Viermele” o ştersese pur şi simplu la Paris. Se distra de minune, aşa că s-a hotărât să mai rămână un timp pe acolo. Cât priveşte vizitele sale la hotelul Lutetia şi plimbările cu ofiţerii Abwehrului, „Viermele” considera că este cât se poate de distractiv să vezi că inamicul îţi plăteşte chefurile.

Când m-am plâns lui Johnny de lipsa de disciplină de pe canalul de scurgere, el a dat din umeri. Cred că „Viermele” îl amuzase, aşa cum îl amuzaseră vechile noastre escapade din Freiburg. „Viermele” era mare iubitor de viaţă şi, în plus, iresponsabil.

— Când a sosit Jean (aşa îl chema pe „Vierme”), l-am instalat în apartamentul meu, mi-a povestit Johnny. Apartamentul era destul de aglomerat şi Jean nu se înţelegea cu un prinţ egiptean, care stătea şi el acolo. Erau diametral opuşi. Prinţul, intelectual, medita întruna. Într-o dimineaţă l-am găsit pe Jean bând şampanie la micul dejun şi dând noroc cu el însuşi. „Ce sărbătoreşti?” l-am întrebat. „Ziua mea de naştere.” „Îmi pare rău că n-am ştiut”, i-am spus. „N-am niciun cadou pentru tine, însă nu este prea târziu. Spune-mi ce vrei şi îţi voi da.” „Adevărat?” m-a întrebat Jean. „Pe cuvânt de onoare!” Jean a zâmbit hoţeşte şi mi-a zis: „Vreau să-l arunc pe fereastră pe nebunul ăsta”. Şi a arătat spre prinţul egiptean care visa şi, probabil, nici nu auzea ce discutam. Ce să-ţi mai spun, apartamentul meu e la parter, a continuat Johnny, şi nici nu-l credeam în stare de aşa ceva, drept care i-am spus: „Dă-i drumul”.

— Să nu-mi spui că…

— Ba chiar aşa. Prinţul s-a întors ameţit, cu un umăr scrântit şi a continuat să viseze încă o lună în apartamentul meu.

— Foarte nostim. Şi cum să le explic prietenilor mei iugoslavi

orgiile astea juvenile şi întârzierile?

— Oh! Te descurci tu cu spionajul britanic, a zis Johnny indiferent.

— Ce? m-am fâstâcit eu. Cuvintele „spionajul britanic” nu mai fuseseră rostite până acum.

— Te descurci tu cu spionajul britanic, a repetat el.

— Eu nu am legătură cu spionajul britanic. Tonul meu trebuie să fi fost extrem de convingător. Poate că a fost provocat de supărarea cu „Viermele” sau de faptul că Johnny a încălcat codul nostru tacit. Ne aflam într-o situaţie gen „ştiu că ştii că ştiu”, când tăcerea este cel mai uşor mod de înţelegere.

Johnny mi-a aruncat o privire pătrunzătoare. Pentru prima dată am citit spaima în ochii lui. Îmi exagerasem rolul.

— Dumnezeule! Oh, Dumnezeule! şi-a îngropat el capul în mâini. Nu vrei să spui că de fapt în toţi aceşti ani ai lucrat pentru nazişti? Simt că înnebunesc, Dusko, ce va crede Ivo?

La dracu’ cu ordinele! Johnny era în culmea deznădejdii, iar eu îmi dădeam seama de ce; aparent, eu trădam idealurile pe care amândoi le împărtăşeam, ba mai mult, îl ajutam pe Hitler în războiul lui dement.

— Stai aşa, Johnny. Dracu’ nu e chiar atât de negru pe cât pare, l-am consolat. Totul e-n regulă, dar te rog să nu-mi pui întrebări. Am să-ţi explic mâine, îţi promit. Vom lua cina împreună, de acord?

— Al dracului mai eşti, Dusko. Johnny şi-a recăpătat aplombul. Pentru o clipă m-ai descumpănit. Luăm mâine cina împreună şi îmi explici totul sau zbori pe fereastră, m-a strâns el prieteneşte de braţ.

L-am pus imediat la curent pe Wren Pistruiatul.

— Trebuie să clarificaţi acest lucru cu Londra, am insistat eu. Le-am spus lui Tar şi celorlalţi încă din 1940, când i-am văzut prima dată, că Johnny ştie că eu lucrez pentru englezi. Cerule! Trebuie să fi ştiut; doar el a fost cel care a pus totul la cale! Aşa că să terminăm cu ezitările. Ori vorbim sincer cu Johnny ori riscăm să-l pierdem.

Londra a acceptat. I s-a acordat lui Johnny încredere deplină şi a fost inclus în rândurile noastre sub numele conspirativ de „Artistul”. A fost ca un botez numai că… după trei ani şi jumătate.

Pe la jumătatea lunii aprilie 1943, M.I.6 ne-a cerut, lui Johnny şi mie, să facem investigaţii cu privire la o nouă armă, extrem de distrugătoare, pe care germanii o aveau în pregătire. Aflasem de existenţa ei de la diverşi agenţi ai Aliaţilor din Europa, precum şi din spusele unor prizonieri de război care fuseseră interogaţi. M.I.6 a ajuns la concluzia că există o legătură între aceste zvonuri şi prezenţa unor construcţii şi excavaţii inexplicabile, observate prin fotografiere aeriană la Peenemünde, un centru german de experimentări. Bazându-şi estimările pe dimensiunile acestor construcţii, experţii de la Londra au ajuns la concluzia că s-ar putea să fie vorba despre o rachetă de şaptezeci de tone, capabilă să poarte un focos de zece tone. Dar şi mai

alarmantă era eventualitatea ca arma să fie o bombă atomică.

Primul raport al lui Johnny a fost liniştitor. Otto Hahn, cel mai mare specialist german în fisiunea nucleară, a afirmat că cercetările nu avansaseră într-o asemenea măsură încât să se producă o bombă atomică. Studiind reacţiile în lanţ, cu uraniu provenit din zăcămintele de la Jorhminstahl, din Cehoslovacia, Hahn ajunsese într-un punct critic.

În ceea ce priveşte racheta de şaptezeci de tone, Johnny a bătut toată Germania în lung şi-n lat, fără să dea de acest monstru de armă. A descoperit, în schimb, două firme germane, Argus şi Fisseler Flugzeugbau, din Kassel, care primeau importante credite şi comenzi pentru construirea de noi arme, dar ambele firme erau specializate în avioane uşoare şi nu aveau mijloace pentru o construcţie de şaptezeci de tone. Serviciul de informaţii britanic insista că ne aflăm pe o pistă greşită, aşa că Johnny s-a apucat din nou, sârguincios, de treabă.

În septembrie, după ce a căutat degeaba mai multe săptămâni imaginara rachetă de şaptezeci de tone, Johnny a apărut cu informaţii precise asupra unei rachete mult mai mici, FZG–76 sau V1. Mai târziu, englezii au denumit-o *doodlebug*[21]. Din informaţiile lui rezulta că cele două fabrici de avioane uşoare construiau un aparat mic, fără pilot, un monoplan care să transporte o bombă de o tonă, intrat deja în producţie de serie la Fallersleben. Johnny auzise şi nişte zvonuri în legătură cu o rachetă, dar n-a putut afla mai mult.

După ce am transmis informaţiile la M.I.6, ne-am trezit că ne pun sute de întrebări detaliate. Voiau să ştie raza de acţiune, greutatea, viteza, sursa de energie, combustibilul, dacă este dirijată prin radio etc. După ce Johnny venea cu răspunsurile, englezii cereau şi mai multe detalii tehnice. Până la urmă, cererile lor au atins un asemenea nivel tehnic, încât au trebuit să trimită specialişti la Lisabona. Practic nu-i mai puteam transmite lui Johnny cererile lor într-o formă cât de cât inteligibilă decât dacă mă apucam să învăţ inginerie. Lui Johnny i s-a cerut să se întâlnească personal cu specialiştii, dar din acest motiv au apărut dificultăţi şi fricţiuni cu cei din Comitetul XX. Ei nu acceptau ca Johnny să fie folosit în mod deschis de către M.I.6, temându-se că plusul de risc la care ar fi expus ar pune în pericol întreaga organizaţie. Dar altă soluţie nu exista, căci armele „V” erau mai importante decât programul de dezinformare. Un atac reuşit cu o armă nouă şi necunoscută ar fi putut schimba cursul întregului război şi în mod sigur ar fi dus la contramandarea zilei „Z”. Pentru a se evita acest lucru, nu exista o altă soluţie, chiar cu riscul de a compromite Comitetul.

La acea vreme, mulţi germani, mai ales cei din Abwehr, au început să-şi dea seama că eşafodajul nazist se scufundă şi încercau să dezerteze fără ocolişuri. În mod normal, dezertarea ar părea de dorit,

dar în acel moment reprezenta o nouă ameninţare pentru Comitetul XX. Germanii puteau presupune că e normal ca un ofiţer dezertat din Abwehr să-i denunţe pe spionii din străinătate, or un asemenea denunţ era ultimul lucru pe care îl doream. Către sfârşitul anului 1943, toţi agenţii germani din Marea Britanie erau, de voie sau de nevoie, controlaţi de noi. De aceea nu numai că nu încurajam dezertarea, dar chiar ne opuneam deschis. Era o atitudine pe care multe dintre oficialităţile britanice mai puţin informate, ca şi prezumtivii dezertori, o considerau stupidă şi de neînţeles. În realitate, ordinul explicit împotriva dezertărilor a venit în urma unui caz care nu ne-a adus prejudicii, dar care din fericire ne-a prevenit asupra pericolului.

Erick Vermehren şi foarte frumoasa lui soţie, fosta contesă de Plattenberg, erau agenţi ai Abwehrului la Istanbul în momentul când s-au hotărât să dezerteze la englezi. Cazul a stârnit mare vâlvă, pentru că soţii Vermehren aparţineau elitei cercurilor străine din Turcia şi pentru că von Ribbentrop i-a exagerat importanţa, folosindu-l ca să alimenteze atacurile împotriva lui Canaris.

Spre norocul nostru, niciunul din agenţii controlaţi de noi nu avea nimic de-a face cu Istanbulul şi acesta a fost motivul pentru care soţii Vermehren nu ne-au produs niciun prejudiciu pe această linie, deşi ceva-ceva tot ne-au dat de furcă. Ei au predat serviciului de spionaj britanic cifrul telegrafic al Abwehrului, pe care noi îl aveam deja. Cum era şi normal, Abwehrul şi-a imaginat că aşa vor face şi a schimbat în grabă cifrul. Am intrat din nou în posesia lui după câteva zile, dar faptul a constituit o daună.

Pe de altă parte, existau şi falsele dezertări, ceea ce ridica o problemă spinoasă de ambele părţi ale frontului. Într-o zi, Johnny a venit la mine cu această chestiune. Doi dintre prietenii săi se aflau la Lisabona din ordinul Abwehrului, având sarcina să stabilească relaţii de prietenie eu englezii şi cu americanii şi eventual să se folosească de poziţia pe care o au pentru a merge în străinătate şi a spiona. Ambii erau fiii unor oameni de vază pe care, în mod normal, Aliaţii căutau să-i curteze. Primul era Otto Wolff von Amerongen, al cărui tată era cel mai important fabricant de oţel din Germania. Celălalt era Rudi Enders, fiu al fostului prim-ministru austriac.

— Minunat! Numai buni pentru Comitetul XX, am reacţionat eu când am auzit că vor să dezerteze.

Johnny a clătinat din cap.

— Nici gând! A dracului dilemă! Ambii sunt antinazişti, niciodată nu s-au gândit să-i spioneze pe Aliaţi, dar nici nu vor să acţioneze împotriva Germaniei. Numele lor reprezintă ceva în Germania şi sunt convinşi că dacă trădează pătează blazoanele familiilor lor.

Astfel de indivizi mă scot din sărite; aşa cum am zis:

— Prostii… Cu tine cum a fost? Pe tine nu te preocupă blazonul. În

orice caz, după război va fi mult mai bine să fii cunoscut ca un adevărat antinazist, care chiar a făcut ceva împotriva lui Hitler.

— Mulţi dintre compatrioţii mei nu împărtăşesc o astfel de părere. Aceşti tineri vor prelua sarcinile părinţilor lor – mai ales Otto – şi vor trebui să lucreze cu mulţi oameni care înţeleg altfel patriotismul. Nu este cazul meu, pentru că eu sunt cât se poate de individualist şi puţin îmi pasă de toate chestiile astea. Oricum, după război cei doi s-ar putea să fie mai utili în Germania dacă nu sunt luaţi drept trădători.

— Foarte bine, dar în cazul ăsta de ce ai mai venit la mine, Johnny? I-am întrebat agasat. Dacă nu vor să treacă de partea noastră, nu văd ce aş putea face pentru ei.

— Tocmai aici e problema. S-ar putea să ajungă să lucreze pentru noi vrând-nevrând. De îndată ce încep să circule prin Lisabona, este foarte probabil că Aliaţii le vor face curte. De fapt, sunt aici de câteva zile şi americanii par deja dispuşi să le ofere azil.

— Şi ce-i cu asta? Ce, nu pot să-i refuze?

— Nu, nu pot, pentru că Abwehrul i-ar dibui. O asemenea istorioară ar deveni imediat bârfa cea mai la modă în înalta societate. Nu există decât o soluţie. Tu trebuie să blochezi orice ofertă.

Am acceptat, dar problema era greu de explicat, aşa că am avut multă bătaie de cap cu cei de la M.I.5. Otto Wolff şi Rudi Enders ar fi reprezentat o achiziţie pe cinste, dar nu erau de vânzare. Dacă nu-i ajutăm, au să apară probleme inutile, am subliniat eu.

Chiar şi situaţia lui Johnny implica multe primejdii. El crease o sinuoasă şi complexă reţea în Germania. Pentru a avea influenţă asupra unor nazişti importanţi, în special asupra celor din S.D., Johnny folosea momeala cea mai veche din lume: banii. Făcea investiţii în străinătate şi depunea bani în contul lor, în principal în Elveţia. Tranzacţiile erau ilegale şi, ca urmare, clienţii rămâneau legaţi de Johnny. Ca să-şi apere interesele, îl preveneau pe Johnny asupra tuturor intrigilor sau măsurilor îndreptate împotriva lui şi se foloseau de influenţa pe care o aveau pentru a le aplana.

— În felul ăsta, obţin şi multe informaţii pentru prietenii tăi din M.I.6, mi-a zis Johnny pe când discutam dacă toate aceste capcane financiare sunt sau nu oportune.

— Eşti părtaş la secretele prea multor oameni, Johnny, am obiectat eu. Cunoşti prea multe dedesubturi care s-ar putea întoarce împotriva ta.

Johnny a ridicat din umeri. Cred că, într-un fel, toate astea îl atrăgeau pe omul de afaceri din el, care era şi cam aventurier.

— E şi bine şi rău. Pe de o parte, sunt protejat, iar pe de alta, sunt vulnerabil. Dar ceea ce înclină balanţa sunt informaţiile pe care le obţin. Aşa că…

— Nimeni nu neagă asta. Dar oricum, am şi veşti bune. M.I.5

insistă să rămâi aici, la Lisabona. Dacă ceva nu merge cum trebuie, ceilalţi nu vor putea pune mâna pe tine cu una, cu două, i-am zis eu senin.

Ceva de pe chipul lui Johnny, nu ştiu exact ce, o privire pătrunzătoare sau umbra unui zâmbet cinic m-a făcut să-l întreb:

— Ce se întâmplă, Johnny? Tu îmi ascunzi ceva; ghicesc după expresia ta enigmatică.

— Nu-i nimic.

— Johnny, pentru Dumnezeu, fără acte de bravură! Lucrăm împreună. Trebuie să ştiu totul.

— Ştii, a ezitat el, de fapt sunt mai în siguranţă în Germania. Aici, antenele mele nu captează toate semnalele de pericol şi situaţia s-ar putea să-mi scape de sub control.

Nu am reuşit să schimb în niciun fel lucrurile. Am încercat, prezentând problema la M.I.5, dar mi s-a răspuns că este absolut nevoie de Johnny la Lisabona. Tot aşa au spus şi cei de la M.I.6. Serviciul de informaţii britanic se fălea cu faptul că citeam telegramele germanilor înaintea lor. Era purul adevăr şi ăsta era meritul lui Johnny. Era prieten cu una din fetele de la cifru, aşa că Johnny citea şi copia zilnic mesajele. Nu se poate ca ea să nu fi bănuit de ce face acest lucru, dar, prudentă, nu l-a întrebat niciodată. Cu toate că noi ştiam că este antinazistă, nu era deloc uşor să ne lăsăm vieţile pe mâinile ei.

Într-un fel, pericolul părea ireal. Câtă vreme nu ne afecta sau dacă nu ne afecta deloc, exista numai în mintea noastră. Nu se trăgea în noi şi nici nu trăiam ca pe linia frontului. Ba, din contră. Eu aveam în hotelul Palacio şi în Clock House câte un apartament. Johnny închiriase o vilă luxoasă în Estoril, întreţinută de patru servitori. Rolls-Royce-ul lui Johnny, un Silver Ghost, parcă era carul lui Eros, aducând cele mai frumoase femei din Estoril – şi în primul rând utilele secretare ale ambasadei germane să cineze la lumina lumânărilor în vila sa.

Poate că excesele noastre erau simptomele pericolului nevăzut. Fumam mult – mai ales Johnny, căruia niciodată nu-i lipsea o ţigară dintre buze –, beam mult şi dormeam puţin. Ajunsesem să iau somnifere atunci când simţeam că nu mai pot rezista fără odihna de noapte şi luam mereu benzedrină ca să fiu în formă ziua.

Datorită unei persoane pe care o cunoşteam foarte puţin mi-am dat seama cât de fragilă era existenţa noastră. Pe când eram la New York, am fost prezentat doamnei Celia Jackson, soţia unui producător britanic de filme care stătea de cealaltă parte a Atlanticului, în aşteptarea încetării bombardamentelor. Când m-am întors din Statele Unite, m-am întâlnit cu doamna Jackson la Lisabona, unde aştepta să poată pleca la Londra. Eu m-am dus la Londra şi m-am şi întors, iar ea tot mai aştepta un loc la avion. Când, în sfârşit, a ajuns la Londra,

doamna Jackson a avut bunăvoinţa să se ducă la cei de la M.I.5 şi să le spună că după părerea ei călătoriile şi comportarea mea sunt dubioase. Era convinsă că sunt spion nazist. Cei de la M.I.5 i-au spus că ştiau de existenţa mea, dându-i de înţeles că vor acţiona la momentul potrivit. I-au cerut doamnei Jackson să nu spună nimănui o vorbă.

Capitolul XXI

În a doua jumătate a anului 1943, m-am străduit mult să aflu ce gândesc germanii despre agenţii lor din Anglia. Comitetul XX dorea să decidă care dintre agenţii săi dubli aveau să participe la cel mai important dintre programele de dezinformare, cel al zilei „Z", cunoscut sub numele conspirativ de „Overlord".

Evident, Comitetul vroia să-i folosească pe cei în care germanii aveau cea mai mare încredere.

Locotenentul Kamler, de la Abwehr, care era prietenul lui Johnny, promitea să fie o primă sursă. Una din sarcinile lui Kamler era să evalueze şi să trimită la Berlin informaţiile transmise de diverşi agenţi la Lisabona. Kamler era perspicace şi îşi făcea bine meseria. L-am cultivat.

Kamler purta adesea discuţii în contradictoriu cu von Karsthoff, cu Kramer şi cu Schroeder, noul om al S.D.-ului la Lisabona. Kamler nu le căuta în coarne naziştilor şi câteodată îi punea în mare încurcătură pe şefii de reţea, pentru că îşi cunoştea prea bine meseria.

Ca să-şi sporească prestigiul şi să-şi umfle portofelul sau pur şi simplu ca să-şi păstreze funcţiile comode din străinătate, practic toţi şefii de reţea aveau tendinţa să exagereze valoarea oamenilor din subordine. Kamler îi vedea însă la justa lor valoare. Fără să-şi dea seama, ne-a fost de mare ajutor în propriile noastre evaluări. Datorită lui am putut afla care dintre agenţii controlaţi de noi se bucurau de protecţia personală a celor care îi conduceau.

Tot scormonind, Johnny a descoperit existenţa unei reţele speciale a Abwehrului în Lisabona, denumită „Astrul". Descoperirea a făcut ca o vreme să ni se clatine convingerea că deţinem monopolul asupra spionilor germani din Anglia.

— „Astrul" este condus de un anume Paul Fidrmuc von Karmap, dar nu ştiu mare lucru despre el, mi-a zis Johnny neliniştit. Nu-i cunosc antecedentele şi nu cred că acesta este numele lui adevărat. Conduce trei agenţi: „Astrul 1" „Astrul 2", „Astrul 3". Primul şi al doilea se află în Regatul Unit, iar al treilea, în Statele Unite.

— De cât timp operează „Astrul"?, l-am întrebat, vrând să-mi dau seama cam ce daune ne-a produs acest grup.

— Nu ştiu. Abwehrul îl ţine pe Fidrmuc în deplină conspirativitate. Nici măcar von Karsthoff sau Kamler nu-l pot controla. Li s-a ordonat

să preia informaţiile de la el şi să le trimită prin curier special la Berlin. Atât. De obicei, persoana care le preia este secretara lui Kamler, domnişoara Kran, cârna aia cu fundul de milioane.

Nici când era zorul mai mare, Johnny nu neglija informaţiile esenţiale.

M.I.5 s-a pus pe lucru imediat, trimiţându-l pe Kim Philby la Lisabona, să se ocupe de caz. Lucrând împreună, curând am aflat despre Fidrmuc mai multe decât ştia Abwehrul.

„Astrul" era o înscenare de toată frumuseţea: Fidrmuc lucra de unul singur. „Astrul 1", „2", şi „3" erau imaginari. În meseria noastră îi numim „plăsmuiţi". De fapt, Fidrmuc nu făcea spionaj propriu-zis. Îşi baza rapoartele pe zvonuri, pe ceea ce putea culege din ziare şi în primul rând, pe fertila sa imaginaţie, iar pentru a face asta, exploata Abwehrul din plin şi foarte ingenios, acceptând numai o parte din plată în numerar, iar restul cerând să i se achite în opere de artă pe care apoi le vindea cu mari beneficii.

Cu toate că era un farsor, Fidrmuc reprezenta un pericol pentru noi şi, ca urmare, o bună bucată de timp, serviciul de informaţii britanic s-a gândit să-l elimine. Problema avea mai multe faţete. La prima vedere se părea că „Astrul" nu ne poate aduce prejudicii, ci din contră, îi derutează pe germani. Dar dacă o brodea cu vreuna din presupunerile lui, mai ales cu privire la „Overlord" şi germanii îl credeau pe el şi nu pe noi? Pe de altă parte, lichidarea „Astrului" putea ridica o serie de semne de întrebare, iar verificările ar fi pus în primejdie propria noastră organizaţie. În ultimă instanţă, am hotărât să-l discreditäm. Pentru a-i submina prestigiul la Berlin, am transmis informaţii reale bazate pe dovezi certe, care dezminţeau rapoartele trimise de el.

Prin analizele lui meticuloase, Kamler era cât pe ce să provoace căderea a doi din agenţii dubli folosiţi de Comitet şi, în orice caz, le-a îngreunat serios munca. Din fericire, Kamler i-a spus lui Johnny că are îndoieli cu privire la cei doi, iar apoi norocul nostru a fost şi mai mare, căci nici Berlinul, nici avanpostul din Belgia, pe care le-a informat, nu au ţinut cont de părerile lui.

Cu simţul său pătrunzător, Kamler a mirosit o poveste încă şi mai încâlcită, în care erau implicaţi trei agenţi dubli, aparţinând unei reţele de dezinformare condusă de un bătrânel, fost ofiţer de cavalerie austriac, doctorul Kösler, pe atunci angajat al Abwehrului.

Doctorul Kösler era un tip misterios. Nici în prezent nu se ştiu prea multe lucruri despre el. Într-un fel, el este produsul tipic al actelor de spionaj, care sunt adesea îngrozitor de ilogice şi de încâlcite, pline de contradicţii, lăsând multe întrebări fără răspuns.

În primul rând, Kösler era evreu. Nu se ştie cum a ajuns să fie ofiţer al Abwehrului. Or, el a fost mai mult decât un ofiţer obişnuit al Abwehrului. Kösler se avea bine cu mulţi generali germani cu funcţii

înalte, presupuşi antinazişti, pe care eu i-aş considera mai curând nenazişti. Acest ofiţer evreu al Abwehrului mai era, în plus, inventator şi fabricant. Sau poate că era vorba doar de alibiul lui în cadrul Abwehrului. Este numai o presupunere a mea.

Kösler şi-a început cariera ca spion la biroul Abwehrului din Bruxelles, care în acel moment era avanpostul cel mai important din Europa. Când, în 1941, evenimentele au făcut ca biroul de la Lisabona să devină inima spionajului, maiorul Kratzer, şeful biroului din Bruxelles, l-a trimis pe Kösler la Lisabona, să se infiltreze în serviciul de informaţii britanic. Nu era vorba de un transfer, Kösler continuând să lucreze sub ordinele lui Kratzer. Avanpostul din Bruxelles încerca astfel să-şi justifice existenţa.

Kösler a venit la Lisabona împreună cu un anume domn Fanto, fost director pentru Europa al companiei Colgate-Palmolive Peet. A înfiinţat acolo o societate comercială şi l-a trimis pe Fanto în Anglia, ca să-i reprezinte interesele. Totodată, i-a dat o misiune de spionaj: Fanto urma să ceară informaţii de la serviciul de spionaj britanic, pe care Kösler să le poată transmite generalilor germani ca să-i determine să se disocieze de Hitler şi să ceară pacea.

Comitetul XX a considerat că perspectiva este tentantă şi i-a recrutat pe Kösler şi pe Fanto ca agenţi dubli, dându-le numele conspirative de „Hamlet” şi, respectiv, „Marioneta”. Mai târziu, Kösler a mai adăugat un agent la reţeaua sa, „Mullet”, un englez care lucra într-o companie de asigurări din Bruxelles. Comitetul XX a organizat o societate engleză pentru Kösler, care să servească drept acoperire pentru frecventele călătorii făcute de „Mullet” şi de „Marioneta” de la Londra la Lisabona. Această reţea, foarte activă, furniza Abwehrului rapoarte false cu privire la producţie şi industrie.

Stârnit probabil şi de rivalitatea dintre birourile din Lisabona şi Bruxelles, Kamler a examinat în amănunţime activităţile reţelei lui Kösler, ajungând astfel la concluzia că frecventele călătorii şi rapoartele oamenilor lui Kösler sunt dubioase şi că s-ar putea ca ei să fie agenţi britanici. A comunicat această părere şi la Berlin şi lui Johnny. Cei de la Berlin nu au reacţionat în niciun fel. Poate că nu i-au dat importanţă sau poate că aveau cine ştie ce alte motive. Desigur, eu am anunţat serviciul de informaţii britanic despre faptul că un nor pluteşte deasupra reţelei lui Kösler.

De fapt, bănuiesc că Kösler era cu adevărat un agent dublu, furnizând, imparţial, informaţii valabile ambelor părţi şi profitând la maximum de pe urma amândurora. Cei de la M.I.5 au întrerupt legătura cu Kösler: poate că aveau şi ei aceeaşi presimţire ca şi mine. Poate că, ulterior, au avut motive temeinice să nu lichideze reţeaua.

Din cauza unor meschinării birocratice, relaţiile dintre Kamler şi von Karsthoff s-au deteriorat atât de mult, încât către sfârşitul anului

1943, Kamler a fost rechemat la Berlin, ceea ce ne-a privat de un post de observaţie la Lisabona. Cât era de important acest post se poate vedea din sfatul şi avertismentele pe care Kamler i le-a dat lui Johnny la despărţire:

— Nu vă întoarceţi la Berlin. Îmi este imposibil să vă dau sursa informaţiilor mele, dar vă pot asigura că sunteţi pe lista neagră a S.D.-ului.

Sursa nu mai avea importanţă de această dată. Nu încăpea nicio îndoială asupra autenticităţii informaţiilor.

Capitolul XXII

De la sfârşitul anului 1943 până în iunie 1944, serviciul britanic de informaţii părea că joacă în permanenţă la ruletă. Nu cred să existe o comparaţie mai potrivită. Din toate punctele de vedere era un joc al hazardului. Ne petrecuserăm primii ani ai războiului perfecţionând sistemul, edificându-l. Acum mizam tot, indiferent cât ne-ar fi costat. Forţele armate intrau şi ele în joc. Mizau pe faptul că noi o să tragem numerele câştigătoare, pentru ca ele să poată duce la bun sfârşit, cu un minimum de pierderi, mult aşteptata debarcare în Europa.

Şi pe plan personal a fost tot ca un joc de ruletă, care a durat cinci luni. Tensiunea generată de acest joc neîntrerupt creştea mereu, atingând proporţii insuportabile. A fost o perioadă de concentrare totală şi sunt convins că dacă invazia ar fi fost amânată nu aş mai fi rezistat câteva luni. Dincolo de efortul cerut de munca pe care o făceam, jocul dezinformării ajunsese la punctul în care eu nu mai contam.

— Oricând ne putem aştepta ca, la un moment dat, toţi agenţii să fie deconspiraţi, indiferent de consecinţe, chiar de bună voie pentru a înfăptui marea dezinformare.

Pentru majoritatea cadrelor Comitetului XX care se aflau în Anglia, a fi deconspirate însemna doar sfârşitul utilităţii lor. Pentru mine, care-mi petreceam cea mai mare parte a timpului printre germani, deconspirarea putea fi mult mai neplăcută.

Germanii cunoşteau în linii mari proiectul debarcării, şi era logic să fie aşa, căci nu putea fi camuflat. Johnny şi cu mine am confirmat acest lucru după ce am discutat cu numeroşi ofiţeri ai Abwehrului. Era neîndoielnic că nu se vor lăsa păcăliţi de cine ştie ce raport fals care să indice că atacul ar veni din Grecia, punctul vulnerabil al Europei, sau din Norvegia ori din Danemarca. Ştiau că atacul va trebui să se producă undeva între Ostende, în Belgia, şi peninsula Cherbourg. Von Karsthoff mi-a arătat clar acest lucru, ţinându-mi o prelegere ca la Generalstab. Desenând tot felul de cercuri pe hartă, mi-a prezentat zonele unde englezii puteau asigura acoperirea aeriană, esenţială

pentru invazie. Von Karsthoff mi-a mai descris şi alte elemente indispensabile debarcării: mareele şi lumina lunii. Se înţelege de la sine că invazia nu urma să se producă pe lună plină, dar un minimum de lumină tot era necesar pentru ca marile convoaie să se poată deplasa fără să apeleze la reflectoare, care le-ar fi trădat. Era, desigur, imposibil să ascunzi colosalele pregătiri şi concentrări de trupe de pe insulele britanice, care trădau faptul că atacul avea să se producă pe coastele nordice ale Franţei. Expunerea lui von Karsthoff era, desigur, destinată să mă orienteze în vederea spionajului pe care urma să-l fac la înapoierea în Anglia. Toţi aceşti factori limitau sfera posibilităţilor de dezinformare. Totuşi, din punctul de vedere al Amiralităţii, „Operaţiunea Neptun", adică aspectul maritim al planului „Overlord", ar fi fost prea riscantă dacă nu ar fi fost precedată de o acţiune de dezinformare încununată de succes.

Iată cum erau schiţate liniile directoare ale planului de dezinformare: mai prepus de toate, era necesar să-i convingem pe germani că atacul se va declanşa în extremitatea nord-estică a zonei probabile – cu alte cuvinte, în împrejurimile strâmtorii Calais – şi că prima debarcare va fi urmată de o a doua, mult mai puternică, în aceeaşi zonă. Noi i-am făcut pe germani să creadă că s-ar putea produce o debarcare în jurul zonei Bordeaux, dar că aceasta ar fi numai o diversiune pentru a-i îndepărta de strâmtoarea Calais. Încercam să-i facem pe germani să creadă că atacul principal, din nord, se va produce către sfârşitul lunii iunie, în timp ce capul de pod din Normandia (din 6 iunie) ar fi o altă diversiune.

Nu le-am spus direct despre strâmtoarea Calais. Evident că nu le puteam vorbi despre aceste lucruri în mod deschis. Trebuia să le dăm germanilor indicii care să-i oblige să tragă singuri aceste concluzii. Astfel, le-am spus că grosul trupelor noastre era concentrat în Scoţia şi pe coastele estice şi sudice ale Angliei, în dreptul strâmtorii Calais. În realitate, concentrarea principală era în Midlands. Totodată, am inventat nişte armate similare agenţilor plăsmuiţi. Am simulat existenţa unui grup de armate, FUSAG – First United States Army Group (Grupul întâi de Armată al Statelor Unite) – pe altul l-am ridicat la rangul de Grup de Armată Britanic de Siguranţă, în timp ce un al treilea se numea Grupul 14 de Armată al Statelor Unite.

La fel ca în jocurile de orientare, am lăsat ici şi colo mici semne care să-i conducă pe germani pe urma acestor forţe militare inexistente. Le furnizam informaţii cu privire la însemnele diviziilor, mişcările de trupe, materiale, rezerve, ateliere şi altele asemănătoare. Pentru a face aceste piste false şi mai credibile, le presăram cu fărâme de informaţii autentice care, în general, nu erau prea dăunătoare şi puteau fi verificate prin alte mijloace.

Cu puţin înainte ca planul „Overlord" să se pună în mişcare, am

intrat în posesia unor probe îndeajuns de concludente din care rezulta că inamicul luase de bună momeala întinsă de noi. În Italia a fost capturată o hartă germană, datată 15 mai. Ea arăta cum întrevedeau germanii ordinul britanic de luptă pentru invazie. Fuseseră păcăliţi de falsele date geografice şi de grupurile de armate plăsmuite de noi. Concluzia logică pe care trebuiau să o tragă era că atacul principal fusese planificat pentru zona strâmtorii Calais.

Pornind de la rapoartele germane de apreciere a activităţii de spionaj – unele dintre ele obţinute chiar de mine de la Kamler, grupul meu, „Triciclul", şi o altă reţea, denumită „Garbo", au fost alese să ducă partea cea mai grea a planului de dezinformare pentru „Overlord".

— De peste un an, dumneavoastră şi „Garbo" vă disputaţi primul loc pe lista spionilor germani, mi-a spus Tar, când ne-a încredinţat misiunea.

„Garbo" era un spaniol care se infiltrase din proprie iniţiativă în serviciul german de spionaj şi iniţiase propriul său plan de dezinformare. Şi-a început cariera ca spion independent, la Lisabona. Conducea aproximativ o duzină de agenţi imaginari împrăştiaţi prin toată Marea Britanic, ba unii chiar prin dominioane. Se comenta că atunci când a încercat să stabilească legături cu serviciul de spionaj britanic a fost respins, până ce, în fine, isprăvile sale i-au forţat acceptarea.

Câţiva ani buni „Garbo" şi-a desfăşurat activitatea în Peninsula Iberică şi a venit în Anglia numai ca urmare a unei întâlniri cu Johnny, care era să-l coste viaţa.

Într-o zi, în timp ce-şi lua prânzul la Jockey Club, în Madrid, împreună cu un spaniol pe care îl considera simpatic şi pe care îl luase drept ofiţer al Abwehrului, Johnny a comis o indiscreţie. A lăsat să-i scape câteva comentarii antinaziste. Tot atât de imprudent, spaniolul i-a destăinuit că-i înşală pe nazişti, vânzându-le informaţii fără valoare. În mod mecanic, Johnny a replicat:

— Nu vă faceţi probleme, şi eu fac la fel.

După ce s-au despărţit, Johnny şi-a dat seama că se purtase ca un idiot. L-a chemat imediat pe Wren Pistruiatul, iar acesta a informat Londra. Johnny nu putea explica logic incidentul. Poate că era şi din cauza oboselii generate de luptă.

Eu mă aflam pe atunci în Anglia şi, înapoindu-mă la Clock House, după dejun, i-am găsit pe Tar şi pe Ian aşteptându-mă, foarte supăraţi. Toţi trei am avut o discuţie scurtă şi am ajuns la concluzia că, dacă nu era prea târziu, Johnny putea fi salvat numai printr-o acţiune drastică. I-am prezentat cazul lui „C", care ne-a spus imediat:

— Mână liberă!

Când cineva trebuia să fie eliminat – cum se mai întâmpla uneori –

serviciul de informaţii britanic nu se folosea niciodată de propriii săi agenţi. Execuţia cădea în sarcina specialiştilor, chemaţi din afară, prin detaşamentul de „eliminare a gunoiului”. I-am telefonat Pistruiatului ca să-i spunem să-şi facă datoria.

În timp ce lua măsurile de rigoare, Pistruiatul a aflat din întâmplare faptul că spaniolul pe care l-a cunoscut Johnny sub un nume fals era în realitate „Garbo”, omul nostru. Fusese cât pe ce să-l elimine pe unul dintre cei mai buni agenţi ai noştri.

Totuşi, acum, când cunoştea adevărul despre Johnny, era prea periculos să-l lăsăm pe „Garbo” să-şi continue activitatea pe continent. A fost deci adus în secret în Anglia şi a continuat să-şi conducă de acolo reţeaua de agenţi imaginari, de această dată sub supravegherea atentă a unui ofiţer de caz.

După multe ezitări, englezii au numit un ofiţer polonez, „Brutus”, să ne ajute, pe „Garbo” şi pe cei din reţeaua mea, în cadrul operaţiunii „Overlord”. „Brutus” conducea un grup de rezistenţă în Franţa până într-o zi, când a fost arestat de germani, pe care a reuşit să-i convingă că s-a convertit; i-au permis „să scape” în Anglia, unde a trecut de partea noastră fără a pierde timp.

Din când în când, ne mai dădeau câte o mână de ajutor şi alţi agenţi din rezerva Comitetului, după cum un rol important au jucat şi alte formaţiuni de dezinformare. Sunt sigur că unele erau tot atât de importante ca şi noi. Ca să înşele serviciile de ascultare naziste, un vast serviciu de telegrafie fără fir transmitea douăzeci şi patru de ore pe zi, simulând traficul radio al grupului inexistent de armate, trimiţând mesaje de la divizii la statul major. Pentru a înşela avioanele de recunoaştere ale Luftwaffei, unităţi speciale de camuflaj au construit false concentrări de avioane de asalt, aerodromuri şi tabere militare. Iar pentru a consolida rapoartele noastre asupra pregătirilor din anumite zone de pe coastă, am furnizat ştiri false ambasadelor ţărilor neutre şi, prin ele, Abwehrului.

În atmosfera febrilă şi optimistă din Anglia, în decembrie 1943, m-am pregătit pentru o nouă călătorie la Lisabona. Ca toţi ceilalţi, întindeam coarda, simţind că dau o mână de ajutor la declanşarea loviturii finale. Împins de ciudata şi contradictoria corectitudine englezească, „C” a ţinut să mă vadă şi să-mi spună:

— Dacă totul va ieşi bine, veţi fi părtaş la glorie. Dar dacă aveţi vreo ezitare, nimeni nu vă va blama că v-aţi eschivat de la această călătorie.

Aveam unele temeri (care om normal, cu simţul de autoconservare intact, nu le-ar fi avut?), dar ele erau compensate de alţi factori. Iertarea pe care fair play-ul englezesc mi-ar fi oferit-o nu făcea parte din aceşti factori.

I-am replicat că nu am nici cea mai mică intenţie să arunc

prosopul. Încă şi mai realist, „C” m-a avertizat:

— Mă gândeam eu că nu veţi renunţa, dar să nu fiţi prea încrezător, Dusko. Un singur pas greşit şi totul se duce de râpă, începând cu dumneavoastră.

Capitolul XXIII

Noaptea de Crăciun în teritoriul inamic. Mi-am petrecut-o cu von Karsthoff, Elizabeth şi câţiva dintre prietenii lor. Ne-am adunat în noua lor casă de vacanţă de la ţară, în apropiere de Cinta; clădirea imita în stil modern vechile case ţărăneşti din Portugalia. Am băut şampanie, am cântat colinde şi ne-am făcut unii altora mici daruri, dar bucuria era artificială. Conversaţia s-a învârtit mai mult în jurul iminentei invazii. După cină, ne-am aşezat lângă căminul enorm. Lemnele de foc nu voiau deloc să ardă cum trebuie, aşa că von Karsthoff a aruncat pe ele un pachet întreg de lumânări şi astfel, flăcările au căpătat o strălucire plăcută.

— Exact aşa ar trebui să facă şi Hitler, a spus unul dintre invitaţi, ataşatul naval al ambasadei. Toţi l-am privit curioşi, iar el s-a grăbit să explice: Ne confruntăm cu coaliţia cea mai eterogenă pe care şi-o poate imagina cineva, compusă din bolşevici extremişti şi capitalişti înrăiţi. Ar trebui să sacrificăm unele din realizările noastre pentru a-l arunca în foc pe duşmanul nostru cel mai crâncen.

— Şi cine să fie în locul acestor lumânări? am întrebat eu.

— Toţi de la sud şi vest de Germania, a replicat atoateştiutorul nostru, căci sunt ori aliaţi care nu prezintă mari garanţii, ori ţări cucerite, dar rebele. N-ar fi o mare pierdere dacă ne-am debarasa de ele în schimbul păcii pe frontul de vest. Niciun om politic american n-ar putea zice „nu” unei asemenea afaceri. Americanii sunt realişti şi nu s-ar sacrifica pentru a salva Rusia.

Cunoscătorul a început apoi să cânte vechea placă nazistă: Germania este mântuitorul Europei şi al civilizaţiei ei şi Germania protejează lumea împotriva comunismului rus. Eram gata-gata să vomit caviarul, pateul şi şampania, abia stăpânindu-mă să nu-l întreb despre muncitorii sclavi, despre lagărele de concentrare şi despre execuţiile în masă din ţara aceea mântuitoare. Placa era atât de uzată, încât mă miram că-i mai acordă cineva credit.

Acum, că eram din nou în teritoriul inamic, observaţia lui Masterman despre deconspirarea tuturor agenţilor mă obseda. Ivo participa foarte activ la sistem şi se afla departe în teritoriul inamic, fără niciun sprijin; nici măcar Johnny nu mai putea să-l ajute. Nu puteam vorbi despre temerile mele nici cu Johnny. Prea erau de ordin personal. Voiam să-l scot pe Ivo, dar cum să justific asemenea nepotisme? Mulţi alţii se aflau în aceeaşi situaţie, aşa că de ce să fie

cruţat numai Ivo?

Obsesia a pus stăpânire pe mine. Fără să-i spun exact de ce, l-am întrebat pe Johnny dacă l-ar putea include pe Ivo în grupul care urma să vină pe canalul de fugă. Johnny nu m-a întrebat pentru ce.

— Nimic mai uşor. Dar restul familiei?

Era tentantă oferta, însă ar fi însemnat prea mult. Comitetul XX s-ar fi aflat în drept să mă trimită imediat în faţa curţii marţiale.

— Nu, asta ar însemna să abuzez de poziţia mea. Doresc să-l aduc pe Ivo aici pentru câteva zile. După aceea o să căutăm împreună o modalitate de a salva restul familiei.

La următoarea călătorie pe continent, Johnny mi-a spus că are o surpriză pentru mine. Ivo sosise deja la Madrid. Am hotărât că este mai bine să ne întâlnim în Portugalia, aşa că Johnny i-a pregătit o nouă identitate, iar după câteva zile Ivo a apărut la Lisabona cu un paşaport german fals.

Ardeam de nerăbdare să-l îmbrăţişez după trei ani de despărţire, dar cu un astfel de călător ilicit nu era indicat să te întâlneşti pe aeroportul din Lisabona. Doream să scap de orice supraveghere şi de orice musafir nepoftit, cel puţin la această primă întâlnire cu Ivo, aşa că am organizat-o cu aceeaşi grijă cu care îmi organiza Abwehrul întâlnirile. Locul era stabilit pe drumul de la Lisabona spre Estoril, aşa că am rămas în hotelul Palacio până când am primit confirmarea că a sosit avionul.

Pe la jumătatea drumului spre locul de întâlnire mi-am parcat Jaguarul cel nou la marginea şoselei şi am aşteptat. Îmi cumpărasem o maşină ca să am mai multă libertate de mişcare. Jaguarul, un Standard Swallow, nu trecea neobservat, dar oricine se interesa de mine ştia ce fel de maşină conduc, iar avantajul unei maşini sport este că lasă în urmă aproape orice urmăritor. Coordonarea noastră a fost perfectă. După numai câteva minute, Rolls-ul lui Johnny a sosit din direcţia Lisabonei. Am sărit în fugă din Jaguar şi am traversat drumul. Ivo a sărit şi el din Rolls, înainte ca acesta să se oprească şi amândoi ne-am îmbrăţişat strâns. Cei trei ani de despărţire şi munca în mişcarea de rezistenţă nu-l schimbaseră pe Ivo din punct de vedere fizic. Continua să fie tânăr, elegant şi frumos.

Înainte de toate, în timp ce îl duceam la hotelul Palacio, am vorbit despre familie. Ajunşi acolo, ne-am încuiat efectiv în apartamentul meu, dând ordin să ni se servească masa sus şi vorbind două zile fără întrerupere.

Ivo începuse să activeze în mişcarea de rezistenţă organizând diverse sabotaje. Cum unii din pacienţii lui erau muncitori feroviari, a pus la cale deraierea trenurilor. Ca represalii, naziştii au început să ia ostateci şi să-i împuşte. Atunci Ivo şi-a căutat un alt câmp de activitate. În Iugoslavia, ca în cea mai mare parte a Europei,

transportul fluvial este important. Ivo şi prietenii săi au inventat o bombă cu efect întârziat, care făcea ca şlepurile să explodeze după ce ieşeau în afara apelor sârbeşti, cel mai adesea în teritoriul inamic.

Unele din sabotajele lui erau foarte subtile şi ingenioase. Unul, în special, s-a dovedit atât de comic şi totodată atât de eficace, încât, în vreme ce Ivo mi-l relata, am izbucnit în hohote de râs, hohote de care aveam mare nevoie.

— Ştii cât ţin germanii la ordine şi curăţenie, mi-a povestit Ivo. Ei bine, exact chestiile astea le-am folosit împotriva lor. Cu cât se întreceau mai mult să-şi lustruiască cizmele, cu atât le ieşeau mai rău.

O rudă de-a noastră era directorul companiei Eggü, care produce cremă de ghete. Cum făceau în cea mai mare parte a ţărilor ocupate, germanii au rechiziţionat producţia de la Eggü în folosul armatei. Un prieten de-al nostru, profesor de chimie, a inventat un aditiv care, amestecat în cremă, făcea pielea să crape la o temperatură mai mică de zero grade. Nu puteam să nu râd în hohote când mă gândeam la bravii soldaţi Svejk de pe frontul rusesc. Cu cât îşi ungeau mai mult cizmele, pentru a le face impermeabile, cu atât luau mai multă apă.

Ivo a adus prejudicii germanilor în mii de feluri ingenioase şi m-am bucurat alături de el de rezultatele imediate şi palpabile pe care le-a obţinut. Sabotajul îţi dă satisfacţii mai mari decât spionajul. Chiar şi atunci când cumnatul i-a fost arestat pentru că şterpelise câteva kilograme de ceară, Ivo tot a profitat de incident. Ceara era pentru tatăl cumnatului lui, parohul catedralei din Belgrad, care avea nevoie de ea ca să facă lumânări.

— Nici cantitatea, nici scopul nu au importanţă, ci principiul, i-a spus colonelul Toeppen atunci când Ivo a încercat să-i ceară să intervină. După ce Johnny îl prezentase lui Toeppen, Ivo a legat un fel de prietenie cu ofiţerul de la Abwehr, care a fost adesea folositor mişcării lui de rezistenţă. Dar în acest caz, Toeppen a insistat că este lipsit de putere.

— Îmi pare rău, a spus, nu există nicio circumstanţă atenuantă. Cumnatul dumneavoastră va fi împuşcat.

— Împuşcat fiindcă e sârb, nu pentru că a furat. Un ofiţer german poate fura cu tonele şi iese basma curată! a strigat Ivo furios.

— Aveţi probe pentru acuzaţiile pe care le faceţi? a întrebat Toeppen.

— Pot să le obţin.

— Daţi-mi-le şi-l voi pune imediat în libertate pe cumnatul dumneavoastră, a urlat Toeppen, dând cu pumnul în masă. Orice ofiţer german care comite un furt va fi trimis în faţa tribunalului militar.

Nimic mai simplu pentru Ivo decât să aducă dovezile. Mulţi din ofiţerii ocupanţi erau adânc amestecaţi în piaţa neagră. Cum, însă, erau implicaţi şi localnici civili, Ivo a trebuit să-şi selecţioneze cu grijă

cazurile, ca să evite neplăcerile produse oamenilor noştri. Toeppen s-a ţinut de cuvânt: l-a pus în libertate pe cumnatul lui Ivo şi a arestat mulţi ofiţeri.

— Asta nu înseamnă că mâinile lui Toeppen erau curate, a comentat Ivo. El nu fură, din câte ştiu, dar participă la afacerile monetare aranjate de Johnny.

— Nu ştiam că eşti la curent cu toate chestiile astea. Johnny nu mi-a spus niciodată nimic.

Probabil că s-a văzut pe faţa mea că sunt neliniştit, pentru că Ivo mi-a răspuns:

— Oh! Sunt sigur că n-a vrut să-ţi faci griji pentru el.

— Presupun. Nu mi-a spus mare lucru.

— E o escrocherie complicată, mi-a zis Ivo, explicându-mi atât cât ştia şi el. Din nu ştiu ce motive economice, valoarea mărcii de ocupaţie diferă în raport cu aurul sau cu monedele forte dintr-o ţară sau alta. Johnny a găsit o cale prin care să se poată folosi de asta pentru a corupe diverşi ofiţeri cu funcţii de răspundere din Abwehr şi S.D., legându-i astfel de el. Desigur, ilegal, a aranjat să transfere banii dintr-o ţară într-alta, de fiecare dată realizând un profit. În cazul ofiţerilor care aveau bani, se limita numai să le aranjeze afacerea. Acelora care nu aveau, le deschidea drumul spre piaţa neagră, împrumutându-le fonduri din considerabila sa avere. Johnny nu avea niciun interes personal în aceste tranzacţii şi-i lăsa pe alţii să se ocupe de detalii. Uneori, o singură operaţiune dubla sau tripla investiţia iniţială. Johnny mai aranja şi transferarea acestor profituri, ca şi a altor sume de bani, în Elveţia sau în alte ţări neutre. Încă de la începutul afacerii şi-a ţesut pânza în jurul colonelului Toeppen. În calitatea sa de casier principal al Abwehrului, Toeppen era un conspirator-cheie, având posibilitatea să se folosească de casierii Abwehrului pentru transferarea fondurilor. Toate astea treceau nesancţionate.

Toeppen i-a încredinţat lui Ivo operaţiunile ilegale din Belgrad. Încă de la prima întâlnire cu casierul şef al Abwehrului, Ivo reuşise, încet-încet, să-i câştige încrederea. Toeppen îi dăduse misiunea să adune mărcile de ocupaţie. Era o sarcină uşoară, întrucât băncile din Belgrad acceptau cu plăcere dinarii iugoslavi în schimbul efemerelor hârtii germane pe care le posedau.

Din punctul de vedere al lui Ivo, aranjamentul era perfect. Îl avea pe Toeppen la mână şi, în plus, încasa un comision pentru fiecare tranzacţie, pe care îl folosea pentru a acoperi cheltuielile operaţiunilor de sabotaj organizate de grupul său de rezistenţă. Gluma cea mai gustată de grup era că naziştii îşi finanţau propria distrugere.

După ce am epuizat amintirile şi după ce Ivo a participat la o lungă întâlnire cu Cecil Gladhill, căruia i-a furnizat informaţii de primă

mână asupra situaţiei din Iugoslavia, eu am abordat subiectul care mă determinase să-l aduc pe Ivo la Lisabona. Până atunci îl ocolisem cât am putut. Ivo este un om cu concepţii foarte precise în ce priveşte morala şi obligaţiile, capabil să ia hotărâri drastice, chirurgicale, nu numai în legătură cu cei din jur, dar şi cu sine însuşi. Nu ştiam cum va reacţiona şi aşteptam ca timpul să lucreze în favoarea mea.

L-am dus pe Ivo la Boca de Inferno, locul pe care îl consideram cel mai potrivit pentru discuţii confidenţiale, şi acolo, pe ţărmul stâncos, deasupra valurilor, care în după-amiaza aceea se spărgeau cu o forţă neobişnuită, i-am spus că s-ar putea ca întreaga noastră organizaţie să fie demascată.

— Invazia este iminentă. Nu ştiu când, dar te asigur că va fi în curând. Chiar şi germanii ştiu acest lucru.

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine, mi-a răspuns Ivo.

— Da, dar când va avea loc, viaţa ta s-ar putea să nu mai valoreze nici cât o marcă de ocupaţie, iar eu nu voi mai avea timp şi nici aprobarea să te avertizez din vreme, chiar dacă voi şti când se va întâmpla acest lucru. Aşa că – am făcut o pauză – hai să plănuim ceva chiar acum, ca să fim siguri că nu vei fi în pericol.

Ochii verzi ai lui Ivo au scăpărat.

— Tu îmi ceri să rămân în Lisabona. Spusele lui sunau ca o acuzaţie. I-am răspuns fără ezitare.

— Da, dar nu sunt sigur că voi reuşi să obţin acest lucru. Englezii s-ar putea să ridice obiecţii. Chiar şi cel mai mic amănunt ar putea fi suficient pentru ca germanii să suspecteze întreaga reţea. M-am gândit însă la o altă soluţie. Te afli aici cu paşaport fals. Unde dispare urma lui Ivo Popov?

— La Paris. De acolo încoace totul este jebseniadă în stare pură. Din Madrid, n-am mai lăsat niciun semn. Numai Jebsen ştie că mă aflu aici, vreau să spun din partea nemţilor. Evident, Gladhill ştie şi el.

De mult timp nu mai auzisem cuvântul „jebseniadă”.

— Probabil că englezii nu vor ridica obiecţii câtă vreme nu îi compromiţi. Cred că te-ai putea întoarce la Madrid şi, prin contactele noastre, să te pierzi pe acolo pentru moment.

Ivo a tras cu putere din ţigara pe care o fuma şi a expirat lent fumul, gândindu-se la propunerea mea.

— Da, aş putea. Nu ar afecta familia. Ai noştri sunt foarte dispersaţi. Tata este la Dubrovnik, mama la Belgrad, iar nevasta şi băiatul îmi sunt în deplină siguranţă în casa unor rude din Serbia. Niciunul din ei nu e implicat în afacerile mele.

Am lăsat lucrurile aşa. Ideea trebuia să dospească. Făcusem un pas mare, căci obţinusem un fel de răspuns de la idealistul de frate-meu. Pentru prima dată de la sosirea lui m-am culcat fără prea multe gânduri şi am dormit relativ bine. L-am auzit pe Ivo sculându-se de

mai multe ori, am văzut scânteierea unui chibrit şi mi-am dat seama că fumează. Deci medita la propunere şi mă puteam aştepta la o hotărâre fericită.

Dimineaţa, în timp ce serveam cafeaua, Ivo m-a anunţat:

— Imposibil, Dusko. Trebuie să mă întorc. Sunt prea mulţi oameni implicaţi. Nu pot abandona rezistenţa.

— Dar nu-i vei putea apăra, am obiectat eu. Vei fi primul arestat şi pus la zid.

— Asta îi va pune în gardă pe ceilalţi.

Am încercat să obiectez, dar Ivo m-a întrerupt:

— Să nu mai vorbim despre asta, Dusko. Hotărârea mea este luată şi dacă mai discutăm, nu facem decât să ne întristăm.

Ivo a plecat a doua zi, iar eu m-am întors la rutina vieţii mele de la Lisabona care, în ciuda gravităţii ei, a contactului permanent cu duşmanul şi a enervantei disimulări, părea peste măsură de frivolă. Oare unde se afla linia care deosebea pretinsul fustangiu de cel autentic?

Într-o după-amiază, m-am dus să mă refugiez în casa familiei Bailoni, o fostă mănăstire din Carnaxide. Veneam uneori aici pentru a mă întâlni cu Gladhill sau când aveam nevoie de un loc unde să mă izolez complet. Era un fel de a doua locuinţă a mea, la numai câţiva kilometri de oraş, cu grădini mari şi frumoase, cu piscină şi cai. Când plecam din Lisabona, aveam obiceiul să-mi las acolo maşina. Celor două fiice ale lui Bailoni, vesele şi încântătoare, le plăcea să folosească mai mult Jaguarul meu decât somnoroasele vehicule ale familiei.

Doar ce am intrat în curte şi Lillian, cea mai mică dintre ele, a venit în fugă şi mi-a propus:

— Hai la plajă, să înotăm un pic. E atât de cald!

— Nu, mulţumesc. Cu altă ocazie. Voiam să rămân singur.

— Ah! nu mai eşti amuzant, m-a dojenit Lillian şi văzând un alt vizitator, un tânăr ofiţer american, a exclamat: Bill, vrei să mergi să înotăm?

— Trăsnet!

— Iau maşina ta, mi-a zis Lillian, aşezându-se la volan. Ea, cel puţin, rămăsese amuzantă.

— Cu plăcere.

Lillian era o şoferiţă cu experienţă. Am rămas pe loc, ascultând cu câtă gingăşie schimba vitezele în timp ce cobora pe drumul şerpuitor al fermei.

După patru ore, Lillian şi Bill s-au întors cu un taxi.

— Automobilul tău, Dusko, a explodat, mi-a zis sufocată de emoţie Lillian, alergând spre mine. Nu a fost vina mea, crede-mă. Noi înotam, când, dintr-odată, a făcut explozie.

— Cred că l-a ajutat cineva, a confirmat Bill, cunoscător.

Şi eu credeam la fel, iar după ce m-am uitat la resturile îndoite, nu am mai avut niciun dubiu.

— Cine, oare, vrea să scape de mine? l-am întrebat pe Cecil Gladhill. Nu cred că germanii. Ei mă considerau agentul lor numărul unu şi, în orice caz, mai întâi m-ar tortura dacă ar bănui că îi dezinformez. Acelaşi lucru l-aţi face şi dumneavoastră, i-am zis zâmbindu-i rece. A zâmbit şi el.

— Nu, noi v-am închide în Turnul Londrei. Suntem tradiţionalişti. Şi eu sunt de acord că nu puteau fi germanii. Dar…

— Dar dumneavoastră vedeţi altfel lucrurile?

— Ei bine, da, a zis el cu părere de rău. Acum câteva săptămâni, un serviciu american a manifestat o oarecare curiozitate cu privire la dumneavoastră. A întrebat dacă lucraţi pentru noi. Bineînţeles, răspunsul a fost negativ. Dar nu cred că oamenii lor ar fi putut face una ca asta.

Nu l-am forţat pe Gladhill să-mi dea mai multe informaţii cu privire la anonimul serviciu american. Nu ar fi servit la nimic. Gladhill făcea parte din categoria celor care spun exact cât vor şi niciun cuvânt în plus. În zilele următoare, m-am tot uitat în urma mea, dar atentatul nu s-a mai repetat. Cineva trebuie să-l fi contramandat discret. În orice caz, când am înlocuit Jaguarul Standard Swallow cu un Talbot, mi l-am rezervat – nu tocmai egoist – numai pentru mine, hotărându-mă să nu-l mai împrumut niciodată, în afară de cazul că mi-l cerea vreun duşman.

Nu mult timp după aceea, un alt serviciu neidentificat s-a interesat de mine, dar intervenţia sa a fost de cu totul altă natură. Cu toate că sunt exagerate, născocirile amoroase ale agenţilor secreţi au şi un pic de bază reală. Ce poate fi mai logic decât să întrebuinţezi această înclinaţie fundamentală drept capcană?

Eram la cazinoul din Estoril, jucând bacara cu miză nelimitată; am câştigat trei sau patru mii de dolari. Câţiva prieteni au trecut pe lângă mine, salutându-mă. Cu ei se afla şi o tânără belgiană cu păr castaniu şi trup de statuie. Ni s-au făcut prezentările. O chema Louise, iar felul în care mi-a strâns mâna a fost atât de insinuant, încât era clar că ar fi fost mai plăcută compania ei decât să tot câştig la masa de joc. I-am propus să mergem să bem ceva la barul cazinoului. A acceptat. Dintr-o singură mişcare am luat fisele de pe masă şi le-am vârât în buzunarul jachetei.

De la bar până în dormitorul meu lucrurile au evoluat normal. Nimic din purtarea ei nu ar fi putut trezi bănuieli, mai ales în acea perioadă. După ce am încheiat seara încântător – strângerea de mână a Louisei nu mă înşelase – m-am trezit, pe la trei sau patru dimineaţa, singur în pat. Poate din cauza luminii, căci eram deja în plină vară.

Sau, poate, din cauza foşnetului din camera mea de lucru, a cărei uşă era deschisă. Am ascultat cu atenţie câteva secunde şi am auzit că cineva îmi deschidea sertarele de la birou. Niciodată n-am ţinut vreo hârtie importantă în apartament, aşa că am lăsat-o pe Louise să caute mai departe. Dacă îşi propunea să scrie un raport cu privire la mine, era mai bine să fie negativ de la un cap la altul.

După câteva minute, am auzit-o intrând în dormitor, în vârful picioarelor. M-am făcut că dorm, dar am urmărit-o cu ochii mijiţi. Dezbrăcată, s-a apropiat de pat şi a alunecat uşor lângă mine. M-am ridicat într-un cot, vesel:

— N-ai somn, draga mea?

Louise s-a întors pe locul ei şi s-a ghemuit lângă mine.

— Nu vroiam să te trezesc. Căutam o ţigară.

Am întins mâna peste ea şi am luat pachetul de pe noptieră.

— Mai încearcă. Acum spune adevărul!

— Este ruşinos, a murmurat, încă ghemuită în mine. Am greşit. Căutam bani, dar te asigur, Dusko, nu sunt o hoaţă. E prima dată…

Am împins-o de lângă mine.

— Ai putea găsi o scuză mai bună! Jacheta mea este acolo cu buzunarele doldora de fise. Nu trebuia să iei decât câteva şi să le schimbi la cazinou. Nici măcar nu ştiu câte am. Hai, mai încearcă o dată. Pentru cine lucrezi?

— Nu ştiu la ce te referi…

I-am tras o palmă. Numai de formă, fără prea multă forţă. A început să plângă, dar tot nu mi-a dat nicio explicaţie. Am lăsat-o baltă. Cât despre ea, mi-a întors şi obrazul celălalt.

Capitolul XXIV

Pe la jumătatea lui februarie 1944, organizaţia noastră, care funcţiona de minune, a fost atinsă de şocul dezastrului produs printre omologii noştri din Germania. Amiralul Canaris a fost îndepărtat din funcţia de şef al Abwehrului; era prima măsură în acţiunea de reorganizare generală a spionajului german pe motive de lipsă de eficienţă şi iresponsabilitate politică. Acuzaţiile nu erau nefondate. Ne infiltrasem atât de puternic în Abwehr, încât îi cunoşteam pe toţi ofiţerii importanţi; mai mult, ştiam cum să-i influenţăm psihologic şi cum să le anticipăm reacţiile. Epurarea a reprezentat un fel de lovitură şi pentru noi.

Johnny ne-a relatat cum a fost de fapt destituit Canaris. Hitler l-a convocat la Berchtesgaden şi i-a cerut un raport detaliat asupra situaţiei din Rusia. Canaris i-a spus adevărul, iar raportul său pesimist l-a înfuriat pe Hitler. Führerul ajunsese în stadiul de a tolera numai ceea ce voia el să audă. După cum i s-a povestit lui Johnny, Hitler s-a

repezit la Canaris, a răsturnat masa care-i separa şi l-a apucat de guler pe micuţul amiral.

— Vrei să spui că am pierdut războiul? a strigat Hitler.

Păstrându-şi calmul, Canaris i-a răspuns:

— Nu încerc să vă spun nimic referitor la pierderea sau câştigarea războiului, mein Führer. Vă transmit numai rapoartele agenţilor mei.

— Agenţii tăi! a replicat Hitler violent. Să fie oare agenţii tăi ruşi tot atât de demni de crezare ca un tablou falsificat?

După destituire, Canaris a fost pus sub un fel de arest la domiciliu, într-un castel din vecinătatea Frankfurtului. Unii dintre colaboratorii săi apropiaţi au fost destituiţi, iar alţii, arestaţi. Canaris s-a văzut reabilitat temporar în iunie, când a fost numit şeful departamentului de război economic, dar după atentatul la viaţa lui Hitler, din 20 iulie, a fost arestat din nou.

Abwehrul a continuat să existe ca unitate sub numele de Departamentul militar, avându-l ca şef pe Schellenberg. Unii dintre şefii de direcţii s-au menţinut pe posturi. O.K.W.-ul şi-a păstrat o anumită influenţă, dar toţi, fără excepţie, erau răspunzători acum în faţa lui Kaltenbrunner, şeful S.D.-ului.

Von Karsthoff a fost şi el afectat de reorganizare, dar nu prea serios. A fost transferat într-un post din Austria. Mai târziu, am aflat că a fost arestat de sovietici şi executat. Când m-am întors de la Londra, în aprilie, nu se mai afla la Lisabona, aşa că a trebuit să mă confrunt cu un nou rând de şefi de reţea nazişti.

În după-amiaza sosirii mele, înainte de a mă prezenta la întâlnirea cu ei, m-am grăbit să-l văd pe Johnny, ca să aflu cu cine am de-a face.

— Te vei prezenta prietenilor noştri de la S.D., Schroeder şi Nassenstein, iar apoi, a adăugat el îngrijorat, unui om recent trimis de la Berlin special ca să te interogheze. S-ar putea să fie maiorul Kuebart, un ofiţer de la Statul-major general, sau adjunctul lui, Weiss. Astea sunt noutăţile de ultimă oră pe care le-am aflat de la Mata-Hari a mea de la cifru. Raportul pe care îl vei face diseară a fost clasificat ca important şi urgent. Îţi vor scormoni creierul până la ultima circumvoluţiune şi nu vor fi cavaleri, ca von Karsthoff.

— Atunci, pentru orice eventualitate, poate că ar fi mai bine să ne întâlnim după aceea. Va trebui poate să rotunjim povestea pe care le-o spun. Poftim. I-am dat lui Johnny cheia de la camera mea de hotel. Vei găsi o sticlă de Black Label în valiza de pantofi. Încă n-am avut timp să-mi desfac bagajele.

Întâlnirea cu Schroeder şi Nassenstein a fost fixată pentru 19,30, într-o vilă închiriată în Estoril. Era un loc sărăcăcios, cu mobilierul tipic al locuinţelor de închiriat pe timp de vară, fără nicio legătură cu luxoasele case ale lui von Karsthoff. Cei doi de la S.D. erau spartani, desfăşurând interogatoriul cu o singură pauză, în care am mâncat nişte

sandvişuri şi am băut bere. Fără niciun fel de floricele sau amabilităţi de complezenţă, le-am recitat toate informaţiile care îmi fuseseră pregătite la Londra. Le-am desenat însemnele diviziilor încartiruite în Anglia pentru invazie, atât cele adevărate cât şi cele fictive, şi le-am furnizat numele ofiţerilor englezi sau americani care le comandau, de asemenea reale şi inventate. Informaţiile erau destinate să determine Statul-major german să-şi imagineze ordinea de bătaie conform dorinţelor noastre. Schroeder şi Nassenstein m-au interogat pe rând până la ora trei dimineaţa, dar nu aveau nici pe departe profunzimea şi rafinamentul lui von Karsthoff.

În timp ce mă însoţea până la uşă, Schroeder m-a anunţat ceea ce el credea că este o surpriză:

— Mâine va veni aici, ca să se întâlnească cu dumneavoastră, un ofiţer superior de la Berlin. Vă va pune unele întrebări. Ne vedem deci mâine seară, la aceeaşi oră?

— De preferat, nu, i-am răspuns, lăsându-l perplex. Aveam nevoie de mai mult timp ca să mă pregătesc. I-am spus că ar fi mai bine să-l întâlnesc peste două zile pe trimisul Berlinului, explicându-i că în ziua următoare trebuia să mă prezint ambasadorului iugoslav, care în general insistă să rămân la cină, ceea ce era adevărat; Schroeder a acceptat amânarea, spunându-mi, pătruns:

— Ah, da! Acoperirea dumneavoastră. Nu trebuie să vă neglijăm acoperirea.

Când am ajuns în apartamentul meu, Johnny era treaz şi întins pe pat, citind „Punct şi Contrapunct". Sticla de Black Label încă mai conţinea două treimi, ceea ce m-a mirat:

— Toate ideile par naive când le examinezi atent din mai multe unghiuri, a zis el în chip de salut.

— Te referi la întâlnirea mea sau la Huxley?

— La ambele. Cum a mers?

— Sunt o pereche de zbiri leali, mult mai puţin inteligenţi decât von Karsthoff şi mult mai puţin periculoşi. Te-ai alarmat inutil.

— Poate că m-am alarmat degeaba, dar tu să stai cu ochii pe vele, bătrâne pirat din Dubrovnik. Aşteaptă ca şeful călăilor de la Berlin să te ia în primire. Nu sunt sigur că ştii să apreciezi valoarea pe care O.K.W.-ul o dă rapoartelor tale de la Londra. Au încredere în tine, dar vor dori să se asigure de două ori că nu ai minţit. Nu ştiu cum să ţi-o spun mai clar, Dusko: fii cu ochii în patru!

Am ridicat sticla de whisky.

— Asta o să-ţi ridice moralul, Johnny. Ai rămas treaz. Am turnat câte o porţie ca lumea. Linişteşte-te, n-o să se întâmple nimic.

— Eşti foarte sigur pe tine, nu-i aşa? îndoielile şi pesimismul nu i se potriveau lui Johnny, aşa că i-am răspuns:

— Da, sunt sigur pe mine. Se împlinesc patru ani de când am intrat

în joc şi sunt mai vulpoi ca ei. Sunt viu, nu-i aşa?

— A, da! Eşti deştept, Dusko, şi porţi o coadă stufoasă, de vulpoi adevărat. Îi întreci tu în viclenie când ai mintea clară, dar ce se întâmplă dacă îţi vor injecta serul adevărului?

— Serul adevărului? Ce mai e şi ăsta?

— Cea mai nouă invenţie a lor. Thiopental de sodiu, un drog care distruge voinţa. Câtă vreme se află sub influenţa lui, se presupune că pacientul este incapabil să mintă. Şi poate că te interesează să ştii că secţia Abwehrului din Lisabona a primit recent câteva flacoane.

— Crezi că mi-l vor pune pe furiş în mâncare sau în băutură?

— Nu, se administrează intravenos. Nu cred că îşi vor lega de mâini şi de picioare tocmai agentul favorit, ca să i-l administreze cu forţa, dar s-ar putea să-ţi propună să-ţi dovedeşti sinceritatea, supunându-te voluntar la acest tratament.

Dilema cerea încă un whisky. Am rămas un moment cu privirea pierdută în gol, la fel ca Johnny.

— Johnny, eşti sigur în privinţa drogului ăstuia? Doar ştii că nu toată lumea reacţionează la fel la droguri. Una din micile mele vanităţi este că sunt stăpân pe mine însumi.

— Da, sunt de acord ca rezişti al dracului de bine la alcool, dar calitatea asta o ai în sânge de sute de generaţii!

— Ai putea obţine o doză din acest pental… sau cum zici că-l cheamă?

— Poate.

La Johnny „poate” însemna „da”.

— Atunci, să facem o experienţă. Găsesc eu un doctor care să mi-l administreze.

Se crăpa bine de ziuă pe colinele Estorilului când Johnny a plecat să sustragă Abwehrului o doză din serul adevărului. Eu aproape că nu dormisem în ultimele două zile şi mă aşteptau alte patruzeci şi opt de ore foarte ocupate, aşa că doream să prind câteva ore de somn, dar mai întâi a trebuit să ies din hotel şi să-l chem pe Gladhill, de la un telefon public. I-am spus că am ceva urgent şi că sunt mort de oboseală, aşa că Gladhill a pornit imediat spre Estoril, să mă vadă.

I-am vorbit despre noul drog. Gladhill s-a alarmat şi el.

— Am nevoie de un doctor care să nu pună întrebări.

— Un anume doctor Pinto vă va vizita în apartamentul dumneavoastră la orele 19,00. Aşa că, Dusko, ţineţi-vă tare, a adăugat el, strângându-mi mâna. Ştiţi să fiţi serios când loviturile vin sub centură.

Parcă mi-ar fi scris necrologul.

M-am târât până la hotel şi am dormit câteva ore. Johnny m-a trezit cu puţin înainte de sosirea doctorului Pinto. Mi-a arătat câteva capsule şi mi-a explicat cum a pus mâna pe ele:

— Marele idol, banul. Noroc că majoritatea compatrioţilor mei apreciază banii gheaţă, care înlocuiesc idealismul lumii naziste.

Doctorul Pinto era un tânăr portughez care studiase la Londra şi era la curent cu toate. Era vădit că ştie cu ce se ocupă Gladhill şi că îi place rolul de medic secret. Era la curent şi cu thiopentalul de sodiu.

— Douăzeci şi cinci de grame, a zis, în timp ce urmărea nivelul soluţiei pe scara gradată a seringii. Cam aceasta este doza care paralizează parţial sistemul nervos. Cu multă grijă, ca şi cum aş fi fost din cristal, mi-a introdus drogul în vena braţului stâng. Apoi a scos acul şi s-a retras discret.

— Dacă aveţi nevoie de mine, mă găsiţi la barul hotelului. Nu ezitaţi să mă chemaţi. Veţi începe să simţiţi efectele peste câteva minute.

Foarte curând am început să mă simt ameţit, iar după aceea, somnoros. În acelaşi timp, totul mi se părea vesel şi plăcut. Iubeam pe toată lumea. Limba nu îmi mai încăpea în gură.

— În regulă, Johnny, hai la treabă! Poartă-te ca tipul de la Gestapo.

Johnny a început cu întrebări inofensive despre educaţia mea şi despre copilărie, apoi m-a purtat pe la Freiburg şi m-a întrebat de ce am plecat de acolo cu reputaţia compromisă.

— V-au displăcut germanii?

— Nu.

— Naziştii?

— Nu.

— Hitler?

— Nu.

Eram prăbuşit într-un fotoliu mare şi grotesc. Johnny stătea aplecat peste mine şi-l vedeam ca prin ceaţă.

— De ce întrerupeaţi reuniunile de la Ausländer Club?

— A fost o glumă, am răspuns cu voce catifelată.

— Aţi făcut-o intenţionat; aţi ţinut discursuri politice.

— E clar că am făcut-o dinadins; altfel nu ar mai fi avut niciun farmec. În plus, pe atunci încă nu era război. Mi-am amintit că în discuţiile purtate cu Müntzinger la Belgrad, când am fost recrutat, justificasem cu aceleaşi cuvinte ceea ce am făcut în timpul studiilor. Mi-am dat seama că sunt stăpân pe mine.

Johnny a trecut la Anglia, la activităţile mele de acolo, la oamenii pe care i-am cunoscut. Am parat, am negat, am minţit. Creierul meu funcţiona, cu toate că făceam eforturi ca să-mi mişc limba.

— Efectul începe să dispară, Johnny, i-am zis după o oră. Nici măcar nu-mi mai este somn. Dar, Dumnezeule, am o mahmureală îngrozitoare! Cea mai cruntă din viaţa mea.

— Îţi ofer eu una şi mai zdravănă. Johnny era bucuros. Sau serul

adevărului e pentru speriat copiii, sau tu ai o voinţă de fier.

Trebuia să fac eforturi ca să vorbesc.

— Poate că doza a fost insuficientă. Cheamă-l pe doctorul Pinto.

Johnny s-a dus să-l aducă pe doctorul nostru de încredere.

— Aceasta este doza prescrisă, a zis el, după ce m-a examinat. Beţi mult?

— Ca o balenă moartă de sete, a răspuns Johnny în locul meu.

În sfârşit, eram răsplătit pentru abuzurile mele.

— În regulă, m-am resemnat eu. Daţi-mi o doză mai mare.

Doctorul Pinto a refuzat, dând din cap.

— Acum nu. E mai bine să lăsăm să treacă un timp. Vin mâine dimineaţă.

— Prea târziu, i-am spus, încleştându-mi dinţii. Mahmureala e îngrozitoare. Dacă mai capăt una, voi avea nevoie de o zi întreagă să mă refac.

Medicul mi-a luat pulsul, mi-a ascultat inima şi în cele din urmă s-a pronunţat:

— Bine, dar nu mai înainte de ora unu sau două noaptea. Pentru moment, niciun fel de alcool, iar dacă vă e foame, să mâncaţi ceva foarte uşor.

— Tot ce vreau acum este să dorm. I-am împins pe amândoi pe uşă afară.

Pinto şi Johnny m-au lăsat să dorm până la două, când mi-au injectat în venă cincizeci de grame, doză dublă. De astă dată efectul a fost aproape instantaneu. Am fost conştient o vreme, dar nu am idee cât; poate treizeci de secunde, poate două ore. Johnny mă interoga. Nu ştiu despre ce, nici dacă i-am răspuns. Apoi am avut senzaţia că fac o tumbă pe la jumătatea căreia ştiu că am adormit.

M-am trezit dintr-un somn profund, care aducea mai curând a leşin. Johnny mă zgâlţâia de umeri.

— Dusko, Dusko, l-am auzit spunând ca din fundul unei peşteri adânci, trebuie să te trezeşti.

Am murmurat cuvinte neinteligibile şi, încet-încet, am început să-mi dau seama ce se întâmpla cu mine, unde sunt şi ce trebuie să fac.

— Cât e ceasul? au fost primele mele cuvinte coerente. Ştiam că am o întâlnire.

— Cinci după-amiază.

S-a auzit un ciocănit în uşă. Era chelnerul hotelului, împingând căruciorul cu mâncare; înainte de a mă trezi, Johnny comandase o friptură mare, multă cafea şi o sticlă de vin roze rece, în caz că vreau să mă dreg după drog. Mi-a adus căruciorul la pat.

— Ai timp exact cât să înghiţi toate astea şi să faci un duş rece.

Johnny a desfăcut şervetul şi mi-a întins farfuria pe care friptura încă mai aburea.

— Mă îngraşi înainte de tăiere? am glumit eu, îngrijorat. Ei, cum m-am comportat azi-noapte?

— Am să te recomand la Hollywood, să-ţi dea Oscarul pentru cel mai bun actor inconştient din lume. Te-am interogat de mai multe ori: imediat după injecţie şi mai târziu, când dormeai profund. Nimic nu te poate afecta, nu ai destăinuit nici cel mai mic detaliu.

Suspinând uşurat, abia în acel moment mi-am dat seama cât de profund este locul de unde vin suspinele, nu din plămâni, ci direct din suflet.

Ochii lui Johnny iradiau deopotrivă alinare şi satisfacţie.

— Dacă nu se termină curând războiul o să devii cel mai schizofrenic dintre schizofrenici. Ai să candidezi la tratamentele prin şocuri electrice.

— Dacă nu cumva între timp le încearcă pe pielea mea Gestapoul.

— Ei, să nu ducem experienţele atât de departe. Pot însă să te asigur că nu există niciun pericol dacă îi laşi să-ţi injecteze serul adevărului.

Proaspăt bărbierit şi îmbăiat, din nou pe picioarele mele după douăsprezece ore de somn, am plecat la întâlnirea cu cavalerul de la Berlin, care s-a recomandat drept maiorul Müller. Niciodată nu i-am aflat numele adevărat. Nu ştiu dacă a fost Kuebart sau Weiss sau altcineva dar, fără nicio îndoială, s-a dovedit un specialist în interogatorii.

Pe Müller îl ajuta şi aspectul fizic. Nu se manifesta ca o brută a Gestapoului, ci ca un om blând şi amabil. Cu o răbdare fără margini făcea disecţia fiecărei fraze pe care o pronunţam, fără cea mai mică insinuare sau ameninţare. Părea că încearcă numai să înţeleagă, să mă ajute să mă exprim. Era o tehnică menită să facă victima să se simtă în largul său, pregătind-o pentru întrebările care urmau, inofensive în aparenţă, dar potenţial periculoase. Din când în când, Schroeder, care îl ajuta, intervenea ca să mă dezorienteze cu alt tip de întrebări.

După şase ore de interogatoriu, cam pe la ora două noaptea, atât Müller cât şi Schroeder au început să dea semne de oboseală, căscând din când în când, dezmorţindu-şi membrele şi frecându-şi ochii. Ziua mea de lucru începuse cu zece ore mai târziu decât a lor, ceea ce era echivalentul a două sau trei nopţi de somn, aşa că mă distram, sigur pe mine că pot continua la infinit sau cel puţin până când ei aveau să cadă sfârşiţi. Totodată, i-am binecuvântat pe Masterman şi pe Wilson pentru că mă pregătiseră, ţinându-mă în şedinţe la fel de obositoare, şi pe Tar, imperturbabilul gentleman britanic, pentru că mă învăţase să par nepăsător şi în faţa morţii.

După nouă ore de interogatoriu, Müller şi Schroeder nu mai rezistau. „Sunteţi voi supermanii naziştilor, dar v-am învins”, jubilam eu în gând.

Müller, meticulos, a început să-şi pună notiţele în servietă.

— Un ultim amănunt, a zis, ridicându-şi privirea spre mine. Am dori consimţământul dumneavoastră… a făcut o pauză pentru a-şi aranja o foaie de hârtie recalcitrantă. Acum vine, m-am gândit eu, serul adevărului… Consimţământul dumneavoastră ca să intrăm în legătură cu Guttmann şi să-i cerem unele amănunte. Avem nevoie urgentă de ele, aşa că nu putem aştepta până vă reîntoarceţi în Anglia.

Guttmann era numele conspirativ pe care germanii i-l dăduseră „Monstrului", operatorul meu de radio. Mi-am dat consimţământul fără să mă las rugat.

Câteva zile mai târziu, Schroeder mi-a înmânat o primă substanţială pe care să i-o predau „Monstrului". Era un gest foarte liniştitor, indicând în acelaşi timp soliditatea poziţiei mele. Bancnotele spuneau mai mult decât o mie de cuvinte în limbajul serviciului secret nazist. La puţin timp după aceea a sosit şi semnul clar că le câştigasem încrederea. Contrar proiectului lui von Karsthoff, care voia să mă reţină la Lisabona, S.D.-ul mi-a cerut să mă întorc cât mai curând în Anglia, ca să-mi dirijez reţeaua de acolo. Eram la sfârşitul lui aprilie. Debarcarea era aşteptată dintr-un moment în altul şi circulau zvonuri că în curând călătorilor li se va interzice să intre sau să iasă din Anglia.

Cu o noapte înainte de plecare, am discutat zadarnic cu Johnny, nu pentru prima oară, despre situaţia sa precară. De când vorbisem cu Ivo, eram mai îngrijorat ca niciodată pentru el şi căutam garanţii care de fapt nu aveau cum să existe. Era imposibil să faci ce făcea Johnny fără să fii în primejdie.

— În teorie, a încercat Johnny să mă consoleze, înşişi oamenii cu care fac afaceri mă vor proteja. Trebuie s-o facă pentru a-şi apăra propriile interese şi propria lor securitate.

— Dar s-ar putea să încerce să te reducă la tăcere… definitiv.

— E ca la cursele de cai, mi-a zis Johnny, făcând-o pe fatalistul.

— Dar dacă ai pariat pe calul care pierde?

— Eu nu pariez. Eu sunt calul însuşi.

Nu era nimic de făcut, iar discuţia devenea inutilă. Era o cursă din care nu te poţi retrage. Ne-am petrecut împreună ultima noapte la cazinou, evitând cuvintele care nu se puteau pronunţa. Animaţia, jocurile, frazele fără importanţă pronunţate în jurul nostru serveau drept circ roman şi amândurora ne era absolut indiferent dacă pierdem sau câştigăm bani. Când ultimii jucători au plecat din cazinou, trăgând cortina peste spectacol, i-am propus neliniştit lui Johnny:

— Hai să mergem acasă pe jos. S-o ia dracu' de maşină!

Până la vila lui erau circa trei kilometri. Noaptea aceea de primăvară era prea răcoroasă şi prea liniştită; parcă venea din altă

lume. Am făcut drumul în tăcere. Ne-am despărţit pe scările de la intrare, strângându-ne mâinile. M-am întors şi am dat să plec.

— Dusko, m-a strigat Johnny.

M-am întors să-l privesc de la circa trei metri.

— Nimic. Am vrut numai să te privesc. Va fi o despărţire lungă. Am impresia că mergem în direcţii opuse.

Îmi vorbea în germană. Eram sigur că îmi va spune Auf Wiedersehen, dar a pronunţat numai prima silabă.

— Goodbye, mi-a zis în engleză, lăsând destinul să vorbească.

Contează cum îţi iei rămas bun. Când te desparţi pentru totdeauna de un prieten, simţi nevoia să-i spui „adio", dar ăsta este un cuvânt greu de rostit, în special când poate trăda pesimism. Pe de altă parte, „Auf Wiedersehen" sau „Au revoir" ţi se opresc în gâtlej.

Am zis şi eu „goodbye", recunoscător că există această expresie englezească, cu ambiguităţile ei.

Capitolul XXV

În primele zile ale lunii mai 1944 am trăit repetiţia generală a celui mai important spectacol care urma să se joace pe scena lumii. Scenariul era deja scris. Nu mai trebuia decât să-i finisăm frazele, să facem unele schimbări sau adăugiri de ultimă oră şi să verificăm dacă nu cumva există goluri în structură.

Întrebările formulate de nazişti în ultima vreme trebuiau analizate ca să vedem ce îi interesează. Trebuia să pregătim şi să studiem răspunsurile astfel încât să concorde cu programul nostru de dezinformare, păstrându-se în acelaşi timp în limitele credibilităţii. A trebuit să transmitem germanilor, prin radio, noi informaţii pentru a întări imaginea falsă asupra ordinului de luptă pe care deja o construisem. Fiecare om lucra în ritm febril, verificând şi reverificând, coordonând şi asigurându-se sută la sută că nu există scăpări în această complicată ţesătură. Dar se pare că mereu uitam câte ceva. Astfel, i-am spus lui Tar că germanii îmi vor cere probabil părerea asupra datei debarcării.

— Ştiţi, nu cred că ar trebui să vă sugerăm ceva. Încercaţi s-o estimaţi singur; sunteţi aici de suficient de mult timp şi aţi văzut cum merg lucrurile.

Am calculat un pic şi apoi am dedus cu voce tare:

— Poate 4 sau 5 iunie.

Tar s-a făcut alb ca varul.

— Dusko, vă sfătuiesc să uitaţi această presupunere. Spuneţi-le că nu sunteţi în măsură să apreciaţi.

Într-o noapte, pe la jumătatea lui mai, mă întorceam la Clock House, când am observat o fâşie de lumină pătrunzând prin draperia

de camuflaj trasă neglijent. Prietenii veneau adesea la mine şi se simţeau ca acasă. Cei apropiaţi ştiau că îmi las cheia de la uşă pe pervazul din dreapta şi că barul este bine asortat, chiar dacă frigiderul este mai întotdeauna gol.

Tar şi Wilson s-au ridicat tăcuţi în picioare în momentul când am intrat în salon. După figurile lor abătute am înţeles ca aveau veşti proaste.

— Dusko, „Artistul" a fost arestat, a zis imediat Tar. Inima mi-a bătut puternic şi pe urmă parcă a stat pe loc. Am rămas privindu-i, fără să rostesc un cuvânt.

— Acum două ore am primit o comunicare de la M.I.6 din Lisabona. Jebsen a fost răpit de către Gestapo. Agentul nostru din ambasada germană tocmai a aflat vestea. Evenimentul s-a petrecut săptămâna trecută. Cei de la Gestapo l-au invitat la un ceai la ambasadă şi i-au pus câteva picături de somnifer în băutură. Apoi i-au administrat o injecţie; l-au pus într-un portbagaj şi l-au transportat până la Madrid, într-un automobil cu număr diplomatic. De acolo l-au dus la Biarritz şi după aceea, cu avionul, la Berlin. Acum este în închisoarea Gestapoului, pe Prinz Albrechtstrasse.

Cu toţii ştiam ce se întâmplă în beciurile acelei temniţe.

— Prinz Albrechtstrasse, am repetat în şoaptă. Nu va vorbi, Johnny nu va vorbi, am continuat eu, răspunzând la întrebarea care ştiam că-i preocupă cel mai mult pe cei doi.

— Să sperăm, a zis Wilson. Deocamdată M.I.6 din Lisabona ne transmite că nu suntem implicaţi. Gestapoul l-a ridicat din cauza Operaţiunilor lui financiare. Dar este supus la ceea ce ei denumesc elegant „interogatoriu intensiv". Înţelegeţi ce înseamnă acest lucru. Dacă Jebsen cedează, dacă va destăinui că lucrează pentru noi, toţi agenţii pe care vi i-a trimis vor fi demascaţi.

— Şi ceea ce este şi mai rău, a adăugat Tar, germanii vor citi exact pe dos toate mesajele pe care le-am transmis în ultimele luni. Întregul nostru plan de dezinformare va fi dat peste cap.

— Johnny nu va vorbi, am repetat eu furios; eram furios nu din cauza îndoielilor lor, care erau justificate, ci pentru că mi-l imaginam pe Johnny supus torturii. Va rezista oricărei presiuni, atât fizice cât şi morale. Îl cunosc pe Johnny.

Wilson a oftat prelung.

— Dusko, noi nu putem risca. Comitetul a hotărât să suspende activitatea reţelei dumneavoastră.

— Dar asta înseamnă că încuiem grajdul abia după ce calul a fost furat, am protestat, căindu-mă imediat, căci mi-am amintit că Johnny se comparase cu un cal de curse. Cine va continua activitatea?

— „Garbo".

— „Garbo" este în aceeaşi situaţie ca şi mine, am argumentat eu.

Dacă Gestapoul află că Johnny lucra pentru noi, îl va suspecta pe „Garbo” la fel ca pe mine. Nu este logic să suprimaţi numai pe unul din noi.

— Poate, a fost de acord Tar, dar Comitetul a hotărât să micşoreze riscul; de aceea procedează astfel.

Pentru a-mi dezorganiza reţeaua, „Meteorul” şi „Monstrul” au fost trimişi în străinătate cu misiuni navale. Noile lor însărcinări au servit ca explicaţie pentru întreruperea misiunilor lor de spionaj.

Fără să-mi dau seama, le-am oferit eu însumi un motiv pentru încetarea activităţii. Frământându-mi mintea cum să găsesc o cale ca să-l ajut pe Johnny, m-am hotărât să-i şantajez. I-am anunţat pe germani, printr-un mesaj scris cu cerneală simpatică, şi trimis la Lisabona, că am aflat că Jebsen a fost arestat şi că nu voi mai continua să lucrez pentru ei decât dacă va fi pus în libertate. M-am gândit că, dacă arestarea lui Johnny se datora numai operaţiunilor sale financiare, poate încercarea mea va da rezultate.

6 iunie 1944, ziua „Z”. Panica produsă de arestarea lui Johnny s-a risipit. Era evident că nu ne divulgase programul de dezinformare. Succesul debarcării a dovedit că germanii căzuseră în plasă. În loc să fortifice capul de pod din Normandia, ei au trimis divizia 116 Panzer din nord-estul Parisului spre Somme, au reţinut divizia 85 de infanterie în vecinătatea oraşului Somme, anulând ordinele anterioare de deplasare şi au ordonat diviziei I S.S. Panzer să se îndrepte de la Turnhout la Ghent. Pentru a completa sprijinul din zona strâmtorii Calais, alte patru divizii, care ar fi trebuit să fie transferate pe frontul de la Cherbourg, au fost oprite pe loc.

Şeful Marelui Stat-major al lui Hitler, generalul Alfred Jodl[22], a declarat mai târziu, conform rapoartelor de presă, că situaţia fusese şi mai gravă pentru germani. Jodl a spus că nu şapte, ci cincisprezece divizii au fost reţinute în zona strâmtorii Calais ca să contracareze iminenta noastră debarcare şi să protejeze pistele de lansare ale rachetelor V. Jodl a apreciat că această eroare strategică a fost fatală.

Toate aceste divizii au fost reţinute pe loc timp de două săptămâni, vreme în care Aliaţii traversau Cherbourgul. Este clar că Generalstabul stăruia în credinţa lui că plănuiam deschiderea unui al doilea front în nord. Serviciul de spionaj englez a dus mai departe farsa, oferindu-le fragmente de informaţii care să întărească această credinţă. Când Generalstabul a înţeles în sfârşit că fusese înşelat, nu m-a acuzat nici pe mine, nici pe alţi agenţi. Germanii credeau că şi noi am fost dezinformaţi.

În timp ce bătălia se desfăşura înverşunat pe capul de pod din Normandia, Ian Wilson a venit la mine acasă şi m-a luat la o „mică cină” pe care o dădeau câţiva membri ai serviciului de spionaj militar, la hotelul Hyde Park. Când am intrat în salon, mi-am dat seama că e

vorba de o surpriză: mă aflam în faţa unui banchet de gală, la care participau aproape toţi ofiţerii cu funcţii de conducere din serviciile de informaţii. Am fost condus la locul de onoare. Eram atât de încurcat şi de jenat, încât Ian s-a văzut obligat să-mi şoptească să iau loc după ce toţi au toastat în cinstea mea. Aş fi lipsit de modestie să spun că nu mă simţeam măgulit, cu toate că mă foiam pe scaun când auzeam cât de exagerat erau prezentate unele acţiuni de vitejie care mi se atribuiau. În momentul când generalul Petrie m-a descris ca omul care cu propriile forţe a ţinut în loc între şapte şi cincisprezece divizii germane pe timpul invaziei, m-am simţit ca Horaţiu pe pod. În acel moment, surpriza surprizelor, s-a anunţat că mi s-a acordat „Ordinul Imperiului Britanic”. Ar fi fost o seară minunată dacă m-aş fi putut gândi la ea şi nu la ce se întâmplă cu Johnny.

După vreo săptămână – care mi s-a părut un secol – Tar a intrat în fugă în Clock House, atât de emoţionat, încât îşi pierduse aplombul.

— Veşti despre Jebsen, Dusko. Se pare că stratagema dumneavoastră dă roade. Am primit un raport din care rezultă că Abwehrul încearcă să obţină punerea lui în libertate. Gestapoul se opune, dar există speranţe.

— Cum se simte? Au spus ceva?

— Se află în continuare în închisoare şi, evident, nu a vorbit.

— Asta nu înseamnă mare lucru.

Tar a încercat să mă încurajeze.

— Ba înseamnă foarte mult, Dusko. Înseamnă, probabil, că Jebsen nu a fost torturat sau, cel puţin, nu foarte grav. Totodată, înseamnă că Abwehrul nu are niciun motiv să se îndoiască de dumneavoastră.

— Spus în felul acesta, sună bine. Dar una e Abwehrul, alta Gestapoul.

Presimţirile mele s-au dovedit mai degrabă realiste decât pesimiste. M.I.6 a obţinut şi alte informaţii de la agenţii săi secreţi din Europa ocupată. Ivo a fost arestat la câteva săptămâni după Johnny. Acuzaţiile erau asemănătoare: participare la tranzacţii financiare ilegale.

Ivo a fost arestat într-o după-amiază, în cabinetul său. O patrulă auto a Gestapoului s-a oprit în faţa casei, soldaţii au dat buzna în sala de aşteptare, au ordonat pacienţilor să plece, iar pe Ivo l-au ridicat, lăsându-l doar să-şi scoată halatul alb. Pe drumul până la închisoarea Glavnyaca nu i-au adresat nici măcar un cuvânt. În mod cât se poate de logic, el a crezut că germanii au aflat că spionează sub denumirea de „Cuirasatul”. Dar mai târziu, pe măsură ce interogatoriul avansa, şi-a dat seama că germanii nu ştiu nimic despre activitatea sa ilegală. Nu i-au pus nicio întrebare despre rezistenţă, nici despre sabotaje, nici cu privire la persoana mea. Unicul fapt pe care voia să-l afle Gestapoul era câte mărci de ocupaţie cumpărase, când şi de unde, precum şi la

ordinele cui acţiona.

Ivo le-a răspuns cinstit la aceste întrebări, deoarece priveau numai relaţiile dintre el şi germani, sperând că, atunci când anchetatorii vor aborda teme mai delicate, declaraţiile şi aparenta sa colaborare îi vor face să creadă că e nevinovat. A protestat, le-a spus că este nevinovat, că a acţionat cu cele mai bune intenţii în favoarea germanilor şi a dat ca referinţă numele colonelului Toeppen. Ivo ştia că mânuirea de bani fără autorizaţie era sancţionată cu pedeapsa capitală, dar pe moment s-a simţit uşurat la gândul că nu este anchetat pentru celelalte activităţi. Pe deasupra, spera că Toeppen va reuşi să-l scoată din încurcătură.

Închis într-o celulă, a trăit cu această speranţă timp de câteva zile. Celula avea mobilierul obişnuit, un pat pliant, un taburet şi un hârdău, dar cel puţin nu era la subsol. Pe un perete, aproape de tavan, exista o mică fereastră. Ivo stătea mult timp în vârful picioarelor, pe taburet, privind în curtea interioară unde arestaţilor li se permiteau câteva minute pe zi de exerciţii fizice. Într-o dimineaţă, în grupul de deţinuţi l-a recunoscut pe colonelul Toeppen şi speranţele i s-au spulberat. S-a gândit că din acel moment salvarea nu mai poate veni decât de la Johnny. Nu ştia că prietenul nostru fusese şi el arestat.

Din când în când, lui Ivo i se permitea să primească pachete. Unul dintre ele, primit de la un pacient care era în realitate membru al reţelei „Cuirasatului", conţinea o cutie cu o sută de ţigări. Ivo a studiat cutia cu multă atenţie. Pe hârtia care separa un rând de ţigări de altul, a văzut o schiţă simplă, care părea a fi planul unui local. La început, desenul nu i-a spus nimic lui Ivo, dar după ce s-a uitat la el câteva ore, a recunoscut coridorul de la primul etaj al sediului Gestapoului, unde era dus la interogatorii. Două uşi ale acestui coridor erau marcate cu linii foarte groase. Una era de la sala de anchetă, iar cealaltă dădea spre un şir de trepte în faţa cărora era desenată o pădure, simbolul libertăţii în limba noastră. Din acel moment şi-a pus toate speranţele în aceste interogatorii de rutină.

Ivo a aşteptat cu nerăbdare să fie dus la interogatoriul următor. Era prilejul potrivit ca să vadă cum merg lucrurile. Vreo cincisprezece arestaţi au fost suiţi într-un autocamion; pentru a-i împiedica să fugă, i-au luat fără încălţăminte, fără cravată şi fără curea. Călătoria de la închisoare până la clădirea Gestapoului a durat aproape un sfert de oră. Odată ajuns pe coridorul de la etajul întâi, Ivo a văzut că cele două uşi sunt dispuse exact ca în schiţă. Nu exista niciun dubiu, una ducea la sala de anchete, iar cealaltă era un fel de uşă de serviciu, pe care lumea o folosea destul de frecvent.

Arestaţii erau aliniaţi pe coridor, cu faţa la perete. I se dădea fiecăruia câte o bucată de hârtie pe care trebuia s-o sprijine cu nasul de perete, ca măsură disciplinară care asigura securitatea, căci îi

împiedica să se întoarcă şi să vadă ce se întâmplă în jurul lor. La capătul şirului, chiar lângă uşa de serviciu, se posta santinela, înarmată cu un pistol-mitralieră Schmeisser. Când se aprindea becul de deasupra uşii de la sala de anchete, santinela se deplasa de-a lungul şirului, intra în încăpere şi lua în primire arestatul anchetat, pe care îl aşeza la locul său din rând. Apoi îl lua pe următorul şi-l însoţea în încăpere. Ivo a ajuns la concluzia că data viitoare va trebui să se aranjeze în aşa fel, încât să ocupe ultimul loc de pe şir, ca să fie aproape de uşa de serviciu. Dacă va sta în această poziţie, când pleacă nu rămâne între arestaţi un loc gol care să trezească bănuieli. Cu puţin noroc, santinela nu-i va observa imediat lipsa.

Au mai trecut câteva zile şi lui Ivo i-a venit din nou rândul să fie interogat. Aceste anchete repetate erau menite în principal să-l obosească psihologic pe arestat, în aşa fel încât să-i mai scape câte ceva şi să destăinuie mai mult decât la interogatoriul anterior.

Pe drumul de la închisoare la clădirea Gestapoului, Ivo şi-a numărat tovarăşii. Fără el, erau unsprezece. S-a hotărât să-şi ia tălpăşiţa cu prima ocazie, înainte ca santinela să se obişnuiască cu prezenţa lui.

Prefăcându-se că s-a rănit la un picior, Ivo a reuşit să coboare ultimul din camion şi, şchiopătând, s-a aşezat la coada şirului. Au fost duşi în clădire şi s-au aşezat cu faţa la perete. Trecuseră aproape douăzeci de minute şi arestaţii continuau să sprijine cu nasul bucăţile de hârtie, când Ivo, cu coada ochiului, a văzut santinela ridicându-se de pe scaun şi îndreptându-se spre şir. Trebuie să se fi aprins becul. Ivo a încercat să urmărească mişcările santinelei fără a lăsa să-i cadă bucata de hârtie, căci ar fi fost aspru pedepsit. Santinela a trecut fără să privească în jur. Ivo a riscat, a prins hârtia cu mâna, exact atât cât să vadă şi să calculeze cât timp întârzie santinela pentru a-l însoţi pe primul arestat la sala de anchete şi apoi pentru a ieşi de acolo. Repede, şi-a lipit din nou nasul de perete, în timp ce santinela a revenit la capătul şirului. S-a scurs încă un sfert de oră de aşteptare şi din nou santinela s-a ridicat.

Ivo a numărat secundele. De astă dată santinela trebuie să-l aducă pe primul arestat şi să-l însoţească pe al doilea. De îndată ce soldatul a intrat în încăpere ca să preia primul deţinut, Ivo s-a pus în mişcare. Cinci paşi, şi a ieşit. În timp ce cobora scările s-a întâlnit cu o secretară pe care a salutat-o cu un „Guten Morgen” indiferent. A găsit uşa care da în stradă exact acolo unde era marcată pe schiţă. Un soldat făcea de gardă lângă ea. Cu un alt „Guten Morgen”, Ivo a ieşit. Probabil că santinela se afla acolo doar pentru a nu lăsa pe nimeni să intre, căci nu acorda nicio atenţie celor care ieşeau.

— Parcă visam, mi-a povestit Ivo, mult timp după aceea. Nu aveam nici pantofi, nici cravată, nici curea. Îmi cădeau pantalonii şi trebuia

să-i ţin cu o mână, dar nimeni nu părea că observă ceva. Am trecut cu bine pe lângă toţi cei de acolo. Cel mai greu mi-a fost să nu o iau la fugă imediat ce m-am trezit pe stradă. Am lăsat în urmă câteva case şi, spre norocul meu, am ajuns la locuinţa unui prieten. Nu era acasă, dar soţia lui mi-a dat o pereche de pantofi, o cravată, o curea şi câţiva dinari. Pantofii erau cu două numere mai mici, dar nu trebuia să merg pe jos decât până la colţ, la staţia de autobuz.

Fuga lui Ivo spre libertate a durat trei săptămâni, timp în care s-a tot ferit şi s-a tot ascuns. În cele din urmă a intrat în legătură cu un grup din rezistenţă, în codrii deşi din inima Serbiei. De acolo a reuşit să transmită la Londra un mesaj radio şi să-mi spună că este teafăr. Ian Wilson a venit într-un suflet la Clock House şi mi-a adus vestea.

— Sper să aibă destulă minte şi să rămână în pădure, i-am spus lui Ian. Este prea cunoscut ca să mai iasă acum în lume.

— Ce-ar fi să-l aducem aici? a propus Ian. Văzând expresia de neîncredere de pe faţa mea, mi-a explicat: avem câteva aerodromuri secrete în zona aceea. Cred că putem pune un avion la dispoziţie pentru un caz ca acesta. Măcar atâta lucru să facem şi noi pentru „Cuirasat". S-ar putea să dureze, dar se poate face.

Cele întâmplate lui Ivo şi lui Johnny îmi întinseseră nervii la maximum. Nu mi-am dat seama de starea mea de extenuare decât în momentul când Ian mi-a adus veştile despre Ivo. Atunci, m-am gândit că a sosit momentul să mă odihnesc vreo câteva zile.

— Cred că am să cer un mic concediu, i-am spus lui Ian. Ştii cumva vreun loc liniştit unde să-mi recapăt forţele, să citesc, să mă plimb şi să uit de război?

— Cunosc locul cel mai liniştit din lume, în nordul Scoţiei, la douăzeci şi cinci de kilometri de Tain. E un mic han acolo. O să mai dai, poate, de cinci sau şase muşterii, dar în afară de ei, numai oi şi iar oi.

Nici n-a trecut o săptămână, că şefii mi-au confirmat permisia, iar eu am plecat spre Scoţia. Oricum trebuia să plec, deoarece Clock House devenise de nelocuit. Cu câteva zile mai înainte, o bombă zburătoare căzuse în imediata apropiere şi-mi făcuse ţăndări toate geamurile.

După o călătorie cu trenul până la Edinburgh, am schimbat câteva autobuze ca să ajung la Tain; de acolo am luat un taxi hodorogit şi în cele din urmă am ajuns la „Hanul Pescarului". Era aproape ora cinci. Unul dintre chiriaşi, un bătrân colonel în rezervă, a avut amabilitatea să se ocupe de mine.

— Singurul lucru pe care-l puteţi face aici este să pescuiţi păstrăvi. Aţi venit pregătit pentru pescuit?

— Nu pescuiesc, am încercat eu să-l ţin la distanţă, căci doream să rămân singur.

— Prostii, o să vă placă. Mai am eu nişte scule de pescuit. A, o să vă trezesc dis-de-dimineaţă şi am să vă arăt cel mai bun loc de pe râu.

Era atât de entuziasmat şi de hotărât să mă ajute, încât m-am văzut obligat să accept.

Pe la ora trei dimineaţa, m-au trezit câteva bocănituri puternice în uşă; am ocărât în gând şi pe colonel şi uşurinţa cu care acceptasem. Am strigat:

— Da, da.

A intrat hangiul, urmat de un poliţist. Adormit cum eram, mă gândeam că al dracului pescuit mai e şi ăsta.

— Îmi pare rău că vă deranjez, domnule, mi-a spus poliţistul pe un ton oficial. Am primit o comunicare telefonică la postul de poliţie; trebuie să vă prezentaţi imediat la Londra, la Ministerul de Război. Vă pot duce cu motocicleta mea până la aeroport. Dacă ne grăbim, prindeţi avionul militar care decolează peste trei ore.

Noaptea scoţiană era friguroasă, eu stăteam cocoţat pe locul din spate al motocicletei, ţinând valiza între noi şi încercând să ghicesc cărei calamităţi îi datoram anularea permisiei.

Citröenul şi prietenul meu Jack, şoferul de curse, mă aşteptau la aeroportul militar din apropierea Epsomului.

— Ce urgenţă s-a mai ivit, Jack? l-am întrebat în timp ce pornea motorul.

— Nu am nici cea mai vagă idee, domnule. Am instrucţiuni să vă duc direct la gara Waterloo, unde vă aşteaptă domnul Wilson. Dar nu cred să plecaţi, fiindcă mi s-a spus să vă aştept. Cred că vine cineva.

Călătorul era Ivo. Aterizase pe alt aeroport militar şi acum sosea la Londra.

— Cum naiba ai reuşit atât de repede? l-am întrebat emoţionat pe Ian.

— Nu am niciun amestec. „C” a dat ordin şi tot el a tras şi sforile.

După câteva minute, m-am reîntâlnit cu fratele meu, care era zdravăn, că doar trăise prin păduri, şi încă mai era îmbrăcat în hainele lui grosolane, de pădurar, potrivite cu noul său nume, Petrag Ivanovici, pe care îl folosise în clandestinitate şi în timpul zborului spre Londra.

Ian ne-a lăsat în gara Waterloo, iar noi ne-am dus cu Jack, în Citröen, la hotelul Savoy. Chiar cu insistenţe, ferestrele de la Clock House nu puteau fi reparate decât în câteva săptămâni. În timp ce-i povesteam lui Ivo despre bombardament, am auzit zumzetul unei bombe zburătoare chiar deasupra capetelor noastre. Ca vechi londonezi ce eram, Jack şi cu mine ştiam la ce să ne aşteptăm. Nu era niciun pericol atâta timp cât se auzea motorul. Când însă zumzetul motorului înceta, bomba cobora în zbor planat, imperceptibil, şi exploda în imediata apropiere.

Zgomotul a încetat. Jack a frânat brusc şi amândoi am sărit din automobil pe pavaj, uitând că avem cu noi un pădurar nevinovat. Ivo a continuat să şadă pe bancheta din spate. Bomba a căzut pe o clădire cu cinci etaje, la circa două sute de metri de noi, distrugând-o complet. Printr-o şansă extraordinară am scăpat întregi, fără să fim atinşi de vreo schijă. Ivo a făcut haz de noi în timp ce ne scuturam praful de pe haine.

— Eu ar fi trebuit să vă duc pe voi în pădure. Acolo eşti mult mai în siguranţă.

Am ajuns la Savoy, Ivo mi-a povestit ce i s-a întâmplat şi numai după aceea l-am pus la curent cu cele întâmplate lui Johnny. Abia atunci a aflat.

— Tu ai lucrat cu el, Ivo, i-am zis eu plin de speranţă. Poate îl poţi ajuta. Johnny mi-a spus de nenumărate ori că în operaţiunile sale sunt implicate multe persoane importante şi că siguranţa lui depinde de ele. Dacă aş şti măcar două, trei nume, poate că aş mai putea face câte ceva. Ţi-a spus vreodată vreun nume?

— S-ar putea să existe o pistă, a reflectat Ivo. Când m-a trecut prin Paris ca să mă întâlnesc cu tine la Lisabona, Johnny m-a dus să luăm cina în casa logodnicei unuia dintre partenerii lui de afaceri. Ea era franţuzoaică, dar el era german şi cred că deţinea o funcţie importantă în Reichsbank sau în Ministerul Economiei, nu sunt sigur, îl cheamă Friedrick Hahn.

— Stătea permanent la Paris?

— Nu, călătorea mereu dintr-un loc în altul. Era însărcinat cu controlul băncilor naţionale din ţările ocupate.

— Şi ce poţi să-mi spui despre logodnica lui?

— Se pare că locuieşte la Paris, pe Rue de la Pompe. Nu-mi amintesc numărul, dar în faţa casei e un mic restaurant. Pe fată o cheamă Jacqueline Blanc.

— Ce fel de om e Hahn?

— Nu e nazist, după părerea mea. Să aibă vreo patruzeci de ani, prezentabil.

La ora când vorbeam despre toate astea Parisul era deja eliberat de o săptămână. Serviciul de spionaj britanic dorea să mă trimită acolo în curând, astfel că mi-am grăbit plecarea. Franţuzoaica era o pistă mult prea bună pentru a o lăsa să-mi scape. În ce-l priveşte pe Hahn, eram sigur că fugise cu trupele germane în retragere.

O simplă întrebare pusă la comisariatul de poliţie al elegantului arondisment 16 în care era situată Rue de la Pompe a fost suficientă pentru a afla numărul casei Jacquelinei Blanc. Locuia într-un mic imobil împărţit în apartamente încă elegante şi scumpe, la etajul doi. Am urcat scările şi am stat câteva clipe să ascult la uşă. Am auzit zgomot de paşi şi murmur de voci. Am ciocănit. Nu a răspuns nimeni.

Am mai încercat de câteva ori, insistent. În apartament s-a făcut tăcere.

Am coborât pe scări cu zgomot, ca să se audă, am ieşit din casă şi am traversat strada. M-am întors brusc şi am văzut mişcându-se perdeaua apartamentului de la etajul doi.

Am suit din nou. De astă dată, după ce am ciocănit, am strigat:

— Mademoiselle Blanc, sunt un prieten şi aş dori să vorbesc câteva minute cu dumneavoastră. Ştiu că sunteţi acasă. Vă rog să mă lăsaţi să intru.

Cum continua să nu răspundă, am devenit şi mai insistent.

— Am să rămân aici până veţi fi obligată să ieşiţi. Dacă doriţi discreţie, ar fi mai bine să mă lăsaţi să intru.

Am auzit cheia răsucindu-se în broască. Uşa s-a crăpat nu mai mult de cinci centimetri, cât îi permitea lanţul.

— Ce doriţi?

— Este o chestiune personală. Mă îndoiesc că aţi dori s-o discutăm pe hol.

Uşa s-a închis puţin, cât să poată fi scos lanţul, după care s-a deschis larg.

Jacqueline Blanc trebuie să fi avut vreo douăzeci şi cinci de ani şi era foarte frumoasă. Purta un halat care nu o dezavantaja, părul ei lung şi castaniu părea proaspăt pieptănat, dar ochii căprui nu se potriveau cu aspectul atrăgător, căci erau dilataţi de frică.

— Sunt un prieten al lui Johann Jebsen, un foarte bun prieten. Mă numesc Dusko Popov.

Am folosit numele lui Johnny ca să încerc să-i câştig încrederea.

A închis ochii pe jumătate şi m-a privit lung.

— Am impresia că v-am văzut cândva.

— Nu, l-aţi văzut pe fratele meu. Semănăm foarte mult. Jacqueline a devenit din nou rigidă şi mi-am dat seama că am greşit. Desigur, nu v-a fost prezentat pe numele lui adevărat, dar aţi servit împreună cina, aici. A fost invitat de logodnicul dumneavoastră, domnul Hahn, împreună cu domnul Jebsen.

Ea a dat din cap în semn că îşi aminteşte.

— Ce doriţi de la mine?

Stăteam în picioare în anticameră.

— Am putea lua loc? am întrebat-o.

— Scuzaţi-mă!

M-a condus într-un salon bine mobilat şi m-a invitat să stau pe o canapea; ea s-a aşezat într-un fotoliu mic, alături.

— Ceea ce am să vă spun este confidenţial. Sper că nu vom fi deranjaţi.

Mă gândeam la vocile pe care le auzisem şi nu doream să abordez subiectul în prezenţa unor străini.

— Sunt singură, a minţit ea.

„Mai bine, m-am gândit eu. Poate că cel ce se ascunde în camera alăturată este chiar Hahn. Dacă ar fi altcineva, mai mult ca sigur că nu ar voi să discute despre Johnny.”

— O ţigară? i-am oferit, întinzându-i tabachera.

— Mulţumesc, nu fumez.

Mi-am aruncat o privire spre scrumiera în care erau câteva mucuri de ţigară. Jacqueline s-a îmbujorat. În aer plutea aroma de neconfundat a ţigărilor „Balkan”, dar m-am hotărât să nu forţez nota prematur. Am încercat să-i ofer o şansă.

— Gestapoul l-a arestat pe domnul Jebsen, iar eu încerc să-l ajut. Ştiu că domnul Hahn colabora cu el şi orice informaţie, cât de mică, pe care mi-aţi putea-o da mi-ar fi de mare ajutor.

— E aproape o lună de când nu l-am mai văzut pe domnul Hahn, s-a grăbit ea să răspundă. Se află în Germania. În plus, nu ştiu nimic despre afacerile lui.

— Mademoiselle Blanc, i-am zis eu exagerat de răbdător, am să fiu sincer cu dumneavoastră. Sunt hotărât să-l salvez pe Jebsen prin toate mijloacele care îmi stau la îndemnă. Dacă refuzaţi să mă ajutaţi, va trebui să iau unele măsuri neplăcute. Sunteţi foarte vulnerabilă, mademoiselle Blanc. Vă rog să nu mă obligaţi să acţionez.

— În ce fel, domnule Popov? mi-a răspuns ea provocator.

— Ieri, mă plimbam pe Champs-Élysées şi am văzut o scenă dezgustătoare. Mai multe femei erau duse pe stradă complet goale, cu capetele rase şi cu svastici pictate pe tot corpul. Avuseseră legături cu germanii.

Mina i-a tresăltat, iar paloarea feţei mi-a amintit de actorii kabuki, din Japonia. A şoptit:

— Nu se poate să faceţi una ca asta…

— Pentru a salva viaţa unul prieten, mademoiselle Blanc, pot merge chiar mai departe.

Uşa de la dormitor s-a deschis violent şi un bărbat înalt şi bine făcut, şi el tot în halat, şi-a croit drum spre mine cu un revolver în mână.

— Eşti un…

Arăta exact cum îl descrisese Ivo.

— Bună ziua, domnule Hahn, l-am întrerupt binevoitor. Presupuneam că o să vă fac să ieşiţi din ascunzătoare. Vă rog să lăsaţi arma; nu aveţi niciun motiv să mă împuşcaţi. Nu vreau răul domnişoarei Blanc şi nici pe al dumneavoastră.

Hahn continua să-şi ţină pistolul îndreptat spre pieptul meu.

— Sunt Dusko Popov, un prieten al lui Johann Jebsen, după cum probabil aţi auzit de dincolo de uşă.

— Asta nu are nicio importanţă pentru mine. Eu nu vă cunosc.

Era nervos. Un german ascuns în Parisul eliberat. Era, probabil, mai mult decât nervos; era disperat, dispus să rişte orice, şi asta se vedea clar pe chipul lui.

— Pot să vă ajut, domnule Hahn, i-am spus, pentru a-l determina să-şi slăbească degetul de pe trăgaci. Înţeleg în ce situaţie vă aflaţi. Nu cred că sunteţi nazist şi nici criminal de război. Nu v-aţi fi aflat în Paris dacă eraţi în vreuna din aceste posturi; poate că aţi fost lăsat aici ca să spionaţi sau să faceţi acte de sabotaj, dar în acest caz n-aţi fi locuit la logodnica dumneavoastră, unde puteţi fi identificat atât de uşor.

Şi-a coborât revolverul.

— Ce doriţi mai exact? Cum puteţi să-l ajutaţi pe Jebsen?

— Doresc numele acelor persoane importante care sunt implicate în tranzacţiile lui financiare. Johnny mi-a spus că siguranţa lui depinde de ele. Dacă le-aş cunoaşte, le-aş putea şantaja.

— De aici? a zis în batjocură, neîncrezător.

— Frontierele pot fi trecute, domnule Hahn. Există şi ţări neutre. Apoi, am unele legături în Abwehr. Îl pot ajuta pe Johnny dacă am informaţii exacte.

Era în continuare neîncrezător, dar devenise suficient de relaxat ca să ia loc într-un fotoliu şi să-şi bage pistolul în buzunar.

— Credeţi dumneavoastră asta? Unul din motivele pentru care nu m-am retras odată cu trupele este că, dacă o făceam, acum aveam aceeaşi soartă ca Jebsen. E prea târziu ca să-l mai ajutaţi. Din 20 iulie, majoritatea persoanelor care au făcut afaceri cu Johnny sunt la închisoare, iar cei care continuă să fie liberi se tem pentru viaţa lor şi nu se vor lăsa amestecaţi.

— Ce rol aţi jucat dumneavoastră în aceste afaceri? Fiindcă îl făcusem să vorbească, doream să continue.

— Oh!, a început el în silă. Nu mare lucru. Când un ofiţer era transferat, de exemplu din Grecia în Franţa, putea merge la orice bancă controlată de germani şi să-şi schimbe banii de ocupaţie greceşti cu monedă franceză. Putea schimba însă cel mult o mie, două de mărci, în niciun caz o sumă considerabilă, să zicem cincizeci de mii sau o sută de mii de mărci. Într-o astfel de situaţie ar fi trebuit să justifice provenienţa banilor. Prin Reichsbank, eu le facilitam tranzacţii importante sub acoperirea Abwehrului.

— În acest caz, ar trebui să cunoaşteţi numele celor care au beneficiat de astfel de aranjamente.

A încercat să nege, dând din cap. Eu am insistat:

— Ascultaţi-mă, domnule Hahn. Nu vreau să vă acuz. Tot ce vreau sunt numai câteva nume.

— Şi-a scos o ţigară „Balkan” şi m-a privit insistent în timp ce o aprindea.

— Aţi spus că m-aţi putea ajuta. Cum?

Ajunsesem deci în faza tocmelilor. Mi-am dat seama că îmi va spune ce voiam să aflu.

— Nu puteţi să vă ascundeţi la nesfârşit. Mai devreme sau mai târziu cineva tot va afla de prezenţa dumneavoastră aici şi atunci nu numai dumneavoastră, dar şi mademoiselle Blanc veţi da de bucluc. Nu vă promit luna de pe cer. Din câte ştiu, nu aţi făcut nimic pentru care să fiţi acuzat de către Aliaţi, dar alţii vor trebui să decidă acest lucru. Ceea ce pot face eu este să vă clarific situaţia actuală. Vă pot oferi securitatea personală până când va trece această vânătoare de germani.

— Nu e prea mare lucru.

— Este cu mult mai mult decât ce aveţi acum, i-am declarat hotărât. Primiţi oferta sau trageţi.

Lui Hahn nici prin cap nu-i trecea să mă împuşte. S-a ridicat şi s-a îndreptat spre fereastră, de parcă ar fi meditat. Era genul de om mândru, căruia îi place să păstreze aparenţele. Nu avea niciun motiv să nu-mi dea informaţiile cerute. Jebsen îi era prieten sau, cel puţin, un bun asociat; presupun că nu era nazist, iar naziştii nu puteau să-i mai facă niciun rău, întrucât nu se afla pe teritoriu german. Şi, ceea ce era şi mai important, eu soseam ca un înger salvator.

— Mă reîntorc diseară, la ora opt, i-am zis, ridicându-mă. Între timp hotărâţi-vă sau fugiţi.

Dacă îi plăcea să joace teatru, pe mine nu mă costa nimic să-i fac pe plac.

La ora opt, Hahn nu mai avea probleme de mândrie şi a început să vorbească fără ocolişuri. Sau poate că îi era foame şi vroia să se descotorosească de mine cât mai repede. La anumiţi oameni, stomacul are întotdeauna întâietate. Dinspre bucătărie venea o aromă plăcută de *coq au vin*, iar în salon se afla pregătită o mică masă pentru două persoane.

Hahn ştia mai mult decât mă aşteptam. Mi-a confirmat că Johnny era ţinut în subsolurile Gestapoului, în Prinz Albrechtstrasse.

— Omul însărcinat direct cu interogarea lui, mi-a relatat Hahn, este un ofiţer S.S., Sondar Eggar, dar Jebsen este anchetat adesea de către comisarul şef Stawitzki şi de către ajutoarele acestuia, Baumert şi Günther. Cei doi sunt nişte călăi, sadici în adevăratul sens al cuvântului.

Nu asta voiam eu să aflu, dar l-am lăsat pe Hahn să-mi povestească tot ce ştie. Cu cât sunt mai multe informaţii, cu atât mai bine. Am memorat aceste nume, pentru că poate avea să vină ziua când voi da ochii cu ei.

— M-am gândit la problema dumneavoastră, a zis Hahn, cu toată

fineţea directorului de bancă. De altfel exact aşa şi arăta, căci îşi scosese halatul şi se îmbrăcase într-un costum albastru închis, excelent croit. V-aş putea da multe nume care nu v-ar servi la nimic. Ceea ce vă trebuie sunt numele acelora care se află la putere acum. Îmi amintesc trei dintre ei. Cel mai uşor de convins şi care în acelaşi timp poate să facă ceva este doctorul Schmidtt, aghiotantul lui Schellenberg.

Schmidtt părea candidatul ideal, fiind actualul şef al direcţiei militare. Tentaculele lui Johnny ajunseseră cu adevărat foarte sus.

— Apoi vine *Standartenführerul* S.D.[23], doctor Knocker. A făcut afaceri cu Jebsen pe când era detaşat la Paris. Nu ştiu unde s-ar putea afla acum. Şi ca să termin, a continuat Hahn frecându-şi bărbia gânditor, ar mai fi şi Walter Salzer. *Oberstumbannführerul*[24] Walter Salzer. Este unealta lui Kaltenbrunner. Nu-l cunosc foarte bine pe Salzer, dar ştiu că înainte de război lucra pentru una din întreprinderile lui Jebsen. Salzer era intermediarul lui Jebsen în toate tranzacţiile financiare cu S.D.-ul. Jebsen nu şi-a murdărit niciodată mâinile cu ele.

„Omul care îndeplinea treburile murdare ale lui Kaltenbrunner s-ar putea să fie interesat", m-am gândit eu în timp ce Hahn îl descria.

L-am recompensat pe Hahn cu un număr de telefon: cel al noului birou al serviciului britanic de informaţii, aflat lângă Trocadero. Acest birou era condus de prietenul meu, Peter Hope.

— Dacă veţi fi la strâmtoare, telefonaţi la acest număr, dumneavoastră sau mademoiselle Blanc, şi lăsaţi un mesaj spunând unde vă aflaţi şi dacă este posibil, cam ce fel de necazuri aveţi. Cineva se va ocupa de dumneavoastră. Vă sfătuiesc să rămâneţi pe loc câteva zile, cu toate că acest apartament nu este prea sigur. Sunteţi cunoscut aici. Dacă englezii vor fi de acord, vă voi aranja altă ascunzătoare. Până una alta, puteţi să vă petreceţi timpul liber scriind un raport complet asupra tuturor activităţilor desfăşurate de dumneavoastră în timpul războiului. Sunt sigur că englezii vi-l vor cere. Probabil veţi fi interogat, dar, cum v-am mai spus, dacă nu aţi făcut nimic care v-ar putea incrimina drept criminal de război, nu aveţi de ce să vă frământaţi.

— Voi scrie raportul, a declarat Hahn ferm.

Dorea oare să colaboreze sau se gândea la propria-i piele?

Jacqueline arăta mult mai liniştită şi m-a implorat:

— Vă rog, să nu ne uitaţi.

I-am promis că voi face tot ce pot, şi chiar intenţionam să mă ţin de cuvânt, dar nu simţeam nicio umbră de simpatie pentru ea. Parisul tocmai fusese eliberat, noi încă luptam împotriva naziştilor, iar eu eram încă înverşunat. Sau poate, că încă mă mai înfuria refuzul îndărătnic de a mă ajuta, cu care mă trataseră la început.

— Nu aveţi nevoie de bani, nu-i aşa? i-am zis, uitându-mă la rochia

ultramodernă a Jacquelinei şi la luxosul său apartament.

— Nu, mulţumesc, s-a grăbit să spună Hahn. Cel puţin, a avut atâta sensibilitate încât să-l jeneze aluzia mea.

Am mers pe jos pe strada care începea de la Operă, până la hotelul Scribe, unde locuiam, gândindu-mă la tot ce obţinusem în seara aceea. Hahn nu era de partea naziştilor, dar acest lucru nu era suficient pentru a-mi deveni simpatic. Din câte reuşisem să aflu despre el, era un oportunist. Nu exista niciun dubiu că participase la operaţiunile financiare în propriul său avantaj, iar de astă dată nu avusese nici măcar decenţa să-l ajute pe Johnny fără a se tocmi. Cu toate că ştia că Johnny se află la închisoare – unde doar din pură întâmplare nu ajunsese şi el –, Hahn a păstrat tăcerea până când a putut profita de ceea ce ştia.

I-am scris doctorului Schmidtt. Hahn avea dreptate: Schmidtt era persoana cea mai indicată. În linii mari, scrisoarea repeta ceea ce spusesem mai înainte, anume că nu intenţionez să mă amestec în problemele interne ale Berlinului, că tot ce doresc este ca Johnny să fie transferat în siguranţă la Lisabona sau în Elveţia, după care reţeaua mea îşi va relua imediat activitatea. Ameninţarea i-am strecurat-o abia la sfârşit, în post-scriptum, când i-am scris că mai cunosc şi alte persoane implicate în tranzacţiile financiare ale lui Johnny şi că aş regreta să văd căzând diverse capete. Eram sigur că doctorul Schmidtt va înţelege aluzia. Am semnat scrisoarea „Ivan” şi am trimis-o prin curier special, ca să evit cenzura.

La puţin timp după ce doctorul Schmidtt a primit scrisoarea, Johnny a fost transferat din Prinz Albrechtstrasse la Oranienburg, un lagăr de concentrare pentru refugiaţi, lângă Berlin. Avea faima de a fi mai bun decât majoritatea lagărelor şi mult mai puţin brutal decât subsolurile închisorii Gestapoului.

După transferare, Schmidtt l-a chemat pe căpitanul Kamler şi i-a ordonat să meargă la Oranienburg, să-l viziteze pe Johnny şi să negocieze cu Gestapoul punerea lui în libertate. Kamler făcuse parte din echipa de la Lisabona. Rămăsese în picioare după epurarea Abwehrului, iar acum era în Abteilung-ul militar. Schmidtt i-a cerut să insiste asupra faptului că serviciile mele sunt esenţiale şi că unica modalitate de a mă obliga să-mi reiau activitatea era punerea lui Jebsen în libertate.

Kamler l-a găsit pe Johnny slăbit din punct de vedere fizic, dar întărit spiritual. Îmbrăcat în uniforma închisorii, începuse să arate ca deţinuţii din lagărele de concentrare, îşi pierduse carnea şi muşchii, iar capul, sprijinit pe un gât subţire, părea enorm pe umerii slabi. Din loc în loc îi căzuse părul, dar ochii i-au strălucit ca altădată atunci când Kamler i-a spus că fac presiuni ca să fie pus în libertate.

— Să-i spuneţi lui Dusko că ştiam că nu mă va uita, mi-a transmis

el.

După terminarea războiului, la fel mi-a vorbit despre spiritul neînfrânt al lui Johnny şi Hjalmar Schacht[25]. Schacht fusese, închis într-o celulă alăturată cu a lui Johnny, la Prinz Albrechtstrasse. L-a zărit o dată pe Johnny, când îl aduceau de la un interogatoriu. Cămaşa îi era îmbibată de sânge. În momentul în care gardienii îl încuiau în celulă, orgolios ca întotdeauna, Johnny s-a întors către ei zicându-le:

— Sper că îmi veţi da o cămaşă curată.

În ciuda iniţiativei lui Schmidtt, au trecut câteva luni – septembrie, octombrie şi aproape în întregime noiembrie – fără nicio veste. Eu nu mai puteam face nimic ca să grăbesc sau să forţez lucrurile. Niciodată nu am fost un om răbdător, iar această incertitudine, care se adăuga la monotonia activităţii pe care o desfăşuram pentru serviciul de informaţii britanic – în mare parte muncă de curăţenie, adică de „denazificare" – mă făcea să bat pasul pe loc. Apoi, către sfârşitul lunii noiembrie, poştaşul a aruncat în cutia de la Clock House o scrisoare curioasă. Venea din Elveţia, era scrisă de mână şi purta semnătura „Ulla". Nici numele, nici conţinutul plin de chestiuni personale nu-mi spuneau nimic. La sfârşit, „Ulla" menţiona că Johnny va veni s-o viziteze la Zürich, cu o săptămână sau două înainte de Crăciun, că avea să locuiască la hotelul Baur au Lac şi că va fi foarte bucuros să mă întâlnească. Dacă nu pot aranja să mă duc, Johnny îmi va scrie, cu siguranţă, el însuşi, adăuga „Ulla".

Mi-am programat sosirea la Zürich exact cu două săptămâni înainte de Crăciun. Am luat un avion militar din Anglia şi prima escală am făcut-o la Paris, unde am cumpărat un automobil, un Citröen rezistent, cu tracţiune pe faţă, foarte bun pentru zăpadă. Într-o măsură mai mică, Elveţia era un fel de Portugalie neutră, dar împânzită de agenţi secreţi ai tuturor puterilor. Aveam nevoie de mobilitate în cazul ca ar fi trebuit să-l scot rapid pe Johnny de acolo.

Vremea era frumoasă, iar eu m-am îndreptat către Zürich, via Geneva, oprindu-mă prin văi. Johnny nu ajunsese încă la hotelul Baur au Lac, dar nu m-am impacientat, fiindcă era doar 10 decembrie. Nu m-am instalat la Baur au Lac. Am luat o cameră nu prea departe, în hotelul Zum Storchen. La început mergeam de două ori pe zi la hotelul Baur au Lac, ca să întreb de domnul Jebsen. Angajaţii şi uşierii au ajuns să mă cunoască. Asta şi doream. Foarte probabil, unii dintre ei lucrau pentru Abwehr, iar alţii pentru spionajul britanic. Voiam ca Abwehrul să ştie că nu renunţ la Johnny. Pe măsură ce zilele treceau, am început să vizitez şi mai des hotelul Baur au Lac, servind mesele acolo şi luând parte la ceaiurile dansante care se organizau, fără să dansez şi fără să beau ceai. Până la urmă, m-am mutat cu totul în hotel şi se poate spune că nici măcar nu-mi mai scoteam nasul pe stradă.

Mai erau câteva zile până la Crăciun, iar Johnny tot nu apăruse. Am fost tentat să plec la Berna şi să-l vizitez pe omul Abwehrului de la ambasada germană, gândindu-mă că poate obţin vreo informaţie de la el. Dar ar fi fost un pas riscant şi am ezitat, trebuind să ţin cont şi de faptul că puteam pune în pericol eventualele planuri secrete ale Comitetului XX. „Jeleul" şi „Balonul" continuau să opereze, deci continuau să-i înşele pe germani. Nu am mai plecat la Berna.

În ajunul Crăciunului, cu mult după data fixată, am renunţat să mai aştept la Zürich şi m-am întors la Londra, pregătind pe îndelete un plan disperat. Aveam nevoie de aprobarea Comitetului XX, întrucât îl punea în pericol pe „Garbo", cu reţeaua lui de agenţi imaginari. Doream să plec la Lisabona şi să-l şantajez direct pe Schroeder, negociind libertatea lui Jebsen în schimbul reţelei „Arabel", numele sub care germanii cunoşteau grupul lui „Garbo". Dacă s-ar fi opus, urma să-i ameninţ că voi dezvălui englezilor tot ceea ce ştiu despre „Arabel". Aveam impresia că Gestapoul va considera că „Arabel" este mai valoros decât viaţa lui Johnny. Cum reţeaua „Triciclu" era în grevă, „Arabel" rămânea singurul contact important din Marea Britanie, în afara câtorva agenţi independenţi.

Planul părea perfect. Am condus Citröenul prin peisajul mohorât de iarnă, la Paris am urcat la bordul unui avion militar, iar când am ajuns în Anglia m-am dus direct la birou. Tar şi Wilson erau la datorie. Fără să le las timp să scoată un cuvânt, am început să le relatez planul meu. Tar m-a întrerupt.

— E prea târziu, Dusko. Regret mult, prietene, dar Johnny este mort.

Am rămas cu gura căscată; cuvintele încă nerostite ale planului în care îmi pusesem toată nădejdea încercau să-mi iasă din gură, lovindu-se de cele spuse de Tar.

— Cum? am reuşit eu să bâigui.

— Împuşcat… în timp ce încerca să fugă.

„În timp ce încerca să fugă" – formula care scuza oficial asasinatul.

— Urmau să-l pună în libertate. Instituţia lui Schellenberg dăduse deja ordinul. Un ofiţer al Abwehrului a fost trimis cu misiune specială să-l ia de la Oranienburg. Când a ajuns acolo, l-au informat că Johnny a fost împuşcat în timp ce încerca să fugă.

Sunt situaţii când nu mai poţi rosti niciun cuvânt. Am ieşit din birou. Jack era afară, cu Citröenul. Am deschis uşa automobilului şi m-am aruncat înăuntru.

— Acasă!

Jack a condus fără să scoată o vorbă.

Am stat închis în Clock House aproape o săptămână, frământat de gânduri. Până atunci, în tot cursul războiului, sentimentele mele fuseseră obiective şi destul de imparţiale. De această dată erau

obiective, şi atât; aici nu mai era vorba de teorie. Una e să ştii că există asasinate şi alta să-l cunoşti pe cel asasinat. O ură implacabilă, amară şi distructivă, s-a deşteptat în mine ca o furie. Simţeam nevoia nestăvilită să mă răzbun. Cel vinovat de moartea lui Johnny nu trebuia să se mai bucure de căldura soarelui, de trup de femeie sau de plăcerea de a trăi. Nu mai avea dreptul să se bucure de toate acestea după ce i-a luat viaţa lui Johnny. De acum războiul devenise vendetă pentru mine. Îi voi vâna pe asasinii lui Johnny!

Munca mea a făcut ca vânătoarea să fie mai uşoară. Adunam nesăţios informaţii. O făceam mecanic, căci nu mă interesa decât când avea legătură cu problema mea, adică atunci când era vorba să dau de urmele unor criminali de război. Printre ei exista cel puţin unul de a cărui pedepsire voiam să mă ocup eu însumi. Uneori în uniformă de locotenent-colonel, alteori în haine civile, mergeam pe urmele trupelor, cercetând.

Îmi era destul de clar de unde să încep. În spatele arestării şi asasinării lui Johnny se afla Gestapoul. Kaltenbrunner, şeful Gestapoului, a semnat condamnarea lui la moarte, a dat ordinul să fie împuşcat „în timp ce încerca să fugă". Dar ideea nu-i aparţinea lui Kaltenbrunner. El nu a avut legături cu Johnny şi deci nici motiv să se teamă de el. Kaltenbrunner şi-a pus semnătura, automat, pe un ordin. Exista însă o verigă directă între Johnny şi Kaltenbrunner: Walter Salzer. Walter Salzer, ajutorul lui Kaltenbrunner şi fostul angajat al lui Johnny. Salzer, care acţiona ca intermediar între oamenii S.D.-ului şi Johnny.

Johnny făcuse afaceri cu două grupuri, unul din Abwehr şi celălalt din S.D. Cei din Abwehr l-au protejat, încercând să-l pună în libertate, aşa că probabil cei care se temeau de el şi voiau să-l reducă la tăcere pentru totdeauna trebuie să fi fost din S.D. sau din Gestapo! S.D.-ul şi Salzer. Din tot ceea ce îmi relatase Hahn, nu aveam nicio îndoială că Salzer era omul pe care-l căutam.

M-am reîntâlnit cu Hahn. Nu ştia unde locuieşte Salzer sau pe unde s-ar putea afla în acele ultime zile ale războiului, dar mi l-a descris. Salzer avea cam patruzeci de ani, măsura în jur de un metru şi şaptezeci şi cinci, avea părul castaniu, fruntea lată, ochii mici şi albaştri, purta ochelari şi era destul de corpolent. Cicatricea pe care o purta pe obrazul stâng, deformându-i zâmbetul, era urmarea unei răni de sabie, iar mâna stângă îi fusese aşa de rău arsă, încât purta mănuşi aproape tot timpul. Dacă voi da vreodată peste Salzer, e cu neputinţă să nu-l recunosc.

După terminarea războiului, în luna mai, am început să cutreier întreaga Germanie. La volanul unui jeep, am străbătut ţara în lung şi în lat, am vizitat toate zonele – britanică, americană, franceză şi sovietică – inspectând fiecare lagăr de concentrare, fiecare închisoare

unde erau deţinuţi ofiţeri S.S. şi S.D. Stăteam intenţionat prin preajma locurilor unde se făcea apelul prizonierilor, scrutând fiecare individ ca să dau peste cel cu o cicatrice de sabie ce-i deforma zâmbetul şi cu grave arsuri la mâna stângă.

Studiind arhivele din fiecare lagăr, scoteam fişele tuturor ofiţerilor care avuseseră cât de cât de-a face cu Franţa. Apoi ceream să-mi fie aduşi pentru a-i interoga. A trebuit să anchetez câteva sute de persoane. Unii au recunoscut că îl cunoscuseră pe Salzer, dar nimeni nu ştia sau nu spunea că ar şti pe unde se află. Unii credeau că a murit. Câţiva m-au trimis intenţionat pe piste false, nu pentru că ar fi ştiut adevărul, ci dintr-un sentiment de solidaritate cu el.

Am luat legătura şi cu autorităţile civile germane şi am cercetat arhivele poliţiei din fiecare oraş, mare sau mic, prin care am trecut. Nici urmă de Walter Salzer. Chiar dacă îl cunoştea cineva, nimeni nu scotea o vorbă, cu toate că au folosit toate mijloacele posibile. În Germania de după război, cu câteva ţigări puteai să cumperi o femeie sau averea unei familii; eu am împărţit în dreapta şi-n stânga o jumătate de camion, dar nu am obţinut nici cel mai mic rezultat.

Kaltenbrunner era singurul om care putea să deţină informaţiile de care aveam nevoie, însă era inabordabil. Fiind unul din principalii criminali de război, era închis în temniţa din Wiesbaden şi orice contact cu el era interzis. Cei în drept m-au sfătuit să-mi formulez întrebările şi să le trimit pe căi oficiale, dar nu asta era ruta pe care voiam eu să merg. Asasinul lui Johnny mă privea numai pe mine.

Tot călătorind, am ajuns la Freiburg, obsedat de amintirile din timpul universităţii. Freiburgul se afla în zona franceză, unde criminalii de război erau de competenţa celor de la *Deuxième Bureau*, cum se numea serviciul de informaţii al acestei ţări. Am vorbit cu comandantul, un maior, care mi-a pus la dispoziţie o listă cu aproape două sute de suspecţi adunaţi în zona aceea.

Aşezat la un birou care îmi fusese temporar rezervat, am început să verific fişele, punându-le separat pe ale ofiţerilor care fuseseră în Franţa. Când am ajuns pe la jumătate, am dat peste o fişă pe care era scris numele lui Friedrich von Kaghaneck. Nu era nicio greşeală; numai un singur om pe lumea asta purta acel nume. Am rămas ca trăsnit găsindu-l pe lista presupuşilor criminali de război. Părea de necrezut.

Am luat fişa lui Freddy şi alte trei, care mă interesau, m-am întors la maior şi i-am cerut aprobarea să-i văd pe aceşti deţinuţi. Cu toate că în acel moment nu doream să-l văd decât pe Freddy, nu puteam să-l indic numai pe el. Ar fi dat de bănuit ca un colonel britanic să fie în relaţii apropiate cu un presupus criminal de război nazist. Eu eram un necunoscut pentru maiorul francez, care mă acceptase pentru simplul fapt că i-am prezentat documentele de identitate.

— Sun la închisoare şi ordon să-i aducă aici, s-a oferit maiorul.

— Nu este nevoie să vă deranjaţi, i-am zis eu. Prefer să-i văd între patru ochi, în celulele lor. Adevărul este că nu voiam să-l iau prin surprindere pe Freddy în prezenţa martorilor.

— Foarte bine, a fost de acord maiorul, dar sunt obligat să vă avertizez că acest von Kaghaneck s-ar putea să fie periculos. Este trecut pe lista condamnaţilor la moarte şi niciodată nu se ştie…

— Ce acuzaţii i se aduc? l-am întrebat, simulând un interes strict profesional.

— A fost şeful S.D.-ului din Monte Carlo şi este răspunzător de trimiterea multor oameni ai noştri în lagărele de concentrare sau de moartea lor.

Şeful S.D.-ului în Monte Carlo! Tot timpul războiului mi-l închipuisem pe Freddy la adăpost de primejdie, ocupând postul lui călduţ de la Vatican. Nu mai vorbisem cu Johnny despre Freddy după întâlnirea noastră de la Roma şi nu ştiu dacă aflase de această numire în Monaco.

Închisoarea din Freiburg nu se schimbase nici în bine, nici în rău. Continua să funcţioneze în acelaşi loc respingător pe care mi-l aminteam din zilele când fusesem închis acolo. Numai gardienii se schimbaseră. Un căpitan francez şi doi sergenţi m-au însoţit la celule. L-am lăsat pe Freddy la urmă, interogând eu însumi fiecare deţinut în celula lui. Unul dintre ei a recunoscut că îl cunoaşte pe Salzer, dar asta era tot ce ştia. Sau tot ce am putut scoate de la el.

— Ar fi mai bine să nu vă lăsăm singur cu ăsta, mi-a zis căpitanul în momentul când ne-am oprit în faţa celulei lui Freddy. Este periculos.

— Îmi asum întreaga responsabilitate, i-am asigurat eu. Puneţi-l cu faţa la perete şi lăsaţi-ne singuri.

Cei doi sergenţi au deschis uşa grea de oţel şi au intrat în celulă, ieşind după câteva secunde.

— Este al dumneavoastră.

Am intrat şi am închis uşa după mine. Celula era la fel ca aceea în care fusesem închis şi eu. O fereastră undeva foarte sus, un pat de fier, un taburet şi un closet fără capac. Freddy stătea în picioare, cu faţa la perete.

— Freddy, i-am zis eu în şoaptă, nu îţi manifesta emoţia. Sunt Dusko Popov. Poţi să te întorci, dar mişcă-te cu grijă.

— Dusko! a zis el într-o şoaptă explozivă. De ce eşti îmbrăcat astfel? Freddy arăta spre uniforma mea, care îl uimea tot atât de mult ca şi faptul că mă aflam acolo. A fost singura dată când l-am văzut pe contele Kaghaneck pierzându-şi cumpătul.

— Nu căuta acum explicaţii, Freddy. Sunt aici pentru a te ajuta, dacă pot. Vorbeşte-mi de tine.

I-am oferit o ţigară şi mi-am golit buzunarele, dându-i toate pachetele de ţigări şi bucăţile de ciocolată pe care obişnuiam să le am la mine. Freddy a tras adânc din ţigară şi amândoi am luat loc, el pe pat, eu pe taburet.

— Este adevărat că am fost şef al S.D-ului în Monte Carlo. N-am avut de ales, a explicat Freddy, a fost un noroc că mi-au dat mie postul. Am făcut şi eu ce am putut. Am salvat mulţi oameni, dar mi-a fost imposibil să-i salvez pe toţi, căci m-ar fi înlocuit cu altul, mai rău.

— Poţi să dovedeşti ceea ce spui, Freddy?

— Idioţii ăştia nu mi-au permis, a zis Freddy furios. Nu mă lasă să comunic cu nimeni. Am reuşit să trimit câţiva oameni, în majoritate evrei, în nordul Africii, iar pentru alţii am aranjat locuri pe unde să se ascundă. Dacă aş putea să scriu câteva scrisori, sunt sigur că aş da de ei. Mulţi sunt nişte personalităţi.

Am aranjat lucrurile ca Freddy să poată trimite vreo douăzeci de scrisori. Oamenii pe care i-a ajutat au răspuns, mulţumindu-i că le-a salvat viaţa. Unele scrisori conţineau sume pe care expeditorii i le trimiteau înapoi lui Freddy, care le dăduse cu împrumut când ei nu aveau niciun ban. Toate acuzaţiile împotriva lui Freddy au căzut, iar el a fost pus în libertate.

Capitolul XXVI

Agăţându-mă şi de un pai, după ce am epuizat toate canalele normale, m-am hotărât să încerc să iau urma lui Salzer pornind de la trecutul său. Am plecat la Hamburg, unde lucrase pentru una din cele mai importante companii ale familiei Jebsen. Birourile firmei se aflau pe Avelhofstrasse, în centrul oraşului, dar din clădire nu mai rămăsese decât o masă de moloz. Bombardamentele Aliaţilor distruseseră jumătate din acest important oraş portuar şi, practic, întreaga Avelhofstrasse.

Stăteam în jeep şi priveam ţintă la acel morman de cărămizi şi tencuială. Walter Salzer a lucrat cândva acolo. Numele său, adresa şi biografia figuraseră în biroul de arhivă al acelui edificiu în ruină.

În timp ce încercam să-mi imaginez ce să fac mai departe, un băieţel a ieşit în mod misterios dintre ruinele unei case de pe partea cealaltă a străzii. Am coborât din maşină şi am descoperit o intrare care dădea într-un subsol, pe jumătate ascunsă de o grămadă de pietre calcinate.

— Locuieşti aici? l-am întrebat pe copil.

— Da, tata este administrator… a fost administratorul imobilului.

I-am dat copilului o ciocolată.

— Roagă-l din partea mea să vină până aici.

Ciocolata a făcut minuni. Băiatul a coborât în grabă la subsol şi s-a

întors aproape imediat, însoţit de un bărbat care părea prea bătrân ca să-i fie tată. Era mai degrabă un veteran al primului război mondial. Cu un pachet de Players în mână, l-am întrebat dacă ştie pe cineva care ar putea să-mi vorbească despre foştii locatari ai imobilului de peste drum.

— Herr Mayerdorf, fostul meu coleg. Locuieşte cu nora sa în suburbii – în Marienthal, Am Neumarkt 27.

Ochii nu i se dezlipeau de pe pachetul de ţigări.

Am constatat că Herr Mayerdorf ocupa un apartament nu tocmai rău, iar vederea unui pachet de ţigări Players nu i-a stimulat memoria. Nu-şi putea aminti de Walter Salzer, cu toate că lucrase mai bine de zece ani la firmă. Numai după ce i-am dat un cartuş de Chesterfield şi i-am promis că o să-i mai aduc a reuşit să-şi amintească totul.

— Ah, da! Herr Salzer! A plecat de la firmă în 1939, acum mi-l amintesc. Nu, nu ştiu unde locuieşte, dar ar putea şti Herr Direktor, doctorul Zeigler. Herr Salzer era prieten cu doctorul Zeigler. Obişnuia să-l viziteze acasă.

— Şi casa lui unde este?

— Doctorul Zeigler s-a mutat la Köln. Nu-i ştiu adresa.

Fiecare german trebuia să fie în evidenţa comisariatului de poliţie al comunităţii sale. Am călătorit opt ore până la Köln, dar a trebuit să aştept până dimineaţa următoare ca să dau ochii cu un funcţionar subnutrit care avea în grijă fişele de înregistrare. Am aflat că doctorul Zeigler s-a înapoiat la Hamburg.

Urmând acelaşi procedeu, am dat de noua adresă a lui Zeigler, din Hamburg. Cei puternici decăzuseră. Zeigler ocupa o singură cameră într-un imobil care odinioară fusese o locuinţă particulară. Nu era acasă, dar proprietăreasa a acceptat cu multă plăcere discuţia cu mine în schimbul câtorva batoane de ciocolată.

— În realitate, nu-l caut pe doctorul Zeigler, am minţit eu. Îmi caut cumnata, căsătorită cu un bărbat care lucra la aceeaşi firmă cu doctorul Zeigler, Herr Salzer.

Nu, nu-l cunoştea pe Herr Salzer, dar când i-am povestit că avea o mână arsă şi o cicatrice pe obraz şi-a amintit de el.

— Da, un astfel de bărbat a venit să-l vadă pe doctorul Zeigler la puţin timp după ce s-a mutat aici. Chiar şi-a petrecut noaptea aceea la Herr Docktor. N-a putut pleca pentru că era interzis să circuli noaptea pe stradă.

Asta era tot ce ştia, dar, în sfârşit, puteam continua căutarea. Deci Salzer era în viaţă! Bombele îl ocoliseră şi încă nu fusese internat într-un lagăr de prizonieri din zona sovietică.

De acum nu mă mai puteam baza doar pe un cartuş de ţigări. Am alergat la biroul serviciului militar britanic de informaţii. Comandantul acestuia era căpitanul Clive Aldrige, văr cu Ian Wilson,

ceea ce m-a ajutat să câştig timp preţios. Cu un minimum de explicaţii, i-am cerut doi soldaţi de încredere, motorizaţi şi un birou pentru douăzeci şi patru de ore.

I-am instruit pe cei doi militari să meargă acasă la Zeigler şi să-l ia imediat ce se întoarce, să-l aducă la biroul serviciului militar de informaţii şi să nu-l lase să vorbească cu nimeni.

— Pe mine mă găsiţi la clubul ofiţerilor, le-am spus.

De mai multe ori în după-amiaza aceea mi-a venit să mă duc acasă la Zeigler, deoarece soldaţii nu s-au înapoiat decât spre seară. Tocmai îmi luam masa la club.

— L-am închis în încăperea arestului militar, mi-au raportat ei. N-a venit acasă toată ziua.

— Bine, vă mulţumesc. Mă simţeam ca un păianjen privindu-şi prada. Lăsaţi-l să-şi petreacă noaptea acolo. Asta o să-l mai înmoaie. Vă rog să fiţi prezenţi la biroul meu mâine dimineaţă la ora nouă.

Biroul pe care căpitanul Aldrige mi-l pusese la dispoziţie era exact aşa cum mi-l doream: foarte mare şi bine mobilat. Îmi închipui că era unul din puţinele de acest fel din Hamburgul bombardat. Un adevărat birou de director, din lemn lustruit şi căptuşit cu piele. Dacă nu mă înşelam în privinţa lui Zeigler, atmosfera urma să mă ajute să mă impun în faţa lui. Aveam nevoie de toate avantajele posibile pentru a-l determina să vorbească. O secretară îmbrăcată într-o uniformă elegantă se afla la maşina de scris, în biroul alăturat. I-am explicat cum mă poate ajuta.

— În dimineaţa asta voi interoga aici un tip căruia doresc să-i dau impresia că sunt ofiţer de stat major. De aceea, vă rog să mă sunaţi din când în când şi să nu daţi importanţă prostiilor pe care am să vi le îndrug. De asemenea, ar fi bine să intraţi din când în când şi să-mi daţi câte un dosar sau câte o hârtie la semnat. Între timp, aranjaţi biroul de dincolo, aduceţi câteva dosare, nişte hârtii, tot ce puteţi găsi.

Pe secretară a distrat-o acest joc. În câteva minute a pregătit încăperea şi a umplut biroul cu dosare. Alegându-l pe cel mai gros, l-am pus în faţa mea şi am scris pe copertă „SALZER”, cu litere de o şchioapă. După câteva minute, au apărut şi cei doi soldaţi, pentru a primi instrucţiuni.

— Aduceţi-l aici pe arestat, dar mai înainte încercaţi să aflaţi dacă vorbeşte limba engleză.

— În această privinţă n-am nicio îndoială, domnule. Aseară, când l-am adus, protesta ca un englez pur sânge. Vorbeşte mai bine ca mine, a răspuns caporalul.

— Bun băiat. Atunci, să înceapă spectacolul. Înghiontiţi-l un pic.

S-au reîntors în birou, aducându-l pe fostul Herr Direktor într-un mod care îi ofensa demnitatea.

— Mr. Zeigler, domnule! au zis amândoi la unison, salutându-mă

cât se poate de milităreşte.

M-am prefăcut că îi citesc dosarul. O fi ea veche şmecheria, dar tot reuşeşte să-l descumpănească pe om.

— Protestez în mod energic, a început Zeigler, în limba germană.

— Să taci! i-am retezat-o în aceeaşi limbă. Ia loc şi aşteaptă până am să-ţi permit să vorbeşti.

S-a aşezat pe scaunul tare de lemn din faţa biroului, pe care i l-am arătat. Avea aproape şaizeci de ani, era scund, slab şi brunet. Nu-l lăsaseră să se bărbierească şi ţepii de pe faţă îi dădeau un aspect neîngrijit, ceea ce, fără îndoială, îl deranja. În ciuda aroganţei sale, se vedea că e speriat; era clar că am de-a face cu un om inteligent. Altfel, nu ar fi fost director al unei firme Jebsen.

Prefăcându-mă că îmi continui lectura, am ţinut dosarul în aşa fel, încât să-i poată citi titlul. Apoi, deschizându-l şi luând în mână stiloul, l-am întrebat în germană:

— Îl cunoşti pe Walter Salzer?

— Da, a lucrat la firma noastră, a răspuns el prompt.

— Când l-ai văzut ultima oară?

— La sfârşitul anului 1944, la Hamburg.

Am lovit dosarul cu vârful degetelor.

— Te-a vizitat acasă acum o lună, Herr Zeigler. M-am ridicat, am dat roată biroului şi m-am oprit în picioare în faţa lui. Ajunge cu minciunile. Unde se află acum Walter Salzer? Vreau să ştiu adresa.

— Nu ştiu.

— Zeigler, mi se pare că nu m-ai înţeles. Vreau să-l găsesc pe Salzer. Ştiu că ştii unde se află şi nu vei ieşi de aici până nu îmi spui. Dacă nu eşti înţelegător, eu tot îl găsesc, prin alte mijloace, dar îmi va lua mai mult timp. Eşti destul de deştept ca să pricepi că după aceea nu voi mai fi înţelegător cu tine. M-am întors pe locul meu şi l-am privit. Deci, unde se află Salzer?

Zeigler arăta îngrijorat, dar încă mai credea că nu-i pot face niciun rău.

— V-am mai spus că nu ştiu, a continuat el. Ameninţările dumneavoastră nu vor schimba cu nimic situaţia. Nu mai am nimic de spus. Pe de altă parte, felul cum procedaţi cu mine este ilegal. Cine este superiorul dumneavoastră? Am să mă plâng.

— În picioare Zeigler! i-am ordonat. Treci cu faţa la perete! Hai, am strigat, văzând că se pregătea să protesteze din nou, sau vrei să chem santinelele să te ajute?

A încercat să se supună cu demnitate, dar nimeni nu se poate simţi prea mândru văzându-se pedepsit la colţ ca un elev neastâmpărat.

— Îţi dau o jumătate de oră ca să-ţi schimbi părerea.

M-am prefăcut că citesc, am răspuns la un telefon, sunat de secretară, şi am semnal câteva presupuse corespondenţe pe care

aceasta mi le-a adus. I-am scris apoi repede o notă în care îi spuneam că îi voi cere o convorbire telefonică fictivă cu Londra. Ea trebuia numai să asculte şi că nu se mire de ceea ce i-aş putea spune.

Împlinindu-se termenul fixat, i-am zis:

— A trecut o jumătate de oră, Zeigler. Ai ceva de spus?

Nu a întors capul, iar vocea lui neobişnuit de subţire părea că ricoşează de perete.

— Nu ştiu nimic.

Nu-mi dădeam seama ce îl determina să fie aşa de îndărătnic. Să fi fost loialitatea, sfidarea în faţa învingătorului sau frica de a se vedea implicat?

Am ridicat receptorul.

— Domnişoară Harley, faceţi-mi legătura cu Londra. Cereţi-o de urgenţă. Doresc să vorbesc cu generalul Menzies.

M-a sunat după câteva minute.

— Generalul Menzies la aparat, domnule.

— Vă mulţumesc domnişoară Harley, i-am zis intercalând câteva mici pauze, ca şi cum aş fi ascultat: Bună ziua, domnule… Da, domnule, tocmai de asta mă ocup. Am un civil în birou. Ştie unde se află Salzer, dar nu vrea să vorbească… Nu, l-am prins cu minciuna, nu există nicio îndoială. Ştie unde este Salzer… Nu, domnule, nu cred că am să-l pot convinge nici măcar pe această cale. Ori este un nazist înrăit, ori are ceva de ascuns. În orice caz, nu cred că vom mai avea nevoie de el. Am o altă pistă. Voi avea răspunsul în câteva zile… Foarte bine domnule, dar aş dori să-mi daţi aprobarea cu privire la omul de aici. Nu pot aduce împotriva lui nicio acuzaţie, aşa că nu-l pot reţine fără să riscăm un scandal. Dar nici nu-i pot da drumul. L-ar preveni pe Salzer. De fapt, există pericolul de a-l aviza chiar dacă l-am reţine, doar ştiţi cum se comunică în închisori. Aş dori să-mi daţi mână liberă… Da, domnule, minunat. Desigur, voi lua toate măsurile de precauţie.

Am închis şi am luat din nou receptorul, să vorbesc cu domnişoara Harley. De această dată i-am cerut să-mi facă legătura cu un imaginar căpitan Smith.

— Bill? mi-am continuat eu monologul. Am ceva de lucru pentru unitatea de înlăturare a gunoiului. Desigur, şeful şi-a dat consimţământul… Cât mai curând posibil… dar trebuie să pară un accident. Fii atent, să vii să-l iei chiar de aici. Nu este condamnat şi nu aş vrea să-i dăm mai mult timp decât strictul necesar. Îl voi reţine în biroul meu până când ai totul aranjat… Bine, bem ceva pe chestia asta. Te văd la cină.

M-am reîntors la presupusa mea activitate curentă. Zeigler nu scotea o vorbă. A trecut o jumătate de oră, o oră… Continua să stea acolo în picioare, fără să se mişte. Poate că modul cum acţionasem nu

fusese destul de convingător, scenariul fusese slab ori ştia, sau poate intuia, că noi nu folosim astfel de metode. Mi-am fixat privirea în spinarea lui. Într-un fel sau altul va trebui să-mi spună ceea ce doream să ştiu, dar nu-mi plăcea să mă gândesc la metodele la care aş fi fost obligat să recurg.

La ora unsprezece şi un sfert şi-a dres glasul.

— Aş putea vorbi cu dumneavoastră?

— Numai dacă te-ai hotărât să-mi spui ceea ce vreau să ştiu.

— Ce se va întâmpla cu mine dacă vă ajut?

— Ştii mai bine ca mine. Dacă nu eşti vinovat cu nimic din punctul de vedere al Aliaţilor, vei fi pus în libertate.

— În acest caz, doresc să vorbesc.

— Vino aici şi ia loc.

Zeigler s-a întors şi a venit clătinându-se spre birou. Mi-am dat seama că farsa îl impresionase. Era palid şi transpirat.

— Zeigler, l-am încurajat eu, persoana ta nu mă interesează. Spune-mi unde se află Salzer şi te pun în libertate imediat ce mă conving că declaraţia ta este corectă.

Buzele i-au tremurat.

— Salzer se ascunde într-o casă, cunoscută drept „Schloss" din periferia oraşului Minden. Este cunoscut sub numele de inginer Hugo Ulrich.

— Ştii ce i s-a întâmplat lui Johann Jebsen?

— A fost omorât într-un lagăr de concentrare. Salzer mi-a povestit. Mi-a spus că din ordinul lui Kaltenbrunner. Herr Jebsen ştia prea multe despre anumite tranzacţii monetare.

— Cine a considerat că ştia prea multe, Salzer sau Kaltenbrunner?

— Asta nu mai ştiu.

— Salzer locuieşte cu cineva în „Schloss"?

— Nu, stă singur. Are o cameră închiriată acolo.

L-am chemat pe caporal şi l-a escortat pe Zeigler în celula sa, după care am aranjat cu Aldrige să-l pună în libertate în seara următoare, dacă nu mai primeşte nicio veste de la mine.

Capitolul XXVII

În august 1945, nu era greu să ucizi un german în Germania. Se plăteau multe poliţe şi în starea de confuzie care domnea, nimeni nu se angaja să facă o anchetă aprofundată. Mai ales dacă era vorba despre un criminal de război. Am acţionat însă cu grijă, mai ales pentru a evita un scandal ce s-ar fi putut repercuta asupra serviciului de informaţii britanic. Reputaţia mea nu mă interesa câtuşi de puţin. În orice caz, mă simţeam ca exterminatorul unui cuib de şobolani.

Pentru după-amiaza aceea mi-am aranjat un alibi. Am plecat la Bad

Oenhausen, unde se afla sediul principal al serviciului de informaţii britanic. Bad Oenhausen era la circa patru ore de mers de la Hamburg şi la o oră de partea cealaltă a Mindenului. Am luat masa la sediu cu mai mulţi ofiţeri şi m-am dus să mă culc devreme, spunându-le că am de gând să plec spre Paris dis-de-dimineaţă, astfel încât să ajung acolo pe înserat.

La Paris ocupam o vilă colosală, rechiziţionată pentru mine de armata engleză, aşa cum se obişnuia. În timpul războiului fusese sechestrată pentru a fi folosită drept reşedinţă a unui important ofiţer german şi proprietarul ei încă nu se înapoiase. Casa era prea mare pentru mine, aşa că o transformasem în adăpost pentru o mulţime de refugiaţi din Dubrovnik. Ştiam că musafirii mei vor confirma bucuroşi că am sosit la Paris la orice oră sau în orice zi pe care le-aş fi menţionat-o.

Pe la cinci dimineaţa, mă aflam pe drumul spre Minden. Din când în când mai întâlneam sau depăşeam câte un vehicul militar, dar un jeep condus de un om în uniformă era lucrul cel mai anonim din lume.

La periferia Mindenului şoseaua trecea printr-a pădure mare, unde, la un moment dat, am dat de un drum forestier care se potrivea de minune intenţiilor mele, căci se termina într-un desiş; probabil că servea drept acces pentru stingerea incendiilor. Nu ducea la nicio casă şi nici nu avea vreo altă justificare. Bălăriile de pe mijlocul drumului arătau ca şi cum nu ar mai fi fost călcate de picior de om de ani de zile.

Mindenul era un oraş portuar cu circa cincizeci de mii de locuitori, situat la confluenţa a două canale. Numai o mică parte din el rămăsese în picioare. Pentru a mă orienta, am dat roată prin centrul oraşului vechi. Catedrala din secolul al XI-lea era în ruine, iar din primăria din secolul al XIII-lea nu rămăsese decât un morman de dărâmături. Mindenul părea tot atât de gol şi de devastat ca şi sufletul meu. Nu încercam niciun sentiment de bucurie, cu toate că vânatul mi se afla în bătaia puştii.

Cum nu doream să întreb pe nimeni care este drumul, am colindat prin suburbii aproape o oră, până când am dat de „Schloss”. Era o casă mare, uşor de identificat. Am ciocănit la uşa portarului şi am întrebat de domnul inginer Ulrich.

— Primul etaj, a patra uşă pe stânga, mi-a strigat portăreasa din interior, dar nu este acasă. A ieşit la cumpărături; l-am văzut plecând cu coşniţa. Aţi putea veni mai târziu?

— Prefer să-l aştept, i-am zis, aşezându-mă pe unul din scaunele din hol, de unde puteam să supraveghez intrarea, camera portăresei şi larga casă a scărilor.

— S-ar putea să întârzie mult, a zis femeia; să faci cumpărături în ziua de azi… A dat din umeri în mod semnificativ.

A fost o aşteptare lungă, dar eram pregătit să stau acolo la infinit ca să-l întâlnesc pe Herr Salzer. Mi-am dat seama că este o dimineaţă frumoasă de august şi asta mi s-a părut cea mai mare ironie a soartei. Mă gândeam la Johnny şi mi s-a părut nedrept că asasinul lui trăieşte şi se bucură de ea. Cum era posibil ca soarele să strălucească pentru el? Aş fi preferat o furtună valkiriană şi un frig glacial.

Trecea pe acolo multă lume, în general bătrâni şi copii. Toţi mă priveau pe furiş şi apoi se făceau nevăzuţi, surprinşi să vadă un locotenent-colonel britanic stând pe hol. Am fumat ţigară după ţigară, acoperind podeaua cu mucuri. Către prânz, mi-am deschis valijoara pe care o purtam cu mine. Nu puteai lăsa nimic într-un jeep deschis. În ea aveam câteva sandvişuri care îmi fuseseră pregătite de cu seară, la clubul ofiţerilor. În Germania, călătorii îşi luau merinde cu ei. Stomacul îmi chiorăia, dar sandvişurile intrau cu greu. Fiecare dumicat însemna un efort.

Cam pe la două, omul meu a intrat în hol. Nu trebuia să mi-l arate nimeni. Purta mâna stângă înmănuşată, în ciuda căldurii de vară, iar cicatricea rănii de sabie se distingea pe faţa lui. Ducea un coş cu cartofi şi m-a privit cu prefăcută indiferenţă în timp ce începea să urce scările. Eu ştiam că ar trebui să manifeste măcar un pic de curiozitate. Oricine altcineva ar fi fost curios, că doar nu vezi în fiecare zi un ofiţer britanic stând în pragul casei.

— Salzer! l-am strigat de pe scaunul meu.

Corpul său a devenit rigid, dar a continuat să urce scările în acelaşi ritm, fără a se întoarce.

— Salzer! l-am strigat din nou, urmându-l pe scară.

De astă dată s-a întors. Era clar că nu aveam cui să mă adresez în afară de el.

— Faceţi o confuzie, domnule. Mă numesc Ulrich. Inginerul Hugo Ulrich.

Am deschis tocul pistolului.

— Coboară, Salzer. Vreau să vorbesc cu tine!

M-a privit lung, ca şi cum încerca să-şi amintească dacă mă mai văzuse, apoi a coborât încet scările. Figura lui fleşcăită şi greoaie îmi făcea greaţă. Iată pe ce fusese schimbată viaţa lui Johnny!

— Lasă-ţi coşul acolo în colţ şi scoate-ţi mănuşa, i-am ordonat.

S-a supus fără cea mai mică rezistenţă, arătându-mi o mână plină de cicatrice.

— Discutăm mult mai comod în jeepul meu.

I-am indicat printr-un gest să o ia înainte. La jeep, i-am întins cheia de contact.

— Tu conduci!

S-a lăsat moale la volan, ca un om istovit. Cura de cartofi şi camera mizeră cred că îl terminaseră. Adio, zile de glorie ale celui de-al treilea

Reich! Am scos pistolul şi mi l-am lăsat pe genunchi, îndreptat spre el.

— Porneşte! Îţi spun eu unde să mergi.

Conducea încet prin oraş şi pe şosea, cu faţa congestionată în timp ce îmi îndeplinea indicaţiile. Când am părăsit şoseaua şi am intrat pe drumul lăturalnic, ochii lui bulbucaţi au privit îngroziţi spre mine. I-am făcut semn cu pistolul să tacă. Când drumul s-a înfundat, nu a avut altă soluţie decât să oprească. Am întins mâna şi am scos cheile de contact.

— Coboară!

S-a mişcat cu greu, părăsind locul şoferului de parcă ar fi avut picioarele paralizate. Ţineam pistolul îndreptat spre el; am dat roată jepului. „Termină cu el", mi-am zis. „Trage chiar acum şi pleacă." Nu puteam suporta imaginea acestui obiect chircit cu chip de om. Singura mea dorinţă era să mă îndepărtez cât mai repede de el. Asta nu mai era om. Era un sac de excremente. Furia care mă susţinuse luni de zile în căutările mele se transformase în dezgust. „Răzbunarea este un preparat care trebuie servit rece", spune un proverb francez. Eu mă calmasem pe deplin, dar poţi oare să tragi într-un sac de murdărie?

— Ştii de ce te afli aici? am întrebat obiectul.

A dat din cap că nu.

— De ce te ascunzi? De ce ţi-ai schimbat numele?

— Nu am făcut niciun rău. Tremura în timp ce vorbea. Dar ei… Eu am fost în S.D. Acum îi arestează pe toţi cei care au fost în S.D.

— Johann Jebsen… de ce l-ai răpit din Lisabona?

Era atât de cuprins de frică, încât mă privea ca o vită.

— Nu eu am dat ordinul. Kaltenbrunner l-a dat, a răspuns el.

— La sugestia ta, i-am spus eu acuzator.

— Nu, eu doar am executat ordinele.

— Ordinele cui?

— Ale superiorilor mei.

— Superiorii! Întotdeauna superiorii! Întotdeauna aceeaşi scuză. Numele lor? Cine erau?

— S… Superiorii, s-a bâlbâit el.

— Dar asasinarea lui la Oranienburg? Cine a ordonat-o?

— E… Ei, superiorii mei.

Mânia m-a cuprins din nou. L-am apucat de pieptarul cămăşii, apăsându-i cu putere pistolul în stomac.

— Nici ei nu au nume?

Era complet îngrozit.

— Nu, da… vreau să spun că pot să vă explic. Jebsen făcea lucruri ilegale. Bursă neagră. Tranzacţii monetare. Dar acest lucru nu a fost împotriva dumneavoastră. Nici împotriva Aliaţilor. Noi nu am făcut nimic împotriva dumneavoastră.

I-am răsucit cămaşa cu mai multă putere, înfigându-mi pumnul în

carnea lui.

— Vă rog, vă pot explica… Am să vă spun totul, a gâfâit el.

— Lasă, că-ţi explic eu, i-am zis, simţindu-mi chipul desfigurat de furie. L-ai ucis pe Jebsen ca să-ţi aperi pielea. De asta am să te ucid. Acum. Chiar acum. După aceea, am să-i găsesc şi pe ceilalţi; pe toţi cei care sunt tot atât de răspunzători ca şi tine.

Lui Salzer i s-au înmuiat genunchii. Abia îl mai ţineam în picioare. L-am împins îndărăt şi l-am sprijinit de copac. Degaja un miros dezgustător, obligându-mă să-i dau drumul şi să fac un pas înapoi. Făcuse pe el. Stătea acolo, cu picioarele uşor desfăcute, tremurând. Am ridicat arma dar n-am putut apăsa pe trăgaci. Am aruncat-o în jeep, strigând.

— Ticălosule! Te ucid cu propriile mele mâini!

L-am lovit peste faţă, cu pumnul. Lovitura a fost foarte dură. Mi-a plesnit pielea la încheieturi. Eram aşa de furios, că nu mai ştiam dacă eram scârbit de mine pentru că nu-l împuşcasem sau poate şi mai scârbit de contactul cu trupul lui netrebnic. Capul parcă mi se umflase de zece ori iar în faţa ochilor parcă rula un film. Îl vedeam ca prin ceaţă. L-am lovit din nou şi a căzut în genunchi.

— Luptă degeneratule, i-am strigat.

El a rămas mai departe în genunchi. M-am trezit că-l lovesc violent cu piciorul. Cizmele mele militare s-au afundat în coastele lui. Am auzit un zgomot surd şi o trosnitură în acelaşi timp. Îmi dădeam perfect seama de toate acestea, dar mi se părea ireal. Nimic nu mi se mai părea aievea. Trebuia neapărat să distrug monstrul din faţa mea. L-am înşfăcat de gât, dar privindu-l în această poziţie, uitându-mă la acel sac de carne rău mirositoare şi fără expresie, degetele mele refuzau să se închidă. Îl ţineam şi eram paralizat, doream să mă desprind de el, dar eram incapabil s-o fac. Nu ştiu cât am rămas aşa, nemişcaţi. În cele din urmă, l-am azvârlit departe de mine. Ştiam că n-am să-l ucid, că nu-l pot ucide.

M-am întors şi, aproape fugind, m-am sprijinit de un copac, simţind că un vulcan erupe în mine. Mi-a venit rău şi am început să vomit. La început au ieşit sandvişurile pe care le mâncasem de dimineaţă, apoi, pe măsură ce tot dădeam afară, mintea începea şi ea să mi se limpezească; am avut impresia că vărs toate cele trăite în ultimii cinci ani, toate intrigile şi maşinaţiile politice.

Mi-am vărsat păcatele, ruşinea, durerea. La sfârşit, m-am simţit gol. Gol şi oarecum liber. Liber de tot ce mi se întâmplase. Totul rămăsese în urmă. M-am suit în jeep şi m-am îndepărtat. Cred că Salzer continua să zacă la pământ. Nu m-am mai întors să văd.

———————

[1] Sun tzî, *Arta războiului*, versiunea românească de Felicia şi Constantin Antip, Bucureşti, Ed. Militară, 1976, p. 79.

[2] *Ibidem*. P. 80.

[3] Anthony Cave Brown, *The last hero*, New York, Vintage Books, 1984, p. 195–196.

[4] Vezi intervenţia lui L. A. Bezâmenski la *„Kruglîi stol": vtoraia mirovaia voina – istoki i pricinî* în „Voprosî istorii", 1989, nr. 6, p. 23.

[5] „Revue militaire soviétique" nr. 5, p. 43.

[6] Alain Decaux, *L'histoire en question*, Paris, 1982, p. 305.

[7] Vezi pe larg Radó Sándor, Sub pseudonimul Dora, Bucureşti, Ed. Politică, 1974, p. 405 şi urm.

[8] Ibidem, p 418–419.

[9] H. Bernard, G. A. Chevallaz, R. Gheysens, J. de Launay, *Les dossiers de la seconde guerre mondiale*, Verviers, Ed. Gérard, 1964, p. 183–184.

[10] Sun tzî, *op. cit.*, p. 78–79.

[11] *Ausländsorganisation*, secţie a partidului nazist (N.S.D.A.P.), care cuprindea pe germanii din străinătate (F.C.).

[12] Graf – conte (n. trad.).

[13] *La Madelon*, cântec în vogă în armata franceză în timpul primului război mondial (n. trad.).

[14] *Blitz* („fulger" în limba germană). „Blitzkrieg" (război-fulger) termen folosit pentru a caracteriza campaniile rapide ale Wehrmachtului din anii 1939–1941; „Blitz", termen utilizat în Marea Britanie pentru bombardamentele aeriene germane din septembrie 1940 – iunie 1941 (F.C.).

[15] VIPs, Very important persons – persoane foarte importante (n. trad.).

[16] Iugoslavia este atacată la 6 aprilie 1941 de Germania nazistă şi Italia fascistă, la care se raliază Ungaria horthystă la 11 aprilie 1941 şi Bulgaria la 19 aprilie 1941 (nota trad.).

[17] *America First Committee*, organizaţie condusă de Charles Lindberg, ostilă intrării S.U.A. în război (F.C.).

[18] Debarcarea anglo-americană în Africa de Nord a început la 8 noiembrie 1942 (F.C.).

[19] În noaptea de 30–31 mai 1942 aviaţia britanică a executat un puternic bombardament asupra Kölnului; au decolat 1046 bombardiere; au atins şi bombardat obiectivul 910 aparate; 39 nu s-au mai întors la bazele lor. Distrugerile au cuprins o suprafaţă de 250 ha. (F.C.).

[20] *O.S.S. Office of Strategic Services* (Direcţia serviciilor strategice) serviciul de spionaj american din timpul celui de-al doilea război mondial, premergător C.I.A. (n. trad.).

[21] V-1 era un avion fără pilot; litera V este iniţiala cuvântului german „Vergeltung" (răzbunare, represalii), folosit de propaganda hitleristă, în înţelesul că atacul cu armele secrete V (1, 2…) reprezentau riposte la atacurile aeriene anglo-americane. În Marea Britanie, pentru V-1 se folosea termenul de „doodle bugger" (F.C.).

[22] Alfred Jodl era şeful Biroului Operaţii al O.K.W. (F.C.).

[23] Standartenführer S.D. – comandantul trupelor S.D. (n. trad.).

[24] Oberstumbannführer – colonel al trupelor S.D. (n. trad.).

[25] *Hjalmar Schacht* (1877–1970), preşedinte al Băncii Reichului (1923–1930 şi 1933–1939), ministru al economiei (1934–1937); a finanţat reînarmarea Germaniei. Intrat în conflict cu Hitler a fost arestat în 1944. Achitat de tribunalul de la Nürnberg (F.C.).